CONSTANTIN BANU

UMBRA SOARELUI

roman



CONSTANTIN BANU

UMBRA SOARELUI

roman

Deși încărunțit binișor la cei treizeci și șapte de ani pe care îi împlinea în 1970, arăta de treizeci. Era înalt și suplu. La prima vedere intimida prin prestanță. Uniforma de ofițer îl prindea de minune. Ce fel de om era, la urma-urmelor, acest maior cu o ținută impecabilă ? Femeile îl urmăreau după ce trecea pe lîngă ele, contrariate parcă, surprinse, ca și cum ar fi recunoscut un mare actor de film, prototipul la modă al „bărbatului bine".

În acea după-amiază de mai, răcoroasă și senină, lumea care circula pe Bulevardul Magheru făcea ca trotuarele să pară o panoramă viu colorată. În vitrinele ademenitoare se înghesuia o primăvară de catifea și mătăsuri imprimate, de contraste, de ghiocei de staniol și violete decupate ; din torturile pastorale, cu dealuri de fistic, musteau, ca și sevele proaspete ale pămîntului, straturile apetisante ale cremelor de ciocolată.

Întîrziind la o vitrină, apoi la alta, maiorul Emilian Negrea surîdea îngăduitor tablourilor amăgitoare... Ieșiți din paltoane, din căptușelile pufoase ale iernii, oamenii se vedeau la un liman înverzit, generos și cald, înflorat și înmiresmat, dar, de fapt, circulau pe aceleași artere

cenușii ale marelui oraș unde anotimpurile intră mai mult pe calea imaginației. Ceva din adîncul ființei, oricît de supusă ar fi fost ea rigorilor urbane, intuia metamorfozele pămîntului, bucuria copacilor, miracolul germinației. Instinctul celor care se hrănesc cu pîine presimțea graba creșterii lanului de grîu. Oamenii alergau veseli, flămînzi de soare, mai tandri, spre locurile care acum le amplificau emoțiile. Chiar dacă nu zburdau în orizonturile aburite, se hîrjoneau copilărește în decorul străzii, respirînd realitatea primăverii prin simbolicele ei reprezentări.

— La urma-urmelor ce-ai vrea ?

Tînăra de lîngă maior, Ana Argeșanu, o fată cam firavă, părînd mică de statură în comparație cu bărbatul de alături, se credea ghicitoare de gînduri.

— Eu ? se miră ofițerul.

— Ai o figură... ! I se face omului frig lîngă tine. Ce nu-ți place ?

— Ți se pare. Este frumos și amuzant.

După o îndelungată tăcere, în timp ce Emilian se opri în fața unui magazin de artizanat, Ana insistă :

— Te amuzi ca și cînd am fi la bîlci.

— Bîlci ? Ai dreptate... Știi ce ? Mai bine să luăm troleibuzul spre șosea.

Emilian sperase că parcul va fi mai liniștit, cu mai puțină lume. Dar la terasa „Miorița“, pe malul lacului, nu era nici o masă liberă.

— N-ai încotro, îl șicană Ana, în loc de bere cu mititei trebuie să accepți un vin mai scump și un cotlet dincolo, la „Pescăruș“.

— Crezi că acolo găsim loc ? Te mai țin picioarele ?

— Trebuie să încercăm. Mi s-a făcut o foame...

Nici la „Pescăruș“ nu erau locuri. Abia după insistențele drăgălașe ale Anei, un ospătar surprinzător de amabil își sacrifică măsuța pe care își aliniase tacîmurile, vesela și bonierele, punînd-o la dispoziția celor doi clienți.

— Din colțul acesta, regretă ospătarul, nu se vede solista.

— Mda..., mormăi Emilian plictisit, după ce Ana se așeză decisă pe scaunul adus de ospătar. De auzit sper că se aude, nu ?

— Ar fi bună de văzut, nu de auzit, zîmbi ospătarul.

Ana avea treabă cu lista, căuta minuni culinare.

— Ascultaţi-mă pe mine, pledă ospătarul, un muşchiuleţ la grătar, muiat cu un strop de unt şi cu mujdei de usturoi... E sfînt, pe onoarea mea !... Sau, dacă nu doriţi cu usturoi, vi-l pun pe ciuperci. Fripte pe plită.

— În regulă, decise scurt maiorul.

Însă ospătarul rămăsese încovoiat, aşteptînd opţiunea : cu usturoi sau cu ciuperci ?...

— Cu ciuperci, preferă Ana.

— Mie, preciză Emilian, şi cu una şi cu alta.

Circumspect şi amabil, cu îngăduinţa paternă în faţa inocenţei unui copilaş care ar fi confundat un cablu electric cu guma de mestecat, ospătarul îndrăzni să limpezească eroarea :

— Dacă îmi permiteţi... nu e recomandabil, deoarece... Vă rog să înţelegeţi, ciupercile sînt stropite cu sos de lămîie şi condimentate numai şi numai cu praf de piper alb...

— Bineînţeles, cu praf cu tot. Aduci doi muşchiuleţi pentru mine. Întîi pe ăla cu usturoi, cu vin negru. Cadarcă ai ? Sau băbească ? Pe cel de ciuperci mi-l dai mai încolo, cu ceva tămîios.

— Să vă aduc şi două ţuici de Zalău ?

— Repede ! ordonă maiorul.

Ospătarul pocni cîlcîiele şi dispăru. Emilian şi Ana izbucniră în rîs.

— Cînd preferi să-mi spui ce ai hotărît, acum sau după ce ne potolim foamea ?

Întrebarea Anei suna a glumă. Însă o repetase în gînd, în multe variante, toată după-amiaza, doar-doar o reuşi să ascundă cît de important era pentru ea răspunsul aşteptat.

Emilian fusese solicitat să primească comanda unui detaşament de geniu care va participa la construirea unui drum alpin. Nu i se dăduse un ordin. I se propusese, i se lăsase răgaz să se gîndească, să studieze proiectul construcţiei, să se documenteze temeinic şi să decidă el însuşi dacă îşi asumă sau nu o asemenea răspundere. Ana, proaspătă absolventă a facultăţii de construcţii, specializată în utilaje, stagiară într-un institut de cercetări

din Capitală, știa bine ce fel de hotărîre este pus Emilian să ia. Bănuia că el va primi propunerea, însă nu reușea ca să accepte. Omul de care o legase o strînsă prietenie de-a lungul anilor studenției va pleca deci din București și treptat va rămîne doar o amintire greu de șters... Iar Emilian, sobru chiar și atunci cînd îi încolțea un surîs pe față, în loc să răspundă, urmărea foarte atent modul ceremonios cu care li se serveau cele două păhăruțe cu țuică. Abia după ce ospătarul se retrase, Emilian puse mîna pe pahar.

— Am fost pe-acolo. Am luat-o în sus de la lac, cam pe viitorul traseu al șoselei, am traversat masivul și am coborît în depresiunea pe care o va închide barajul... E formidabil !

— Ce ?

— Totul. O asemenea lucrare seamănă cumva cu un ideal.

— Altfel spus, ți-a luat piuitul... E clar ! Ciocnim ?

— Mult noroc, Ana !

— Hai noroc, tovarășu...

Ana gustă, se scutură de tăria băuturii și puse speriată paharul pe masă.

— Dumnezeule, ce-i asta ?

— Tărie. Se dă pe gît, nu se gustă. Proiectul ar fi clar, dar exclude orice șansă de corectare sau adaptare. Cea mai mică eroare ar fi catastrofală. E nevoie de o concentare omenească deosebită. Dar nu despre asta e vorba... Dacă spun „da“, trebuie să spun cu certitudinea reușitei. Nu există întoarcere. Am ajuns să mă tem de întîmplările care m-au ales pe mine, de ce tocmai pe mine, nu știu...

— Crezi, într-adevăr, că pe noi ne creează întîmplarea ?

— Într-un sens. Și această șosea transalpină e, dacă vrei, o întîmplare hotărîtoare pentru mine. Mă voi lămuri de ce fac umbră pămîntului

— Deci pleci.

— Poimîine iau în primire detașamentul. Încep pregătirile.

— Atunci să cinstim pentru marea confruntare cu muntele...

Emilian o privi serios. Refuza persiflarea.

— E o șosea, nimic mai mult, la care se va munci din greu. Nici aventuri fantastice, nici...

— Zău ?... Și eu care așteptam să-mi împărtășești niște planuri de adevărat explorator !

— Să fim serioși. N-am văzut nimic extraordinar pe unde am umblat. Doar structura geologică e mai păcătoasă. Granit. Avantaje și dezavantaje. Condițiile meteorologice la o asemenea altitudine mă vor obliga să schimb permanent graficele de lucru, normele, tehnologiile. În ce privește posibilitățile de concentrare sau dispersare a utilajelor, ce să mai vorbim !... Există totuși soluții, cîte una, maxim două din o sută de posibilități în alte condiții, dar există, chit că sînt dintre cele mai rudimentare sau mai riscante. Dealtfel, acesta este și motivul pentru care se apelează la o unitate de geniu.

Ana îl urmărea tăcută, curioasă, aparent înțelegătoare, deja deprinsă cu ideea plecării lui Emilian... Mîncară cu poftă, fripturile erau delicioase, pînă după nouă se simțiră bine, însă la un moment dat băieții din orchestră suflară de probă în microfoane. Apăru, vijelioasă, cu peruca ei „negro", o claie de cîrlionți, cu bustul și pulpele goale, solista... Surîs, temperament, presupuse porniri și tentații. Izbucniră apaluzele.

N-aveau decît să plătească și să plece. Traversară agale parcul pînă la ieșirea în Piața Scînteii. Emil se oferi să o conducă acasă, așa cum făcea totdeauna la capătul serilor petrecute împreună în bibliotecă, în laboratoare, la teatru... De data asta Ana îl refuză. Sări într-un autobuz fără să-și ia măcar rămas bun. Nimic ieșit din comun, Emil îi știa reacțiile, oroarea ei de situațiile complicate, de vorbe fără rost. Se duse să ia tramvaiul de la stația de dincolo de pavilionul expoziției. Orașul începea să se liniștească. Se lăsa frig. Și Ana era cam subțirel îmbrăcată... S-au înțeles de minune pînă în momentul cînd a devenit evident că fiecare vorbea de un viitor al său, separat de al celuilalt, parcă aflat pe alt tărîm. Emilian era prea preocupat de șoseaua lui transalpină, iar Ana se tot chinuia să obțină omologarea unei macarale gigantice, opera ei. Fiind vorba de un proiect imaginat cu dezinvoltura unei studente căreia i se permite să-și închi-

puie orice într-un proiect de diplomă, acum cînd proiectul respectiv se materializase într-un prototip, factorii de „decizie“ erau contrariați, amînau experimentarea și probele. Maiorul zîmbea de unul singur în tramvai, compătimind pe cei ce îndrăzneau să dueleze cu Ana. O tînără de vizavi, care-l privise cu coada ochiului minute în șir, crezu că Emilian îi zîmbea, cu un scop anume... Se gîndi să consimtă și surîzîndu-i la rîndul ei îl întrebă șoptit cît e ceasul... Maiorul tresări și se scuză, jenat :

— Iertați-mă, ați spus ceva ?

Tînăra îl fulgeră răutăcioasă și-i întoarse spatele.

Apartamentul lui Negrea, etajul unei vile naționalizate, ar fi putut să constituie un motiv de invidie pentru alții mai puțin norocoși în materie de spațiu locativ. Avusese și el, cu ani în urmă, șansa să huzurească și să se cocoațe ierarhic, urcînd cîte două-trei trepte deodată... Nu rămăsese decît cu apartamentul ăsta, cam searbăd și prăfuit, ca orice casă încăpută pe mîna unui burlac. Doar camera lui de lucru, cu o bibliotecă uluitoare ca aspect, un unicat bizar, în care încăpuseră aproape două mii de cărți, cu planșeta din dreptul ferestrei și cu fotoliile largi din mijlocul încăperii dădea apartamentului o anume identitate... Dealtfel, cît sta acasă, Emilian se învîrtea numai în această încăpere. Aici mînca, aici citea sau lucra la proiectele sale, își fierbea pe un taburet, cu termoplonjorul, cafeaua. În rest, nu folosea decît baia și canapeaua din sufrageria răcoroasă vara, cu glasvantul deschis spre veranda în semicerc, cu copertina sprijinită de stîlpi de lemn, sculptați. Cel mai rar folosit era dormitorul, cu patul imens din mijlocul lui.

Pentru a-și lua o piatră de pe inimă, deși se făcuse unsprezece, Emilian formă numărul interurbanului ca să obțină legătura cu casa Șoimaru, din provincie... Socotea neapărat necesar să comunice prietenului său, acum comandantul, șeful nemijlocit, locotenent-colonelul Vlad Șoimaru, trenul și ora sosirii sale, în scopul luării în primire a detașamentului constituit pentru transalpin... Centralista îi promisese că în cîteva minute va avea legătura. Vlad... Se va bucura ? Cum să nu... Hm ! Curios ! Tot ce se întîmpla în ultima vreme cu el semăna cu o pornire la un drum. Încă de la primii pași, constata sur-

prins că de fapt relua un traseu bine știut... Cum de se întîmpla să se însoțească tot cu aceiași oameni ? Era cumva o revenire la un anume punct al unui cerc vicios al existenței ? Sau bătuse ani și ani pasul pe loc, crezînd că parcurge o anume distanță ? Ceva îl întîrziase, îi amînase pornirea decisivă... Nu e prea amuzant să constați că abia la treizeci și șapte de ani dai telefon colegului de clasă, prietenului și tovarășului de vise ale adolescenței, ca să-i spui : „Gata, Vlade, plecăm !..." ; „Zău ! Ce spui, te-ai hotărît ?" ; „Da, mă, ce te miri..." ; „Atunci e bine, că tu...". Sigur, este nemaipomenit de bine că nu i-au trebuit mai mult de cincisprezece ani ca să-și aleagă o meserie. Alții, cît ai zice pește, s-au și lămurit ce rost au pe lume. Nu ca el, cu „idealuri răsucite"...

În vara anului 1952, după ce-și luase bacalaureatul, după banchetul de adio, au început discuțiile de acasă, referitoare la viitorul băiatului. Mama repeta una și bună : bine ar face Emilian să-și aleagă o meserie tihnită, fără primejdii, fără vînzoleală. Să aibă un loc al lui, unde să-și rînduiască o viață omenească. Să nu umble și el ca țiganul cu cortul, dintr-un loc în altul, ca ei, din gară-n gară. Tatăl, dintre toate meseriile, socotea că una, numai una merita osteneala atîtor ani de toceală și cheltuială : medicina. „Ascultă-mă pe mine, că nu-ți vreau răul. Prost nu ești, carte știi destulă să-ți cîștigi de-acuma pîinea singur. Dacă e să mă bag la încă cinci-șase ani de cheltuială cu tine, faci cum zic eu. Ia-ți actele, cinci sute de lei și du-te la București să dai examen la medicină" ; „Acolo se intră greu, măi omule", se temea mama... „S-o intra greu, dar se iese bine. Cît îi lumea și-o să fie, doctorii-s la pălărie. Vine omul cu găina, să nu-l mai doară. De ingineri s-ar zice că o să fie mare nevoie, dar să te ferească sfîntul, se rupe podul, cade blocul, ia foc ceva, se strîmbă osia, înfunzi pușcăria. Și trebuie să fii omul dracului, să poruncești, să tai în carne vie, că dacă nu, îți bagă derbedeii mămăliga în țeavă, de te miri de ce nu curge. Un doctor ? Altă treabă !" Emilian se gîndea însă la

arhitectură, la arte plastice și la literatură. Tăcea, suporta amestecul părinților, așteptînd să se potolească ci ca să găsească și el prilejul să le explice ce ar vrea. Pînă una-alta, sta cît mai puțin pe-acasă. După-amiezele lui erau pline. Ținea conferințe la cluburile muncitorești despre Caragiale, Bălcescu și Gogol. Aveau loc manifestări de amploare, se insista pe învățătură, dar cărțile erau mai toate, una peste alta, război și iar război. Ca și filmele. În memoria tinerilor erau încă proaspete zumzăitul sinistru al bombardierelor anglo-americane, uniformele vinete ale nemților cu muzicuțe, apoi uniformele ostașilor sovietici, cu armonici și tancuri, mulțimea răniților care gemeau pe tărgile rînduite în clasele școlilor transformate în spitale... Răniți, care cereau copiilor apă în limba română sau rusă... Asemenea clișee ale unei copilării speriate s-ar fi șters de mult, optimismul și setea de viață ar fi amplificat energia vîrstei, dacă obsesia morții, a incertitudinii, n-ar fi fost prelungită de încordarea rămasă deasupra ruinelor lumii rupte în două de o cortină zisă de fier. Cărțile, filmele și patosul ședințelor nu îl îndemnau să se gîndească la un viitor calm, la o perspectivă echilibrată de permanența păcii, dimpotrivă, îi precipitau instinctele nebuloase ale fricii, ale apărării în fața unei teribile primejdii... Ca să nu fie laș, își călea curajul, spiritul bătăios, deși nu prea îi era clar ce anume din lumea sortită pieirii se află în jurul său. Emilian avusese în clasă doi colegi fii de chiaburi. Din cauza acestora se certa mereu cu cel mai bun prieten al lui, cu Vlad Șoimaru, care de la un timp, de cînd Emilian intrase în partid, îl cam ocolea. Fecior de ofițer — tatăl lui, decorat pe frontul antihitlerist cu Ordinul „Mihai Viteazul", rămăsese invalid după luptele de la Budapesta —, acest Vlad Șoimaru știa franțuzește din familie și tot din familie știa și rusește, pentru că mama lui era lipoveancă. Ofițerul Șoimaru luptase eroic, rămăsese fără o mînă, dar nu era înscris în partid. Trăia retras, din pensia lui de invalid de război. Era un om tăcut, aspru, îl ținea din scurt pe Vlad, îl medita zilnic la toate materiile, iar Vlad avea numai note de zece, era eminența liceului, laureat pe țară la un concurs de matematici. Vlad intrase în U.T.M.

„tras de mînecă" de Emilian. Nu era admisibil ca fiul unui erou, premiantul școlii, să nu fie utemist. Vlad fusese după aceea imediat ales în comitetul pe școală, tot la propunerea lui Emilian. Ca pe urmă, Emilian să-l critice mereu pentru lipsă de inițiativă și insuficient spirit revoluționar. După asemenea înfruntări, cînd porneau împreună spre casă, ambii locuiau pe strada Carpați, se certau. Emilian își justifica intransigența, principialitatea sa de adevărat prieten. Vlad îi reproșa o vădită înclinare spre demagogie. El nu putea crede că Emilian susținea din convingere exmatricularea tuturor fiilor de chiaburi. Ce avea el, Emilian, cu ei ? Emilian turba. Bineînțeles că el, personal, nu... Dar ce, de conflicte personale era vorba ? Lupta de clasă, lichidarea exploatării omului de către om, construirea socialismului... El se afla pe poziția sa partinică. Bine, așa era, Vlad accepta. Dar nici Mitroi, nici Zvoriștеanu nu aveau nimic contra socialismului, contra partidului. Hai, Calotă, dă-l încolo, că-n timpul secetei căra sacii cu tată-său pe la toți profesorii pe-acasă, numai el avea freză, cravată și umbla cu trăsură. Dar Mitroi ? Cu izmenele peticite ? Taică-său era sărac lipit, își încercase și el prin 46 sau 47, cam pe-atunci, norocul, cumpărase de la un moldovean o rablă de camion, furat cine știe cînd și de unde, ca să se apuce de cărăușie. Camionul nu mersese nici o lună. Se stricase, făcuse Mitroi din el coteț la găini. A rămas „scris" la chiaburi, amărîtul. „Desigur, cugeta Emilian, s-ar putea să se exagereze. Și Robespiere a exagerat. Așa e revoluția." ; „Cum, de ce neapărat așa, otova ?" ; „Uite de-aia, pentru că nu poate înțelege legile obiective un mic burghez cu optică oportunistă." Emilian se răstea și Vlad, cît era el de calm, își sărea din pepeni : „Mic-burghez ești tu, cu tac-tu, și cu șperțarii din gări ! Tata a luptat contra fascismului !" ; „Ce spui, de-aia îți bagă el în cap idei reacționare ?" Vlad era mai lucid în asemenea momente, reușind să separe o rea intenție de o eroare. „Care idei ? De ce bați cîmpii ? Tata îmi spune mereu să mă gîndesc bine, să n-o iau razna, să cuget înainte de a fi de acord cu ce spune unul sau altul. Ce e reacționar în asta ?" ; „Și tata îmi spune la fel", recunoștea Emilian. „Deci, după tine, babacii noștri sînt proști sau retrograzi..." ; „Nu, ei nu

socot pe noi proști și aiuriți, aici e problema..." După multe, foarte multe discuții pe această temă, cei doi deveniseră prieteni nedespărțiți, deși aveau gînduri foarte deosebite. Păreau chiar că se disprețuiesc reciproc, că se sfidează unul pe altul. Cînd Emilian ieșise mîndru de la raionul de partid, unde i se înmînase carnetul, fugise pușcă la Vlad. Nu era acasă. Nici la biblioteca orășenească. Abia pe înserate a dat de el. Se plimba pe centru cu prietena lui, cu Verbina. Emilian ardea să-i arate carnetul, să-i povestească cum a fost... „Vlad, voi vă mai plimbați sau o luăm spre casă ?" Verbina, o fată frumușică, ironică, criticată odată la gazetă că dansase cam decadent la o reuniune, chicotise, expediindu-l pe Vlad : „Du-te, ia-ți porția de «lămurire»." Tăcuseră pînă în parc. Emilian a vrut să se așeze. Vlad l-a privit strîmb : „Ce faci ?" ; „Hai să mai stăm, cîteva minute, să-ți arăt..." ; „Am treabă. Am de învățat la biologie. Rămîi dacă vrei." Și plecase. Emilian a luat-o jenat pe urmele lui... „Te-ai supărat din cauza Verbinei, nu-i așa ?" Vlad s-a răstit : „Nu, am de învățat. Tu intri în ce facultate îți poftește inima. Eu nu intru decît acolo unde știu, și ca să știu trebuie să tocesc. Noapte bună." Și îi întorsese spatele... La bacalaureat amîndoi luaseră zece pe linie. Emilian era fericit, însă Vlad n-a scăpat nici de data asta ocazia să-l înțepe : „Felicitări. Luași zece la matematică și dacă te întreb acum ce-i cu teorema lui Thales..." Cu toți colegii de față. Inclusiv cu fiii de chiaburi, care nu fuseseră exmatriculați pînă în cele din urmă... Hohote de rîs. Vlad țipase la colegi : „Gura, că ăsta vă pune în discuție și vă ia carnetele, de nu mai vedeți voi facultatea decît pe dinafară." Emilian i-a întors spatele și s-a dus de-a dreptul acasă la Vlad. Tatăl lui era în grădină, se odihnea la umbra de iederă, într-un șezlong. „Ce s-a întîmplat, dragă, unde e Vlad ?" ; „La școală, a exclamat Emilian. De ce mă umilește, de ce se poartă așa cu mine ?" Și și-a vărsat tot amarul. Fostul ofițer nu l-a întrerupt, l-a ascultat foarte atent. „Deci, Vlad, prietenul tău, e un măgar..." ; „Vă rog să-i explicați dumneavoastră motivul pentru care începînd de azi prietenia noastră a încetat." Maiorul a surîs, prefăcut surprins : „Îmi placi, nu te știam chiar așa de... Hm ! Dar tu știi cît de mult ține Vlad al meu la tine ?

Te-ai gîndit vreodată cam ce însemni tu pentru el ?" ; „M-am gîndit, vă asigur, însă el..." ; „Da, știu, el e un măgar. Iar tu, alt măgar." ; „Domnule Șoimaru..." ; „Ei, nu te supăra și pe mine. Vreau să spun că sînteți doi încăpățînați, țîfnoși, plini de orgoliu, ajunși la cuțite pentru că fiecare vrea să schimbe lumea în felul lui. De ce vrei tu, băiete, să schimbi lumea ?" ; „Eu ? Eu mă asociez unui efort colectiv, al unei clase..." ; „Și de ce, mă rog ?" ; „Deoarece convingerea mea îmi dictează să..." ; „Deci crezi în comunism. Și Vlad crede. Să-ți mai spun ceva : și eu tot în comunism cred. Tatăl dumitale, la fel. Viitorul vostru, limpede ca lumina zilei, e comunismul. Dar te-ai gîndit, vă gîndiți voi, cum ați vrea să fie comunismul vostru, adică viața pe care o veți trăi ?" ; „Mă gîndesc, vă asigur !" ; „Nu prea. Citiți în cărți, strigați lozinci, mergeți tot înainte și vă pasă prea puțin pe unde călcați și cum pășiți... Însă cum învățați acum să mergeți așa veți merge. Cum ? Numai drepți, mîndri, cinstiți, la lumina zilei, atenți, solidari ! Uite ce e..., ai ghinionul că tatăl dumitale e prea ocupat cu slujba, din cauza asta umbli cam neatent. Eu pe Vlad al meu îl bat mereu la cap. Nu-l las să greșească, să se pripească. El trebuie să învețe, mult și profund. O lume mai bună nu se clădește de către semidocți infatuați, ci cu inteligență, discernămînt, competență"... Emilian și Vlad s-au împăcat din clipa în care acesta din urmă a intrat pe poartă. Au băut împreună cu maiorul vișinată și au hotărît să se ducă amîndoi la arhitectură. Invalidul, în șezlongul lui, în hainele sale de doc alb, le povestea întîmplări de pe front. Împrejurări, oameni, fapte rămase în afara cărților și a filmelor. Tatăl lui Vlad cunoscuse mulți, foarte mulți oameni pe care îi păstra cu sfințenie în minte. Buni și răi laolaltă. Soldați, ofițeri, femei, copii, răniți, morți, nemți, români, unguri, polonezi, cehi, sovietici, sîrbi, evrei... O înlănțuire de peregrinări, un exod în care se asociau chipuri triste sau înveselite de speranță. Emilian era nedumerit. Multe din întîmplările povestite de tatăl lui Vlad i se păreau incredibile. Dar acesta, parcă spre a-l convinge, începuse să-i arate un noian de hîrtii, scrise mărunt și pe îndelete, ținute între scoarțele groase, de piele. Zicea că adunase și rînduise totul într-o lucrare care odată și-odată ar fi

putut deveni o carte memorialistică folositoare cui va dori să știe adevărul, așa cum îl trăise el însuși. „Tată — îl tempera Vlad — ai să o pățești «odată și-odată» cu poveștile tale." Din păcate, teama lui Vlad avea să se adeverească foarte curînd. Însemnările lui Șoimaru au dispărut așa, ca și cînd le-ar fi înghițit pămîntul. Vlad și Emilian erau la București, dăduseră admiterea la arhitectură și figurau pe lista norocoșilor. Toată lumea era a lor. Nu știau că în acest timp tatăl lui Vlad fusese arestat din cauza însemnărilor. Avea inima slăbită. A murit. L-au adus acasă. Nimeni n-a aflat, în afara soției, de ce și în ce împrejurări murise. Atac de cord. Atît. Culmea, i s-a făcut înmormîntarea cu fanfară militară. S-au rostit discursuri despre eroism, i s-au purtat decorațiile pe pernă de pluș. În cortegiu, băieții, sprijindind-o de o parte și de alta pe bătrîna amuțită, copleșiți de absurditatea morții, păreau doi frați. Se aflau acolo și soții Negrea. Ei, băieții, nu mai vedeau nimic. Se țineau de mînă, să nu se piardă în rostogolirea cumplită a durerii. Într-una din serile lor tăcute, Vlad privise îndelung șezlongul gol de sub umbrar : „Emiliane, m-am răzgîndit, nu mai fac arhitectură. Intru la școala de ofițeri..." În toamna aceluiași an, 1952, amîndoi au intrat pe poarta aceleiași cazărmi. O clădire veche, cu ziduri groase de un metru, zice-se de pe vremea Mariei Tereza, dintr-un oraș transilvănean ; o școală de ofițeri de geniu, care nu dura cinci ani, cît o facultate. Amîndoi îi păcăliseră pe cei de-acasă, le spuseseră că au fost luați, obligatoriu, la armată. Impiegatul se revoltase : „Dacă ai luat examenul de admitere la facultate, cum dracului să vă ia la armată, nu se poate..." Alergase la comisariat să facă contestație. Însă aici un căpitan, complice cu băieții, îl potolise : „Dumneata nu citești ziarele, tovarășe ? Nu vezi ce se întîmplă în lume ?" O săptămînă nu mai dormise impiegatul. De groază. Era convins că cel de-al treilea război mondial bate la ușă. Abia cînd absolveau băieții școala militară s-a dumerit bătrînul că fusese strașnic păcălit. Emilian și Vlad purtau însă epoleți de locotenenți și nu le stătea rău. Erau doi flăcăi mîndri, arși de soare, împliniți la trup, veseli și cam fuduli, pentru că ei nu luau zahăr pe cartelă și nu se îmbrăcau pe cartelă, aveau soldă, oricum, și amîndoi

fuseseră repartizați în aceeași garnizoană — un orășel de la poalele muntelui, curat, cu fete frumoase. Nu făcuseră nimic rău băieții, impiegatul chiar se mira cum de le-a venit lor un gînd atît de bun. Căci, după cîte trăsnăi începuseră a le umbla prin minte, milităria le-a pus frîul, se temperaseră și ei, umblau cu picioarele pe pămînt și nici nu se mai certau întruna. Totul se limpezise într-o logică pură. Ei apărau țara...

Furat de amintiri, ce se detaliau și căpătau un contur mai clar acum, într-un moment în care se străduia să se definească, Emilian uită că făcuse comandă cu Vîlcea. Tresări cînd auzi telefonul. Cine putea suna la ora asta ? Abia vocea centralistei îl readuse deplin la realitate. Regrete : la numărul respectiv nu răspundea nimeni. Mai bine. Se făcuse prea tîrziu... Oricum îl va vedea pe Vlad poimîine... Și acum, deși trecuseră atîția ani trăiți de fiecare pe făgașul său, prietenia se păstrase întreagă. Cu atît mai mult, cu cît știa că tocmai în miezul prieteniei lui cu Vlad găsise cîndva un răspuns... De cîte ori era întrebat ce-l determinase să aleagă cariera armelor, maiorul Emilian Negrea avea o explicație cam bizară : „La înmormîntarea unui erou, am descoperit un prieten care pleca să se facă ofițer și bineînțeles că nu-l puteam lăsa singur..."

— Totdeauna ai fost un drăguț... Dă sticla mai aproape, m-am săturat să... să ocolesc masa, să bat drumuri... Ce te uiți așa, mă, înger păzitor de cale dreaptă ? ! Crezi că mi-am băut mințile ? Beau pentru că mîine dimineață te prezinți la mine, bați pasul în cizme, cu centură, drepți la distanță regulamentară. Îmi spui răspicat cum te cheamă și te prezinți la ordin... Tu, la ordinul meu ! Ei, vezi cum bate vîntul ?... Cum să bată ? Cum vrea el, nu cum vrem noi... Te-ai îmbrăcat iar în uniformă ? Îți cauți tinerețea ?... Caut-o fără mine. Eu nu sînt acasă, nu am timp. Nu te cunosc, nu mă interesează. Te-au reactivat, ți-au dat gradul de maior, ești inginer, ești omul

lui Fronea, te privește... Nu vreau, nu mai suport discuții, știu că o să cășuni pe capul meu cu ideile, cu elanul tău revoluționar. Să mă lași în pace ! Îți dau detașamentul în primire, te las să alegi pe cine vrei, pe ofițerii care îți plac, și basta ! Arată tu cine ești, eu, probabil, nu ofer garanția, generalul te-a căutat pe tine, dacă nu acceptai tu, găsea pe altul să-ți semene. M-am tîmpit, așa din senin, cît a bătut dracul din palme, pleosc și gata cu Șoimaru, a dat în primire. Tu nu bei ? Nu bea, drăguțule, nu e just să bei... nu este etic... nu e... Te privește, auzi ! Tu să nu mă... Că eu... Să...

Vlad izbucni în hohotele unui plîns jalnic, smiorcăit, de om beat, cu capul proptit în pumni, pe masă. Un pahar plin se vărsase și aerul duhnea, era grețos. Verbina dispăruse de la început în altă încăpere, cu aerul jenat al unei femei obișnuite cu inevitabila cădere a soțului în beția lui. Verbina, fata cea mai drăguță din clasa lor, era acum de nerecunoscut. Rîsese răutăcioasă cînd Emilian încercase amabil să o convingă că arată bine, la fel de atrăgătoare ca altădată : „Fără complimente, dragă, cel mai exact mă definește Vlad, în momentele lui de tandrețe, el zice că m-am făcut mică, grasă și grea ca găina rîvnită de Hagi Tudose..." O fetișcană de unsprezece ani își etalase timiditatea preț de două secunde și dispăruse, expediată de mama. Al doilea copil pe care Emilian știa că îl au nu s-a arătat. Dormea, îl culcau devreme, era cam bolnav... Verbina se achitase grăbită de îndatoririle sale de gazdă și îi lăsase singuri... Oare acum auzea din dormitor scîncetele lui Vlad ?

Altă dată Emilian ar fi fost indignat, s-ar fi repezit cu întrebările... Acum, ceea ce vedea, fața schimonosită a prietenului său. nu-i provoca decît oroare. Se sculă și plecă fără un cuvînt. Nu era dispus să piardă timpul pentru a compătimi un om beat, chiar dacă acesta fusese unicul său prieten. Cind se va trezi, o să încerce să afle ce motive puteau justifica căderea în nimicnicie...

În zilele următoare lucră de dimineața pînă noaptea, tîrziu. conducînd pregătirile pentru plecarea în tabără. Se văzu cu comandantul numai pentru a rezolva problemele ivite. Locotenent-colonelul Șoimaru semna hîrtiile, zîmbea absent și atît. Parcă nu-i venea să creadă. Părea

mai curînd o funcţie, o semnătură indescifrabilă, un contur de om ce se golise singur de substanţa pe care o avusese. Trebuia totuși să existe o explicaţie. Dar el nu i-o va cere. Cel care nu se explică singur unui prieten are nevoie de răgaz.

În primul moment muntele se arătă binevoitor. Coloana urcase dincolo de baraj. Militarii ţîşniră de sub prelatele camioanelor în clipa cînd se ordonă debarcarea, sărind jos gălăgioşi şi veseli, aşa cum sînt de obicei tinerii plecaţi în excursie. Aici era deci începutul. Priveau munţii, presupuneau ce şi cum va fi... Se spunea că au fost deja montate cîteva barăci, primele, în care să se adăpostească ei, veniţi special să organizeze şantierul, să pregătească primirea următoarelor eşaloane şi să niveleze drum de acces pentru utilajele grele.

Deocamdată priveau. Erau în repaus, își făceau şi ei o idee ; în principiu, ştiau ce au de făcut — să muncească : să sape, să zidească, să dinamiteze, să teraseze... Înadins, în primul eşalon comandanţii selecţionaseră pe militarii mai familiarizaţi cu viaţa de şantier, cu construcţiile de drumuri. Mulţi dintre cei care săreau din camioane sau mişunau prin poiana largă, înverzită proaspăt în acest miez de primăvară, făcuseră ucenicie pe la hidrocentralele noi, lucraseră pe la trusturi de construcţii, la drumuri şi poduri, la linii de căi ferate. Erau de felul lor dulgheri, betonişti, tîmplari, montatori, fierari, bucătari, desenatori, proiectanţi, destui care nu apucaseră să intre încă în tagma unui meşteşug anume și dintre aceştia făceau parte şi cîţiva tineri despre al căror trecut nu prea se vorbea. Majoritatea „necalificaţilor" erau băieţi de la ţară, deprinşi cu sapa și cu întinderea cîmpului. Obişnuiţi să-şi scalde privirea în aburii orizontului, aceştia se uitau cam cu teamă spre înalt. Un soldat încercă tăria pămîntului de sub iarbă cu călcîiul bocancului. Îi alunecă de sub călcîi un strat de vreo trei degete de muşchi și putregai de frunză, ca o cocă negricioasă de plăcintă, de sub ea dezvelindu-se piatra cenușie, ca ciolanul ieșit de-a dreptul de sub blana berbecului.

Soldatul Dumitru Sigartău, crescut în lunca Mureșului, luă în palme smocul de iarbă rupt cu călcîiul, desfiră

rădăcinile pîslite, încîlcite, minunîndu-se, şi le arătă soldatului Măgură, un băietan mai mărunţel şi tăcut, care se aşezase pe un bolovan.

— Ia te uită numai, ce buruiană...

Măgură se uită şi dădu din umeri. Ce să vadă ? Rădăcinile. Care rădăcini ? Alea, amestecate şi ţesute între ele, pîslite şi încurcate. Ei şi ? Sigartău se încruntă la Măgură. Ce, era greu de cap ? Uită-te bine, ce soi de iarbă grasă ! Cum, sugea zeamă din rărunchii muntelui ? Îşi face umbră din rădăcini ca să nu se usuce piatra... Numai gîndeşte cît se înfige porumbul în brazdă şi-i vai de el cînd nu-i vine udătură la vreme... Ce-are una cu alta ? Sigartău zicea că are. De ce ar fi aşa firea lucrurilor ? Şi la iarbă ca la oameni, că unii se veştejesc parcă mai degrabă cînd cresc la sîn lăptos şi au atîţia grijă să plivească prin jurul lor, pe cînd alţii stau ţapeni şi sănătoşi în arşiţă pe piatră seacă.

— Aş ! Uzi porumbul ca să mănînci mămăliguţă, frate... Buruiana asta nu o mănîncă nici dracu...

Sigartău rămase pe gînduri.

— Dacă o iei pe costişă-n sus adică, se vede că binele ar fi sus şi răul e la vale. Dar cînd cobori, rămîne răul sus şi binele ţi se arată unde văzusei răul... Cauţi încotro s-o iei, să nu vezi pe dos...

— N-avea tu grijă de bine şi de rău, că se desluşesc ele şi la deal şi la vale. Ştiu eu cam ce te frămîntă...

Sigartău aruncă smocul de iarbă şi muşchi în căciula înaltă a bradului de alături.

— Isteţ mai eşti ! Ce-ar fi adică mămăliguţa aia, nişte mînecuţe tocite pe băncile şcolilor ? Căldurică, mîncărică şi-un birou cu călimare ? Păi cine face mămăliga ?

Avea Sigartău năravul să se tot răfuiască cu ce i se părea strîmb, dar Măgură n-avea chef să-l întărîte la vorbă.

— Măgură, am eu un unchieş, baci la oi... M-am însoţit acum un an şi eu cu dînsul şi am umblat pe Parîng... Avea baciul tocmite cu rost şi cîteva cotarle, nişte flocoşi răi, cu lătrat răguşit, ce făceau de gardă, goncau ursul, ţineau marginea, să nu o ia razna vreo oaie capie... Toţi aveau treabă, numai unul, de-l numise baciul Oacă — ăsta, Oacă, fusese un primar pe vremuri —, era un dulău blînd, puturos, dar deştept, deştept... Dacă mirosea a urs, Oacă

nu mai ieşea dintre picioarele baciului. Un urlet de lup îl făcea să se ascundă de nu mai dădeai de el. Oacă nu se mîrîia cu celelalte cotarle la troaca cu zer, că se sătura dinainte, tot gudurîndu-se pe lîngă baci, cînd punea cheag și scotea cașul. Cînd se muta stîna era de cărat, nu glumă. Atunci era vai de spinările bieţilor măgari, cum rămîneau ei în urmă, de-abia urcînd cu samarele doldora pe ei... Urcușuri grele, scoteau și zăvozii limba de-un cot, darămite măgarii... Păi să fi văzut tu, vere, ce făcea Oacă ! Se tot lăsa pe fund, o lua în pas cu măgarul, se mai oprea, iar venea lîngă măgar și cînd nici nu băgai de seamă, hop, deasupra samarului, lungit de-a curmezișul... Şi-l purta dobitocul, că nu-l simţea, nici cînd se cocoţa nici după aia, pesemne așa socotea măgarul că e normal să crească greutatea din spate direct proporţional cu greutatea urcușului... Şi baciul rîdea, arăta pe Oacă cu degetul : „Uite, mă. pe stăpînul lumii..." Mă miram că nu-i crapă capul cu măciuca. Nu, dînsul rîdea, mi-l dădea pildă, ca să știu că trîntorii deștepţi nu se compară cu blegii harnici. Păi ce pildă e asta, vere ?

Sigartău se credea pe sine și pe alţii purtători de samare. Cei ieșiţi de prin şcoli erau una cu Oacă. Cum adică se poate munci doar cu mintea ? El ştia că fără trudă, fără bătături în palmă nu se poate.

— Așa e, Măgură, cum zic eu ! se răsti Sigartău. Oacă face armata cu floarea la ureche. Niţică răsuceală la stînga-mprejur, două-trei luni instrucţie individuală și pe urmă se bagă la umbră. Ori e gradat, ori curier, ori e tare și mare, specialist pe lîngă oarecare aparate. N-apucă să rupă un rînd de talpă la bocanc, că uite-l cu armata făcută, pus pe prăsilă. Cu noi, ăștia grăbiţi la muncă, se schimbă calimera. S-au uitat doctorii la mine, mi-au măsurat pieptul și ciolanele și ce-au zis : ăsta da, ăsta bun la tăvăleală... Ia scrieţi-l pe Mitru al lui Sigartău din Lunca, colo, la geniu, și înarmaţi-l cu o rangă ! Nu m-am cerut eu la buldozere ? Păi dar cum ! Mitru al lui Sigartău s-ar fi vrut colo, sus, la volan și manivele ! Şi ranga ? Cine, că fără rangă, oricîtă mecanizare s-ar băga peste tot, nu se poate, frăţioare. Tot ranga, la o adică. Numai că trebuie careva s-o poată vîrî sub stînca de colo, să se

proptească și să icnească, hai, acuma hai! Și-ori se îndoaie ranga, ori se urnește stînca. Apoi iar : hai, acuma... Așa, Măgură, deodată, hai, că mămăliga aia dacă nu o punem noi la foc moare Oacă de foame, mă ! Uite pe cine au ales să înceapă tăiatul muntelui și croitul drumului ! Numai zdrahoni... Doar cîțiva de-alde tine, mai mărunți, buni pesemne să dea din gură cînd e osteneala mai amarnică.

Măgură dădu din cap. Iar împărțea Sigartău după cum îl tăia capul lumea pe din două. Mai întîi că el, Măgură, mai are un an să isprăvească liceul. Atunci ce o să fie? Oacă sau măgarul ? Sau una și alta ? Pe el cum de l-au ales pentru șantier ? Ca ce ? Bun de dat din gură ? L-au găsit ! Pe el, care se îneacă după două vorbe ? Măruntel ? O fi, dar să nu-l pună la ambiție cu ranga, că îl face de rușine pe Sigartău, cît e el de malac.

— Poate o să zici că și la trîntă mă dobori, zise Sigartău.

— Ba bine că nu, rîse și Măgură.

— I-auziți, fraților ! strigă Sigartău. Ia veniți aproape, să vedeți ce n-ați văzut !...

Curioșii făcură cerc în jurul lor. Mai înalt cu un cap decît rivalul său, Sigartău se propti pe picioare, lăsîndu-se prins de centură. În clipa cînd Măgură încercă să-l urnească din loc, se îndoi brusc de mijloc și-l prinse strîns pe după gît. Fulgerător, însă, Măgură se feri din încleștare, reușind să-l dezechilibreze pe celălalt și să-l apuce mai bine de mijloc.

— Hai, Măgură, aruncă-l !

— D-apoi ! gemu Sigartău, scuturîndu-se, răsucindu-se cu adversar cu tot, mirat că acesta rămăsese atîrnat de el. „Ia te uită, scaiul... !" Încercă să-l cuprindă.

— Așa, Sigartău, îndoaie-l !

Măgură se aruncă înapoi, îl așteptă și, cînd namila se năpusti cu brațele înainte spre el, se repezi împotrivă și intră dedesubt. În secunda următoare Sigartău, cît era de lung, se afla în aer, cu trupul orizontal, ținut de Măgură deasupra capului, ca un buștean. Toți militarii din jur amuțiseră. Dintr-o zvîcnire, Măgură își trînti rivalul la pămînt. Un hohot de rîs îi confirmă victoria. Năuc,

Sigartău se uită în jur. Nu înțelegea ce se întîmplase. Măgură îi întinse mîna, ajutîndu-l să se ridice.

— Hai, Mitrule, mai vrei o dată ?

Sigartău dădu din cap resemnat, mirat :

— Cum..., cum dracu, vere ?

— Treci să-ți arăt...

Sigartău luase iar poziția de trîntă.

— Nu așa, dă mîna încoace.

Își dădu mîna lui mare și grea, pe care Măgură, apucînd-o ușor, începu să i-o strîngă pînă ce Sigartău răcni de durere.

— Asta-i, frățioare, îi explică Măgură, arătîndu-i palma cu care-l strînsese. Ia zi tu, eu ce-s : Oacă sau ce ?

Sigartău se strîmbă și își scutură laba, ca un urs scăpat din fălcile dințate ale unei capcane.

— Măi, Mitrule, pe lîngă deștepți puturoși și proști harnici mai sînt și deștepți care nu fug de greu, mai găsești și proști puturoși, găsești de tot felul, dacă te uiți bine...

Maiorul Negrea urmărise de la cîțiva pași, neobservat, amuzanta întrecere de forță, fără să știe controversa ce o iscase. I se părea hîrjoana flăcăilor semn bun pentru ceea ce avea să urmeze. După ce trînta se isprăvi pașnic, maiorul se îndepărtă grăbit, să nu tulbure buna dispoziție a ostașilor. Făcîndu-se nevăzut pe după o basculantă staționată în pantă, se uită să verifice dacă mașina era asigurată cu pene la roți, așa cum ordonase. Un caporal, șoferul basculantei, își găsise loc răcoros sub caroserie și dormea dus. Maiorul îl trezi și-l sfătui calm :

— Dacă simți că te fură somnul, așază-te colo, sub brad. Sub mașină e periculos.

— Am înțeles, tovarășe maior ! strigă caporalul, ca și cum ar fi vrut să-și sperie buimăceala cu propria-i voce.

— Ce-ai înțeles ? se încruntă maiorul.

— Să nu mai dorm, să trăiți...

— Caporale, n-ai înțeles. Ți s-a ordonat să nu pleci de lîngă mașină, pentru că staționează în pantă. Ai adormit. Dacă slăbea frîna sau cedau bolovanii puși sub roți ? Cînd încalci dispozițiile, ai cel puțin grijă și ferește-ți viața de primejdie !

Plecă, lăsîndu-l pe caporal să-și limpezească singur greșeala. Se îndreptă spre mica baracă, cu patru încăperi, construită pe un tăpșan acoperit de ienupăr, ce avea să fie „comandamentul" detașamentului.

Locotenent-colonelul Dobricescu, instructor propagandist dintr-un consiliu politic, detașat pe șantier ca să-i fie sfătuitor și de ajutor maiorului Negrea, cu bogata lui experiență, luase inițiativa gospodărească de a amenaja cît mai corespunzător baraca comandamentului. O încăpere urma să fie și cancelarie, sală de ședințe, birou al ofițerului de serviciu, tot aceasta adăpostind stația de radio și centrala telefonică. Altă încăpere, despărțită de prima de un perete subțire de placaj, fusese aleasă de Dobricescu pentru amenajarea dormitorului comandanților de companii și de plutoane. Încă două așa-numite camere, de fapt două despărțituri ca două compartimente alăturate dintr-un vagon, ar fi fost bune pentru comandant prima, iar pentru el a doua. Cîțiva militari descărcau și cărau mobilierul. Dobricescu întrerupsese pentru moment activitatea, deoarece masa cea mare de ședințe se înțepenise în cadrul unei uși și, oricum ar fi sucit-o, tot nu încăpea.

— Lăsați-o, deocamdată, afară, ordonă locotenent-colonelul mînios, ca și cum militarii ar fi fost de vină că ușile barăcii erau mai mici decît blestemata aceea de masă.

Cînd apăru maiorul Negrea, Dobricescu îl întîmpină vesel :

— Într-un ceas, reședința noastră va fi gata. Vreți să vedeți ?

Maiorul se lăsă condus, Dobricescu îi explică detaliile unui confort imaginat cu exuberanță copilărească. Un pat, apropiat de un godin... În serile friguroase avea să pîlpîie, roșiatec, focul... Pe o mică noptieră se puteau pune cîteva cărți, eventual și o fotografie... Pe unul dintre pereții de scîndură Dobricescu lipise un afiș referitor la prevenirea accidentelor. La multe se gîndise Dobricescu...

— Și dincoace ? întrebă maiorul, arătînd ușa celeilalte cămăruțe.

— Camera mea... Doriți să o vedeți ?

— Dar asta a cui este ?

— A dumneavoastră...

— V-o cedez, eu o să-mi fac o colibă. Şi dincoace ?

— Dormitorul comandanţilor de companii şi plutoane.

Maiorul deschise uşa. Se încruntă. Paturi de fier, ruginite, cu somierele rupte, saltele gloduroase, murdare. De-abia se putea strecura printre paturi.

— Acum, încercă Dobricescu să pareze un repros, nu arată prea estetic, dar cînd vom pune cearşafurile şi păturile, o să se schimbe...

— Ce ?

Tonul dur al maiorului îl făcu să ezite.

— Aspectul...

— Cinci paturi trebuie mutate dincolo. Încă două ar încăpea şi în camera dumneavoastră. Nu e păcat să vă plictisiţi de unul singur ?...

— Ştiţi, eu... cam sforăi noaptea...

— Un impediment neglijabil pentru doisprezece oameni obosiţi, înghesuiţi ca sardelele într-o singură cameră ! Şi să se schimbe paturile. Cine se poate odihni în aşa ceva ?

— Nu avem altele.

— Cine a semnat luarea lor în primire ?

— Plutonierii de la subunităţile respective...

— Vă sugerez să le ordonaţi să schimbe paturile aduse pentru ofiţeri cu cele pe care au avut grijă să şi le aleagă pentru ei. Cu masa de afară ce faceţi ?

— Nu încape...

În camera prezentată drept cancelarie maiorul nu avu nimic de obiectat. Se uită la ceas. Trebuiau grăbite amenajările menite să asigure o parcare corespunzătoare a maşinilor. Afară se lăsase brusc frigul, soarele dispăruse în spatele culmilor încă înzăpezite. Un vînt tăios, ieşit din văgăuni, îi scoase pe militari din ritmul comod în care se instalau. Dinspre şopronul sub care se adăpostise bucătăria de campanie se auzeau strigătele grăbite ale unui ostaş echipat cu halat alb şi comanac de bucătar :

— Petracheee ! Aleargă, mă, să-ţi cîntărească zahărul, că fierbe ceaiul...

Plutonierii, sergenţii de zi repartizau paturi, dădeau în primire pături, perne, cearşafuri...

— Mai repede, că ne prinde noaptea...

Noaptea veni tocmai cînd militarii serveau masa. Erau flămînzi, nu le mai ardea de vorbă, de hîrjoană, de glume. După o zi de marş şi de forfotă pentru instalare, aerul tare şi rece al muntelui, apoi mîncarea şi ceaiul fierbinte îi toropiseră. Li se închideau ochii, ca la puii care aţipesc pe lîngă cloşcă îndată după scăpătatul soarelui. Mai era în ei sînge de copilandri, abia se mai ţineau să nu doarmă în picioare, cînd stăteau aliniaţi în faţa barăcilor, pentru apelul de seară. Comandanţii de grupe raportau comandanţilor de plutoane, aceştia celor de companii, iar maiorul Negrea aştepta şi el să se isprăvească această zi, să raporteze prin radio la comandament felul cum se executase instalarea.

— Tovarăşe maior, lipsă la apel soldatul Stănilă Petre, din plutonul trei, compania a doua...

Vocea căpitanului Manolache sună strident, ca şi cînd l-ar fi speriat cine ştie ce ameninţare a unei puteri nevăzute. Nimeni, nici un militar din plutonul respectiv nu putea da o relaţie. Comandantul de pluton susţinea că fusese văzut cu o oră înainte, cînd se ordonase adunarea pentru masă. Dar fusese la masă ? Nimeni nu îl mai văzuse. Din ordinul maiorului se alcătuiră trei patrule. Îl căutară pe dispărut pînă după miezul nopţii. Maiorul aştepta. Dobricescu, la fel. Tot amînau transmiterea raportului. Nu i s-a dat însă de urmă. Toţi presupuneau că a dezertat. Maiorul nu a specificat în raport dispariţia soldatului Stănilă. Spera să apară dimineaţa. Însă întrebările nu conteneau. De ce, ce motiv ar fi avut ? Căpitanul Manolescu avea o explicaţie :

— Totdeauna m-am temut de asemenea surprize, tovarăşe maior. Militarul stă drepţi, ţi se uită în ochi, bate călcîiele, răcneşte „am înţeles !“ şi-ţi face apoi un pocinog de nu ştii ce să mai crezi.

— Dumneavoastră sînteţi convins că a dezertat ?

— Da.

— Eu nu. Pe acest Stănilă îl ştiu. Nu fusese inclus în detaşament şi mi-a raportat, rugîndu-mă să intervin, să vină şi el cu noi. Duceţi-vă şi mai întrebaţi militarii, poate va apărea un indiciu mai concret...

După ce căpitanul s-a retras, Dobricescu zîmbi ironic :

— Nu sînteţi încă familiarizat cu tertipurile soldatului... Aş fi vrut mai de mult să vă pun la curent, însă dintr-un motiv anume am ezitat...

— Şi eu, tovarăşe locotenent-colonel, tot din anumite motive m-am ferit să vă întreb deschis de ce evitaţi sinceritatea.

Se aşternu o tăcere stingheritoare. Fiecare aştepta ca celălalt să o rupă. Dobricescu îl considera pe maior, tocmai pentru că era maior şi mai tînăr, dator să se explice. Negrea îl ghicise, dar era hotărît să nu cedeze. Era maior, însă era comandantul. Sesizase demult intenţiile de sfătuitor înţelept, priceput la orice, ale lui Dobricescu. Obiectase din capul locului superiorilor cînd i s-a comunicat că acest ofiţer cu o îndelungată experienţă în munca politică îi va fi subordonat. A fost asigurat că Dobricescu este un om harnic, oarecum complexat de unele nereuşite, dar era un bun activist de partid. În fond, ce se întîmplase ? Nimic deosebit. Un accident, într-un fel. După ce fusese vreo zece ani secretar al comitetului de partid dintr-o unitate de tancuri, aşa, tam-nisam, cu doi ani în urmă, la adunarea de dare de seamă şi alegeri nu a obţinut majoritatea necesară de voturi. Nimeni nu îl criticase pentru cine ştie ce lipsuri, nu exista nici un motiv care să-l facă antipatizat. Pur si simplu, nu l-au mai ales. Dobricescu nu ar fi avut motive să regrete întîmplarea. A fost mutat în comandamentul trupelor de geniu, într-o funcţie de instructor, avea domiciliul în Capitală, aşa că unii îl şi invidiau. El însă se simţea cam în plus pe schemă, nu-i plăcea să tot întrebe zilnic ce are de făcut şi raportase generalului Fronea că vrea să muncească în detaşamentul care se constituia. Negrea îl acceptase în cele din urmă, datorită insistenţei generalului. Raportase însă fără ezitare că la prima ocazie cînd diferenţa de grad, inversă cu funcţia, avea să provoace cea mai mică perturbare, va cere înlocuirea lui Dobricescu. Acum, cu tăcerea lui, Dobricescu îl provoca. Era cazul să lămurească definitiv lucrurile. Negrea îşi călcă pe inimă.

— Am avea destul răgaz acum, tovarăşe locotenent-colonel, să vă daţi drumul..., să depănaţi, iertaţi-mă.

gîndurile acelea pe care ziceți că din anumite motive ați ezitat să mi le *raportați*.

Negrea apăsase ostentativ pe ultimul cuvînt. Dobricescu tresări. Acest maior inginer, abia reîntors în armată după atîția ani de „rezervă", impusă de împrejurări pe care le cam știa, ținea cu tot dinadinsul să-l intimideze ? De ce ?

— Atunci..., accentuă la rîndul său Dobricescu, permiteți-mi să *raportez*. Personal aș fi îndreptățit să nu am încredere în posibilitățile dumneavoastră de a comanda detașamentul într-o asemenea misiune și am convingerea că nici dumneavoastră nu aveți încredere în mine.

— Aveți dreptate, confirmă scurt maiorul.

— Ceea ce este mai grav, explică celălalt cu calm, așa, bătrînește, este faptul că nu înțelegeți rostul prezenței mele pe șantier. Mă considerați de prisos.

Maiorul se uită uimit la Dobricescu, ca și cum abia acum afla cum îl cheamă. I se adresa în poziție de drepți, ostentativ regulamentară. Negrea zîmbi. Se așeză pe scaunul din spatele mesei și-l pofti și pe Dobricescu să ia loc.

— Vă contrazic. Aici e nevoie de un activist de partid care să ne ajute să nu uităm, muncind, rostul muncii. Mai ales că o să ne izbim de multe greutăți.

— Deci neîncrederea se limitează strict la persoana mea.

— Da. Ați cărat pînă aici o masă care nu încape nicăieri, ca să țineți ședințe la care nimeni nu va avea timp să participe. Ați înghesuit într-o singură încăpere douăsprezece paturi pentru ofițerii inferiori, fără să vă gîndiți că tocmai ei vor avea nevoie de condiții bune de odihnă, mult mai mare nevoie decît cei care și-au rezervat o întreagă încăpere pentru propria lor persoană. V-am urmărit de aproape. De la ieșirea coloanei din cazarmă pînă acum nu v-am văzut niciodată stînd de vorbă cu vreun ostaș. Nu știți să glumiți, și nici nu rîdeți cînd glumește cineva. Nu-i cunoașteți pe militari și trebuie să-i cunoașteți repede, cît mai repede. Aici nu e timp să aplicăm pe îndelete clasicul sistem al muncii de la om la om, potrivit cu cele scrise acum zece ani prin manuale de metodică... În tot timpul deplasării ați stat în aceeași cabină. Știți cum îl cheamă pe șoferul mașinii respective ?

Dobricescu tresări. Cum naiba, cum se putuse întîmpla ? Uite, nu știa cum îl cheamă pe șofer. Simțea că îl trec năduşelile, ca pe un student al facultății de matematică ce se pomenește la examen, în fața profesorului, că a uitat tabla înmulțirii.

— Considerați acest fapt esențial ?

— Da, și eu sînt comunist ca dumneavoastră. Să vă amintesc eu, acel șofer se numește Guicea. Guicea Ion. E căsătorit, are un copil de cîteva luni și nu prea se înțelege cu alde socru-său, care și-a dorit un ginere mai procopsit.

— Aveți o memorie deosebită... În ce mă privește, mă puteți considera neinspirat, comod, plafonat, oricum, adică altfel decît trebuie să fie un activist în accepțiunea dumneavoastră. Sper să vă convingeți că sînt alt om, nu cel intuit în primul moment cu antipatie... Am studiat planul de producție, graficele cu termenele anticipate. Ați fixat norme la limita posibilului. Pe seama cui ? A ostașilor care își fac armata numărînd zilele și orele pînă la lăsarea la vatră... Unii sînt înclinați să susțină că ostașul dă din mîini cît stă ofițerul prin preajmă și că așteaptă numai să se ordone adunarea pentru masă. Știu că v-ați ales militarii cei mai capabili, dornici să se califice, să se afirme, să facă pe grozavii, sau să se spele de cine știe ce păcate. Dar dacă nu veți reuși să vă încadrați în termenii pe care i-ați stabilit ? Vor veni momente de mînie, cînd veți constata creșterea decalajului dintre grafice și realitate, în concordanță cu primejdia de a vă compromite, de a nu vă realiza ambiția. Atunci veți veni la mine, o să-mi cereți, poate chiar o să mă implorați, să scot din piatră seacă o soluție, să găsesc formula magică a elanului și a spiritului de sacrificiu. Cu orice risc vă avertizez de acum că nu voi avea de unde să găsesc așa ceva pentru a salva niște grafice. Graficele dumneavoastră !

— Ale mele ?

— Ale dumneavoastră. Cine v-a obligat să promiteți că în șase luni veți termina o lucrare inițial eșalonată pe doi ani ? Cu un batalion vreți să nimiciți o divizie, ați promis victorie și o să fiți în stare de orice, chiar să nimiciți batalionul, dar nu veți recunoaște că ați subapreciat forțele inamicului.

— Vorbiţi serios ?
— Nu-mi arde de glume cînd e vorba de oameni.
Negrea, căzut pe gînduri, se ridică de pe scaun şi se apropie de Dobricescu.
— Trebuie să înţeleg că v-aţi asumat riscul să păstraţi doar pentru dumneavoastră aceste îndoieli ?
— Nu. Eram dator să-i previn pe cei în măsură să analizeze dacă am sau nu dreptate.
— Sînt cumva indiscret dacă vă întreb ce vi s-a răspuns ?
Dobricescu surîse trist, resemnat.
— Totdeauna cei care promit minuni sînt mai repede crezuţi decît cei care îşi mărturisesc reţinerile. Mi s-au dat toate asigurările că pe şantier voi avea prilejul să mă conving de netemeinicia argumentelor mele.
— Deci nu prea v-au convins.
— Nu, deoarece mi s-a trasat pe de altă parte sarcina ca în momentul în care se încurcă lucrurile să informez imediat.
— Ca şi cînd eu nu aş fi în măsură să...
— După o nenorocire, cine mai ia în seamă explicaţiile unui temerar ? Atunci e crezut numai circumspectul. Prudenţa e de vină.
— Vă mulţumesc că m-aţi avertizat. Eu tot în şase luni o să fac tronsonul, dar e bine că ştiu pe ce mă pot bizui.
— Permiteţi să mă retrag ?
— Noapte bună, se mînie brusc maiorul şi-i întinse mîna.
După plecarea lui Dobricescu, Negrea îşi puse mantaua pe umeri şi ieşi afară în răcoarea nopţii. Adică s-ar putea ca Dobricescu să aibă dreptate ? Hm ! Limita posibilului nu poate fi decît egală cu imposibilul ? Se opri pe marginea prăpastiei, în fundul căreia vuia o rostogolire de apă. În minte i se contura în detaliu harta muntelui, traseul drumului care trebuia croit, deschis mai întîi pentru utilaje, lărgit, terasat şi consolidat pînă la punctul unde creioanele făcuseră semnul convenţional al viaductului. Şarpele negru de asfalt, văzut parcă aievea, se încolăcea pe versant, ajungînd în faţa unui abis peste care se arcuia cu vertebre de oţel, ca apoi să se afunde în burta mun-

telui din faţă, printr-un tunel a cărui existenţă viitoare era acum abia schiţată în planurile de construcţie... Tunelul rămînea deocamdată dincolo de gîndurile lui. Intrarea în tunel era punctul final al năzuinţei sale dure. O bortă încă neforată în pîntecele imens de granit i se arăta drept reuşită, confirmarea forţei lui... Cam stupid ideal ! Să te zbaţi, să-ţi mănînci sufletul într-o încordare istovitoare, avînd în faţă o fundătură, la care, odată ajuns, să-ţi strîngi catrafusele şi să faci calea întoarsă, lăsîndu-i pe alţii să continue. Oare aşa e şi viaţa omului ? Un drum, o porţiune întortocheată, suişuri, coborîşuri, sărituri peste neant terminate în faţa zidului morţii ? Ei, poftim comparaţii ! A urcat ani şi ani potecile vremii şi acum are, în sfîrşit, în faţă porţile împlinirii... A dus în spate povara atîtor întrebări şi îndoieli ca să ezite tocmai în faţa unicului răspuns adevărat al vieţii ? Normele de lucru erau calculate bine, determinase toate procentele, derogările posibile, minusurile de randament din zilele nefavorabile, inerentele indisponibilităţi, dificultăţile previzibile. Sesizase Dobricescu un impediment atît de copleşitor încît să întrezărească eşecul întregului plan ? Care divizii inamice stau gata să-l spulbere ca pe-o ambiţie stupidă, asemănată cu un batalion sortit decimării ? De parcă aici s-ar încumeta o adunătură de cascadori zănateci să sfideze orice echilibru. Să se fi gîndit Dobricescu la un potenţial moral, la o rezistenţă omenească situată cu mult sub nivelul luat în consideraţie ? Probabil că aici se concentra diferenţa de calcul. Maiorul Negrea operase cu plus, Dobricescu, cu minus... Deci o certă eroare. A cui ? Răspunsul nu îl poate da decît timpul. Esenţial rămîne să descoperi eroarea cînd nu e prea tîrziu, cînd ai încă posibilitatea să găseşti o soluţie. Una e să te asociezi cu timpul în rezolvarea unei ecuaţii ce pune în cumpănă „necunoscuta“ omenească şi alta e să negi orice şansă cu substituiri negative şi să abandonezi în faţa imprevizibilului... Ei bine, va lucra cu semnul plus şi va avea grijă ca fiecare ofiţer, maistru, subofiţer, gradat, soldat să se integreze într-o rezultantă cu valori pozitive, în pofida oricăror scăderi luate drept fatalitate, ca dispariţia lui Stănilă ! Maiorul se simţi tocmai acum pus

la încercare, amenințat de un Dobricescu rece, riguros, insensibil și blindat cu principii capabile să te descumpănească tocmai cînd dispui doar de un punct de sprijin vulnerabil. Îi veni ideea să se ducă să-l trezească, dacă o fi adormit. Cum să nu fi adormit ? Asemenea oameni se răcoresc înainte de culcare, se dezbracă de orice griji, se învelesc cu logica lor invulnerabilă, pun capul jos și adorm imediat. În loc de coșmare au vise incolore, cu plutiri pe ape limpezi, vise ce se uită în clipa trezirii. Ar trebui să-l zgîlțiie din visele nevisate și să-i spună verde : „Măi, omule, decît să-mi cînți prohodul înainte de a fi avut nevoie măcar de vreo injecție, du-te mai bine unde vrei și lasă-ne să ne vedem de treabă..." Hm, și totuși sinceritatea lui Dobricescu era o bună promisiune. Altul care ar gîndi ca el dracu știe ce i-ar ieși pe gură, cum ar răsuci-o ca să se ferească. N-a ezitat și a explicat răspicat, chiar și la comandament, ce crede. În ce măsură se justifică neîncrederea lui în oameni ? Cam absolutizează. Poate din asta i s-a tras și a ajuns să nu-l mai vrea oamenii secretar. Bine i-a zis cine i-a zis : „Du-te pe șantier și o să vezi dumneata acolo"... Ce să vadă ? Cum se confirmă de la început prognozele lui întunecate ? Maiorul simți o poftă grozavă să-l aibă în față pe soldatul Stănilă, dispărutul. Ei și ? Presupunînd că iese acum, spășit, din cine știe ce ascunzătoare. De ce, soldat Stănilă ? O să audă o explicație, apoi el, comandantul, scurt și ferm, îl va pedepsi. Măsurile regulamentare și basta ! Și dacă nu i-ar zice decît : „Pune mîna, tovarășe soldat, ia tîrnăcopul și dă-i !"... Așa, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Și-ar asuma un risc, neconformîndu-se obligației de a pedepsi. Ce va trebui să însemne aici, în esență, disciplina ? Normă îndeplinită cu orice preț ? Șoseaua, atîta tot ? Chiar cu prețul renunțării la scrupule ? În nici un caz ! Armata trebuie să fie armată, soldatul trebuie să păstreze neatinsă demnitatea lui de militar. El, maiorul Negrea, va trebui să se ferească de pripeală, de mînie, de îngăduință, de slăbiciune, de tot ce ar confirma optica circumspectului care doarme împăcat, ca și cînd dispariția unui soldat i-ar fi luat o piatră de pe inimă... Și ? Ce dacă doarme ? Nu cumva o fi tot Dobricescu vinovat și de insomniile altora ! Bineînțeles că atunci cînd te zbați

singur, în puterea nopţii, în hăţişul gîndurilor tale, eşti pornit împotriva tuturor celor care dorm... „Fereşte-mă, doamne, de stafiile singurătăţii, că destul mi-au dat tîrcoale zece ani. Ajunge ! Aici, eu, de unul singur, numai de capul meu, n-aş putea decît să mă dau cu capul de toţi munţii..." De unul singur... Îşi aminti o vorbă a Anei : „În sfîrşit acolo, în şantierul vostru, n-o să mai fii singur, să-ţi porţi doar ţie de grijă !" Ca şi cînd Emilian Negrea n-a avut pînă acum altă treabă... Ce-ar fi să ceară pentru viaduct macaraua ei ? Dintr-un gînd şugubăţ, macaraua, gigantica macara proiectată de Ana şi pe care el o văzuse într-un poligon experimental, începu să-l obsedeze, asociindu-se unor tehnologii de montaj ce se potriveau de minune... „Pe naiba, se debarasă maiorul, pînă la viaduct mai va !"

Însă era deja decis să studieze alternativa şi, îndreptîndu-se spre baracă să se culce, îşi aduse aminte că se înţelesese cu Şoimaru ca imediat după sosire să-i comunice tot ceea ce trebuia adăugat la primul transport de materiale şi utilaje grele. Ce-o fi şi cu ăsta, de-şi încarcă singur corăbiile ?

În vara anului 1953, cînd Emilian şi Vlad au venit acasă în primul lor concediu, cu uniforme de locotenenţi, toată ţara îmbrăcase podoabele de mare sărbătoare. Bucureştiul găzduia festivalul mondial al tineretului. Lumea citea prin ziare şi admira fotografii, machete şi proiecte uluitoare. Doar în cîteva luni se construise în Capitală un stadion gigantic, Stadionul „23 August", la care munciseră voluntar zeci de mii de tineri. Monumentala Casă a Scînteii îşi oglindea marele turn în apa lacurilor înconjurătoare. Era gata şi impunătoarea clădire a Teatrului de Operă şi Balet. Fie citind ziarele, fie contemplînd construcţiile la faţa locului, oamenii vedeau că proiectele comuniştilor, denumite planuri de stat, nu erau doar propagandă. Erau fapte, miraculoase izbînzi

ale unei încordări maxime și mai ales ale entuziasmului. În privința asta, impiegatul nu avea ce zice, era de acord cu fiu-său. Vedea și el bine, că orb nu era, cum partidul luase taurii de coarne. Și armata era altcum, puseseră comuniștii pe roate o armată cum nu mai avusese țara niciodată. O pusese pe roate și la propriu și la figurat. Fără marșuri de batjocură cu tălpi roase în obiele, fără înjurături și bătăi și plutonieri parșivi, fără păduchi și arpacaș cu viermi. O armată nou-nouță. „Măi băiete, eu zic să te însori. Rînduiește-ți o casă și tu, cu copii, și dacă vrei mă mut și eu cu mamă-ta în garnizoana ta, să-ți creștem copiii. Îți găsiși și tu vreo fată?" Emilian rîsese: „Nu, tată, încă nu. Mi-au propus să mă trimită la specializare..."; „Unde?" Emilian nu știa precis. „Și Vlad?"; „Nu, el nu merge la specializare, sînt niște probleme..."; „Adică ce-s problemele alea?"; „Nu știu. Vlad a rămas un încăpățînat și mi-e teamă că o să aibă neplăceri din cauza asta." Mama lui Vlad era mai puțin bucuroasă și mîndră decît părinții lui Emilian. Se uita pe furiș la epoleții aurii ai lui Vlad și fără nici un motiv o cuprindea o teamă surdă, greu stăpînită, ca și cînd ar fi văzut în uniforma băiatului ei culorile unei primejdii... Însă cine avea vreme de pierdut cu îngrijorările unei bătrîne îndoliate, tăcute, rămase departe de ce se petrecea pe lume? Fotomontaje, proiecte simplificate sau supradimensionate de plasticieni înfățișau ansambluri arhitectonice în care cu greu mai puteai recunoaște înfățișarea tradițională a orașelor și chiar a țării. În cărțile de școală apărea închipuirea Bicazului, a hidrocentralei, cu lacul pe care se vedeau circulînd vapoarele sus, în creierii munților. Vapoarele astea ale viitorului ajungeau chiar și în Capitală, pe imagini intitulate „București, port la Marea Neagră"... Totul devenea posibil, ușor de făcut, simplu. Atît de simplu era să răscroiești vadurile și să urci marea și Dunărea la deal, încît unii dădeau din cap nedumeriți. „De unde, măi frate, de unde atîția bani, și atîta oțel, și ciment, și mașini, și ingineri?..." Tineri entuziaști, în salopete de brigadieri, răspundeau oricărei în-

trebări și lansau chemări mobilizatoare, invocînd exemple demne de urmat. Vlad și Emilian, într-o escapadă de cîteva zile în București, dansaseră și ei „Perinița" în Piața Universității, în învălmășeala de delegați ai Festivalului. Erau mîndri și fericiți. Singura umbră care apărea din cînd în cînd în strălucirea planurilor comune de viitor era alternativa plecării lui Emilian la specializare. Nu era vorba de o despărțire prea lungă, dar... Luaseră, într-o după-amiază, o barcă în Herăstrău. Au vîslit, au stat pe lac în larg și pe sub sălciile plîngătoare pînă cînd soarele a alunecat în asfințit. Apoi, cînd înserarea își întindea vălurile ei violete, s-au aprins luminile Casei Scînteii. Steaua roșie de deasupra turnului cel mare devenea treptat un luceafăr neobișnuit, mai apropiat de lume, însă aflat la o înălțime inaccesibilă, peste gîndurile tuturor, ostentativ și cutezător. „Vlad, de ce nu faci cerere să intri în partid ?" Vlad a tresărit, Emilian nu avea cum să vadă chipul prietenului său în întunericul în care se ascunseseră înadins, ca să contemple puzderia luminilor înconjurătoare... „Am stat de vorbă la școală cu locțiitorul politic, mi-a spus să mai aștept." ; „Ce să aștepți, de ce, ai vreo problemă ?" ; „Nu știu. Mi-a explicat doar că nu întrunesc încă niște condiții. Dar să nu mai vorbim despre asta..." N-au mai vorbit. În seara aceea au alergat tot orașul să găsească două locuri la o masă într-un restaurant. N-au găsit nicăieri. Peste tot, mesele, cu flori și stegulețe, erau ocupate de invitații festivalului. Se vedea grija organizatorilor de a lăsa neștearsă în amintirea participanților ospitalitatea românească. Nimic de zis, dar parcă se întrecuse o măsură. „Măi, să fie, exclamase Vlad exasperat la un moment dat. Să vezi că o să rămînem nemîncați..." Emilian izbucnise în rîs. „Tu pe toate le vezi în negru ! Uită-te la italienii de colo, ce mai rîd" ; „Ia hai încoace !" izbucnise Vlad. Pînă să-și dea Emilian seama ce are de gînd, Vlad a ajuns lîngă masa italienilor, a făcut o plecăciune în fața unuia dintre ei, smulgînd de pe scaunul de alături o blondă amețită. Blonda rîdea, amuzată de brutalitatea cu care o invitase un ofițeraș frumușel la dans.

Dar nu-l scăpa pe italian din ochi. „Fă-te că te duci la toaletă, i-a șuierat Vlad, și cară-te, ai înțeles?“ Blonda și-a revenit puțin, a zîmbit strîmb și, cînd Vlad i-a făcut brînci spre toaletă, s-a strecurat printre dansatori, făcîndu-se nevăzută. Pînă la urmă au renunțat să mai caute mese libere prin restaurante. Au intrat într-o cofetărie, au mîncat cîte două prăjituri fiecare și s-au dus la căminul de garnizoană să se culce. Erau plictisiți, morocănoși, supărați unul pe altul fără să știe din ce pricină. Emilian deschisese larg ferestrele, rămăsese în maieu și se aruncase pe dormeză, stînd cu ochii în tavan și mîinile împreunate sub ceafă. Vlad stătuse în baie, sub duș, aproape o oră. Revenise într-un halat de mătase albastră, care lui Emilian i se părea o inutilitate, un capriciu boieresc, un lux, se așezase în patul lui și căuta în al doilea volum al „Donului liniștit“ pagina unde rămăsese în seara precedentă. Sta cu spatele la Emilian, iar acesta număra trecerile zgomotoase ale tramvaielor. Număra tramvaie de ciudă, ca să adoarmă, să se convingă singur că toate treburile lui mergeau cît se poate de bine. Era apreciat, absolvise școala de ofițeri de geniu cu rezultate foarte bune, fusese numit provizoriu comandant de pluton, pînă la plecarea la specializare. I se spusese că la înapoire va fi avansat și promovat. I se părea destul de firesc faptul că perspectiva lui era clară și că a lui Vlad era oarecum încurcată. Îi părea rău că-l întrebase despre intenția lui de a intra în partid. Știa ceva, i se atrăsese atenția de către șeful cadrelor din școală să fie foarte precaut în relațiile sale cu Vlad Șoimaru și i se ceruse o referință în care să relateze detaliat tot ce știa despre familia Șoimaru. Intrarea lui Vlad, din proprie inițiativă, în rîndurile cadrelor armatei era probabil privită cu o firească circumspecție, pe care Emilian o aproba. Cei ce nu-l cunoșteau bine era normal să se întrebe de unde și pînă unde fiul unui ofițer din armata burgheză vrea să se facă musai ofițer în armata populară. O fi fost dumnealui, maiorul Șoimaru, viteaz la Budapesta, dar era ofițer din 1931, un timp făcuse parte din garda regală, apoi intrase în Școala superioară de război, pe vremea cînd în fruntea

acesteia era generalul Antonescu, mareșalul dictator de mai tîrziu. Emilian își amintea cu exactitate un episod povestit de tatăl lui Vlad. Nicolae Iorga, predîndu-și cursul de istorie militară, a ținut să prezinte ofițerilor-elevi conferința despre Mihai Viteazul, la Mănăstirea Dealului. Tot personalul școlii era aliniat într-un uriaș careu, sub cerul senin al unei zile de vară... Oare cu cîți ani înainte ca Iorga să fie ucis de legionari ? În centrul careului, marele istoric s-a urcat la mica tribună improvizată. Iorga ținuse multe cuvîntări în viața lui, în amfiteatre, în fața celor mai diferite alcătuiri de public, în țară, în străinătate... S-a uitat o clipă la uniforma de paradă purtată demn de sutele de ofițeri. L-a impresionat, desigur, faptul neobișnuit că acești ofițeri își scoseseră chipiurile și rămăseseră cu ele într-o poziție rigidă, regulamentară, încremeniți cu bună știință pentru două ceasuri cel puțin. Domnea o tăcere solemnă și Iorga spintecase această tăcere cu vocea lui bine știută : „Domnilor ofițeri, în fața noastră, a tuturor se află acum marele voievod... Priviți-l..." Iorga a fost întrerupt de o comandă monosilabică, neînțeleasă, urmată în secunda următoare de o mișcare a întregii asistențe. Ofițerii au îngenunchiat și, așa, cu un genunchi în țărînă, cu frunțile plecate în neclintirea unei venerații profunde, au ascultat aproape trei ore entuziasta evocare a personalității lui Mihai Viteazul... Emilian omisese în referința ce i se ceruse să amintească nenumărate asemenea episoade povestite de maiorul invalid, intuind că ele ar căpăta o semnificație anume, care i-ar aduce prejudicii lui Vlad. Nu scrisese decît că tatăl prietenului său era un om retras, bolnav, se îngrijea de educația fiului său, nu avea nici un fel de atitudine dușmănoasă față de regimul democrat-popular, ci dimpotrivă. Citind referința, șeful cadrelor strîmbase din nas. Cum se putea așa ceva ? Știa el, un băiețandru, să priceapă care fuseseră de fapt adevăratele gînduri ale unui ofițer burghez ? Rupsese referința și îl așezase pe Emilian la un birou. „Ia scrie, elev, o referință cum trebuie. Lasă chestiile astea, pune problema partinic ! Că altfel... Oi fi dumneata prieten cu ăsta, Vlad Șoimaru, dar

partidul e partid, înţelegi ?“ Nici a doua referinţă nu a fost mai bună decît prima. Chinuitor pentru Emilian era mai ales faptul că nu înţelegea rostul acestor investigaţii tăinuite. În fond, dacă existau dubii, de ce îl primiseră pe Vlad în şcoală ? De ce nu-i spuneau răspicat : „Uite, noi nu avem încredere în dumneata.“ Se gîndise să-şi calce angajamentul de a păstra „secretul de partid“ şi „secretul militar“ ce îi fuseseră invocate şi să-i spună lui Vlad totul. Însă s-a temut. Vlad ar fi reacţionat imediat, ar fi dezertat sau, în cel mai fericit caz, ar fi raportat de ce vrea să părăsească şcoala. Ce s-ar fi ales apoi de el, de elevul Negrea ? Nici nu îndrăznea să-şi închipuie. „Măi, Vlad — se pomenise Emilian vorbind, rupînd lunga tăcere şi aşteptînd să se îndepărteze un tramvai... De ce nu ne-am dus noi la arhitectură, ce-ţi veni ţie, atunci, să ne ducem la comisariat ?“ Vlad lăsase cartea jos şi se întorsese cu faţa la Emilian. „Ştii de ce ? Pentru că atunci cînd a murit tata am crezut că cea mai bună soluţie de a trăit cinstit e să trăieşti după cum ţi se ordonă. Adică să fii militar.“ ; „Nu mai spune ! Faci drepţi şi scapi de toate grijile. Şi acum tot aşa crezi ?“ ; „Nu, am greşit intrînd în armată. Am preluat greşeala bătrînului, m-am luat după el. Nicăieri şi cu atît mai puţin în armată nu poţi trăi ca struţul.“ ; „Şi ?“ ; „Cum şi ?“ ; „Ce ai de gînd ?“ Vlad reluase cartea şi se întorsese iar cu spatele, fapt ce-l scoase din sărite pe Emilian. „N-auzi, te-am întrebat ceva ? !“ ; „Nu am nici un gînd în afară de acela de a aştepta.“ ; „Ce ?“ ; „Ce-o să fie.“ ; „Adică ce să fie ?“. Toată noaptea s-au certat, s-au jignit crunt, iar spre ziuă, copleşiţi de ciudă, de neputinţa de a se convinge reciproc, incapabili să-şi cedeze unul altuia, să-şi recunoască partea de vină şi de neînţelegere, au adormit osteniţi, fiecare baricadat în propria-i încăpăţînare.

Dincolo de ani, maiorul Emilian Negrea, încercat tot de o noapte albă, surîse propriilor amintiri. El nu putea să-şi însuşească obiceiul unora de a pune pe seama unei perioade, a unor evenimente, a greşelilor şi exagerărilor inerente primilor ani de revoluţie, toate nereuşitele, bîjbîielile şi necazurile unuia sau altuia... Anii aceia

aveau ceva decisiv, poate necruțător, în zilele lor cam furtunoase. Însă dacă erai om, cine te putea face neom, cine ar fi avut puterea să te prefacă într-un ticălos ? Vremea și-a adus limpezirile și iată că oamenii nu se mai tem de umbra lor, dar ticăloșii se mai petrec în continuare, oricît de îngrădite ar fi ele de legile omeniei ! Omul în puterea cuvîntului a avut totdeauna prilejul să aleagă binele de rău și să-și păzească cinstea...

...Chiar a doua zi după noaptea aceea de sfadă, s-au întors acasă. Îi jenau totuși, pe amîndoi, ridicolul și nefirescul unei supărări, care, la urma-urmelor, nu avea nici în clin nici în mînecă cu prietenia lor. În fond, erau doi băieți veseli, gata să rîdă de orice... Acasă, Emilian înfulecase un pui fript pe jăratec, băuse cu taică-su, bărbătește, un litru de vin. Mama îi asculta mulțumită, cum sporovăiau ei, tată și fiu, despre cîte și mai cîte, din lumea asta nouă, în care băiatul era deplin fericit. Aveau să se înmulțească așa, unele după altele, realizările socialismului. Impiegatul de mișcare vedea toate trenurile cîte treceau prin gară. Trenuri pline cu tot felul de mașini nemaivăzute. Avea dreptate ăl mic, comuniștii se apucaseră de treabă ! Terminaseră masa, bătrînul aprinsese o „mărășească“ de-a lui, cînd a bătut în poartă mama lui Vlad. „Poftiți, madam Șoimaru, poftiți înăuntru, ce dumnezeu...“, insista mama lui Emilian, contrariată de faptul că cealaltă femeie nu vrea cu nici un chip să intre în curte. „Nu, iertați-mă, vreau numai să-l întreb pe Emilian ceva...“ Emilian s-a oferit să o conducă pînă acasă. Bătrîna, complet albită, slabă și puțin încovoiată, pășea grăbită, explicîndu-i tînărului ofițer de lîngă ea că Vlad, abia venit de la București, și-a făcut bagajele și a plecat fără să-i explice nimic, la unitatea aceea unde fusese repartizat, deși mai avea încă zece zile de concediu. De ce, ce se întîmplase ? Știa el, Emilian, ceva ? Avea vreun necaz, ce era cu el ? „Nimic, nu s-a întîmplat nimic“, o asigurase Emilian, deși nici el nu pricepea ce putuse să-l grăbească pe Vlad să plece de-acum la unitate. Abia acasă la Vlad, în mica sufragerie-bibliotecă în care stăteau neclintite pe rafturi cărțile legate în piele

ale maiorului, cărţi militare semnate de generali iluştri şi de alţii mai puţin iluştri, mama lui Vlad şi-a luat inima în dinţi. Tremura, avea o voce sugrumată, îi fugeau cuvintele potrivite din minte. „Dragul meu... n-am pe nimeni... eu şi soţul meu eram singuri pe lume, fără rude, fără prieteni... eu... şi el... şi Vlad... Şi acum... soţul meu..., ştii cum s-a dus. Adică nu ştii... Nimeni nu ştie. Numai eu... Nici nu-ţi închipui, e groaznic să taci, să nu ai voie..." Emilian nu înţelegea nimic. „Dumneata, dragul meu, eşti singurul om căruia am curajul să-i spun... Mă tem să nu facă vreo prostie, să nu fi aflat din altă parte. Emilian — a izbucnit deodată mama albită —, dacă Vlad află că tatăl lui a fost arestat şi a murit acolo, se sinucide..." Emilian a crezut o clipă că se năruie totul sub el. Mama prietenului său îi povesti cum se succedaseră, într-un vîrtej de neînchipuit, durerile ei din ziua aceea, cînd băieţii zburdau prin Bucureşti, fericiţi că intraseră la arhitectură. Cînd seara l-au adus pe o targă, decedat, au pus-o să semneze o declaraţie prin care se obliga să nu destăinuie nimănui un „secret de stat". L-a semnat, căci se temea pentru Vlad... Şi el luase o hotărîre care-i răpise orice posibilitate de a-şi reculege curajul şi de a alunga permanenta aşteptare a dezastrului! Plecase la şcoala de ofiţeri, în pofida tuturor implorărilor. Era leit tatăl, omul care toată viaţa s-a zbătut cu dorinţa lui de a trăi demn şi adevărat. Căci maiorul de-aceea îmbrăcase haina militară, ca să poată pleca dintr-o sărăcie de cinci pogoane, ca să nu slugărească şi să nu ajungă vreodată la nesăbuinţele pornite din ura nedreptăţilor... Omul ei refuzase să participe în '33 la măcelul de la Griviţa. Puţini îi urîseră ca el pe fascişti, pe legionari, pe toţi cei ce nenorociseră ţara... Emilian încercase să o încurajeze. „Vlad îl venera pe tatăl său, nu-ţi dai seama de ce ar fi în stare dacă cineva i-ar spune un cuvînt rău despre el. Vlad este urmărit, desigur, este veşnic în primejdie..." Femeia nu plîngea. Căpătase treptat un calm nefiresc, ca şi cînd ar fi reuşit să se despartă de propria ei frămîntare, pentru a putea privi din faţă, cu obiectivitatea unui martor obligat să reproducă în faţa instanţei tot

ce se poate întîmpla cu o mamă datoare să-şi salveze fiul de o periculoasă molimă. Îi încredinţase lui Emilian taina, atrăgîndu-i atenţia că de-acum devenise şi el ţinta aceleiaşi primejdii. Nu i-ar fi spus, dacă Vlad n-ar fi plecat aşa cum plecase. Îl implora doar să aibă grijă ca Vlad să nu fie singur în momentul disperării.

Un soare spălăcit se ridica indiferent pe bolta diluată. Era frig, pămîntul îngheţase în timpul nopţii, prinsese o crustă subţire, ce se spărgea sub talpă. Vîntul tăios înghesuia şuierînd valurile de ceaţă către fundurile văgăunilor, spre vale, de-a lungul pîraielor răzvrătite. Muntele după-amiezii care îi întîmpinase în ajun pe tinerii oaspeţi cu binevoitoare urări de bun sosit, cu miresme şi culori îmbietoare, primăvăratice, se răzgîndise peste noapte, se făcuse vrăjmaş.

Deşteptarea se petrecu cam aiurea, căci în barăcile cu iz de lemn crud, din pricina focurilor de vreasc inaugurate în godinele de tuci, dar mai cu seamă datorită aerului tare alpin, după un drum de-o zi, de hurducăneală şi urcuş, ostaşii trăgeau aghioase adînci, în somnul ce s-ar fi vrut lungit către amiaza mare... Buimaci şi morocănoşi, mîrîiau la plantoanele care trăgeau păturile de pe ei cu glume şi răfuieli iscate de necazul celui pe care căzuse chinopasta veghei tocmai în prima noapte de tabără.

— Hai, frăţioare, hopa sus ! răcnea cîte un planton.

După echiparea sumară, grăbită de insistenţa gradaţilor, ostaşii se scurseră fără chef către uşi, dar rămaseră chirciţi pe praguri, gata să o zbughească înapoi, deşi nu puteau, fiind buluciţi de cei veniţi din spate. În poiană sergentul de serviciu Pandele, şi el tot o putere de voinic, tinerel, cam de puţină vreme despărţit de banca şcolii, se proptise vitejeşte pe picioroangele sale larg desfăcute şi-şi fixase mîinile în şolduri, arătîndu-şi pieptul gol şi muşchii puternici, cu o mîndrie amarnic înţepată de frig.

— Pe două rînduri adunaaa... rrea !

Accentele imperative ale sergentului de serviciu se irosiseră însă în ecouri, ca și cînd ostașii ar fi fost surzi.

— Hai, hai mă, n-auzi, adunarea..., se asociară gradații.

Se aliniară cu chiu cu vai, le zdrăngăneau dinții. Sergentul se prefăcea că are destulă răbdare, însă numai el știa cam cîtă mai avea. Programul trebuia respectat cu strictețe. Băieții se scuturară mînioși din moleșeala somnului. Începură să rîdă fără motiv și să țopăie. Mișcările ordonate de sergent se executau cu exces de zel. Zece minute s-au scurs repede. Sergentul ordonă marș în pas alergător. El fugea în fața coloanei. Urmîndu-l, sutele de ostași alergară la vale, pe panta de glod înghețat, parcă rostogolindu-se printre colți de granit, pe grohotiș, mulți alunecînd pe așternuturi de frunziș putrezit, împiedicîndu-se și chiuind, însă menținînd ca prin minune rînduiala alergării în coloană.

Un ofițer se uita la ei de pe creastă și rîdea. Așa or fi arătat și minunații aceia de la Mărășești porniți la contraatac ca la nuntă, doar în cămășile albe rămase de pomină.

Ajunși jos la pîrîu, soldații se înșirară pe două rînduri de-a lungul vadului. Se ordonară oprirea, alinierea și o întoarcere la dreapta.

— Primul rînd înaintează pînă-n marginea apei. Executarea !

Măiculiță, ce soi de apă o fi fiind asemenea vălătuceală deasupra căreia fiecare trebuia să se aplece, să-și facă mîinile căuș și să se spele pe față, pe gît, pe umeri...

— Urechile, vere, să nu le uiți cum le uitai acasă la mămițica !

Se frecau apăsat și repede, fornăind, cu un fel de jăratec de gheață topită, plină de ace și tăișuri nevăzute, ce pătrundeau la rărunchi. Le ardea pielea, ieșeau aburi din trupurile lor tinere.

— Primul rînd încetarea, la dormitor fuga marș ! Rîndul doi, lasă rîsul, tovarășe ! Hai, curaj, grăbiți-vă că se răcește ceaiul...

În jumătatea de oră a programului matinal nimeni nu avu vreme să se gîndească la ce va să zică viaţa ostăşească de azi înainte, în asemenea creier de munte. Abia cînd se văzură încolonaţi pentru deplasarea la masă, cu pufoaicele pe ei şi cu căştile de protecţie, militarii desluşiră, ameninţarea surdă a muntelui.

— Sigartău, ia uită-te tu colo sus, la crestele alea...

Din ajun pînă acum nu avuseseră prilejul să vadă culmile. dezvelite în sfîrşit, ca nişte căpăţîni scoase din plapuma norilor. Sub cerul curat, mult, mult mai înălţat decît în alte părţi, urcat dimpreună cu soarele, piscurile dominau strălucitoare, uriaşe alcătuiri de cleştar, care îţi săgetau privirea... Mulţime de oglinzi jucînd luminile dimineţii.

— D-apoi ce-ai fi vrînd să văz? Munte, no!

Ceaiul era grozav. Dulce şi fierbinte. Niciodată nu băuseră ceva mai bun şi mai priincios. Poate că nici nu le fusese vreodată aşa foame. Nimeni n-a lăsat pe lîngă căni, prin castroane. urme de unt sau de gem, cocoloaşe de miez sau colţuri de coajă. Toţi înfulecară tăcuţi, parcă îngrijoraţi de dimensiunile devenite cam mici ale cănilor...

Oricum, altfel stau lucrurile cînd ţi s-a astîmpărat foamea. Ţi se pare că se pierde vremea, iar adunarea, iar alinierea... Ar fi cazul să se apuce fiecare de treabă. Aş! Ofiţerii luară plutoanele şi companiile în primire şi începură instrucţia de front, plus nişte exerciţii cu rost neînţeles, cu adăpostiri, cu consemne ca în cazurile de alarmă. cînd se execută ordine menite să te ferească de cine ştie ce primejdie. Or, pentru atîta poate nu ar fi fost nevoie să vii tocmai în sălbăticia asta, cu instrucţia se poate ocupa soldatul şi pe lîngă cazarmă... Dar, în sfîrşit, noroc că nu dură nici măcar o jumătate de ceas, era doar o aducere-aminte a regulilor de căpătîi ale ostăşiei. După distribuirea uneltelor şi repartizarea pe sectoare, neîndemnaţi de nimeni, fără să fie nevoie de prea multe explicaţii, începură lucrul. Unii tăiau copaci. Alţii izbeau cu tîrnăcoapele. Se descărcau maşini. Se puneau în funcţiune motocompresoare. Mai mulţi militari exersau mînuirea perforatoarelor şi a ciocanelor pneumatice. Unii le ştiau rostul bine, se vedea că avuseseră destulă vreme să le înveţe din felul cum le arăta novicilor cum se ţine în

mînă şi cum se apasă... Un plutonier, sub supravegherea atentă a unui locotenent-major, arăta unei grupe de artificieri cum să pregătească dinamitarea unui pinten de piatră proptit în mijlocul drumului forestier, care trebuia lărgit şi nivelat.

Militarii înţeleseseră repede cam încotro se adunau toate cîte erau puşi să facă. Drumul forestier, îngust, răsucit şi ondulat, pe care abia reuşiseră să urce camioanele pînă la locul unde se instalase tabăra, era abordat de sus în jos. Traseul, în mare parte coincizînd cu cel al viitoarei şosele asfaltate, avea să fie corectat. Balastul dislocat din cel mai ridicat punct al serpentinei urma să fie împins sistematic în pantă, umplîndu-se adînciturile, lăţindu-se rambleul. Astfel, în cel mult patru zile de lucru deschidea accesul utilajelor grele, staţionate deocamdată jos, la poalele muntelui, acolo unde se înfunda o şosea judeţeană.

Maiorul Negrea nu ieşi din cancelarie decît după ce trecuseră mai bine de trei ceasuri de muncă. Mulţi se mirau. Cum de nu se ivise comandantul încă ? Să nu fie dînsul curios să asiste la primele izbituri de tîrnăcop în spinarea muntelui ? Uite că nu era... Cumva o fi dintre aceia care ordonă şi dau seara dispoziţii amănunţite subordonaţilor, care încep lucrul în zori, ca dumnealui să se ridice din pat înaintea prînzului ? Presupuneri şi gînduri nerostite. Negrea nu dormise însă decît două ceasuri. Se trezi înainte de ora deşteptării trupei, ieşi în vîrful picioarelor din cameră, să nu tulbure somnul adînc al lui Dobricescu. Se rase şi se răcori şi el la pîrîu, apoi se aplecă asupra diagramelor. Să mai verifice o dată, să confrunte anticipaţia cu realitatea strictă a inaugurării lucrărilor, să măsoare forţele intrate în bătălia cu muntele. Îşi notă o sumedenie de frînturi, prescurtări, iniţiale într-un carnet. O listă cu diverse detalii, măsuri menite să elucideze din capul locului, în fiecare sector al şantierului, noianul de sarcini pe care planul de ansamblu le lăsase în seama deciziilor sale. Nici nu-l auzi pe Dobricescu urîndu-i bună dimineaţa şi întrebîndu-l dacă obişnuieşte să servească dimineaţa cafea. La rîndul său, nici Dobricescu nu se simţi jignit de tăcerea maiorului. Îşi dădu seama că era concentrat. Locţiitorul îşi găsi rostul în sectorul unde

începuse defrişarea, verificînd dacă s-au respectat măsurile necesare prevenirii accidentelor. Se interesă apoi de soldatul Stănilă. A aflat cineva ceva ? Nimic nou. Era zece şi jumătate cînd apăru maiorul. Trecu grăbit pe la fiecare sector, pe la fiecare punct de lucru. Pretutindeni îşi consulta carnetul. Fiecare însemnare era bifată numai după ce era transferată în carnetele comandanţilor de plutoane, de companie, ale unui şofer, şef de echipă, maistru... Acestor însemnări li se adăugau observaţii scurte şi exacte. Nevoile, greutăţile, soluţiile propuse de subordonaţi, maiorul şi le nota cu migală. Totul era obligatoriu să fie notat în carneţele, în acele carneţele distribuite încă din cazarmă şi cărora nu le înţelegea încă nimeni rostul. Chiar şi acum insistenţa şi meticulozitatea maiorului păreau cam exagerate.

— Notează, te rog. La fiecare ieşire din schimb se ascut joagărele şi topoarele.

— Am înţeles.

— Ai notat ?

— Nu, dar...

— Te rog să notezi... Ai notat ?

— Da, tovarăşe maior...

— Să văd.

Agasantă pisălogeală. Înapoia carnetul şi pleca.

Din prima zi, maiorul Emilian Negrea obţinu porecla : Pătrăţică. Adică omul care notează tot, verifică tot, la milimetru, la secundă, fără să uite nimic şi fără să permită cuiva să uite cel mai mic amănunt. Prezenţa lui pe şantier se arătă din capul locului a fi o meticuloasă urmărire a modului cum se execută ordinele. Toate, fără priorităţi care să justifice omisiuni, fără circumstanţe. Intuiţia le arătă tuturor că aveau de furcă cu un comandant exigent. Unii se speriară. Alţii zîmbiră. Aşa face fiecare şef la început. Pe urmă i se face lehamite să tot zică „notează, te rog". Unde s-a pomenit vreo străşnicie să dureze pînă la capăt ? Dar alţii raportau în poziţie impecabil regulamentară, cu carnetele în mînă, executarea fiecărei dispoziţiuni. Negrea asculta, consemna datele raportate, mulţumea şi strîngea mîna subordonatului respectiv, care se retrăgea satisfăcut, cu încrederea deloc neglijabilă că treaba mergea bine. E mare lucru că ai o asemenea convingere încă din prima zi,

mai cu seamă că se auzeau tot felul de vorbe, care mai de care mai contradictorii despre maiorul Negrea. Că ar fi mai mult inginer decît ofițer și că nici ca inginer nu are experiență, pentru că abia a terminat facultatea, la vîrsta lui... O fi, n-o fi așa, deocamdată are un fel al lui de a conduce și dacă are s-o țină mereu așa, bravo lui, înseamnă că e capabil.

La sfîrșitul zilei avu loc o scurtă analiză, un bilanț la care maiorul ascultă rapoartele șefilor de sectoare. Nu era o convocare anume. La popotă, ofițerii serviră masa, conform ordinului lui Negrea, toți odată. Toți, la o singură masă, în capul căreia maiorul așteaptă cu răbdare, ascultînd glumele ofițerilor, să se umple farfuriile cu supă. Ură apoi poftă bună tuturor. După desert, comandantul scoase carnețelul... Era momentul, fiind toți împreună, să pună la punct programul pentru a doua zi, pentru că el nu vrea să se piardă vremea cu adunări ale cadrelor, cu ședințe... În primul rînd fu nevoit să constate că se împlineau douăzeci și patru de ore de la dispariția soldatului Stănilă. Ce ar fi putut căpitanul Manolescu să adauge la cele știute? Se putea totuși găsi o explicație? Tăcerea căpitanului, parcă vinovat de dispariția unui soldat din compania lui, îl determinase pe Negrea să-l declare pe Stănilă dezertor și să raporteze în consecință. Îl privi o clipă pe Dobricescu, să-i citească pe față gîndul... Era prima oară cînd punctele lor de vedere diametral opuse ajungeau la momentul determinării cîștigului de cauză. Dar căpitanul Manolescu? Dumnealui presupusese de la început că e vorba de o dezertare, pe cînd el, Negrea, acordase o încredere anume soldatului. Iată că simpla bănuială era mai tare pe poziție decît complicata justificare a unui gest extrem de grav. Nu, nici Dobricescu, nici Manolescu nu aveau nici cea mai ușoară urmă de surîs ironic pe față.

Maiorul se ridică de la masă, gata să le ureze odihnă plăcută ofțerilor, cînd dădu buzna, gîfîind de alergătură, un ostaș :

— Tovarășe maior, vă rog să-mi permiteți să mă adresez tovarășului căpitan Manolescu...

— Spune, ordonă comandantul scurt.

— L-am... pe soldatul Stănilă, acolo... l-am găsit în pădure, ne-am dus după uscături, să facem focul și...

— Ce-i cu el, spune odată !

— S-a... s-a spînzurat, tovarășe maior...

Ofițerii încremeniră. Negrea cerceta tăcut, scormonitor, pe chipul înspăimîntat al militarului din fața lui două șuvițe de păr umed, căzute pe o frunte îmbrobonată de sudoare.

— Tovarășe locotenent-colonel Dobricescu..., o să vă rog pe dumneavoastră să anunțați procuratura... Dumneata, tovarășe căpitan, vino cu mine...

Ancheta a elucidat ușor și repede cauzele nenorocirii. Soldatul Stănilă primise exact în ziua plecării din cazarmă o scrisoare de la mama lui. Rînduri scrise greoi, dar citeț, îi aduseseră la cunoștință că nevastă-sa fugise ca o netrebnică de acasă, cu un zăbăuc de italian cu mașina, și că murise într-un accident.

Lîngă scrisoarea mamei, în portvizitul lui Stănilă, procurorul mai găsise o fotografie, a tinerei soții care, cu scrisul ei repezit, înainte de a se semna Vali, îl avertizase : „Iubește-mă așa cum sînt și uită-mă cînd n-o să mai fiu".

Procurorul se uita la fotografie.

— Amestec absurd ! Frumoasă, inteligentă și... brînză bună în burduf de cîine. Și băiatul ăsta a fost la fel. Poate ar fi fost un tînăr vrednic, dacă nu l-ar fi copleșit eroarea generată de exaltarea naivă a primului sărut, a primelor bucurii erotice...

— Oare ? ! s-a îndoit maiorul.

— Nu făceam presupuneri, tovarășe maior, vă explicam un fapt evident. Soldatul Stănilă ne-a lăsat o mărturisire.

Procurorul îi întinse lui Negrea o foaie de caiet scrisă mărunt cu creionul. „Nu e nimeni vinovat. Nu mai vreau să trăiesc. Vali era totul, ea nu mai este, iar restul este o aiureală care nu mă interesează. Rog pe-ai mei să mă ierte. Nu mă judecați. Nu vreau să fac umbră pămîntului degeaba. E dreptul meu să hotărăsc."

— Bună de pus în ramă și de expus într-o colecție de adevăruri întoarse pe dos.

Rîsul strident, nervos al procurorului îl irită pe maior.

— Și ce găsiți amuzant, de ce rîdeți așa ?

— De ciudă. Dacă tînărul acesta ar trăi, l-aș pune să înghită hîrtia. Trebuia băgat sub un duș cu apă rece ca

gheața, supus unui șoc care să-l oblige să înțeleagă că lumea nu e o aiureală. Nu l-a născut mamă-sa și nu a fost crescut doar pentru a-și închipui dumnealui o unică fericire cu chipul și asemănarea celui mai stupid egoism. Toate sistemele represive ale lumii au scornit chinurile iadului pentru cine merită sau nu răzbunarea justiției, dar nu s-a născocit încă o pedeapsă care să ne lecuiască de egoism. Iată consecințele. Un băiat în toată firea își pune ștreangul, considerînd că e dreptul lui să comită o crimă a cărui victimă a căzut propria-i persoană.

— Vax ! scrîșni maiorul, scos din sărite, obligîndu-l pe procuror să-și înghită vorbele uimit și totodată mînios.

— Ce-ați spus ?

— Vorbărie goală, la fel de falsă ca și aiurelile acestui sinucigaș. Adică să trăiască omul oricum, să rabde oricît, pînă dă boala sau trenul peste el, doar așa, să nu-l faceți dumneavoastră răspunzător de propria-i moarte ? Admiteți, tovarășe procuror, ipoteza că omul, înainte de a se naște, ar fi un embrion conștient și ar avea posibilitatea să decidă el însuși în alternativa : „mă nasc sau nu"... Că ar fi capabil să-și aleagă rasa, țara, orașul, neamul, sexul, casa și culoarea ochilor, adică să-și impună destinul din capul locului. Dacă așa ceva e imposibil, cum puteți trage la răspundere pe cineva pentru vina de a fi trădat viața ?

Procurorului nu-i venea să creadă.

— Cum, aprobați gestul unui... ? !

— Pe al acestui Stănilă nu, pentru că e stupid să mori pentru ce nu merită. Dar e nedrept să judeci un disperat și să absolvi viața de partea ei de ticăloșie. Și eu am fost odată la un pas de a comite o crimă similară cu a soldatului Stănilă. Doar că eu o făceam, probabil, cu o mai certă și mai îndelungată premeditare. Credeți-mă, ajunsesem să mă doară în cot. Și de mine și de lume. Vorba lui Stănilă : aiureală ! Am amînat-o, am tot amînat-o căutînd cîte și mai cîte pretexte, muncind și învățînd ca să nu mă gîndesc la esența esenței, pînă cînd iată-mă aici, ajuns în situația să nu mai mă iau în considerație și să-mi fac pur și simplu datoria.

— Vorbiți serios ?

— Da, fac șoseaua, porțiunea care mi s-a repartizat, pentru că am impresia că puțini s-ar fi încumetat să ia în spate o asemenea răspundere. Însă mie îmi place. E o creație inginerească de mare îndrăzneală. Proiectul viaductului e al meu. Este o creație, o premieră mondială, cum se spune... Ei și ? Nu dau în brînci nici pentru medalii, nici pentru gradul de general. Mă interesează șoseaua, atîta tot. Faptul în sine, fără nici o consecință.

— Bine, dar acest drum are, cum să spun, un sens, o utilitate ! Construiți ceva fără să vă gîndiți la rostul edificiului ?

— Rosturile le cunosc. Ar fi o prostie să faci o casă în care nu va locui nimeni niciodată. Dar repet : nu mă imboldește nici pasiunea, nici entuziasmul creator. Treaba poeților să inventeze ce vor. E vorba de șosea. Eu am renunțat de mult la idealurile mele personale.

— Altruism deci !

— Nu. Am o poliță de plătit vieții.

— Nu exagerați ?

— Deloc. Sînt lucid și nu mai cred decît in fapte.

— E bine dacă reușiți. Probabil sînteți un om dur.

— Evit să fiu așa cu militarii. Însă cînd nu am încotro, nu pot fi altfel. Îmi pare rău de băiatul acesta. Dacă i-aș fi cunoscut necazul, poate aș fi reușit să-i sugerez o altă soluție, nu moartea.

— Soluția dumneavoastră probabil...

— Da, soluția mea.

Procurorul se mai uită încă o dată la documentele, actele de dosar care aparținuseră înainte unui tînăr deznădăjduit de zădărnicia iubirii sale. I s-a oprit privirea pe fotografia celei ce își spusese Vali, pesemne Valeria, poate Valentina...

— Era o fată tare frumoasă. Priviți numai acești ochi, mari, curioși, deplin convinși de propria lor strălucire lăuntrică... O strălucire însă cam frivolă. Dumneavoastră ați iubit ?

Emilian zîmbi strîmb, jenat, ferindu-se de privirea scormonitoare a unui profesionist deprins să joace rolul celui devenit indiscret fără să vrea, chipurile.

— Iertați-mă, am pus o întrebare prostească...

— Oho ! răspunse Negrea, am iubit şi eu, la fel ca băiatul ăsta !

Procurorul şi ajutoarele sale plecară din tabără după orele prînzului, ducînd cu ei şi trupul soldatului Stănilă, pentru autopsie. De-a lungul drumului, militarii se dădeau deoparte sau se prefăceau că îşi văd de lucru, ca şi cînd nu ar fi ştiut ce rost aveau cele trei maşini ale miliţiei tocmai pe acolo. Se mulţumeau să le urmărească pe furiş, cu coada ochiului.

Maiorul Negrea inspectă apoi sectoarele, cu carneţelul lui de note in mînă. În locul unde o grupă de ostaşi spărgeau bolovani de granit, mărunţindu-i cu nişte baroase grele, maiorul se opri lîngă cel ce îl descoperise pe Stănilă în pădure. Militarul, în poziţie regulamentară, aştepta să i se ordone.

— Cum te numeşti dumneata ?

— Tovarăşe maior, sînt soldatul Dinu Ilie. din plutonul doi. compania a treia...

— Ei, ţi-ai mai venit în fire ?

— Da, tovarăşe maior, însă...

— Hai, spune, nu te codi.

— Raportez. De ce..., căci Stănilă...

Mai tîrziu, Negrea dădu dispoziţie ca militarii să fie adunaţi înainte de servirea mesei de seară. La ora hotărîtă, în faţa întregului detaşament explică :

— Nu e bine că prima noastră zi de muncă s-a isprăvit cu o nenorocire. Nu e un semn rău, dar moartea e o prevenire. Aici vor cădea avalanşe. Se vor surpa maluri. Ne vor pîndi lupii. O să suportăm geruri grele. O să muncim din greu, vom lucra cu dinamită. Primejdii numeroase se vor ivi la tot pasul. Nu ni se va întîmpla nimic dacă vom fi atenţi, curajoşi şi vom avea grijă unii de alţii. Primejdios este cînd uitaţi instrucţiunile şi ordinele comandanţilor. Nimeni nu are voie să facă pe grozavul. În ce-l priveşte pe soldatul Stănilă, ce v-aş putea spune... Ar fi ruşinos să ne amestecăm în tainele sufletului său. Şi-a curmat zilele din motive strict personale. Să ne descoperim şi să păstrăm un minut de reculegere... Păcat de el, a greşit, dar unele greşeli nu le mai poate îndrepta nimeni. Feriţi-vă de greşelile grave şi mai ales de cîte se pot întîmpla cînd socotim că putem hotărî singuri, de capul

nostru... De mîine vom începe, tovarăşi, derocările. Să se respecte cu cea mai mare stricteţe toate măsurile de securitate ce s-au stabilit... Sînt mulţumit de felul cum aţi muncit în aceste două zile. Vă urez poftă bună şi odihnă plăcută...

Ofiţerul de serviciu aştepta să se termine adunarea ca să raporteze. Generalul Fronea ordonase acum un sfert de oră ca maiorul Negrea să-l sune la comandament. Dorea să cunoască primele concluzii ale procurorului în cazul Stănilă. Maiorul a obţinut repede legătura. Centrala telefonică abia instalată funcţiona corespunzător. Vocea generalului era neschimbată. Calmă, puţin îngroşată, a unui fost fumător, care aprindea ţigară de la ţigară chiar şi pe vremea cînd îl cunoscuse tînărul locotenent Emilian Negrea..

Cînd locotenentul Emilian Negrea a plecat la unitate. cu toată împotrivirea părinţilor, ca să nu fie Vlad singur, abia împlinise douăzeci de ani. Cine spune că la douăzeci de ani omul e în toată firea are şi nu are dreptate. Depinde de cît îl ajută mintea pe fiecare. Şi mai depinde de obrazul omului. Emilian nu era nici mărginit, nici lipsit de caracter. În tren, la vagonul restaurant, a băut coniac şi a fumat pentru prima oară în viaţa lui. Încerca în acelaşi timp să scape de imaginea obsedantă a maiorului Şoimaru, a omului care îi povestise adevăruri de pe front sorbind păhăruţele lui de vişinată. Orice fumător s-ar fi amuzat pe seama acestui ofiţeraş frumos, cu trăsături de adolescent, care îşi dădea ifose de bărbat. Totuşi, pentru că abia trecuse de douăzeci de ani, pentru că îi lipsea experienţa vieţii — deşi ştia că această experienţă există, e importantă, atîrnă greu în cumpăna înţelegerii —, era inerent să fumeze... Citise mult ca să împrumute experienţa altora, dar nu era de ajuns. Petardele, pocnitorile de bîlci din timpul aplicaţiilor nu erau prea edificatoare în ceea ce priveşte vacarmul ucigător al războiului. Trăsese cu pistoletul şi automatul, cu carabina şi mitraliera, dar în ţinte, alţii trăseseră în oameni... Cînd vorbeau despre viaţă

și moarte, ca maiorul Șoimaru, aveau o imagine întreagă, în spațiu și timp, a vieții și a morții. El nu sesizase aceste dimensiuni ale experienței. Se credea el însuși pe un front pe care trebuia să descopere pozițiile inamicului. Care? După ce insemne putea identifica dușmanul? Al cui? Al lui, al lui Vlad, al adevărului... Adevărul! Cînd se gîndea la Vlad și la adevăr simțea că roșește... Căci nu rareori Emilian avusese impresia că tocmai Vlad purta pe dedesubt o uniformă vrăjmașă. Trebuise să afle de la mama lui adevărul, pentru că pe Vlad, pe singurul lui prieten nu-l credea. De ce? Din cauza celor care îl îndemnau să mintă și să-și iscălească minciunile? Din cauza cui? El de ce nu văzuse lucrurile pe toate fețele, de ce Vlad și nu el s-a repezit indignat să smulgă de lîngă italianul acela pe toanta amețită? De unde i s-a tras orbul găinilor? De ce socotise a fi adevărat numai ce auzise în ședințe, iar năduful oamenilor, deplasat, înapoiat, dacă nu chiar dușmănos? Nu fusese el înclinat uneori să creadă că și taică-său are o optică reacționară? Poftim de vezi: tata reacționar, tocmai tata, procopsitul procopsiților, ars de tot pîrjolul vremii și al sărăciei. Dacă era un om adevărat, dacă era deplin convins de justețea aspirațiilor comuniste, atunci de ce mama dracului făcea pe el de frică? Unde mai pui că era și ofițer, ostaș înarmat al partidului. Mai mare rușinea! Avea dreptate tatăl lui Vlad să îi considere niște țînci înfumurați. Lumea se schimbă cu curaj, nu cu frică iepurească. Ajuns la unitate, s-a prezentat la comandant. Un colonel scund, îndesat, ce își păstra un chip aspru, energic, cu trăsăturile neîngropate nici de vîrstă, nici de grăsime. Om trecut de cincizeci de ani, cu părul cărunt, țepos, tuns scurt, ca o perie de sîrmă. Tuns așa, deoarece dacă ar fi fost mai lung părul nu i-ar mai fi stat chipiul pe frunte. Auzindu-i numele, colonelul se uita, parcă să se convingă că orice e posibil pe lumea asta, pe ordinul de serviciu și mormăise: „Mda. Dar ai întîrziat, tovarășe locotenent. Ți-a luat-o altul înainte. Nu ești primul. Locotenentul Șoimaru, colegul dumitale, a fost și mai și. S-a prezentat de alaltăieri. Dacă o să fiți toată viața atît de conștiincioși și o să renunțați mereu la concedii o să ajungeți cel puțin generali! O să ajungeți departe, voi ăștia, că răcnește conștiința în voi..." :

„Tovarăşe colonel..." ; „Lasă, nu-ţi face sînge rău. Te aşteptai cumva să te pup, să-ţi zic bravo şi să-ţi atîrn şi-o decoraţie pentru gestul dumitale gratuit ? În loc de bun venit, îţi atrag atenţia că în regimentul pe care îl comand nu prea au sorţi de izbîndă devotamentul de paradă şi nici demagogia. Ai înţeles ?" ; „Am înţeles, tovarăşe colonel." ; „Veţi locui la căminul de garnizoană deocamdată. Lux nu prea avem pe acolo. Nişte paturi, nişte dulapuri şi o chiuvetă pe sală. O să vezi dumneata. Dacă aud că ai introdus în cămin vreo putoare, te pasc zece zile de arest la garnizoană. Ai înţeles ?" ; „Am înţeles, tovarăşe colonel !" ; „Sau eşti cumva însurat ?" ; „Nu, nu sînt." ; „Vezi că în fiecare toamnă, cum apăreţi aşa, cîţiva boboci în regiment, se şi întind capcanele. Tot felul de pramatii dau tîrcoale cu măritişul şi, ale naibii, izbutesc să pună gheara pe voi, îmi vin aici cu burţile la gură, iar eu n-am ce face. Ori, ori ! Vezi că alţii s-au procopsit fie cu nişte ţaţe blegi, fie cu nişte curvuliţe isteţe... De mîine, după ce-ţi faci formele, iei plutonul în primire. Ai ceva deosebit de raportat ?" Emilian ezita. Ce fel de comandant are în faţă ? E colonel sau plutonier-major ? O fi membru de partid ? S-a hotărît totuşi : „Da, tovarăşe colonel. Vreau să vă raportez de ce am venit cu opt zile mai devreme. Nu ca să vă epatez cu excesul meu de zel, cum spuneaţi. Am venit pentru că..." ; „Scurt, locotenente, trebuie să plec în poligon." „Nu pot !, a strigat deodată Emilian. Vă rog să mă ascultaţi cu răbdare, orice s-ar întîmpla..." Colonelul l-a fixat pe sub sprîncenele lui mai ţepoase decît părul şi şi-a muiat glasul, invitîndu-l : „Şezi colea şi dă-i drumul. Poţi fuma." Lui Emilian îi era teamă că se va încurca sau nu va izbuti să explice exact ceea ce credea el că trebuie bine înţeles. Se străduia, povestind, să-l convingă pe colonel că Vlad e un tînăr ofiţer excepţional, că tatăl lui a fost la fel, că s-a comis o mare greşeală şi că greşeala asta se poate extinde şi asupra lui Vlad şi chiar asupra altora, a multor oameni de bună credinţă... Colonelul l-a ascultat fumînd ţigările una după alta, cu o încruntare ce avea să rămînă întipărită pentru totdeauna în amintirea lui Emilian, foarte atent, fără să pună întrebări, fără să-l întrerupă, pînă cînd locotenentul a încheiat regulamentar : „Acestea am avut de raportat !" Comandantul şi-a mai aprins o ţigară, de la

cealaltă, consumată pînă sub deget. „Bine, tovarășe locotenent... Cum ziceai că te cheamă ?" ; „Locotenent Negrea, Emilian Negrea." ; „Așa, Negrea. Du-te și vezi-ți de treabă cum ți-am ordonat și calmează-te. Locotenentul Vlad Șoimaru trebuie să afle totul de la dumneata și de la nimeni altcineva. Dar nu acum, ci atunci cînd va fi în stare să reziste. În rest, iau totul asupra mea. Voi informa pe linie de partid și te asigur eu că atîta vreme cît mă numesc Fronea lui Șoimaru nu i se va clinti nici fir de păr, nimica. Eu îl știu bine pe maiorul Șoimaru, am luptat în aceeași divizie, pun mîna în foc pentru tot ce a putut gîndi omul acela, toată viața lui. Nu, nu ai de ce să-mi mulțumești. Eu, mai bine zis partidul trebuie să-ți mulțumească dumitale. E nevoie de cinstea și curajul nostru, al tuturor. Fără ele partidul nostru ar fi în primejdie, pricepi, băiete ?" ; „Da, tovarășe colonel..." : „Du-te la cămin și spune-i plutonierului de acolo că am ordonat să vă dea dumitale și lui Șoimaru o cameră cu două paturi. Cu saltele bune..."

...Vlad dăduse ocol orașului și își găsise loc răcoros, plăcut, de ședere, retras, în zăvoi. O bancă cioplită dintr-un trunchi de fag, lîngă lac. O salcie plîngătoare, cu rădăcinile încolăcite în malul apei. De jur-împrejur, numai brazi, cetină neagră și deasă, prin care nu pătrundeau decît firicele firave, aurii din lumina soarelui după-amiezii. Stătuse pe bușteanul ascuns sub salcie și brazi ca să citească. Dar nu reușea, căci din ochiul de apă scînteietoare țîșneau mrenele, speriind cu plescăitul apei orăcăitul brotacilor. Vlad regreta că nu propusese mamei să vină cu el. Ar fi stat împreună într-o cameră mobilată pînă i s-ar fi repartizat o locuință. O lăsase singură, suferindă, neîmpăcată. Ce vină avea dînsa să-i poarte de grijă că el se certase cu Emilian... Prin urmare nu știa încă să-și păstreze luciditatea, se lăsase în seama unei porniri fără rost, fusese chiar ridicolă fuga lui. Vlad și-l imagina pe Emilian amuzîndu-se împreună cu Verbina pe seama fugii sale. „Neînțelesul tău a plecat să caute umbra lui Mircea la Cozia..." Verbina, cu rîsul ei chițcăit ! Ea nu complică nimic, se face profesoară de naturale, o să se mărite cu un tip asemănător cu artistul ei preferat, Drujnicov. Și o să facă copii. Un băiat să semene cu tată-său și o fată să semene

cu ea. Pe băiat o să-l cheme Mugurel, iar pe fată Otilia. Ce nume ! De ce Otilia ? Probabil îi stă gîndul la romanul lui Călinescu. Pe Verbina o interesează prea puțin problemele fundamentale ale vieții, nu ca pe el și pe încăpățînatul de Emilian... Botanica și zoologia ei se împacă de minune cu toate filozofiile, poate mai puțin cu cele idealiste și cu dumnezeu. Ceea ce n-o interesează ! Ce i-a cășunat acum pe Verbina ? Cînd erau într-a unsprezecea, trecînd într-o seară prin parc, Vlad se uitase la ea mai atent și descoperise cît era de drăgălașă, de potrivită cu numele ei de floare, în vreme ce sporovăia inteligent — neapărat inteligent — despre posibilitatea ca și în comunism să mai persiste ignoranța, deși dispare diferența dintre munca fizică și cea intelectuală, deoarece diferențele de ordin particular... Verbina scosese limba la el. „Tu știi să săruți o fată ?" ; „Bineînțeles !" se supărase Vlad. „Atunci, hai !" Vlad o sărutase încurcat, timid, abia atingîndu-i buzele, ca pe o icoană făcătoare de minuni. „Nu așa — se enervase fata —, uite așa !" Aruncase servieta din mînă, îl cuprinsese cu brațele și îl sufocase cu un sărut lung, strivindu-i buzele, topindu-se toată în brațele lui. Vlad simțea cum își pierde gîndul într-o toropeală ce izvora din buzele și răsuflarea ei înfierbîntată. Dar vraja a rupt-o tot Verbina. S-a încordat, și-a ascuns fața la pieptul lui, apoi l-a îmbrîncit : „Nu vezi că mi-a căzut servieta ? Dă-mi-o !" O întrebase după aceea într-o mică sfadă, pe coridorul școlii, cînd mai e dispusă să treacă prin parc și să scape servieta. „Pune-ți pofta în cui. Atunci am vrut să verific dacă sărutul îți ia mințile..." ; „Și ?" „Cam... cam ia." Verbina îi explicase că ea interpretase de fapt, alegîndu-l partener, o scenă dintr-un film pe care îl văzuse de două ori doar-doar să deslușească în ce fel se pune problema erotismului. Căci în discuțiile pe această temă colegele — chiar și acelea edificate, mă-nțelegi — nu erau sincere, iar sfaturile mamei... Verbina considera că mama ei pricepea dragostea așa cum pricepea ea astronomia, la care nu lua nici-o notă mai mare de cinci... Lui Vlad îi părea rău că plecase din Roșiori fără să o vadă. Să-i fi spus un cuvînt de rămas bun. E posibil ca Verbina să se mărite cu careva, pe la București. Prea o interesează din punct de vedere teoretic și practic erotismul... Oare ce-ar fi spus Emilian dacă i-ar fi povestit

scena din parc, experienţa sărutului... ? Fără să vrea, iar se gîndea la Emilian. Îi era ciudă că tocmai prietenul său refuza să priceapă ceea ce era normal, firesc. Indiferent despre ce venea vorba, dumnealui se posta de-a curmezişul, cu principiile lui juste în fond, dar aplicate forţat, anapoda...

În acest timp Emilian se întreba unde putea fi amicul lui. Rezolvase totul la cămin, aranjase lucrurile lui şi pe cele ale lui Vlad în cămăruţa cu două paturi de fier, cumpărase chiar şi o oglindă pe care o atîrnase pe perete, făcuse rost de un dulap, pe care îl acoperise, căci era jupuit, cu imagini dintr-o revistă ilustrată. Muncise grăbit, să nu apară Vlad înainte de a isprăvi el treaba. Îi era foame, însă ar fi vrut să ia masa împreună cu Vlad. Îl aştepta convins că trebuie să apară, pentru că nu avea unde să-şi petreacă timpul. Se făcuse şase şi Vlad... Îşi pierduse răbdarea, îşi pusese constumul lui gri şi cravata de mătase chinezească, la mare vogă pe acea vreme. Mulţumit de confirmările oglinzii, ieşise în oraş, hotărît să dea de Vlad, oriunde şi cu oricine s-ar fi ascuns. A luat-o în sus pe bulevard, cotind prin grădiniţa cu terase, a inspectat restaurantul de lîngă tribunal, unde muşterii beau bere şi înfulecau mici, şi-i era o foame teribilă şi după ce s-a mai învîrtit pe diverse străzi s-a pomenit la poarta zăvoiului. A intrat în acel parc foarte puţin răscroit de mîna omului. Nu mai văzuse încă ceva atît de frumos... Cînd a mai descoperit şi lacul de cleştar într-acel căuş mare de piatră scorburoasă, a crezut o clipă că, în sfîrşit, a dat de ascunzătoarea în care scoboară mereu, seară de seară, soarele să se odihnească. Tocmai acolo l-a văzut pe Vlad, singur cuc, păşind îngîndurat ca un poet pe sub sălciile de pe malul lacului. „Vlad..." Ce putea spune un om singur în clipa cînd i se arăta aievea unicul lui prieten, de a cărui necredinţă se speriase copilăreşte şi fugise ? A surîs vinovat, dar fericit. „Fir-ai tu să fii de măgar, mă Emile..." Au uitat tot ce se iscase între ei. „Ştii ce mi-a spus colonelul despre însurătoare ?" ; „Ştiu, m-a pus şi pe mine în gardă. Pe mine m-a luat şi mai şi, zice c-a fost prieten cu taică-meu şi să nu-mi închipui vreodată că aş avea ceva de cîştigat din asta." ; „Nu zău ! Să ştii că mie îmi place majurul ăsta cu mutra lui de fox sîrmos corcit cu buldog..."

Au izbucnit amîndoi în rîs. Buldogul i-a rămas numele colonelului Fronea. Bucuroşi că aflaseră o poreclă omului ce le inspirase din prima clipă un optimism robust, s-au grăbit să ajungă la o masă în grădina sugestiv numită „Ciuperca", datorită ringului de dans acoperit cu un şopron rotund, ca o pălărie de ciupercă. Au mîncat cîte o friptură. Nu s-au săturat. Au mai cerut cîte o porţie de cîrnăciori olteneşti. Au golit două sticle, vinul de Drăgăşani era dulce. Invidiind nişte perechi care se învîrteau în rumbele timpului, începuseră să se învîrtă şi ei, fără să danseze... Şi-au amintit de Verbina. Au ajuns filozofînd despre dragoste la cămin. Vlad era încîntat de camera aranjată de Emilian. „Măi, Emi, cu prima ocazie, nu-mi pasă nici de Verbina, nici de ameninţările Buldogului. Risc zece zile de arest, să mor eu, na ! Uite, dacă dau peste una ca asta..." Şi încerca să-şi aleagă, din pozele lipite pe dulap, o tentaţie corespunzătoare. „Vlade... Trebuie să-ţi spun ceva... Adevărul e că eu... eu n-am reuşit încă să..." Emilian avea o figură spăşită, de păcătos pornit pe spovedanie. „Du-te la naiba, iar începi? Dă-o încolo de politică, măcar acum...": „Nu, vreau să spun doar că în problema moralei... E greu, zău e greu... Ştiu, înţeleg necesitatea de a privi just, principial relaţiile cu femeia, însă..." ; „Însă ce ?" „Tu... te-ai culcat vreodată cu... cu o femeie ?" Vlad a respirat adînc şi a răspuns ferm : „Nu. Dar trebuie. Tu ?" ; „Ştii, într-a zecea, cînd îmi scria Marieta bileţele..." ; „Aha, cînd ai fost cu ea la pădure. Ia zii, cum..." ; „N-am fost la nici o pădure. Ce ţi-am înşirat eu atunci era aiurea, citisem «Elevul Dima dintr-a şaptea» de Drumeş." Cît pe ce să leşine Vlad de rîs. „Cum, tovarăşu, tocmai dumneata să citeşti o asemenea... Cum te mai rabdă pămîntul, imoralule, demagogule, stricatule ! Şi pe Marieta nu ai..." ; „Nu..., dar am vrut. Am ameninţat-o că dacă nu merge cu mine la pădure, nu mă mai plimb cu ea. Uite ce mi-a răspuns dumneai..." Emilian a scos din portmoneu o hîrtie veche, roasă pe muchii şi i-a dat-o lui Vlad s-o citească : „Dacă vrei să mergem singuri la pădure, înseamnă că nu mă iubeşti. Şi dacă tu nu mă iubeşti, viaţa mea ce rost mai are ? Mă internez în spital şi mă operez de apendicită. Adio. Marieta." Trecuse pe nesimţite noaptea, se luminase de ziuă cînd ajunseseră să aprecieze la justa lor valoare

disperatele amenințări de îndrăgostită neînțeleasă ale Marietei. Atunci a bătut la ușă un curier de la unitate să le comunice un ordin. În ținută de campanie, cu ochii cîrpiți de somn, pe la cinci dimineața, și Vlad, și Emilian, fiecare se afla în cîte o mașină, îmbarcați cu militarii din plutoanele lor încă neluate în primire după toate regulile. Se pleca în marș lung. Destinația — Bicaz. Geniștii erau chemați de partid să dea o mînă de ajutor la realizarea planului de electrificare a țării.

opîndăul sta neclintit de cine știe cîte mii și mii de ani în poponeață, de-a curmezișul drumului, care la început fusese vreo potecă de-a oierilor... O stîncă dreaptă ca un turn imens de cetate, înaltă de peste șaizeci de metri, bara accesul de-a lungul versantului, pe firul văii tăiate de pîrîu. Drumeții vremurilor nu avuseseră încotro și proptiseră niște bulumaci de fag pe pîntecele popîndăului, înconjurîndu-l ingenios cu o punte pe care omul călca atent fără să se uite dedesubt, ca să nu-l ia amețeala... Ceva mai recent, lucrătorii forestieri coborîseră firicelul de drum pe sub popîndău, chiar pe buza pîrîului, dar urcușul și coborîșul erau așa de abrupte, încît buștenii erau tîrîți dintr-o parte în alta unul cîte unul de cîte două perechi de boi, specializați într-o asemenea transbordare pînă la punctul de unde se putea circula pe roți...

Proiectanții șoselei transalpine prospectaseră și ei posibilitățile de ocolire a popîndăului. Nu erau deloc rezonabile, ar fi implicat o diferență de nivel și o întortocheală ce ar fi făcut această porțiune de șosea impracticabilă pentru autovehicule grele și primejdioasă pentru orice mașină. Unica soluție o sugera chiar brîul oierilor. Însă, în locul punții de bușteni suspendate pe exteriorul uriașului pinten de granit, inginerii au decis tăierea în pîntecul popîndăului a unei platforme. Situată la aproape treizeci de metri deasupra pîrîului, viitoarea șosea urma să treacă pe sub o streașină de granit lată de șase metri, extinzîndu-se lateral deasupra prăpastiei prin ramblierea materiei dis-

locate din pîntecul popîndăului. Un fel de tunel, căruia îi lipsea un perete. Deasupra lui, streaşina rămînea suspendată ca o căciulă lăsată voiniceşte pe o ureche... Mai mare plăcerea pentru oricare drumeţ să călătorească la răcoare, cam un sfert de kilometru, avînd deasupra lui un umbrar de cine ştie cîte mii de tone de stîncă.

Perforatoarele ciupeau, cu răpăitura lor, din trupul popîndăului. Artificierii îşi intraseră în atribuţii, erau importanţi şi sobri, precauţi, tăcuţi. Se isprăvise cu antrenamentele şi marcajele cu pocnitori distractive. Acum transportau la îndemînă lăzile cu zeci de kilograme de trotil. Se uitau ostaşii la turnul de piatră, încercau să-şi reprezinte efectul exploziilor pe care le pregăteau şi nu pricepeau cum ar putea să rămînă acel turn în picioare. Unul dintre pionieri îl întrebă pe plutonierul adjutant Stratulat, comandantul plutonului care lucra la minarea pintenului :

— Şi dacă răsturnăm muntele în văgăună, ce o să se întîmple cu pîrîul ? Facem lac de acumulare ?

— Aş ! îl linişti plutonierul adjutant. Muntele ăsta, măi băiete, nu îl răstorni nici cu cinci bombe atomice. O să vezi tu ce a dracului e piatra. Stă ţeapănă, de-abia o pişti cînd vrei s-o sfarmi, dar se năruie ca o nimica tocmai cînd o socoţi de neclintit în vecii vecilor, o să avem noi însă grijă să-i rămînă popîndăului trupul zdravăn, ca să nu ne pomenim cu el fără căciulă... Căci, vorba ta, dacă-l răsturnăm, avem de furcă...

Perforatoarele răpăiră fără încetare două zile şi două nopţi. Urma prima explozie, prima decorare a popîndăului. După ce toate operaţiunile de pregătire a minării au fost isprăvite, după ce maiorul verifică personal toate ramificaţiile instalaţiei care conducea spre punctele de puşcare, încercă încă o dată să prevadă efectul exploziilor, calculînd modul cum acestea, în succesiunea anume chibzuită, aveau să disloce stînca în proporţiile scontate.

La popotă, seara, în timpul obişnuitei şedinţe de după desert, Negrea ordonă :

— Explozia va avea loc mîine dimineaţă, la ora şapte şi douăzeci de minute. Executaţi programul normal, inclusiv exerciţiul de alarmă planificat, apoi încolonaţi

detașamentul și îl deplasați la locul stabilit pentru adăpostire. Nu rămîn în șantier decît cei ce vor executa minarea.

Curiozitatea ostașilor, care își închipuiau în fel și chip spectacolul exploziei, rămase a doua zi nesatisfăcută. Fuseseră duși în pas forțat, o jumătate de oră de urcuș, sus, pe un plai despădurit. Se întrebau cît de teribilă ar fi putut fi explozia dacă a fost nevoie să-i urce tocmai pe creasta muntelui. Erau cam contrariați, li se părea exagerată precauția. O să bubuie tare ? La un moment dat, căpitanul Manolache care menținea legătura prin radio cu șantierul primi un mesaj și răspunse : „Am înțeles, tovarășe maior... Peste trei minute..."

Trei minute nu se auziră decît foșnetul ierbii și șuierul vîntului. Toate privirile, într-o emoție comună, erau ațintite într-o singură direcție. Parcă ar fi fost toți convinși că din valea ascunsă sub brazi și stînci avea să țîșnească spre cer popîndăul întreg.

Se auzi mai întîi o detunătură surdă, ca un ecou de tunet. Apoi tăcere. Și încă o detunătură, ceva mai înverșunată, parcă mai prelungă, mai apropiată. Apoi o vuială, o salbă de zeci de explozii, stîrnite una dintr-alta, se înlănțuiră în neștire, cutremurînd muntele, trezindu-l din amorțeală ca o erupție, o scormonire tectonică a rărunchilor săi de piatră. Însă de văzut nu se văzu decît o pălărie de praf, sau de fum, repede risipită pe fundul văgăunilor. Și atît. Prin radio se ordonă întoarcerea în șantier. Prin urmare, asta fusese... Nu cine știe ce. Mai mare emoția decît... Coborîrea se făcu „de voie". Alergau ostașii, ca și cînd s-ar fi întrecut să ajungă care mai întîi la locul cu pricina, să vadă el, înaintea tuturor, minunea. Urcaseră o jumătate de oră, dar calea întoarsă dură zece minute.

Ajunși la douăzeci de pași de stîncă, militarii, nedumeriți, priveau cu teamă. Abia acum înțelegeau de ce stînca aceea purta un asemenea nume. Popîndăul căpătase contur. Sta în șezut desupra văgăunii. Picioarele dindărăt și burta se lățiseră ca de o apăsare, dar restul trupului se arcuia suplu deasupra tăieturii, astfel încît pe labele din față, un cap țuguiat stătea într-o poziție amuzantă, ca și cînd popîndăul s-ar fi uitat tot timpul curios să deslușească ce treabă are plutonierul adjutant Stratulat, furnica aia

de-l gîdilă pe la subțiori, tocmai acum după ce un fenomen anormal îi smulsese o parte din trup, subțiindu-l. Tiptil, cîțiva mai curajoși se apropiară parcă nerăbdători să treacă pe sub bolta zimțuită, ca să se convingă că namila aceea de căciulă de deasupra plutonierului adjutant stă bine și la locul ei și n-o să cadă, că nu se va rupe streașina și n-o să se lase așa, pe-o rînă, cum s-ar putea lăsa un șopron proptit pe cîțiva pari putreziți la rădăcină.

— Ia ședeți voi la distanță, că nu-i panoramă și nici nu aveți după ce minunății să scormoniți încoace, se răsti Stratulat la temerarii care veneau spre el, în vreme ce scruta cu băgare de seamă zigzagurile tăioase, crăpăturile și colții de piatră.

Comandanții începură să împartă ordine. Apărură perforatoarele, Stratulat, cu cîțiva ostași aleși de el, încercau într-un fel anume, izbind de jos în sus cu tîrnăcoape și baroase grele, rezistența tavanului de granit. Nu cumva vreo pietricică de cîteva tone să se desprindă și să-i cadă în cap la careva... Abia după cîteva ceasuri, după ce se isprăvi căutarea aceea migăloasă a subofițerului, pătrunseră sub streașină ostașii cu perforatoarele, alții cu baroasele, alții cu rängi, cu tîrnăcoape. Nenumăratele tone de piatră dislocată urmau să fie împinse în hăul din dreapta. Apoi, de jos în sus, stivuite și zidite bine, unele peste altele, ca să se facă taluzul, cum denumeau ofițerii acel perete oblic din marginea șoselei pînă jos în malul pîrîului.

Urmărind cum se încingeau la treabă militarii, Negrea îi zîmbi așa, într-o doară, lui Dobricescu, parcă spre a-l îndemna să constate că nu-i zorea nimeni, iar ei dădeau și se opinteau ca și cînd ar fi vrut ca cel tîrziu pînă-n seară să se dea drumul la circulație. Dobricescu se gîndea însă la altceva și credea că surîsul maiorului are același sens.

— Mda, zîmbi la rîndul său și Dobricescu, este uimitor cum întîmplarea naște o asemenea splendoare... Atîția oameni urcă Bucegii de zeci de ori, an de an, ca să contemple Babele. Ca și cînd nu pot concepe să treacă cine știe cît timp fără să revadă acele stane de piatră oficiindu-și bizara lor rugăciune. Dar printr-o tăietură de dinamită s-a născut un monument. Vor veni mii de curioși să-l

admire. Nu seamănă cu un popîndău, numele nu i se mai potriveşte, pentru că nu mai stă de-a curmezişul drumului. I-ar trebui o altă denumire...

Negrea privi şi el cu atenţie „popîndăul". Da, avea dreptate Dobricescu, căpătase acum ceva spectaculos în înfăţişare, însă lui îi inspira un vag sentiment de oroare.

— Pare o fiară mitologică, cu trupul sfîrtecat... Un glumeţ ar putea să şlefuiască acolo, sus, în dreapta, cîţiva colţi, ca şoferii să simtă plăcuta senzaţie că intră cu maşină cu tot între maxilarele unui monstru.

— Nu, se împotrivi Dobricescu, eu aş sugera mai degrabă un portal, un arc de triumf.

— De vreme ce tot l-au iertat proiectanţii şi l-au lăsat să ne ameninţe permanent cu o imprevizibilă prăbuşire, hai să-l amenajăm ca arc de triumf şi să ne iscălim pe el. Cel puţin să ştie omul, cînd s-o trezi cu streaşina-n cap, cui să mulţumească, mormăi Negrea, şi se îndepărtă, după ce atrase încă o dată atenţia unui ofiţer să se lucreze cu cea mai mare atenţie sub streaşină.

Cu Dobricescu se reîntîlni abia după prînz.

— Nu aş vrea să rămîneţi cu impresia că mă amuzam într-un moment în care eraţi emoţionat, zise Negrea. Mie, în general, nu-mi plac arcurile de triumf. Mi se par nişte stative masive în stare să susţină deasupra noastră o felie de boltă inutilă. Orice acoperămînt are rostul lui. Balaurul acesta nu are sens, mă înţelegeţi ? Mie mi-e frică de el. Nu am încredere în rezistenţa rocii. Am zdruncinat-o. Sute de metri cubi de granit, suspendaţi fără nici un sprijin deasupra unei şosele, mi se par mai primejdioşi decît orice avalanşă posibilă.

— Aţi spus asta proiectanţilor ? Generalul ştie ?

— S-a studiat, s-a calculat, s-a verificat, granitul oferă toate garanţiile. Totuşi, eu aş chema un geolog să cerceteze bine streaşina asta.

— Cred că nu există nici un impediment...

— Ba da, am telefonat şi mi s-a dat să înţeleg că trebuie să termin cu precauţiile mele alarmiste. Poate că nu ar strica să mă susţineţi intervenind şi dumneavoastră la consiliul politic. Precauţia e precauţie, nu e nici panică nici altceva !

— Consiliul, ezită Dobricescu, l-a însărcinat pe un tovarăș instructor să facă investigații asupra condițiilor în care s-a sinucis soldatul Stănilă...

— Ce fel de investigații ? S-au apucat de psihopatologie sau de ce ? Ce are una cu alta ?

— Deschiderea șantierului urma să fie marcată ca un eveniment, popularizată în presă. Cînd colo, se spînzură unul, încep să sune telefoane, să curgă întrebări, să se nască presupuneri. Vă dați seama...

— Îmi dau, cum să nu..., scrîșni Negrea și fără să mai zăbovească se duse la centralist și-i ordonă să i se dea urgent legătura cu generalul. Dobricescu, lîngă el, încercă să-l oprească.

— Poate că ar fi mai bine să mă duc eu personal pînă la București.

— De ce, s-a rupt pămîntul în două ?

Generalul fiind acasă, se obținu mai greu legătura.

— Ce este, Negrea, ce s-a mai întîmplat ?

— Tovarășe general, vă rog să-mi permiteți să raportez. S-au început derocările. Lucrurile se desfășoară conform graficului. Vă rog să interveniți să ni se trimită un geolog. Un specialist care să cerceteze rezistența rocii la pasajul terasat sub streașina rămasă după minarea pintenului.

— Bănuiești ceva, e cumva pericol ?

— Nu, vreau să fiu sigur, tovarășe general.

Urmă o scurtă pauză, ca și cînd generalul ar fi ezitat, apoi i se auzi iarăși glasul.

— Bine. Va veni la voi un geolog. Cum te înțelegi cu Dobricescu ?

Dobricescu, ascultînd alături, tresări.

— Normal, tovarășe general, raportă scurt Negrea.

— Mă bucură... Dar te rog să nu mai faci pe filozoful cu procurori deprinși să facă din țînțar armăsar. Eu am treabă, nu am vreme să dau explicații despre trecutul, prezentul și viitorul dumitale. Ai înțeles ?

— Am înțeles, tovarășe general.

— Poate mă reped pe la voi, cînd o să am timp să stau cîteva zile.

Legătura o întrerupse generalul, după obiceiul lui de a evita saluturile și formulele regulamentare care încheiau dialogurile cu subordonații. Dobricescu rămase uimit.

— Extraordinar ! Ați reușit... Bine, dar asta înseamnă că generalul cunoaște proiectul în detaliu, dacă a înțeles din capul locului de ce este necesar...

— Îl știți numai ca general ? Proiectul acestui drum alpin îi aparține.

— Încep să vă înțeleg temeritatea.

— Și eu care speram că mi-ați înțeles teama !

Pentru prima oară Negrea și Dobricescu își zîmbiră deschis, privindu-se reciproc fără nici o reținere. În gîndul fiecăruia răsărise convingerea că aici, în creierul muntelui, unde fiecare venise oarecum sihăstrit de propriile-i nemulțumiri, nu se putea trăi în singurătate, ci dimpotrivă. Mocnirea dîrză, ascunsă în ambiția unuia și a celuilalt, se vedea a fi una și aceeași : trebuia să izbutească. Din acest punct, unul se gîndea la celălalt cu angajamentul intim, nerostit, că va face tot ce se poate să-l ajute. Nu mai rămînea de lămurit decît o singură întrebare. În ce mod ? Pentru că de asta depindeau foarte multe.

„De ce nu m-aș împrieteni cu acest om ?“, se pomeni Emilian întrebîndu-se, în prima ședință a organizației de partid, urgent constituită, după ce i se perindară prin minte, succesiv, certele calități pe care Dobricescu și le etalase doar în cîteva zile, fără nici o ostentație, ci, dimpotrivă, parcă jenat că le posedă, că era nevoit să contrazică mereu cine știe ce judecăți preconcepute ale unui șef cu grad mai mic... Arăta o tandrețe aparte, părintească, ca și cum toți ostașii ar fi fost copiii lui, atunci cînd li se adresa : „Măi băieți, ia veniți încoace, să vedeți cum se joacă păstrăvii...“ Era cel mai atent supraveghetor al bucătăriei. În fiecare seară trecea prin dormitoare, mereu avea cîte o snoavă la îndemînă. Recita fabule, făcîndu-i pe ascultătorii de ocazie să se amuze copios... Chiar cînd era aspru, nu izbutea decît să producă amărăciune și regret vinovatului : „Bine, măi băiete, de ce vrei să te creadă toată lumea un chiulangiu ?...“ Avea un suflet bun Dobricescu, însă pe maiorul Negrea îl stopau, în momentele pornirii spre intimitate, senzații nedefinite, care îl făceau

să evite apropierea, să fugă de orice intrus, ca și cînd sentimentele lui prietenești ar fi fost definitiv și în întregime dăruite sau reținute numai pentru un singur om, din păcate aflat în asemenea clipe departe de el, pe meleagurile amintirii.

...La Bicaz, cînd au sosit militarii din detașamentul comandat de „buldog“, activitatea constructorilor era în toi, în toate sectoarele, la tunel, la baraj, la fabrica de ciment. Cei cu stagiu îi invidiau pe militari că nu apucaseră și ei măcar o săptămînă din blestemata iarnă a lui '53, cînd ori în baracă, ori afară în zloată sau viscol, tot un drac. Să fi văzut dumnealor cum era cînd toate mergeau anapoda. Pe grafic erau termeni calculați conform randamentului utilajelor, dar acestea în condițiile iernii neașteptat de grele nu au dat randamentul scontat. Graficul era grafic, puneai mîna pe lopată unde zăcea excavatorul ca o piesă de muzeu, și dă-i ! Ce face omul cu mîna lui e sfînt. Nu-i vorbă că și oamenii ! Acum se stabiliseră echipele, se alesese grîul de neghină. Chiar și pușcăriașii aduși la muncă trăgeau la normă de le scăpărau palmele. Fiecare își făcuse carnet cu norme, pe zile, o contabilitate serioasă, ca regula de trei simplă : dacă atîtea zile de condamnare se reduc cu atîtea zile, la atîtea zile-normă cu cît se reduce condamnarea la o depășire de 168 la sută ? Procente, ori zile, săptămîni și o muncă de ispășire care treptat, în iureșul eforturilor, își transformase rostul inițial în deprinderea muncii și, o dată cu asta, în înțelegerea exactă a ceea ce înseamnă reabilitarea. Borfași deprinși cu castronul penitenciarelor ajunseseră să răcnească, în ședințele lor prezidate de milițieni, că o anumită deficiență organizatorică îi împiedică să-și îndeplinească angajamentele. Se petreceau multe minuni, dar cu vremea nu prea le mai lua omul în seamă, că ajunseseră minunile niște fleacuri. Pentru că toate soiurile se amestecaseră. Pe inginerii veniți, „la bocanci“ cu ținte și „la pantalon“

bufant, cu sticle de coniac Segarcea din care ziceau că mai înainte nu băuse decît regele, cu valize de piele și cu scobitori în gît îi vedeai dezbrăcați pînă-n brîu, numai în izmene, negriți de praf frămîntat cu sudoare ca aluatul... Unii își căraseră sus la barăci nevestele. Militarii se amestecaseră în mulțimea eterogenă a șantierului și nu reușeau să se mai regrupeze în jurul comandanților decît pentru a raporta un ordin executat și a-l primi pe următorul. Emilian, cu plutonul lui și cu trei buldozere care mureau pe rînd și nu înviau decît datorită unui sergent-major, mecanic strălucit, lucra la șoseaua care avea să se cocoațe pe spinarea barajului. Vlad Șoimaru lucra la cîțiva kilometri depărtare, defrișa cu plutonul lui fîșii de pădure prin care se trasau liniile de înaltă tensiune. Treaba mergea. Greu, ca orice treabă grea. Ofițerii își ungeau bătăturile din palme pe furiș, cu alifie sulfamidată. Erau momente cînd lui Emilian îi venea să plîngă ca unui copil. Mai ales cînd se repezea hulpav la supa de roșii cu macaroane, o mîncare pe care niciodată nu și-ar fi putut închipui că o poate înghiți. Dar nu îndrăznea să se plîngă nimănui. Vlad, la fel. Cîntase voinicește cu soldații, în timpul deplasării spre Bicaz, dar în trei zile șantierul îi luase piuitul, ca apoi să se acomodeze mai ușor decît ar fi putut crede. Avea băieți strașnici în pluton. El zicea că a avut noroc. Însă la fel se felicita și Emilian. Ceea ce însemna că în unitate fuseseră instruiți și educați temeinic. Așa confirmau și alți ofițeri. Buldogul, el era „spiritul“ care sporise energia militarilor din detașament. El, cu asprimea lui. Emilian aflase de la alți ofițeri că Fronea nu lipsea de la orele de pregătire fizică. Pentru el, instrucția de front era tot o cale de fortificare fizică. Ofițerii, subofițerii, gradații erau permanent supuși la eforturi, el nu putea concepe ca cineva să ordone o mișcare fără ca el însuși să fie în măsură să o execute ireproșabil. Un maior transferat în statul major al regimentului, recordmen în scutiri medicale, primise o lecție exemplară. Buldogul citise certificatele și se uitase la maior cîntărindu-l din ochi. „Cîte chile ai, dragă ?“ ; „Nouăzeci și șase“, gîfîise cu un aer de nefericită victimă a propriei obezități, maiorul. „Oho, zisese

colonelul, ești mai gras ca mine cu cinșpe chile. Cam mult." A doua zi îl dăduse pe mîna unui doctor pe maiorul obez. În trei săptămîni, acesta se întorsese raportînd că scăzuse la optzeci și două de kile. „Sîc ! a rîs buldogul. Eu am scăzut la șaptezeci și șase, fără doctori. Știi cum ? Ia vino încoace..." L-a dus în complexul sportiv. S-au dezbrăcat împreună. Start contra cronometru la pista cu obstacole... Maiorul a crezut că o să înnebunească, trebuia să sară un gard înalt de doi metri, să fugă pe bîrnă, să se strecoare tîriș pe sub sîrmă ghimpată. Lucrul pe care nu-l mai făcuse dinainte de război. S-a poticnit la gard. Nu se putea ridica în mîini, avea mușchii moi. „Nu pot !", scîncise maiorul. „Peste trei zile să-mi raportezi că poți sau că îți dai demisia din armată !" ordonase buldogul. Peste trei zile fostul obez sărea gardul. Peste cîteva săptămîni se cățăra pe frînghie, în trei luni lucra la bara fixă și juca volei destul de bine. Și nu îl mai ura pe colonel, îl iubea pur și simplu, ca și cînd colonelul l-ar fi scăpat de un blestem ce-l urmărea din născare. Așa se explicau rezultatele excelente ale militarilor din șantier. Toți subordonații „buldogului" nu făceau nici febră, nici insolație, nici nazuri. Pe cei doi boboci colonelul îi inspecta zilnic. Întreba de sănătate. Avea ochi să constate, ca să nu mai pună întrebări... Într-o duminică colonelul a dat învoiri. A recompensat cîțiva ofițeri și gradați cu bani, a acordat cîtorva soldați permisii de cîte zece zile, iar majoritatea au căpătat învoirea să petreacă o după-amiază la Piatra Neamț, unde au fost transportați cu camioanele. Băieții erau veseli, vorbeau de fete, auziseră că la Piatra se înființase o școală cu sute de textiliste. A plecat și Emilian. Împreună cu Vald, bineînțeles. În oraș era o puzderie de lume înghesuită pe centru, ca și cînd s-ar fi adunat populația întregii regiuni la un iarmaroc. Fete, nici pomeneală. Care ar fi îndrăznit să intre în îmbulzeală, între constructori, în hărmălaia cu vorbe deșucheate, între băieți care se îmbrînceau, își puneau piedică... Bere, unde să găsești ? Se isprăvise de mult. Nu numai berea. Tot ce se putea isprăvi, de băut, de mîncat, tot. „Hai să mergem la Bacău — a sugerat Vlad —, ajungem acolo într-o oră cu

trenul. La noapte ne întoarcem." ; „Hai !" La Bacău era altă socoteală, te puteai mişca, aveai ce mînca şi ce bea, eventual. Au dat o raită pe centru şi în cinci minute au cunoscut două moldovence care ziceau că sînt eleve. Le pufnea rîsul din senin. Băieţii, cam timizi, nu prea ştiau anume cum să înnoade o discuţie cu asemenea gen de persoane... Le treceau prin minte numai nerozii. Una era o blondă ştearsă, cam grasă, cu picioare scurte şi şolduri căzute, pe cînd cealaltă avea un dinte strîmb în faţă şi un mers cam lălîu. Amîndoi se gîndeau că cel mai nimerit era să le lase-n drum şi să-şi vadă de treaba lor, dar se gîndeau şi la altceva, erau evident de acord că acesta era genul potrivit pentru experienţa plănuită... Şi unul şi altul se temeau că sila, ezitarea i-ar fi considerată de celălalt drept laşitate. „Ce-ar fi să mergem să dansăm ?", propusese Emilian eroic. Fetele, nu şi nu, că le vede lumea, nu că ar face nazuri, însă... Cea bondoacă, cu şolduri căzute, care îl îneca pe Emilian în ochii ei apoşi, verzui ca o baltă, zisese că tanti nu-i acasă, să cumpere „mizel" şi de băut, şi să le lase doi poli suvenir. Cînd au ieşit din casa aceea, cu paturi de scîndură proptite de pereţi murdari, plini de scîrbă şi neîndrăznind să se uite unul la altul, i-a oprit, salutîndu-i respectuos, un miliţian, un om trecut de mai multă vreme de tinereţe, bine încăruntit, explicîndu-le că e musai să dea amîndoi pe la spital, să facă injecţie, deoarece cele două erau în tratament, semnaseră la miliţie, dar afurisitele tot se ţineau de prostituţie... Aşa au cunoscut amîndoi, Emilian şi Vlad, „femeia", marea „taină", căpătînd un răspuns stupid la un noian de întrebări fireşti şi obsedante ale adolescenţei. După ce s-au lăsat înţepaţi de o soră mai tînără ca ei care îi privea batjocoritoare, au luat trenul spre Bicaz. A doua zi i-a chemat colonelul pe amîndoi : „Să treceţi zilnic pe la infirmerie, aţi înţeles ?" Au lăsat nasurile în pămînt. Ce puteau răspunde, care formulă regulamentară s-ar fi potrivit cu o asemenea ruşine ? Dar buldogul nu era prea mînios : „Altă dată, dacă nu mai puteţi răbda, să luaţi cu voi pe unul care se pricepe să aleagă !" Aventura din Bacău a fost ultima escapadă petrecută în tovărăşia lui

Vlad. Peste puțină vreme Vlad îl conducea pe Emilian la gară. Nu trăsese încă la peron autorapidul care avea să-l ducă pe Emilian pînă-n București. „Vlad..., poate că este momentul să afli ceva foarte important, ceva ce nu trebuie să afli în lipsa mea..." Aparent grăbit de teama garării trenului, Emilian îi destăinuise condițiile în care murise maiorul Șoimaru. „Am bănuit — scrîșnise Vlad — încă de la înmormîntare, dar m-am convins în școala militară, după cum mă verificau și mă frecau... De-aceea am și fugit astă-vară, de milă, mi-era milă de mama, și pentru că doream să se lămurească definitiv cu mine." ; „Colonelul știe tot, ai încredere în el. Dacă cineva va încerca să-ți facă vreun rău, du-te la el". ; „Nu cred că o să mai fie nevoie a surîs trist Vlad — a fost suficientă recomandarea pe care mi-a dat-o. Se va discuta primirea mea în partid..." Se gara trenul. Oare ce sens a avut îmbrățișarea, îndelungă, aproape dureroasă, a celor doi tineri ofițeri pe peronul gării Bicaz ? Era un gest al despărțirii, o promisiune a gîndului bun, permanent purtat peste depărtare, ori se adunau pentru întîia oară toate gîndurile lor într-un mănunchi al împlinirii luminoase, în care se limpezeau pe deplin toate căutările lor înfrigurate, în care se confruntaseră mereu cu furia crudă a credinței lor curate în adevăr și în viață ? Da, avusese toate sensurile, și pe cele ale despărțirii și pe cele determinate de bucuria intrării lui Vlad în partid. Cînd drumul lor s-a definit, tocmai cînd era decis definitiv drumul lor comun, ca și cînd nu ar mai fi avut nevoie unul de altul, sentimentul prieteniei s-a risipit în pofida tuturor revederilor și a încercărilor fiecăruia de a reface ceea ce crezuseră că a rămas uitat pe peronul gării Bicaz. În ce-l privea pe Emilian, icoana prieteniei sale cu Vlad a rămas atît de profund întipărită în sufletul lui încît de-a lungul anilor, oricît de generos i s-au oferit ca prieteni atîția și atîția oameni, nu a mai fost capabil să înfiripe o reciprocitate decît în limitele considerației firești pe care totdeauna o acorda celor ce o meritau. Orice efuziune se izbea de zidul amintirii lui Vlad. Dobricescu nu avea de unde ști toate acestea.

Nu trecuseră nici trei săptămîni de cînd militarii mișunau pe sub munte și de cînd șerpuiala aceea firavă a drumului forestier se zvîrcolea sub tîrnăcoape, ca și cînd ar fi dat din coate să împingă bivolii de stîncă mai într-o parte, tot lățindu-se și întinzîndu-se peste marginile văgăunilor. Parcă și muntele se deprinsese cu pișcăturile acelea mărunte și dese, ce nu-l lăsau să șadă în tihna sa, înainte tulburată doar de răzvrătirile anotimpurilor. Ai fi zis că poate să-și vadă mai departe de somnul eternității sale, deoarece freamătul trudnic al furnicarului omenesc nu avea alt rost decît să-l gîdile plăcut prin zbîrciturile trupului său bătrîn și răbdător. Adevăratul tumult al șantierului îl trezi din amorțeală abia în ziua cînd începură să treacă pe sub „streașină“ bizarele arătări de oțel, sforăitoare și grele, cu gurile lor rînjite amenințător către ochii nevăzuți ai muntelui. Buldozerele începeau să muște, grohotișurile pantelor netezite de avalanșe erau mestecate de fălcile excavatoarelor și apoi aruncate sub călcîiele grele ale compresoarelor...

Glasurile flăcăilor abia se mai auzeau în vuietul scrîșnit al mașinilor. Chiar și ei, de unde pînă deunăzi păreau mulți, acum parcă se împuținaseră, căci se împrăștiaseră mult, se lungiseră sectoarele, iar majoritatea ostașilor se ascunseseră în dosul parbrizelor, în cabine de comandă. Nu se mai deslușeau bine decît cînd umblau laolaltă, în formațiunile ce se îndreptau către tabără la orele de masă, la începutul zilei ori la sfîrșitul ei, cînd se zăreau plutoanele întorcîndu-se spre dormitoare, către mult rîvnita odihnă.

Însă nici această amplificare de tumult nu părea să incomodeze cu ceva muntele. Răsuflarea lui era din ce în ce mai blîndă întru începutul verii, aveau dreptate militarii să se uite cu drag și emoție către culmile strălucitoare în amiezele limpezi, însorite, bucurîndu-se de ospitalitatea unor asemenea meleaguri înălțate deasupra lumii, hîrjonindu-se, în clipe de răgaz, cu umerii goi, în spuza rece a pîrîului...

Maiorul Negrea avea obiceiul să le contemple din cine știe care loc ferit joaca. Avea senzația că asistă la un dialog amuzant în care ostașii se obrăznicesc cu șotii pe

seama ființei tandre, generoase, părintești a muntelui, parcă încîntat și el de năvala mînjilor veseli și gălăgioși, mai cu seamă că pînă nu de mult nu prea avusese prilej să cunoască mai de aproape adevărata bucurie a vieții, pentru simplul motiv că pe aici trăiseră și umblaseră mai puțini oameni...

— Am confruntat rapoartele șefilor de sectoare cu graficul, azi a mers excelent, tovarășe maior...

Îl întrerupsese din contemplația sa Dobricescu, apărut lîngă el în papuci, îmbrăcat cu niște pantaloni scurți, doar în maieu. Avea într-o mînă trusa de bărbierit, o mică oglindă, iar pe celălalt braț îi atîrna un prosop mare, pufos. Era în drum spre pîrîu.

— Da, am avut noroc pînă acum de vreme frumoasă...

Dolofan, dar cu o urmă de talie tăiată energic de cureaua pantalonilor, cu pieptul proeminent rumenit de vînt și soare, cu pulpele cărnoase, își reluase la altă dimensiune înfățișarea sa de copil mîncăcios, căruia nu îi pasă de evidenta deosebire dintre el și colegi și ca atare se simte în stare să joace înaintaș într-o echipă de fotbal, alergînd sau mai degrabă rostogolindu-se vitejește după o minge pe care alții o ajung înaintea lui... Așa și acum, fără să-i fie teamă de o foarte posibilă căzătură, își lăsă greutatea trupului la discreția gravitației, țopăind caraghios pe povîrnișul bolovănos, gata-gata să ajungă de-a dura la pîrîu. Cîțiva ostași amuțiră, așteptau să-l vadă căzînd. Însă nu, spre marea lor uimire, Dobricescu ajunse întreg, pe picioare, la apă. Vesel, rîzînd copilărește, aruncă pe mal prosopul, oglinda, trusa de ras, azvîrli papucii din picioare și chiuind intră în apă, în spuma aceea de gheață, pînă la genunchi. Așa îmbrăcat, se afundă apoi cu totul, dincolo de un bolovan peste care apa se prăvălea învolburată, ca o cascadă mică. Dobricescu plutea sub cascadă ca o geamandură ancorată de fundul apei, chiuind voinicește.

Sus, la marginea proaspătului taluz al viitoarei șosele, maiorul Negrea privea jocul capricios al gălăgioasei geamanduri, auzea strigătele de admirație, ușor ironice ale militarilor, cărora li se părea amuzant și nefiresc ca

un ditamai locotenent-colonel, apropiat de cincizeci de ani, să se încumete la o asemenea hîrjoană, rezervată, după convingerea lor, doar vîrstelor neîngrădite de nici un fel de teamă. Abia după cîteva minute, silindu-se să iasă din vîrtejuri, Dobricescu începu să se împiedice de propria-i greutate. Apa îl plesni fără milă, dezechilibrîndu-l, nelăsîndu-l să se agăţe de cutele unei stînci deasupra căreia ar fi vrut să se ridice. La un moment dat, un pas greşit îi făcu să se răstoarne. Ca şi cînd atîta ar fi aşteptat, apa îl lovi în piept cu toată puterea ei vijelioasă şi îl izbi cu spinarea de alt bolovan... Negrea strigă ceva, un cuvînt nearticulat, neauzit în vacarmul de jos... În clipa următoare, trupul lui Dobricescu se îndoi moale, dispăru şi reapăru din spume, rămase agăţat între bolovani... „Să nu se fi lovit la cap...“, se temu Negrea, sărind cu paşi uriaşi pe panta pe care alunecase mai înainte şi Dobricescu... Un ostaş însă, răsărit ca din pămînt, se aruncase la cîţiva paşi mai în josul pîrîului şi cînd trupul lui Dobricescu fu smuls dintre bolovani, apa îl proiectă exact în braţele ostaşului. Puternic, bine proptit pe picioare, deşi acolo apa îi trecea de brîu, ostaşul prinse în braţe trupul devenit şi mai greu şi mătăhălos. Ridicîndu-l însă cu uşurinţă deasupra capului, ca un halterofil, ostaşul păşea spre mal precaut şi totuşi grăbit. Maiorul îi sări în ajutor, însă tînărul nu avea nevoie de aşa ceva. Aşezîndu-l pe Dobricescu jos, pe mal, sprijinindu-i capul sub braţ, îl linişti pe Negrea :

— Nu-i nimica, l-o izbit apa şi i s-o tăiat răsuflarea, acuma are să-şi...

Într-adevăr, Dobricescu deschise ochii, gemu, încercînd să-şi îndoaie genunchiul. Surîdea ca şi cum totul nu ar fi fost decît o glumă de-a lui.

— Îh... am văzut stele verzi... aoleu, genunchiul... I-a dă mîna, băiete, să mă ridic...

Se ridică şi şontîc-şontîc se apropie de locul unde abandonase prosopul şi trusa de ras.

— Măi flăcăiaş, care-mi ţii şi mie oglinda ?

Apa curgea din straiele de pe el, însă aşa se părea că ar fi normal să curgă. Ieşea o boare de abur din pielea încinsă, roşită, dar nu tremura. Îşi săpunea calm obrazul

rumen și țepos, privindu-și în oglinjoară, foarte de aproape, ochii săi căprui și jucăuși, de sub sprîncenele care albiseră mai abitir decît tîmplele.

— Să nu răciți, îl avertiză maiorul.

— Aș, rîse Dobricescu, la frig se frăgezește slănina !

Cu neînchipuită îndemînare și repeziciune, Dobricescu își acoperea obrajii cu spumă deasă, ce se înmulțea miraculos în pămătuf, apoi cu mișcări măiestrite dirija tăișul briciului pe rotunjimile obrajilor, descoperind cărări de piele rumenită și catifelată, lăsînd însă intactă o mustață moale, mătăsoasă ca niște firișoare de sticlă fumurie.

Emilian Negrea nu-l privise niciodată astfel pe acest om ce își dezvăluia surîzător chipul, în fața oglinjoarei pe care se oferise să i-o țină în momentul cînd Dobricescu apelase pentru aceasta la un ostaș. Fie din decență, fie din timiditate, ori dintr-o repulsie, ori din grabă — se gîndea Emilian — ne vedem unii pe alții mereu, zilnic, luni, ani de zile și la o adică, dacă ne-o cere cineva, nu sîntem în stare să descriem în mai mult de cîteva cuvinte stereotipe o fizionomie, chipul unui om pe care îl considerăm apropiat. Se chinui să-și amintească numele unui mare actor american, văzut în multe filme, ale cărui trăsături ar fi putut să le descrie cu nenumărate detalii, în amănunțime, asociate cu firea personajelor interpretate, care, oricît de deosebite ar fi fost, căpătau în prim-planul marelui actor o reprezentare unică... Da, își aminti, Spencer Tracy îl cheamă... Asta, desigur, deoarece de noi se apropie mereu prim-planul, adică expresia intimă a cuiva, în momentele sale caracteristice, cînd devii martorul cel mai indiscret al unui fapt și cînd între tine și gîndurile omului de pe ecran nu se mai interpune nici o distanță, niciun paravan, nici măcar cel al indiferenței. Într-atîtea zile nu-l văzuse pe Dobricescu așa de aproape și de firesc. Oare de ce ? Căci din capul locului a simțit nevoia să-l deslușească bine, să știe la ce se poate aștepta... Curios lucru, trebuia să intervină această joacă devenită periculoasă, să-i țină cîteva minute oglinda și să-l vadă bărbierindu-se, ca să descopere în fața lui un bonom, fudul de mustața lui, o privire caldă, paternă, un surîs

degajat, care ar vrea să te facă să înţelegi că oricît ne-am încrunta noi, unii la alţii, şi am vrea să convingem pe oarecine că noi, numai noi, ştim ce ştim şi că restul omenirii comite marea greşeală că nu ţine cont de teribila noastră isteţime, sîntem la urma-urmelor nişte truditori gata să uităm totul în clipele în care ne vine aşa, o poftă, să ne scăldăm, ori să ţopăim, ori să ne strîmbăm în oglindă, indiferent dacă avem cincisprezece ani sau cincizeci, fiindcă niciodată nu dispare din noi adevărata poftă de viaţă, mereu sîntem gata să devorăm cîte o clipă de bucurie iscată din nimic, dacă acel nimic poate fi o zi de vară timpurie ca aceasta...

— Gata, vă mulţumesc... Ei, ce spuneţi ? Altfel arată omul ras proaspăt...

Emilian izbucni în rîs. Dobricescu, contaminat imediat, hohoti şi sări iarăşi în apă, dar numai la margine, ca să se clătească pe faţă...

— Ia te uită, abia acum constat eu ce afurisit de rece este apa asta...

Zgribulit, încercă să se ascundă în prosop, chicoti caraghios ca o cadînă care îşi fereşte sînii de privirea hulpavă a unui intrus în harem. Emilian nu-şi mai putea stăvili veselia.

— Acum vreo cin'şpe ani, cînd eram şeful unei case a armatei, se lăuda Dobricescu, am jucat rolul Coanei Chiriţa... Am avut un succes nemaipomenit... Apoi, fără nici o legătură cu Coana Chiriţa : Hai, dragă, ieşi cîteva minute din uniformă, funcţie şi grad şi aruncă-te în vîltoarea asta a dracilor...

— Nu..., n-am slip, se sperie maiorul.

— În chiloţi, cum o fi ! E păcat, zău e păcat...

Emilian se lăsă convins. Rămas doar în chiloţi, căută cu privirea în mijlocul apei o bulboană, un găvan care se vedea că e mai adînc, şi, păşind din piatră-n piatră, ajunse la el şi se aruncă. Era minunat. Senzaţiei de biciuială din prima clipă îi urmă alta ; parcă niciodată nu se simţise atît de uşor, de suplu, ca şi cînd ar fi sorbit cine ştie ce licoare vrăjită. Nu îi mai venea să iasă din apă. Se temea că abia pe mal îi va fi cu adevărat frig... Cîţi ani treceseră de cînd căpătase spaima extazului ?

... Plecat de la Bicaz, avusese lungi dialoguri la București cu cîțiva ofițeri superiori din comandament, care se interesau îndeaproape de tot ceea ce-l preocupase pe Emilian în școala de ofițeri și înainte, în ultimele clase de liceu. Pentru a-și confirma parcă un punct de vedere stabilit pe baza propunerilor, rezoluțiilor, referințelor ce alcătuiau un dosar destul de voluminos pe care îl avea în față, l-a solicitat și un tovarăș colonel din Direcția superioară politică : „Ce fel de materiale ziceți că ați publicat în ziarul local ?“ Emilian înșira reportaje, poezioare publicate la zile festive, modeste prezentări de cărți. De ce dăduse examen tocmai la arhitectură și nu la filogogie și-apoi de ce, admis, preferase să se înscrie la școala de ofițeri ? Ce intenții avusese ? Era chiar așa de pasionat de geniu ? Răspunsurile lui nu prea satisfăceau. Neînțelegînd ce se dorea de la el, își încurca interlocutorii cu explicații prea sincere. În cele din urmă, un șef de direcție îl chemase să-i strîngă mîna și să-l felicite. O înaltă comisie, răspunzătoare cu promovarea cadrelor, studiind și selectînd mai multe dosare, pusese pecetea norocului pe cel al lui Emilian. Tînărul locotenent de geniu avea să devină ziarist militar. Adio șantier, lopată, arșiță, vînt, istovire ! Era uimit cum oameni necunoscuți descoperiseră tocmai în aluatul încă necrescut al opțiunilor sale de elev înclinații la care singur renunțase, socotindu-le prea temerare, fanteziste. Își văzuse neașteptatul noroc concretizat în documentele cu care urma să se prezinte la cursurile unei școli superioare de partid. La adresa indicată, se oprise în fața unei porți ferm păzite, fără nici o firmă. Se legitimase, figura pe un tabel, era binevenit. Alei mozaicate se strecurau printr-un crîng de tei și castani pînă cînd într-o albă strălucire a persoanelor de marmură apărea fațada unei clădiri lungi, monumentale, foste probabil palat princiar, acum fiind căminul în care Emilian avea să locuiască doi ani. Amabilii funcționari ai administrației îl inițiaseră în detaliile condițiilor de studiu. Avea la dispoziție, împreună cu un anume Radu Chiru, tot viitor ziarist, o garsonieră. I se eliberase un bon pentru atelierul de croitorie. Două costume de gabardină, cămăși albe și crem, pardesiu și palton, tot ce se cuvenea într-o garderobă impusă de

exigența protocolară a școlii. Masa nu se servea pe bază de cartelă. Într-un salon oval cu coloane de marmură, arcade, cu arabescuri aurite și picturi murale afrodisiace, ospătari în negru, cu gulere satinate, luau comanda și serveau meniuri îmbelșugate, doar o semnătură a consumatorului fiind suficientă pentru conturile administrației. La cină se oferea cîte un păhărel de coniac, apoi un vin bun, tămîios, o sticlă fără etichetă pentru fiecare masă. Băutură nimeni nu cuteza să ceară „supliment". Deoarece căminiștii respectau un regim de internat și nu ieșeau pe poartă decît cu o anume justificare, de regulă cina era urmată de desfătări spirituale. Tot la parter, în sala oglinzilor, aveau loc o întîlnire cu un prozator, care citea un capitol din ultimul său roman, un mic concert de operă sau operetă, o seară lirică străluminată de trei-patru poeți, un program satiric, muzică populară cu Angela Moldovan sau ușoară cu Ala Baianova.

La cursuri Emilian lua sîrguincios notițe, însă se pregătea pentru seminarii ca pentru o recapitulare a noțiunilor însușite în liceu. Se remarcase fără să depună efort. Dacă învățătura nu-i rezervase cine știe ce revelații, Emilian avusese în schimb prilejul să cunoască un mediu pe cît de eterogen, pe atît de frapant. Desprinsese dintre colegi pe cei cu bune intenții, evidențiate mai ales prin caracter și conduită. Oameni modești, cărora nu le plăceau icrele de Manciuria, care se gîndeau la ale lor de-acasă, se mirau tăcuți de ce vedeau și învățau, toceau, nivelînd cu trudă golurile de cunoaștere datorate numărului redus de clase absolvite. Își dădeau silința, puneau întrebări lectorilor, nu se jenau să se refere în toiul discuțiilor teoretice la realitățile cu care știau că se vor confrunta după absolvirea școlii. Erau activiști deprinși să doarmă pe mesele primăriilor, preocupați de problemele transformării socialiste a agriculturii, care povesteau tot felul de întîmplări din tîlcul cărora se putea învăța mai mult decît din lecțiile predate, pentru că propuneau cele mai surprinzătoare soluții practice, bazate pe bunul simț și omenia celor învățați să ducă greul în spinare, pînă la capătul oricărei răspunderi încredințate de partid. Colegul de garsonieră, Radu Chiru, un gorjan, fost corespondent voluntar, care

avea să devină mare reporter. învăța pe de rost fragmente din eseistica lui Kisch, însemnările lui Dickens și polemicile lui Cocea. Noaptea, ferindu-se de Emilian, învăța limba engleză. De ce se ferea, el știa mai bine și Emilian nu-l sîcîise cu întrebări fără rost. Nici unul, nici celălalt nu încercau o apropiere. Se menajau reciproc, împărțind frățește confortul garsonierei, și se țineau, tot reciproc, la distanță. Singura comunicare mai sinceră intervenise ca o convenție : „Tovule, propusese olteanul, eu evit orice confesiune între patru ochi. Orice opinie personală o exprim de față cu martori, ca să n-am probleme." Emilian, amintindu-și intimitatea cu Vlad a tăcut, șocat de mărturisirea circumspecției însușite ca principiu de relații. Olteanul, șocat și el de tăcerea lui Emilian, nu-și pusese plapuma în cap să se culce, înainte de a adăuga : „Eu nu dau sfaturi, dar pari băiat de comitet, fă ca mine, o să-ți prindă bine, crede-mă !" Emilian pusese punct : „Mulțumesc." Și a ținut cont. Au dormit doi ani în aceeași încăpere și au rămas doi străini. Dar Emilian comisese o mare greșeală. Radu Chiru i-ar fi putut întinde o mînă salvatoare mai tîrziu, dar n-avea s-o facă pentru că, în iureșul întîmplărilor ce-aveau să-l amețească, Emilian nu-și trădase cu nimic nevoia de ajutor. Respectase convenția izolării... Într-o sîmbătă seara, în sala oglinzilor, avusese loc un microrecital de balet. Emilian nu fusese niciodată la operă, despre balet știa foarte puțin. Suplețea, grația dansatoarelor i se păruseră doar o etalare a desăvîrșirii fizice. Semnificația gestului, simbolurile mișcării, fabulația dansului, a muzicii le înțelegea numai în relație cu subiectul sugerat de titluri. Se anunța „Moartea lebedei" din dansul respectiv și vedea cum o ființă încerca să mimeze zborul, incidentul tragic, căderea, zvîcnirile disperate, durerea și moartea păsării rănite... La un moment dat, prezentatorul anunțase pe invitata de onoare a serii, Rita Gral, primsolistă a Operei, revelația stagiunii, care interpreta „Bolero" de Ravel. Într-adevăr, o revelație ! Ce-l impresionase pe Emilian în mod deosebit ? Delicata frumusețe a balerinei ? Uluitoarea ei transfigurare ? Patima aceea din izbucnirile surprinzătoare cu care își trăia iubirea ? Emilian nici n-avusese putere să aplaude. Rămăsese dus pe altă lume,

nu era în stare să scoată o vorbă. Se isprăvise recitalul, urma muzică de dans, Chiru îl ademenea să rămînă în continuare, la un spriț; dar el s-ar fi dus să se culce; dacă n-ar fi apărut Rita Gral, veselă și zburdalnică, o fetișcană ce părea mai mică acum, în rochia de mătase verde, ca o libelulă. Venea către ei, se așezase la masa lor; firesc, cerînd sifon rece gorjanului, pentru că pe el îl cunoștea. Radu Chiru i l-a prezentat pe colegul său, Emilian Negrea... Doar atîta și-ar fi fost prea mult... Rita însă dorea să danseze cu Emilian, chicotea pusă pe șotii, conștientă de efectul frumuseții sale asupra băiatului înalt, drăguț, intimidat, care valsa ca un rinocer. Tîrziu, în cameră, înainte de culcare, gorjanul îl prevenise : pe cît era de simpatică, sociabilă și prietenoasă, Rita Gral era mai inaccesibilă decît luna de pe cer. Orfană de război, crescuse, se făcuse codană, pînă cînd un tovarăș „de sus" a scos-o din internatul unui liceu și a trimis-o să studieze baletul în străinătate. Cînd s-a întors, a intrat de-a dreptul în celebritate. Rita Gral era adusă cu un Zim la repetiții și spectacole și tot Zimul o lua s-o ducă nu se știe unde. Nu avea adresă, se zvonea că ocupă singură singurică o vilă undeva pe malul lacului Floreasca... Emilian surîsese. Ce-ar mai fi avut de spus olteanul dacă i-ar fi destăinuit că Rita îl invitase la o plimbare ? Preferase să-și lase amicul să înșire presupunerile lui despre viața misterioasă și romantică a Ritei. „Dar tu de unde o cunoști personal ?" „I-am luat un interviu — explicase Chiru. Dacă vrei, îl poți citi în *Contemporanul* de vinerea trecută." În după-amiaza convenită, Emilian a așteptat-o în fața la cinematograful „Patria". S-au plimbat, apoi Rita l-a luat cu ea la Operă. să vadă „Macul roșu". După spectacol, dansau într-un restaurant, el spunea versuri, ea îl asculta visătoare, avea un surîs fluid, de o candoare deosebită. Îl încîntase mai ales faptul că Rita nu avea emfaza pe care el presupunea că o are orice artistă față de muritorii de rînd. S-au mai văzut și după aceea, de două ori. O, ce mîndru era că o fată atît de frumoasă, o balerină celebră se afla la brațul lui ! Nici nu i-ar fi trecut prin minte, n-ar fi îndrăznit nici în vis să o sărute ori să-i strîngă mai tare mîna, să-și permită cel mai mic gest de tandrețe... Îi ajungea poezia întîlniri-

lor pline de farmec. O vedea pe Rita un fel de eroină, un embrion de splendoare răsărit din cenușa războiului. La atît se încumetau gîndurile în clipa cînd Rita, seara tîrziu, în locul unde se despărțeau de fiecare dată și de unde ea lua un taxi, îl întrebase : „Ai vrea să fiu iubita ta ?" Pînă să-și vină în fire și să înțeleagă dacă Rita a glumit sau nu, aceasta l-a sărutat iute pe obraz și a dispărut... Atîta tot, un sărut copilăresc pe obraz. La cămin, Chiru îl examina cu coada ochiului, lui Emilian i se părea că-l urmărește ironic, amuzat și complice, așteptîndu-l răbdător să se mărturisească. Ei bine, nu, n-avea să-i ofere o asemenea satisfacție. „Ascultă, tovule, rupsese totuși Chiru tăcerea, știi snoava aia din Decameron cu rîndașul care-a intrat în iatacul împărătesei ?" ; „Cred că o știu, rîsese Emilian, dar tu o știi pe-aia cu vulpea care n-ajunge la struguri ?" ; „Bineînțeles, se supărase Chiru, dar aia e fabulă, amice, nu snoavă. De ce confunzi genunurile ?" Emilian preferase să rămînă dator cu replica, să se poată refugia, stingînd lumina și urîndu-i noapte bună, de unul singur în cîmpia verde, crudă și înmiresmată a visurilor sale, aurite de chipul Ritei. Peste cîteva zile și Emilian și Chiru au primit cîte o invitație la o premieră. S-au dus amîndoi. Au trimis Ritei flori și au așteptat-o la intrarea actorilor, s-o felicite pentru succes. Cînd a apărut, ea și o garderobieră abia izbuteau să ducă la mașina care-o aștepta buchetele și coșurile cu garoafe, trandafiri și tuberoze. Au sărit deodată și băieții și șoferul să le ajute, să umple mașina cu flori. Rita rîdea, strălucea de fericire, i-a luat cu ea la banchetul pregătit la Athénée Palace. Era o zînă în adunarea aceea de somități intelectuale și artistice, își conducea prietenii, prezentîndu-i marilor actori, balerini, poeți, muzicieni, ca tineri ziariști. Chiru îl acaparase pe redactorul șef al unei publicații literare, oferindu-și colaborarea. Emilian rămăsese cu Rita. Au băut șampanie, au dansat. „Tu nu mi-ai răspuns nimic", a adus vorba Rita, bosumflată la un moment dat, în timpul dansului. „Te-aș iubi, dar n-am curaj", a glumit Emilian. „Îți împrumut eu", i-a propus fata, foarte serioasă. S-a isprăvit melodia și au ieșit pe terasă. Rita, într-o pornire

năvalnică, l-a îmbrăţişat. „Rita — a gemut Emilian —, tu ştii povestea rîndaşului care a indrăznit să intre în iatacul împărătesei ?“ ; „Eşti un prost, a izbit Rita cu piciorul... Ce fel de bazaconii ţi s-au spus despre mine ? Sărută-mă !“ ; „Nu-i aşa că nu-i nimic adevărat ?“ ; „Taci ! Să plecăm de-aici. Acum !“. Emilian s-a lăsat în voia Ritei. Au fugit de la banchet, s-au zbenguit pe străzi, au ajuns cu un taxi undeva, la o adresă indicată de Rita. Ea avea cheile unei case vechi, cu ferestre înalte, cu draperii grele, cu mobilă „Empire“, cu multe încăperi în care nu locuia nimeni. Un salon enorm, cu candelabre grele de bronz, cu un pian de concert... Emilian privea în jur năuc şi stingher. „Ce-i aici, a cui e casa asta ?“ ; „A noastră“, a rîs Rita, aşezîndu-se la pian... Şi uitînd parcă de Emilian, se concentrase într-o nocturnă a lui Chopin, pe care după numai trei minute a abandonat-o. „Ştii ceva ? vreau să dansez. Treci tu la pian.“ ; „Nu ştiu să cînt la pian.“ ; „Păcat, a oftat ea. Atunci... ce facem ?“ Parcă avea poftă să se joace de-a baba-oarba, să facă orice, să nu se plictisească într-o companie searbădă, în această izolare într-o casă parcă părăsită. „Dacă nu avem ce face, să plecăm“, a propus el. „Bine, a consimţit Rita. Dacă la atît te duce capul“. ; „Tot nu mi-ai spus unde ne aflăm.“ ; „Asta te frămîntă ? A fost casa unui rentier, aşa mi s-a spus cînd mi-a fost dată în primire cu tot ce există în ea...“ Emilian a încercat s-o împace. „Iată pikup-ul. Căutăm o melodie care-ţi place mult şi dansezi. Vrei ?“ Rita a dansat o tarantelă, apoi a descoperit printre discuri o romanţă veche rusească. A fugit din salon, strigîndu-i din altă încăpere lui Emilian : „Pui placa şi dai drumul cînd strig eu gata...“ Rita a apărut îmbrăcată ţigăneşte. O fustă roşie, violent înflorată, sfîşiată de la şold, îi lăsa picioarele albe să strălucească o clipă în zvîcnirile de durere ale ţigăncii pe care Loico Zobar nu o putuse iubi decît trecînd-o prin moarte... Căzută, înjunghiată, apăsîndu-şi mîna pe sînul dezvelit, ţiganca se tîrîse lîngă picioarele lui Emilian cu pletele răvăşite, descoperind cu ochii ei mari, uimiţi, imensitatea unui cer amestecat cu lacrimi, care îi primea sărutul prelungit în destinderea treptată a trupului... Emilian avusese o clipă de groază, neştiind ce făcuse Rita dincolo, i-a trecut prin

minte că mîna ei a rămas crispată pe o rană adevărată..: „Rita, strigase el luînd-o în brațe, ce-i cu tine ?". Rita rămăsese amorfă în brațele lui, se lăsase purtată spre canapeaua enormă și zăcuse nemișcată pe cuvertura de mătase. Emilian îi săruta părul, vrăjit de frumusețea ei și a clipei în care-l adusese... Uitase totul, avea în brațe un trup care ardea, care gemea de patimă și încordare. O încordare, o luptă tăcută se topise tîrziu, dincolo de timp, dincolo de cuget, într-o istovire și bucurie neștiută, neînțeleasă, cu totul nouă pentru el... „Rita, te iubesc, Rita..." ; „Gata ! tresărise ea și rîzînd sărise de lîngă el. Dansul s-a terminat". Se despărțise de Rita derutat. Era nervoasă, pretexta că i-e frig, scăpase din vedere că a doua zi avea de dimineață repetiție. O lună întreagă, zi de zi, Emilian încercase zadarnic s-o revadă. Voci răstite îi spuneau : „E în scenă, nu poate veni la telefon". O așteptase de cîteva ori la intrarea actorilor. Rita ieșea, îi surîdea alergînd, se urca în Zim și se scuza că era extrem de grăbită. Șoferul acela bondoc și chel, cu fălci de tătar, se uita urît la el. Pe de altă parte, colegii de curs, lectorii deveniseră distanți, la masă se simțea privit de cunoscuți cu evidentă ostilitate. Pînă și ospătarul părea c-ar fi vrut să citească pe fața lui ceva greu de crezut. Chiru era mai tăcut ca niciodată. Emilian n-a mai rezistat. „Ce mama dracului se întîmplă, Chirule ?". „Te-am prevenit, tovule ! Ți-am spus că Rita Gral este slăbiciunea cuiva de sus." ; „Și ce dacă ? ; „O să vezi tu ce-i, dacă n-ai intenții serioase. O iei de nevastă ?" ; „Cum s-o iau ? a izbucnit Emilian. Domnișoara Rita Gral nu dă doi bani pe mine. A tras un dans țigănesc cum a vrut ea și gata ! De-o lună nici nu mai exist pentru ea. Cum s-o iau de nevastă, ce, ați înnebunit ?". Gorjanului i s-a făcut milă. „N-am voie să-ți spun. Mi s-au cerut și mie relații, ești cercetat, s-ar zice că cineva anume, de sus, vrea să știe ce poamă ești... În fond și la urma-urmelor, îți place fata sau nu ?" ; „Dacă nu mi-ar fi plăcut..." Însă Emilian n-a putut să-și termine gîndul, tocmai atunci a sunat telefonul. Era chiar Rita. Se scuza din nou, dar a doua zi îl ruga, dacă are timp după amiază, să vină la ea, acasă... Pentru că Emilian rămăsese cu gura căscată, gorjanul l-a bătut pe umăr : „Înseamnă că ești

valabil, corespunzi exigențelor, ești poamă bună, băftosule !“ Rita l-a primit rece, curtenitoare. Purta un capot moale și larg, străveziu, peste maieul de antrenament ce îi contura în negru liniile unduitoare ale trupului suplu pe care știa să și-l etaleze discret, cu fiecare mișcare. S-a așezat turcește într-un fotoliu și a aprins țigara. Aștepta. „Rita, știi ce se spune despre noi ?“ ; „Nu știu și nu prea mă interesează discuțiile pe seama mea.“ : „Se spune — a rezumat Emilian — că mi-aș fi bătut joc de tine.“ Rita a izbucnit în rîs. „Zău ? Chiar așa ?“ și, devenind deodată serioasă, reluă : „Eu una nu m-am plîns nimănui, crede-mă ! Nu știu dacă ți-am spus, am și eu un unchi, nu sînt chiar-chiar singură pe lume... Mi-a cerut să-i explic ce se întîmplă cu noi, iar eu nu obișnuiesc nici să mint, nici să-mi ascund sentimentele. I-am spus totul.“ „Și de ce trebuia ca unchiul tău să stîrnească asemenea furtună ? De ce ai evitat atîta timp să ne vedem ?“ ; „Emilian — vocea Ritei recăpătase candoarea, timbrul ei duios, care-l mîngîia ca o adiere blîndă —, unchiul ține enorm la mine, poate că a exagerat. mărturisirea mea l-a înspăimîntat pentru că nu știa ce fel de om ești... Mi-a interzis să te mai văd, abia ieri, m-a invitat la masă, era bine dispus și m-a dojenit... Adevărul, Emilian, e că noi doi... Nu trebuia, nu se cuvenea să profiți de o clipă de uitare în care mă transpusese dansul. Dansam, înțelegi ?“ Avea lacrimi în ochi. Și-a ascuns fața și, ca să nu se lase copleșită de starea ei, a vrut să fugă. „Nu plînge, te rog... Toți, toți au înțeles aiurea, chiar și eu !“ ; „Și-acum ce mai vrei ?“, a scîncit ea. „Am venit să-ți cer mîna.“ Rita l-a privit pătrunzător, o clipă sufocată de indignare, apoi ironică : „O, ce favoare, cîtă mărinimie !...“ Emilian a simțit că-i cade cerul în cap : „Nu-ți cer mîna de frica nimănui !“ Ea devenise iarăși serioasă și calmă : „Scuză-mă, nu te-am întrebat dacă bei o cafea. Hai, liniștește-te, am să fiu soția ta. Emilian.“ Și-l sărutase pe frunte, ca apoi să-l roage: „O să mă înțelegi, nu-i așa ? Eu sînt cam nebună puțin. Nu pot să iubesc pe cineva tot atît cît iubesc dansul, dar am să te iubesc și pe tine destul de mult, dacă tu...“ Peste puțină vreme, după terminarea școlii, Emilian și soția lui s-au dus să stea cîteva zile de concediu la Roșiori. Ea n-a

făcut cine știe ce impresie. Stăteau la masă — tata, mama, Emilian și Rita, dar nu prea aveau ce vorbi cînd erau toți patru laolaltă. Numai cînd erau ei doi se înțelegeau, într-adevăr ca doi îndrăgostiți, cărora nu le ajungea niciodată timpul să se iubească pe săturate. Rita era o femeie care știa să-și hrănească soțul cu bucurii imprevizibile. Emilian nu putea crede că soarta îi dăruise tocmai lui atîta fericire...

...După ani și ani recăpătă pofta bucuriei, afundîndu-se cu totul în bulboana rece, simțindu-și tinerețea mocnită, vigoarea și zburdălnicia, ca o coacere a zilei de vară, amestecate cu hohotele voinicești ale ostașilor pe care acum înțelese cît de mult îi iubește.

Seara, în dormitoare, militarii care nu-i văzuseră pe maior și pe locotenent-colonel la scăldat ascultau relatările martorilor cu nedumerire și neîncredere.

— Da, măi, pe onoarea mea ! Colonelul a intrat îmbrăcat, era cît pe ce să se înece, dar n-a avut nimica, pe urmă a intrat și maiorul în apă și se veseleau și rîdeau...

— Ehe, țipase un prichindel frecînd de zor și lustruind un bocanc, li s-o fi făcut și la alde dînșii dor de muiere. Au dat-o pe dușuri reci.

— Tot ce se poate, catadicsise un caporal totdeauna înțelept și pus pe considerații. În fond și la urma-urmei nici dumnealor nu le este ușor, departe de casă, tocmai pe-aici... Chit că sînt totdeauna la dungă, rași și curați, nu ca tine, măi Ciochină, de arăți ca un gunoier... Ia treci și curăță-ți bocancii și pantalonii că n-o să intri mîine-n front cu noroiul uscat pe tine...

Medicul detașamentului, căpitanul Octavian Izvoranu, care de la începerea lucrărilor nu-și găsise alt rost decît să supravegheze cu strășnicie respectarea normelor de igienă în viața de tabără, avînd grijă mai ales ca ostașii să se spele obligatoriu dimineața, înainte de servitul meselor și seara, devenise ofițerul cel mai temut din detașament.

Mai tot timpul tăcut, acceptat ca o prezenţă sîcîitoare dar inerentă, doctorul îşi vedea de-ale lui. Intervenea cu ordine seci, precise, date într-un mod ce nu îngăduia celor vizaţi nici păsuire, nici măcar posibilitatea unei justificări. Constatase, bunăoară, prezenţa între alimente a cîtorva lăzi cu biscuiţi mucegăiţi. Fără să îi explice subofiţerului magaziner ce are de gînd, îl ajutase să care lăzile afară, în mijlocul unei poieni, îl rugase apoi să le desfacă pînă cînd se va întoarce dînsul... Şi s-a întors cu un bidon cu motorină.

— Tovarăşe căpitan, bîiguise subofiţerul, ce vină am eu ? Aşa i-am primit, o să mi se impute întreaga cantitate.

— Aţi primit, nu aţi verificat... N-ai un chibrit ? Sînt curios să văd dacă arde...

Turnase motorina pe biscuiţi, iar subofiţerul se agăţase neputincios :

— Puteam să-i facem pesmet, să recuperăm, să...

— Şi să intoxicaţi cîţiva militari. Hai cu mine să scriem procesul verbal...

În seara aceea de început de vară, scăldaţi şi bine dispuşi, Negrea şi Dobricescu se grăbiră spre popotă, însă se punea problema : de unde naiba s-ar putea procura măcar o înghiţitură de coniac, de orice, tărie să fie ! Dobricescu avea o bănuială, că şeful popotei ar avea nişte sticle bine dosite, însă de existenţa lor nu ar fi mărturisit nimănui, iar comandantului, nici dacă l-ar fi pus să jure... O împrejurare cînd regreţi oarecum că subordonaţii te ştiu exigent şi dur în respectarea dispoziţiunii care interzice orice băuturi alcoolice în şantier.

Maiorul oftă şi el. Ar fi bună o duşcă, dar dacă nu e, nu e ! Tocmai atunci îi întîmpină medicul.

— Ascultă, doctore, în farmacia dumitale nu ai nimic care să miroasă a coniac ? îl acostă Dobricescu.

— Dacă şi tovarăşul maior acceptă o excepţie, aş fi dispus să vă fac o surpriză.

— Se aprobă, rîse Emilian.

La masă medicul împărţi conţinutul unei sticle de coniac în toate ceştile de ceai. Abia de-i revenea fiecăruia cîte o înghiţitură. Dar se ciocni ca la mare festin, Negrea ură tuturor sănătate, neuitînd să-i mulţumească doctorului.

În toiul veseliei, după servirea mesei, parcă mai gustoasă ca oricînd, maiorul anunţă cu satisfacţie că faţă de grafic lucrările au înaintat cu un avans de zece zile. Ceru ofiţerilor propuneri pentru evidenţieri, căci a doua zi urma să aibă loc un scurt bilanţ, o adunare a întregului detaşament, în care dorea să-şi exprime mulţumirea pentru sîrguinţa tuturor.

Cînd ofiţerii îşi cerură permisiunea să se retragă, medicul se apropie de Dobricescu.

— Tovarăşe locotenent-colonel, dacă aveţi cîteva clipe de răgaz...

— Da, da, chiar mă gîndeam pe cine să invit la o mică plimbare de seară... „Ce naiba — se gîndi Dobricescu — o fi avînd doctorul cu mine ? De regulă, cînd se izbeşte de vreo dificultate apelează pe faţă, regulamentar, la comandant... O fi vreo chestiune mai intimă..." S-a lăsat frig...

Constatase ca să constate ceva...

— Tovarăşe locotenent-colonel, vă rog ca pe viitor să nu mai faceţi imprudenţe şi mai ales băi prea reci.

Dobricescu izbucni în rîs. Deci asta era problema.

— Ei, doctore, doctore... Prea îţi iei şi dumneata rolul în serios. Ce poate să strice omului o bălăceală ? Mai iese şi el din praf şi transpiraţie... Mă pui acum să pledez în locul dumitale ?

— S-au pus în funcţiune duşuri cu apă caldă, tovarăşe locotenent-colonel. Băi de genul celei de azi sînt un exces primejdios pentru dumneavoastră.

— În ce sens ?

— În sensul pe care îl ştiţi. Am revăzut fişa dumneavoastră.

— Care fişă ?

— Fişa de tratament de la clinica Fundeni, unde aţi fost internat ultima oară. Aţi omis să o depuneţi la policlinica noastră odată cu foaia de ieşire, aşa cum v-aţi înţeles cu doctorul Urziceanu.

— De... de unde ştii dumneata ?

— De la Urziceanu. Mi-a fost profesor. Azi nu aţi căzut în apă din cauză că v-aţi împiedicat, ci datorită unei crize. Puteaţi fi victima unui infarct.

Se lăsă o tăcere apăsătoare, prelungă.

— Şi acum ? Ce vrei dumneata ? Maiorul Negrea ştie ?

— Nu, dar vă daţi seama ! Aţi ascuns diagnosticul ca să veniţi aici. Şantierul vă poate ucide. Trebuie să vă trimit la comisie.

— Doctore, să nu faci una ca asta !

— Deocamdată vă rog să evitaţi eforturile. Mai ales teribilismele. Iertaţi-mă că vă vorbesc aşa. Cînd voi constata primul semn de agravare vă trimit la Bucureşti.

— Bine, doctore... Oricum, îţi mulţumesc pentru şansă. Dumneata nu ştii ce înseamnă acest şantier pentru mine.

— Sînt medic. Nimic nu e mai important decît viaţa.

— Viaţa... din punctul dumitale de vedere, desigur !

Nu mai aveau ce-şi spune. Medicul îşi ceru permisiunea să se retragă.

— Bine, am înţeles. Mă trimiţi la culcare. Noapte bună, doctore !

— Să trăiţi !

Căpitanul salută regulamentar, lăsîndu-l pe Dobricescu singur. Din pricina întunericului căpitanul nu văzu că acesta îi întinse mîna.

„Să trăiesc !... După ce îmi numără zilele, amintindu-mi că sînt cu un picior în groapă ? Mult rău mai pot face unii socotind că-ţi fac bine... Dacă ştia ce ştia şi putea să presupună că şi eu cunosc la fel de bine ca şi el taina mea, de ce trebuia să-mi spună că este şi dumnealui posesorul secretului meu ? De ce ? De ce mereu alţii se consideră răspunzători pentru noi ? Ca să fie prevenitori, precauţi cu noi ? Să ne atragă de fapt atenţia că dacă vrem să numărăm zile mai multe nu avem încotro şi trebuie să le acceptăm pilulele ?... Nu, doctore, ştiu şi eu să număr şi n-o să plec de aici pentru că vrei dumneata. Nu am jucat eu în van rolul amarnic pe care a trebuit să mi-l inventez singur ca să nu mai fiu ales secretar de partid ! Am un fiu, doctore, care se uită compătimitor la mine şi se amuză că mi-am irosit viaţa de pomană. Dumneata nu-ţi dai seama ce greu este să constaţi că tocmai feciorul nu crede în idealul tău... Aici am venit ca să-l conving, şi o să-l conving pînă la urmă, cu faptele ! O să mă ajute acest maior Negrea, şi toţi băieţii

aștia care știu să muncească... N-am să plec și n-o să mor eu cu una cu două..."

Înainte de a adormi, Dobricescu îl iertase totuși pe doctor.

— Are dreptate ! Nu m-ar fi luat la rost, ar fi tăcut ca și pînă azi, dacă nu m-ar fi îndemnat dracu să mă arunc în apă rece...

•

Sigartău, înalt de unu și nouăzeci, zdrahonul de aproape o sută de chile, care devora într-un minut cît nu reușeau alții cinci la un loc să mănînce într-o jumătate de ceas, deveni piesa de rezistență a unei „mașinării" compuse din șase militari. Caporalul Neacșu, un tip descurcăreț și înfipt, mic și îndesat, neastîmpărat, cu ochii ca argintul viu, se oferise voluntar ca împreună cu grupa lui, mai exact cu cinci soldați pe care avusese voie să și-i aleagă pe sprînceană, să alcătuiască așa-numita echipă de spărgători. Își alesese în mod bizar cinci ostași, care laolaltă, cînd mergeau „în coloană cîte unul" sau cînd executau comanda „v-aliniați", stîrneau rîsul. În flancul stîng sau în cap de „coloană" se arăta, bineînțeles, Sigartău, zisul Mitică, sau Mitru cum îi spuseseră ai lui din cătunul de lîngă Toplița, la stîna de unde plecase să-și facă armata. Greu îi mai găsiseră haine pe el, care să-l cuprindă cît de cît. Al doilea se cocoșa într-un fel al lui, ca și cum i-ar fi fost teamă să se deșire și să nu-l întreacă pe Mitru. Îl mai chema și Cocoșilă ! Radu Cocoșilă. Puțin lăsat pe-un șold tot timpul, slab de ai fi zis că-și pierde oasele pe drum. Strivea un surîs în colțul buzei, parcă ar fi mîncat întruna aguridă. După el, Costache Măgură, pui de țăran de prin Teleorman, plecat la meserie, „să se industrializeze", cum zicea el. Veșnic cu țigara în căușul palmei, cam tuciuriu, lat în fălci, cu ochii oleacă oblici, deruta pe toți care se uitau mirați la el, înșirîndu-le că e neam de turc corcit cu o tătăroaică din Belderim Cîldîc... Cine dorea să știe unde era acest municipiu n-avea decît să caute pe hartă mult și bine. Părea mic de statură pentru că era sub nivelul

lui Sigartău și Cocoșilă, însă și el se fălea la unu și-aproape optzeci că se putea uita mai mult de sus în jos decît invers la cine avea curajul să-i zică ceva ce nu-i convenea. După aceștia trei, scara, ca și cînd i-ar fi lipsit cîteva trepte, totalizînd vreo cincisprezece centimetri, cobora la cei doi frați gemeni Ilie P. Ilie și Ilie P. Constantin, pe care cine-i socotea dimpreună striga „măi Ilie", iar dacă ţineai morțiș să știi care-i unul și care-i altul, era neapărat de trebuință să strigi „Lae" ca să auzi respectivul „ordonați!" strigat de Ilie P. Ilie sau „Dinu", spre a catadicsi celălalt să iasă din muțenie și să-l dea ușor deoparte pe frate-său, ca să iasă el în față... Aveau, toți cinci, o calitate comună : niște mușchi de oțel. Echipa avea două porecle : mai întîi i se zisese „Sfarmă-piatră", dar după o vreme, careva le-a dat porecla „Concasorul". Era, oricum, mai modernă, mai adecvată epocii cea de-a doua poreclă, provenită, după unii, din faptul că ei cinci, cu brațele lor, ca niște pîrghii teribile, autopropulsate, comandați de caporalul Neacșu, imprimau ritmic, ore în șir, între pauze stricte, o putere de izbire constantă, nimicitoare, celor cinci baroase cu care se spărgeau bolovanii de granit, spre a fi aduși la dimensiunea impusă de alți militari, deveniți aici mari meșteri pietrari, și care zideau panta aproape verticală a taluzului, cu temelia lui situată chiar în malul pîrîului.

„Concasorul" intră în funcțiune după primele pușcături, luînd în primire fiecare bucată smulsă din trunchiul stîncilor rupte de dinamită.

Un locotenent le explicase rațiunea îndeletnicirii lor:

— Tovarăși, ne trebuie un concasor, însă o asemenea instalație este imposibil de adus tocmai aici. Și ca să cărăm piatra cu basculantele la vale, s-o spargem și-apoi s-o urcăm înapoi, mai mare daraua decît ocaua. Cine se oferă să lucreze la concasare ?

Ieșise un pas în fața frontului caporalul Neacșu, grăbit să nu i-o ia altul înainte, crezînd că operațiunea de concasare este ceva mai convenabil, din mai multe puncte de vedere, decît să tragi la joagăre, la defrișare, să scoți rădăcini cu tîrnăcopul, ori să încarci la basculantă...

Totul, orice ai fi făcut, era greu, istovitor și Neacșu se grăbise să prefere concasarea..

Locotenentul nu-l știa prea inimos pe Neacșu, dar se gîndi că nu e bine să rămînă la niște aprecieri fixe, pentru că, uite, omul se schimbă cînd nici nu te aștepți.

— Bravo, Neacșule, alege cinci soldați din pluton, mai zdraveni, și vino cu ei după mine.

Zdraveni ? De ce tocmai zdraveni, ar fi vrut să întrebe, însă locotenentul plecase și lucrurile erau deja stabilite. Alese pe Sigartău și pe Cocoșilă, dar ieși după ei Măgură, prietenul lui Sigartău, și tot de bunăvoie se oferiră și gemenii.

— În coloană cîte unul, adunarea !

Îi alinie, se uită contrariat la ei, pentru că tot frontul izbucnise în rîs, și ordonă plin de năduf :

— Ia hai, să vedem ce-avem de făcut cu clasarea, mă, că auzirăți că altfel nu se poate, ca să tot urcăm și să coborîm unde-i clasorul. După mine, marș !

Locotenentul îi duse la un plutonier să le dea baroasele, apoi îi plasă la locul cu pricina, lăsîndu-i în seama sergentului Vlad, comandantul echipei de pietrari.

— Ia zi, frățioare, care-i problema ? Ce facem cu baroasele astea ? Că noi sîntem cu clasarea...

Se cam mira caporalul Neacșu și aștepta ca măcar sergentul Vlad să-i explice ce au de făcut. După cîte își amintea el, clasarea ar fi însemnat așa ceva, adică să vezi că un lucru nu mai este bun de folosit cu rostul lui și să întocmești niște acte, care să dovedească anume că lucrul acela e bun de aruncat. Dar de ce să arunce ei, totuși, tocmai aceste cinci baroase nou-nouțe, cu cozi de lemn tare, abia puse ? Și ce amestec avea sergentul Vlad ? Trebuia să semneze și el de folosință în procesul verbal ?

Sergentul Vlad zîmbi :

— Băi, Neacșule, băi ! Ce tot îndrugi tu ? Luă un bolovan în vîrful bocancului, răsturnîndu-l către Neacșu : Asta-i modelul. Uite colo grămada aceea de piatră prăvălită din munte. Spargeți bolovanii, unul să nu fie mai mare decît ăsta !

— Ce faaace ? se ului Cocoșilă. Dar ce, aia e gheață s-o mărunțești să-ncapă în frapieră ?

Sigartău fluieră a pagubă. Se aplecă, luă bolovanul din fața lui Vlad, îl cîntări într-o palmă, ca pe un ou, deși pietroiul avea pe puțin 10 ocale.

— Cum le vreți domniile voastre — cuburi pe o muche sau pe două ?

Vlad rămase năuc : ce vrea să zică mătăhălosul ? Cum, cuburi pe o muche sau două ?

— N-are importanță, evită el bănuita batjocoră.

— N-are, deci ?

— Nu, să fie doar de-o mărime aproximativă ca a ăstora, ca să le putem potrivi și zidi în beton unul peste altul.

Fără vorbă, Mitru Sigartău le făcu semn celorlalți care-l mîncau din priviri pe caporalul Neacșu, arătîndu-le cum să se „clasceze" jur-împrejurul unui pietroi colțos, mare cît un bou culcat în mijlocul drumului.

— Hai, odată dimpreună, să vedem ce-are într-însul...

Baroasele scăpărau și săreau îndărăt, zdruncinîndu-i pe militari. Din pietroi abia de se desfăcu o așchie, două.

— Ia dă, Măgură, tîrnăcopul de colo...

Mitru văzuse o ușoară crăpătură în pîntecul pietroiului.

— Ține așa — arătă el lui Măgură cum să fixeze vîrful tîrnăcopului în crăpătură, apoi ridică și izbi în muchea lată a tîrnăcopului, fixîndu-l ca pe o pană.

— Dă-i la cap ! Arde-l, Cocoșilă !

Trei lovituri izbite cu sete de Cocoșilă și pietroiul, cît fusese el de tare și mare, plesni, se rupse în două.

— Ei, de-acuma, fiecare cu porția lui. Hai să mărunțim, conform stasului...

Așa începu să funcționeze „concasorul", alcătuit din cinci baroase, zece brațe și un caporal care, din cînd în cînd, mai punea și el mîna, să arate băieților că e cam plictisitor să stai și să te uiți la alții. Pietrarii erau încîntați de sîrguința concasorului, nelipsindu-le niciodată materia primă, de calitate superioară. Dar, după cîteva zile Cocoșilă, pipăindu-și bătăturile din palmă, i le arătă caporalului :

— Ia să văz, la alde dumneavoastră, cît de mari sînt bășicile ?

— Ce bășici, se răsti Neacșu, la treabă, soldat, lasă vorba !

Peste vreo două ore, Neacșu simți că-l împiedică șiretul deznodat de la un bocanc, se aplecă să și-l lege, însă tocmai atunci un pietroi, plecat ca un zăbăuc de-a dura, nu-și găsi alt sprijin decît vîrful bocancului lui Neacșu. Se auzi un urlet, Cocoșilă sări, dădu bolovanul deoparte. se puse capră să-l sprijine pe caporal, căci nu se mai putea ține pe picioare.

— Stați, oleacă, să vedem... Măgură, ia descalță-l pe tovarășul caporal, să vedem...

Nu era cine știe ce. Doar degetul mare, puțin strivit, o unghie ce avea să cadă și atît. Șontîc, șontîc, caporalul se duse să se panseze, cu bocancul ca o traistă pe umăr.

Sigartău, în aceeași seară, îi ceru lui Cocoșilă un foc :

— De ce împinseși, mă, bolovanul pe piciorul caporalului ?

— Eu ? Ești nebun !

— Dacă se mai potrivește o dată una ca asta. te zdrumic !

— Adică de ce ?

— Aici nu-i ce crezi tu. Aici e cu rost și dacă ne strivim labele unii la alții, facem pe dracu...

Frații Ilie au auzit și ei.

— Măi, Mitrule, s-a apropiat Lae. Mitrule, ce vrei tu, de gîndești așa și pe urmă o schimbi ? Ba înjuri că ce ești tu să-ți iasă sufletul, ba iei apărarea caporalului.

— Uite așa, explică Mitru. Ce nu pricepi ? Ăsta e caporal, are grad și răspunde. El are, tu nu ai. Cînd o să ai o să comanzi și tu și nu se cuvine să-ți rup eu țurloaiele ! Cu înjuratul e altă socoteală.

— Care ?

— Aia, că sînt niște mașini și nu e cazul să istovim fără socoteală. Or fi mașinile greu de adus tocmai aici, dar s-o mai fi găsind și altă metodă.

— Să nu zici că ți s-a făcut poftă de vreo inovație !

— Care ? ! Spuneam și eu lui Neacșu, să se tragă aproape un maț de la un compresor și să crăpăm bolovanii cu ciocane pneumatice. Ar fi mai cu spor. mai puțină istovire.

— Şi Neacşu ce-a zis ?
— Că să-mi văz de treabă.
Cocoşilă rînji :
— Păi vezi ? Cînd eu...
— Tu eşti rău, Cocoşilă, cu suflet cîinos...
A doua zi, cu un picior încălţat şi cu celălalt bandajat, caporalul Neacşu se căţără pe o stîncă. Sta acolo la soare şi se uita la ostaşi cum lucrează. Era încruntat, îl privea cu coada ochiului pe Cocoşilă, doar-doar o descoperi ceva care să-i dovedească dacă incidentul fusese intenţionat sau nu... Nimic însă. Cocoşilă trudea şi cînta, iar şi iar, aceeaşi frîntură de cîntec pe nişte versuri ale lui : „De la noi pîn-la Ploieşti, / Multe lucruri mai găseşti, / Construite de partid, / Într-un ritm foarte rapid..." /
„De unde, adică, de la noi ?...", îşi verifica Sigartău cunoştinţele geografice, imaginîndu-şi pe amintirea unei hărţi un fel de traseu în linie dreaptă, avînd la un capăt un punct lîngă care s-ar fi putut citi „Calafat", iar la celălalt capăt, „Ploieşti". „Ce minuni — doamne iartă-mă — are ăsta de înşirat ca mărgelele pe-o aţă de la Calafat către Ploieşti ? Dracu să-l ia, că ăsta şi cînd cîntă, parcă vrea să-ţi îndese căciula peste ochi."
— Ia taci, ori schimbă placa, se răsti din senin la Cocoşilă.
Cocoşilă însă, proptit în coada barosului, ciobăneşte, se uită urît la Sigartău, apoi miorlăi batjocoritor către caporal :
— Eu, tovarăşe şef, ies la raport, dacă nu-l puneţi la punct pe dumnealui. Se tot leagă de sufletul meu, parcă el ar fi căprar.
— Lasă vorba, continuaţi !
— De unde, to'arşe caporal, să-i cînt eu ce vrea ? Cînt şi eu ce-mi place... Cui nu-i convine, să nu asculte...
Soldaţii chicoteau, Sigartău îi privea dintr-o parte, în vreme ce Cocoşilă, docil şi mulţumit de o închipuită izbîndă, îşi relua lucrul deodată cu cîntecul : „De la noi pîn-la Ploieşti..."
Soarele de amiază îi izbea cu văpaia lui aprigă în creştet. Ostaşii asudau, praful li se lipea pe faţă, simţeau

o moleșeală în ei, bolovanii nu mai crăpau. Baroasele parcă se turteau de pomană.

— Ce faceți ? se răsti un pietrar, de sub malul umbros, răcorit de apa pîrîului.

— Mulțumim, bine ! îi răspunse Măgură cu năduf.

— Piatră ! Nu mai e piatră !

— Dați zor, ordonă caporalul Neacșu.

Dar baroasele continuau să cadă la fel, într-un ritm tot mai sleit, mai rar.

— Piatră ! Dați piatră ! strigau pietrarii.

— Ho, că ne mai tragem și noi sufletul, le răspunse Sigartău, aruncînd barosul într-o parte și așezîndu-se pe un bolovan. Ca tot el : Care aduci o găleată cu apă, să ne răcorim ?

Nici un răspuns. Sigartău mormăi ceva și în cele din urmă coborî tot el panta taluzului, la pietrari.

— Dați-mi o găleată, mai curată...

Coborî cu găleata la pîrîu să o umple. Își spălă fața, nu se îndura să se întoarcă. Se uita la malul pe care trebuia să-l urce și dintr-odată nu-i veni să-și creadă ochilor. Văgăuna asta, întortocheată și adîncă, sugrumată, unde nimereau să se adune mai multe prăvăliri din coasta muntelui, începuse a se rotunji și îndrepta ca un zid prelung de cetate, un zid pe care se întindea de-acum o felie de șosea, acoperită și ea, pe o porțiune destul de mare, de streașina aceea amenințătoare, imensă, ca o căciulă țuguiată, cu vîrful înfipt în creștetul cerului.

Îi venea greu să înțeleagă cum de-au putut ei așa, iute, fără măcar să bage de seamă trecerea timpului, să izbutească asemenea prefacere, încît acum să i se ivească în față o adevărată minune. „Măi, c-al dracului om e omu, dacă-și pune mintea.“ Admirînd unduirea îndrăzneață a zidului de piatră înalt de peste douăzeci de metri, Mitru Sigartău izbucni în rîs : „Cînd te gîndești cîte miișoare de bolovani din zidul ăsta au sărit de sub baroasele noastre...“ Se aplecă, umplu căldarea cu apă, porni în sus, grijuliu să nu o verse și cînd ajunse la ai lui se uită cum își turnau unul altuia apă în căușul palmelor să se spele, să se răcorească... Îi venea la un moment dat să strige la ei : „Căpoșilor, veniți încoace să vă arăt ceva, că voi sînteți

orbi, de n-aţi băgat de seamă...". Însă tăcea, se uita la ei şi surîdea aşa, pe ascuns, ca şi cînd cine ştie ce mare taină ar fi aflat dînsul şi nu avea s-o dezvăluie decît cui o să merite odată.

Baroasele începură iarăşi să izbească în dălţile cu tăişul strecurat în crăpăturile bolovanilor mari de granit... După ce îşi făcură şi ei repausul lor, pietrarii începură din nou obişnuita strigare : „Hai, concasorul ! Daţi piatră..."

Curios lucru. Echipe distribuite în executarea unor lucrări care solicitau eforturi mai mari, adesea istovitoare, făceau faţă, lucrările avansau în ritmuri constante, corespunzătoare termenelor. Dar ofiţerii, coordonatorii diferitelor sectoare, începeau să semnaleze din ce în ce mai frecvent neconcordanţa între unele operaţiuni, succesiunea lucrărilor nu putea fi deplin asigurată. Apărură stagnări. Derocările se amînau din cauză că transportul masei dislocate întîrzia. Urmau explicaţii. Basculante defectate. Utilaje lucrînd cu un randament scăzut. Întorcîndu-se cu IMS-ul său de la un punct de defrişări, maiorul Negrea se pomeni cu drumul barat de o basculantă părăsită. Claxonă, coborî să vadă ce se petrece cu basculanta. Ce să afle ? Nici şoferul, nici ajutorul lui nu erau. Presupuse o defecţiune. Probabil că militarii respectivi plecaseră la autobază după cine ştie ce piese sau scule, să înlăture pana. Între timp, din sus, rămăseseră blocate din cauza maşinii părăsite, opt basculante încărcate.

— Cine lucrează pe basculanta asta ?

— Sergentul Miculecea, tovarăşe maior !

— L-aţi întîlnit cumva ?

— Nu...

Maiorul se urcă în cabina lăsată descuiată, cu cheile de contact la bord. Încercă să pornească motorul. Porni, însă pentru cîteva secunde. Rezervorul era gol. „Cum o fi plecat sergentul în cursă nealimentat ?" Şoferul altei basculante avea o canistră de rezervă plină. Puse carburant, motorul porni normal şi un ajutor de şofer eliberă drumul. În şantier, maiorul ordonă să fie adus la el sergentul Miculecea. Dar acesta nu apăru decît după două ceasuri, împreună cu ajutorul lui. Spăşiţi, cu capetele plecate, se opriră la o distanţă, ştiau cele întîmplate din

cauza lor ; o dereglare a transporturilor de rocă, echivalentă cu o întîrziere de o jumătate de schimb... Însă dumnealor ridicau din umeri. Nu uitaseră să se aprovizioneze, socotiseră ei așa, că ar fi putut face plinul la întoarcerea din cursa respectivă. Dar au avut ghinion, că au făcut pana prostului tocmai cînd mai erau vreo trei sute de metri de urcuș. Atît. Numai trei sute de metri. Maiorul socoti că un dus și-un întors cu o canistră de motorină ar fi însemnat cel mult un sfert de ceas... Dar au blocat drumul două ore. Unde pierduseră vremea ? Au plecat după motorină, însă nu era nimeni la punctul de alimentare. Au așteptat acolo, pînă a venit tovarășul plutonier...

Nu-i pedepsi. Se chinui să-și amintească, după ce împricinații se făcuseră nevăzuți, ca scăpați din pușcă, pe plutonierul de la punctul de alimentare. „Uite — se supără pe el însuși —, uite că nici nu știu cine e subofițerul respectiv... Iată un fleac din care iese cîte o dandana ca asta !“ Se grăbi să ajungă la punctul de alimentare. Exact, vedea pentru prima oară la față un plutonier mărunt, tuciuriu, trecut de cincizeci de ani, care nu izbutea să-și încheie vestonul peste o burtă revărsată și să-și pună chipiul lăsat pe o stinghie înfiptă ca un arac.

— Tovarășe maior, sînt plutonierul Vancea, șeful punctului.

— Îmi pare bine de cunoștință — scrîșni maiorul mînios, mai ales că înfățișarea plutonierului nu-i plăcea. Arăta neglijent, era neras, ar fi trebuit să poarte salopetă. Ce treabă ai dumneata prin alte părți, ca să fii nevoit să lipsești de aici cu orele ?

— Vă raportez — asudă plutonierul, deși își pregătise justificarea. Am fost să dau un telefon... La centrală, că se isprăvesc uleiurile și de la depozit zice că nici ei nu au primit...

— Ce face ? Vreți să spuneți că nu mai avem lubrefianți ?

— Vă raportez, nu s-au primit ; pe lunea viitoare, așa mi-au zis. Că să facem economie, să ne descurcăm cumva...

Verifică. Asta era situația, așa cum o explica telefonic lui Negrea un șef de depozit găsit cu greu, după o oră

de căutări și reveniri. Maiorul îl urcă în mașină pe căpitanul Staicu și acesta coborî în aceeași zi la baza de aprovizionare. Se întoarse și el dînd din umeri. O comandă rătăcită pe undeva se soldase cu omiterea unei livrări de lubrefianți. Era necesară de acum o intervenție de sus în jos. Nimic nu i se părea mai obositor lui Negrea, decît să rezolve asemenea dificultăți iscate ca din senin și de a căror rădăcină nu se putea da.

— Probabil că acestea sînt greutățile pe care le denumiți obiective — îl ironiză pe Dobricescu, în momentul cînd acesta încercă să-l calmeze.

— Mai curînd inerente, tovarășe maior.

— Neglijența ? De cînd a devenit și asta o inerență ?

— De cînd e neglijența pe lume. Tot omul se ia cu una, uită de alta, amînă pe mîine ceva, mai bagă o hîrtie urgentă la un dosar în care n-are ce căuta și dacă mai e și cazul unei puzderii de interferențe, cum se întîmplă într-un șantier, e foarte greu să excluzi categoric orice omisiune, orice dereglare, orice neglijență.

— Și ce facem după ce s-o scurge ultimul bidon de ulei ? Cîte zile luăm vacanță ? De ce lasă șoferul basculanta de-a curmezișul drumului și stă două ore gură-cască să aștepte lîngă o ușă încuiată ? Ce facem cu nepăsarea unora ?

Dialogul se complică. Dobricescu nu se simțea vinovat și nu primea reproșurile pe care intuia că Negrea i le adresează chiar lui, ca și cînd i-ar fi spus : ce vrei dumneata să-mi explici ? Că n-ai nici o putere să convingi, să mobilizezi, să dezvolți conștiinciozitatea tuturor ? De-aia-mi vinzi mie teoria inerențelor, că pădure fără uscături nu există ? Dumneata nu poți să pui mîna să dăm uscăturile deoparte ? Poate că maiorul nu se gîndea exact așa, dar Dobricescu refuza în continuare să accepte o logică ce excludea orice slăbiciune omenească și ca atare izbucni :

— V-am mai avertizat o dată. Nu toate se potrivesc voinței noastre. Încercați să vă adaptați condițiilor. Dacă le puteți folosi, ori evita cînd vă sînt potrivnice, e bine. Nu-mi cereți imposibilul.

— Cine v-a cerut așa ceva ?

— Dumneavoastră.

— În cazul acesta, scrișni Negrea, pînă mîine dimineață vă veți ocupa personal de rezolvarea acestei probleme... Iertați-mă, dar a trecut destul timp în care am tot așteptat să vă văd ocupîndu-vă de ceva concret.

— Am înțeles ! Dar dacă tot ați amintit de acest lucru, am și eu să vă amintesc ceva...

— Vă ascult.

— A trecut destul timp de cînd am discutat în adunarea de partid despre necesitatea organizării unor activități educative, mobilizatoare, și mai ales odihnitoare, reconfortante după atîtea ore grele de muncă. Ați fost de acord, dar încă nu s-a întreprins nimic, mereu ați găsit argumente și-ați amînat de la o săptămînă la alta. Era vorba să construim un teren de volei sau de baschet. Să facem și noi, într-o sîmbătă, un foc de tabără. Să aducem un film, să-i lăsăm pe ostași să-și tragă sufletul și să mai stea și ei laolaltă la cîte o mică șezătoare, în care să li se spună ce munți sînt aceștia, ce rost are munca lor, și să audă un cîntec...

— Cine v-a împiedicat să faceți toate astea ? Eu ?

— Da. Dumneavoastră.

Maiorul Negrea se uită îndelung la Dobricescu, ca și cînd nu ar fi putut crede că vorbește serios.

— Vă dați seama ce-mi reproșați ?

— Studiați încă o dată graficele pe care le-ați întocmit, o să vedeți că nu mai lasă nici măcar un minut pentru altceva în afară de instrucție, muncă, somn, servirea mesei. Am cărat de pomană pînă aici trei televizoare.

Negrea nu mai avea replică. Se așeză la planșetă fără să-i răspundă. Dobricescu avea dreptate. Amînase, mereu amînase stabilirea unui program normal, grăbise etapele inaugurale și făcîndu-și socoteala că alte preocupări, cele „secundare", mai puteau să aștepte, uitase că viața ostașului reprezenta un lucru mult mai complicat decît chiar șantierul. Da, într-adevăr, trecuse timpul uluitor de repede, pe nesimțite. Timpul ! De cînd începuseră lucrările în șantier !... De cînd dorea să trăiască un timp condensat în esența faptului concret, util, dăinuitor... Oare cîtă vreme trecuse în van pînă cînd a reușit să descopere

reala dimensiune a timpului, a vieții lui ? Trebuise neapărat să treacă prin atîtea ipostaze întortocheate ? Era cineva de vină ? Cineva în afara lui ? Cine, timpul ? Trecutul ? Trecutul — mai precis niște ani de încercări și frămîntare, pe care destui îi reclamau și le puneau în sarcină felurite povești — nu i se arăta doar în culori sumbre. Ar fi fost nedrept să judece niște ani în care el avusese de a face cu oameni cărora le păstra o amintire neștearsă. În fond, tocmai anii aceia l-au plămădit, tocmai încercările timpului l-au făcut om... Poate că pe alții i-au mărunțit, i-au distrus chiar. Însă pe el, dimpotrivă. Depinde de om, de ce este el în stare să priceapă și depinde in ce sens își încordează puterea. A avut noroc ? Nu. Oricum, nu ca alții. Nici ghinion. A avut doar încredere. În el și în timp.

Emilian Negrea, avansat locotenent-major, fusese încadrat în redacția unei reviste teoretice militare, un colectiv restrîns : vreo șase ofițeri — toți tineri — compuneau două secții conduse de doi maiori. Mai era un adjunct al redactorului șef, tot maior, unul cu uniformă de aviație, care era și secretar general de redacție. Redactorul șef, un locotenent-colonel de infanterie, mic de statură, slab, debil și bolnăvicios, cu ochelari cu mai multe dioptrii, căruia toți subalternii îi ziceau „nea Grigore", era unicul ofițer mai în vîrstă, un om, pîinea lui dumnezeu, cum îi fusese caracterizat lui Emilian. Mai erau în redacție doi civili : un corector și o dactilografă mîncăcioasă, în pragul pensionării, rea de gură, dar excelentă în meseria ei. Nu era vorba de nici o dificultate de adaptare în această muncă. Venise înarmat cu îndrăzneală, cu dorința de a intra cît mai repede „în pîine", studiase mai multe numere ale revistei, pentru a-i cunoaște problematica, stilul, modalitățile publicistice. Multe articole stereotipe, trase pe un singur calapod, parcă erau scrise de oameni ce nu aveau nimic de susținut. Se sublinia, în cîteva fraze introductive, importanța unei probleme (cuvîntul „problemă", sinonim cu orice, era bun pentru a nu-ți mai bate capul să cauți un altul care să definească

7*

mai exact despre ce era vorba). Urma invariabila întrebare : cum se procedează în acest sens în unitatea unde munceşte cutare ofiţer ? Iată cum... Aceleaşi şi aceleaşi fapte : o şedinţă în care se analiza problema, nişte măsuri luate în consecinţă — adică o expunere, un schimb de experienţă, o convorbire cu agitatorii, munca de la om la om... Ca atare. efectele : în unitatea respectivă, datorită atenţiei acordate problemei, se obţineau rezultate bune în toate privinţele. Se trecea apoi la exemplul negativ, pe variante ca : „Din păcate, nu pretutindeni... Mai sînt unii tovarăşi, pe alocuri, ca spre exemplu..." Emilian îşi notase observaţii, teme pe care ar fi vrut să le abordeze. Însă la redacţie, şeful fiind plecat undeva la o şedinţă, se juca şah, se discutau meciurile de duminică, se citeau ziarele. Dactilografa fiersese o oală cu ceai pe reşou. Se cumpărase salam şi se răsfoiau şi nişte scrisori, materiale sosite de la unii corespondenţi. Tihnă, multă voie bună. Băieţii s-au grăbit să-l liniştească. Revista apare lunar, fiecare răspunde de două, cel mult trei articole la număr, care, cînd te pui pe treabă, le răzbaţi în două-trei zile de teren şi le scrii în două nopţi. Colegi de zahăr, viaţă lipsită de primejdii sau peripeţii ! Mai sobru, maiorul Scarlat îl lăsase să înţeleagă că dînsul era Procust şi deţinea măsura exactă a tuturor ideilor, faptelor, frazelor, el ştia cînd şi de ce trebuie şi cînd era necesar să... După primele zile de acomodare înţelesese că bine o duceau cei şmecheri şi supuşi lui Procust, care-şi căutau laudele cu luminarea şi-şi tămîiau mentorul. Ceilalţi, respectuoşi cu meseria, aveau de suportat consecinţele, şicanele „bisericuţei". Bună treabă : eu cu cine votez ? se întrebase Emilian. Era tare curios să-l cunoască pe nea Grigore. Şeful s-a arătat cu totul deosebit. „Ei, frate Negrea, ia să te văd... Şi se uitase lung, prin ochelarii lui cu multe dioptrii, şi rîsete : „Aşa, ia spune, cum fuse ?" Fusese instructiv, bineînţeles, util. Şeful îl pusese în gardă. Să nu se ia după unii şi alţii. Să se apuce de scris. Să scrie cum gîndeşte, cum simte el. O să-şi ridice lumea în cap, dar n-are încotro, dacă vrea să devină ziarist. I-a prezentat sumarul numărului următor ca să-şi aleagă o temă. Emilian şi-a ales. „Ei, fă-ţi ordin de serviciu. Pleci mîine." Şi îi înşirase patru garnizoane. Se întorsese cu articolul

seris. Maiorul Scarlat l-a citit, a pus pe margine o mulțime de semne și l-a chemat : „Ia vino, tovarășe Negrea, să stăm puțin de vorbă..." Articolul nu mergea. Nu explica importanța problemei. Nu era clar. Cum adică, în aceeași unitate era și bine și rău ? Ori îi dai exemplu demn de urmat, ori îi critici... Și ce-i cu stilul ăsta, cînd umflat, cînd răstit, cînd ironic... Ce, aici facem literatură ? „Ia, șezi colea, să te ajut să faci planul materialului", îi propusese maiorul părintește. „Aș prefera să-mi dați articolul îndărăt, să mă gândesc la observațiile dumneavoastră... Nu aș vrea să-l fac după rețetă. „Poftim, fă-l cum vrei, dar să fie articol, nu aiureală !" După ce-l mai citise de trei ori, să-nțeleagă temeiul reproșurilor maiorului Scarlat, îl dăduse redactorului șef, care-l citise pe loc, de față cu Emilian, avînd grijă să-l cheme și pe secretarul general de redacție. „Ce-are, frate, articolul ? îl întrebase el pe maior. De ce nu-ți place ?" ; „Eu, tovarășe locotenent-colonel, am punctul meu de vedere, care..." ; „Și locotenentul Negrea pe-al lui. Hai frate, să-i dăm drumul. Ce-o fi o fi..." Și semnase pentru „Bun de cules".

Dactilografa îi șoptise lui Emilian că a intrat groaza în tovarăși. Toți se întrebau care general îi este unchi sau protector. Unul opinase că „pila" principală e nevastă-sa. Altul auzise că Emilian este fiul unui ceferist care participase la o acțiune ilegală a partidului. Dactilografa îl auzise chiar pe Scarlat, liniștindu-i : „Lăsați-l pe seama mea că..." Într-o ședință de partid, Emilian își luase avînt. Trebuia să se isprăvească cu șabloanele, cu ideile transcrise la nesfîrșit dintr-un articol în altul. Nimeni nu obiecta. Nici chiar maiorul Scarlat. Sigur că se impunea o luptă hotărîtă împotriva dogmatismului, împotriva șabloanelor ! Ce mare noutate venise tovarășul Negrea să-i învețe pe dumnealor ! Șeful l-a invitat după ședință să meargă împreună spre casă. „Hai, frate Negrea, hai prin Cișmigiu, să ne aerisim puțin..." În parc, pe tot drumul, micul locotenent-colonel, care nu ajungea decît pînă la umerii tînărului locotenent-major, încercase să-l facă rezonabil : „Nu așa, frate Negrea, nu e bine așa. Orice poți să critici, lipsa de atenție, superficialitatea în documentare, conținutul și forma unui material, mă rog;

orice... Dar să vii dumneata în adunare de partid și să spui răspicat că pe cutare și cutare nu-i ajută capul, că sînt inculți și proști și trîntori, așa ceva nu mai e critică..." ; „Dar n-am spus așa ceva, tovarășe colonel", se speriase Emilian. „Păi nu le-ai zis că a înlătura dogmatismul înseamnă mai întîi să înveți gramatica limbii române ?... Asta nu se iartă. Dacă-i zici unuia dă-te-ncolo, că mi-e cald, e una ; dacă însă te strîmbi și-l trimiți să se spele pe dinți ca să nu-i mai pută gura, te-ai ars ! O să-ți poarte sîmbetele, iar de spălat pe dinți, tot n-o să se spele. De ce crezi, frate Negrea, că nu le zic eu nimic, știu cine pierde vremea, cine joacă toată ziulica șah, iar pe teren se uită doar prin procese-verbale. Să mă burzuluiesc ? Niciodată nu vor fi în stare de mai mult. Eu am fost corespondent de front. Înainte am fost maistru, reparam centrale telefonice. Dar mi-a plăcut să scriu. Pe front erau multe de scris. M-am trezit, povestind de unul și de altul, încadrat în presa militară. M-au trimis prin școli, m-au făcut ofițer, am terminat acum un an școala medie la fără frecvență... Dar eu nu-s ziarist. Am fost ceva-ceva, dar acum nu mai sînt. N-am mai scris cinci rînduri de cînd nu mai țin minte. Aștept să mă pensioneze, sînt bolnav cu ochii, cu ficatul, cu rinichii, cu toate. Eu zic așa, frate Negrea : lasă-i pe nechemați în pace, de unde nu e nici dumnezeu nu cere, dar timpul are răbojul lui ; dumneata scrie despre oameni, încearcă să le pricepi gîndurile, străduința, necazurile și dacă te țin puterile pune umărul acolo unde vezi pe careva că se poticnește, că se apucă de o treabă serioasă... Și-apoi, dreptatea... E-he, frate dragă, între oameni sînt și-au să fie mereu neînțelegeri. Bun, rău, dat dracului, cum este el, omul îl cîntărești după ce face și ce anume vrea să facă. Dacă vrea ceva pentru folosul altora, ăsta e cu dreptatea, lui să-i ții partea. Dacă se văicărește că așa și pe dincolo, că el e buricul pămîntului și-a nimerit între niște oameni de nimic, la fel : vezi ce vrea. Dacă nu e în stare să spună precis ce-l doare, atunci să știi că-l doare fundul de-atîta stat. Și-atunci e musai să-i cauți victimele. Ăștia, lipiți de scaun, nu pot trăi fără victime. Și dacă ai găsit pe individul care-i provoacă coșmare, să fii sigur că ai dat de eroul reportajului tău, frate Negrea. Cam ăsta e tere-

nul pe care e bine să-ţi încerci şutul ! Fereşte-te de maiorul Scarlat." ; „Cum să mă feresc tocmai de şeful meu nemijlocit ?" ; „Pune-i pe masă numai materiale excelente, pe care eşti sigur. Partenerul dumitale să fie noul şi adevărul. Ţi-am spus tot ce ţineam neapărat să-ţi spun, pentru că este vorba să fiu înlocuit." „Nu se poate ! se îngrozise Emilian. Atunci eu ce fac ?" ; „Ceea ce te-am sfătuit. Am cerut să fiu dat în altă muncă. Nu am nimic comun cu revista asta. Am spus de la început, dar au insistat, că experienţa mea, că aşa şi pe dincolo... Degeaba, că n-am reuşit. Vouă vă trebuie cineva care să aibă idei." ; „Aveţi dreptate, oftase şi Emilian, compilatorii şi specialiştii în adoptarea ideilor altora nu vor renunţa uşor la poziţia lor..." ; „Ei, frate Negrea, acum se discută mult de dogmatism. Dumneata te repezişi colo în şedinţă ! Bine ai făcut, dar crezi că numai cu inteligenţa scapi de dogmă ? Cum ? Inventînd roata ?" Şeful îi vorbise după aceea de cărţile lui Hîrjeu şi-ale lui Florescu şi Radu Rosetti, de o seamă de generali, colonei, maiori, căpitani, locotenenţi români care au scris tratate, care au elaborat cursuri, care au depus o istovitoare muncă pentru sintetizarea experienţei lor de comandă, pentru extragerea unor învăţăminte utile din ştiinţa militară europeană, dornici să pună bazele doctrinei româneşti de apărare a ţării. „...Cînd ai învăţat ai auzit de alţii. O să zici, frate, că teoreticienii din trecut or fi gîndit ei, dar nu de pe poziţiile concepţiei ştiinţifice marxiste. Dar dacă citim bine nişte lucrări, cît sînt ele de nemarxiste, avem multe de învăţat. Ăia care au zdrobit fortificaţiile lui Osman la Plevna, şi-apoi alţii care au făcut Mărăşeştiul şi Oituzul şi-apoi au elaborat strategia apărării României..." Emilian îl întrerupsese, nemulţumit parcă de această lecţie : „De bine ce-au elaborat-o, s-a întîmplat ce s-a întîmplat ?" ; „Nu de aia s-a întîmplat, ci pentru că nu s-a ţinut seama de experienţa noastră de veacuri : apărarea, războiul total, participarea întregului popor... Cine să înţeleagă ? Maniu sau Brătianu ?" ; „Au înţeles comuniştii şi tocmai pentru că au înţeles au ieşit învingători în insurecţie". precizase Emilian, iar şeful şi-a reluat gîndurile după o lungă tăcere : „Eu am luptat în gărzile patriotice şi am văzut uimit cum un maior — scos din cine ştie ce bîrlog de stat-majo-

riști hîrțogari — s-a uitat pe hartă, sus în Șoseaua Pandurilor, unde porneam atacul contra hitleriștilor care ocupaseră Școala Superioară de Război, și-a zis : «Nimeni nu trage un foc. Ne strecurăm pe aici, așa, și-așa... Și ajungem colea...» Parcă ne jucam de-a fața-ascunselea.. O companie întreagă de hitleriști s-a pomenit cu noi în spate, ca și cînd am fi picat din cer. Au rămas cu gurile căscate și s-au predat. Maiorul acela cunoștea tot subteranul Academiei Militare, îl avea schițat, de aproape o lună înaintea insurecției, chipurile pentru asigurarea apărării în cazul lansării de desant anglo-american. Făcuse și exerciții. Maiorul acela avea scrisă o carte încă de pe cînd era locotenent ca dumneata și comanda un pluton pe la Tîrgu-Jiu ! Dumneata, frate Negrea, ai avea ce să scrii într-o carte de patru sute de pagini despre apărarea localității unde ai crescut ? Eu i-am citit cartea, tipărită cu banii lui pe la Craiova, prin 1938—1939. În concepția acestui maior, în orice război românul trebuie să știe în ce fel buturuga mică poate să răstoarne carul mare. Și știi cîte buturugi inventează maiorul ? Mii și mii de obstacole, teribil de ingenioase și simple, la mintea oricărui copilandru... Toate însă, alcătuite într-un sistem, constituind un hățiș, un labirint de capcane, în stare să reducă la neputință și să nimicească orice mașină de război, cît de perfecționată ar fi ea. Mi-a plăcut grozav cartea lui și mi-a plăcut mai ales amarnicul regret cu care constata în încheiere că un asemenea sistem nu se poate realiza decît într-o societate liberă." ; „Și-acum ? Unde, e, mai trăiește acel maior ?" ; „Nu știu. Ultima oară l-am văzut în timpul războiului, la Budapesta, comanda un divizion de artilerie. Erau îngrozitoare bombardamentele lui, de o precizie drăcească. El, personal, era un tunar nemaipomenit. În tragerile indirecte, pe baza datelor furnizate de un sergent pe care-l formase observator înaintat, calcula cu meticulozitate elementele de tragere, executa reglajul pe alt obiectiv și cînd trecea la salvă cu tot divizionul pe obiectivul real, era prăpăd. În cinci minute a distrus un regiment hitlerist descoperit în momentul debarcării într-o gară, la mai bine de zece kilometri în spatele frontului." ; „Nu cumva, pe maiorul

acela îl chema Şoimaru ?“ Nea Grigore a rămas uimit: „Da, Şoimaru. L-ai cunoscut ?“ ; „Foarte de aproape. Băiatul lui e prietenul meu.“ ; „Şoimaru... Şoimaru... Ia stai : nu e cumva tot ofiţer, într-o unitate de geniu ? A lucrat la Bicaz ?“ ; „Da. Şi eu am lucrat la Bicaz, cîteva săptămîni.“ ; „El, va să zică, e fiul lui Şoimaru ? Ce face, unde este artileristul ?“ ; „A murit. Era invalid de război. A suferit un atac de cord... Acum patru ani, tocmai terminasem noi liceul...“ ; „Nu ţi s-a părut un om extraordinar ?“. Emilian zîmbise amar : „Abia acum sînt convins că era un om deosebit, dar atunci, cînd trăia, era un bătrînel ursuz, căruia îi plăcea vişinata şi se contrazicea cu noi pînă-n pînzele albe. Nu prea mi-am dat cu seama cu cine-aveam de-a face.“ ; „Păcat, frate Negrea ! Păcat că nu ţi-ai dat seama.“ ; „Regret şi eu acum, însă...“ ; „Şi băiatul ? Am citit un material despre el. Că aşa şi pe dincolo, harnic, disciplinat...“ ; „Mi-a luat-o înainte cu gradul. A fost avansat la excepţional. E căpitan, deşi nu are decît 24 de ani neîmpliniţi. Comandă un batalion de geniu.“ ; „Uite, un subiect de reportaj...“ ; „Aş fi, poate, cam subiectiv...“ ; „Ce dacă ? E chiar recomandabil. Nu-i rău să fii subiectiv, dacă prin preferinţele dumitale te identifici cu un fapt pozitiv în esenţa lui. Laudă-ţi fratele în gura mare, dacă într-adevăr calităţile lui merită să nu rămînă cunoscute doar în familie. De ce n-ai scrie un material despre viaţa de familie a căpitanului Şoimaru, să evoci exemplul tatălui, contribuţia acestui exemplu pentru formarea prietenului dumitale ? Ştii ce ? Hai pînă la mine, să-ţi dau cartea aceea a maiorului Şoimaru. S-o citeşti neapărat.“ Acasă la şef, Emilian a descoperit o tragedie : soţia locotenent-colonelului, bolnavă de inimă, odihnindu-se într-un şezlong, în faţa unei ferestre larg deschise, citea. O bucura sosirea soţului şi a lui Emilian. Soţul i-a dat medicamentele de seară, i-a povestit cum arată crizantemele toamnei în Cişmigiu, i-a mîngîiat părul, iar dînsa, cu un surîs de copilă şireată, şi-a strecurat mîna în buzunarul vestonului, sustrăgînd de acolo un mic baton de ciocolată. Colonelul i l-a prezentat pe Emilian, atrăgîndu-i atenţia să-l reţină un minut, să nu cumva să fugă la frumoasa lui soţie, pînă nu serveşte un păhărel de coniac. „Nu-i aşa că este un om tare bun

soțul meu ?" ; „Da." ; „Eu îl iubesc mult de tot, a oftat suferindă, sînt tare necăjită că nu i-am dăruit un băiat sau o fetiță... N-am putut... Și nu m-a lăsat nici el... Să vii cu soția dumitale pe la noi. Grig o să se bucure foarte mult. Și eu, mai ales eu... Ții mult la ea, nu ?" ; „Da, rîsese și Emilian jenat. Numai că nu stăm prea multă vreme împreună. Eu, cu terenul, ea, cu repetiții, cu turnee, spectacole seară de seară..." Soția colonelului era deci principalul motiv pentru care fostul specialist în centrale telefonice, corespondent de front, omul cu o gîndire atît de generoasă și cuprinzătoare se resemnase profesional ca să se poată consacra exclusiv îngrijirii soției sale — o femeie încă frumoasă, doar de 35 de ani, care nu mai avea mult de trăit și aștepta inevitabila clipă a fulgerătoarei despărțiri... Nu după mult timp nea Grigore fusese schimbat. Venise în locul lui un colonel Fulgeanu, cu o identitate puțin cunoscută, om aspru. La sosirea lui au dispărut cutiile de șah, ceainicul și buletinele pronosport. Nea Grigore, mutat într-o funcție oarecare într-un regiment din Capitală, făcea rapoarte să fie trecut în rezervă. I se aprobau învoiri și concedii, i se crea posibilitatea să stea cît mai mult lîngă soția suferindă, dar nimeni nu era de acord cu scoaterea lui din rîndul cadrelor active militare. Negrea publicase totuși articolul sugerat de fostul redactor șef, despre familia Șoimaru. Unii se cam miraseră : în ce sens, în ce scop dezgroapă locotenentul ăsta major morții ? Doar așa, ca să i se urce gărgăunii la cap unui căpitan de geniu ? Nu prea era lăudabil să-ți ridici prietenii în slăvile cerului. Ce etică gazetărească o mai fi și asta ? Păi dacă am face toți așa... Colonelul Fulgeanu aprobase însă fără să stea prea mult pe gînduri publicarea articolului. Nu avea rezerve în privința „eticii" lui Negrea. Dificultatea publicării constase în sensul articolului, în faptul că propunea editarea de lucrări memorialistice ale foștilor comandanți din războiul antihitlerist. Unora dintre aceștia nu li se mai pomeneau de mult numele, din motive mai mult sau mai puțin întemeiate. Fulgeanu ceruse și părerea altora. Unii ezitau : „nu e momentul". Alții erau mai categorici : „Ce v-a găsit, măi tovarăși, de asta vă arde vouă ?" Dar un șef mare se uitase pe arti-

colul lui Negrea şi-i plăcuse: „Daţi-i drumul! Ia te uită la puştiul ăsta ce-i trece prin minte! La 23 August să-l facem căpitan. Pînă atunci, tovarăşe colonel Fulgeanu, pune-l secretar general de redacţie. Pe maiorul Scarlat să-l trimitem să mai înveţe, s-a cam plafonat." De cînd secretarul de redacţie, căpitanul Emilian Negrea, croia împreună cu colonelul Fulgeanu sumare şi planuri de bătaie lungă, nea Grigore — de la el de acasă — da cîte un telefon la redacţie: „Măi, frate Negrea, Fulgeanu e pe acolo? Am o propunere." Fulgeanu ridica receptorul. „Ordonaţi, tovarăşe colonel!" În revistă au început să apară memorii de război. Nea Grigore avea darul de a descoperi adresele foştilor combatanţi, adrese greu de aflat de către cei ce păstrau în evidenţa veteranilor de război doar pe cei „fără probleme". Iniţiativele lui nea Grigore s-au curmat brusc într-o vară. I-a murit soţia. Nea Grigore nu se mai gîndea la nimic. În fiecare dimineaţă era la mormîntul ei, în cimitirul Ghencea. Se ducea apoi la unitate, suportînd cu greu orice îndeletnicire. După program se oprea în primul restaurant ieşit în cale. Bolnavului de ficat şi rinichi îi erau suficiente două păhăruţe de coniac, băute zilnic, ca să nu mai poată mînca. Se ruina sistematic, cu bună ştiinţă. Emilian încercase să-l sustragă, cerîndu-i sprijinul în elaborarea unor materiale. Da din cap trist. Nu-l mai interesa nimic. „Eu, măi frate Negrea, vreau să mor. Ştiu. Nu e just, nu e principial, m-au criticat tovarăşii, că aşa şi pe dincolo. Au dreptate, dar eu nu pot trăi fără ea. Alţii or putea, eu nu pot." Şi după un an nea Grigore era zilnic la mormîntul soţiei, îngrijea florile, smulgea buruienile, îşi făcea de lucru ceasuri întregi. Bea în continuare şi — culmea — parcă nici ficatul nu era de acord cu disperarea şi renunţarea lui. Nu-l mai durea. Doctorii se mirau. O suferinţă cronică să dispară tocmai din cauza diminuării instinctului de conservare? Aveau intenţia să-l ajute, să avizeze medical pensionarea. Un internist însă s-a supărat: „Dumneata, tovarăşe locotenent-colonel, eşti apt pentru încă cel puţin zece ani de activitate în armată. N-am cum să-ţi propun pensionarea. Oameni ca dumneata nu se găsesc pe toate cărările." Exact a doua zi după comisia medicală, nea Grigore a suferit un blocaj

de rinichi. A murit pe masa de operație. Internistul care-l îndemnase vesel să muncească plîngea lîngă trupul neînsuflețit al lui nea Grigore ca un copil. Abia la autopsie s-a constatat că blocajul fusese provocat de un medicament pe care nea Grigore știa că nu are voie în ruptul capului să-l folosească. Înghițise douăzeci de pastile. În actul de deces se consemnase „ingestie voluntară medicamentoasă". Nea Grigore era un sinucigaș, un laș incapabil să-și depășească propria condiție de viață — el, omul căruia toată lumea îi stimase modul curajos în care trăise pînă la moartea soției. Emilian nu-l putea ierta. S-a dus la înmormîntare cu inima strînsă, parcă îi era rușine de fapta lui nea Grigore. Nu îngăduia ca tocmai el să facă una ca asta. Colonelul Fulgeanu îi ghicise gîndul. „Căpitane Negrea, puțini oameni pot iubi cu adevărat, așa cum și-a iubit el soția." Emilian tresărise : „Și credeți că dragostea este esența vieții ? Ei trebuie să-i subordonăm totul ? Absolut totul ?" ; „Nu știu. Dar este cea mai frumoasă expresie a omeniei." ; „Nu o putea iubi în continuare trăind ?" ; „Iată dovada : n-a putut. Nu se sinucid numai nebunii." ; „Este o lașitate să-ți curmi viața, orice argumente te-ar îndemna la asta."

Cînd s-au tras salvele, dîndu-i-se ultimul salut ostășesc, apoi cînd a fost coborît în mormînt, Emilian a strîns în pumni doi bulgări de țărînă, încordat, cuprins de mînie, de durerea neputinței, cu amărăciunea omului care nu poate face nimic altceva în asemenea clipe decît să-și dea seama cît de nemiloasă e viața — inclusiv moartea, inclusiv această humă, acest perpetuum al existenței, această frămîntare de a face ceva, de a construi, de a gîndi, de a depăși impedimente, neînțelegeri, vicisitudini, un duium de imprevizibile obstacole... De ce tocmai iubirea aceasta, atît de minunată, a doi oameni total dăruiți unul altuia trebuise supusă unor asemenea încercări și suferințe ? Nu poate să existe pe lumea asta nici o bucurie deplină ? Nici o fericire neciumpăvită ? De ce tocmai dintr-o astfel de iubire nu se născuse un prunc, care să strălucească, să lumineze ca soarele, să arate tuturor ce poate zămisli o mare dragoste ? De ce totul se irosise într-un asemenea mod ? Nu ne putem desprinde nici-

odată de umbra durerilor ? Nu poate exista o viață de om strălucitoare ca soarele ? „Nu e posibil așa ceva — îi răspundea alt gînd, parcă venit dintr-o amintire, poate din cine știe care lectură, vag întipărită... Chiar și soarele... și el are umbra lui, umbra soarelui... Numai că noi denumim această umbră lumină... Așa îi zicem noi, trăind și muncind sub oblăduirea unei nebuloase care se mistuie în arderea ei multimilenară..." ; „Unde dracu îmi fuge mintea ? E lipsit de sens..." Copleșit, se dusese acasă, fără să-și dea seama în ce tramvaie și autobuze se urcă. Nici acasă nu mai observa ceea ce de regulă îi plăcea să privească ori de cîte ori se înapoia în ambianța plăcută, cochetă, a apartamentului pe care-l primise cu un an în urmă într-o vilă din Cotroceni : tandrele atenții ale Ritei — masa luată totdeauna în doi, plăcerea de a se servi unul pe altul, de a face din fiecare prînz un mic festin —, chiar dacă nu mîncau uneori decît cîrnăciori cu cartofi prăjiți... Rita nu gătea decît cînd nu avea repetiții, iar repetiții avea aproape zilnic, în fiecare dimineață. De data aceasta o sărutase pe Rita cu gîndul aiurea. „Rita, s-a pomenit Emilian întrebîndu-și soția, de ce nu vrei să avem un copil ?" ; „Pentru că, explicase foarte exact Rita, o balerină, cînd devine mamă, nu mai poate fi decît o balerină terminată. După ce voi dansa pe *Giselle* și *Dulcineea* am să mă gîndesc și la ce spui tu. Totul e să nu fii grăbit. Vom avea destul timp să ne plimbăm cu căruciorul prin parcuri, dacă ții neapărat la asta." ; „Da, țin neapărat la «asta» !" ; „Dar faptul că intră în repetiție *Dama de pică* și că în rolul principal este distribuită tot Irinel Liciu, «asta» nu te interesează ?" ; „Nu mă pricep la arta voastră. Dar Irinel Liciu este..." Rita a trîntit mînioasă furculița, spărgînd o farfurie : „Și eu ? Ce să fac ? Să-mbătrînesc în umbra ei ?" ; „Nu. Să te afirmi prin tine însăți. Nu prin tot felul de aranjamente" ; „Adică ?" ; „Adică să nu se intervină pentru tine, să fie scoasă Irinel Liciu din rol..." ; „Cine ți-a spus asta ?" Era perplexă de ciudă și uimire. „Directorul artistic. Mi-a telefonat mie, să-mi spună că unchiul tău se amestecă în munca lui. M-a rugat să-ți explic că nu e cinstit din partea ta să recurgi la asemenea procedee." ; „Nu putea să-mi atragă mie atenția ?" ; „Nu, pentru că nu vrea să-și piardă

pîinea." ; „Bine, atunci o să şi-o piardă." ; „Ceea ce nu ar fi de dorit." ; „Eu nu mă amestec în treburile tale. Tu de ce te amesteci într-ale mele ?" ; „Pentru că trăim sub acelaşi acoperiş." ; „Acoperiş ? Ştii de ce ni s-a dat «acoperişul» ăsta ? Ştii de ce eşti căpitan şi mare şef în redacţia voastră ? Ştii de ce ?" ; „S-ar zice că sînt dotat cu nişte calităţi apreciabile." ; „Da ? Puteai să aştepţi mult şi bine casă, dacă nu interveneam eu. Ascensiunea ta, iartă-mă, se explică prin faptul că acele calităţi cu care te lauzi le-a amintit unchiul meu unui şef de-al vostru care nici nu ştia că exişti pe lume." ; „Rita, nu-i adevărat !" ; „Ba este ! Aşa că nu-i mai lua apărarea unei balerine, că nici unchiul nu l-a apărat pe maiorul Scarlat." ; „Scarlat ? Ce vrei să spui ?" ; „Nimic. Vii diseară să mă iei de la spectacol ?" ; „Da, cred că da". Rita se ridicase de la masă şi venise în braţele lui. „Vreau să ne împăcăm. Sărută-mă şi iartă-mă..." Emilian a uitat şi de ce ar fi trebuit să o ierte. Rita îşi pusese o rochie de jerseu cafenie care-i sublinia perfecţiunea formelor. Îşi peria pletele lungi, reuşind şi de-astă dată, cu o îndemînare ce-l încînta, să le adune într-un coc elegant. „Cum a fost la înmormîntare ? Nu mi-ai spus nimic." ; „Cum să fie ? Trist..." Îşi fixa cocul cu acele de fildeş, ale căror gămălii înfăţişau capete de dragoni şi se uita prin oglindă la Emilian. „E adevărat ? Se zvoneşte că s-ar fi sinucis din mare amor pentru nevastă-sa aia bolnavă..." ; „Nu, nu e adevărat", minţise scurt Emilian. Nu o minţise niciodată, dar acum înţelesese deodată îngrozit că, deşi o iubea, deşi era soţia lui, va fi nevoit să o mintă, să se ferească. De ce ? Datorită enigmaticului unchi. Omul căruia el îi ştia doar numele şi chipul dintr-o fotografie oficială. Omul care nu dorise niciodată să-l cunoască pe soţul Ritei. Ce fel de unchi ? Un unchi adoptiv, considerat ca atare din recunoştinţă, deoarece lui îi datora Rita toată cariera ei... Şi care continua să-i poarte de grijă. Era bine sau rău ? Dacă numirea lui în locul lui Scarlat era rezultatul intervenţiei sale, atunci cu siguranţă că nu era bine. Într-una din serile următoare Emilian se dusese s-o ia de la teatru. Nu dansase în spectacolul acela. Dar ea plecase totuşi la teatru. În noaptea ce urmase Rita lipsise de acasă. Pe la cinci dimineaţa, îngrijorat, mînios, ameţit

de-atîtea ţigări fumate pe întuneric, Emilian se urcase într-un taxi şi dăduse adresa vilei din Floreasca. Ce căuta acolo ? Doar ştia de la Rita că vila, după ce Emilian primise apartamentul din Cotroceni, fusese preluată de Ministerul de Externe, pentru găzduirea unor oaspeţi străini. Poarta înaltă, de fier forjat, era încuiată, dar Emilian a văzut Zimul, cu numărul bine ştiut, în faţa intrării, pe alee... Escaladase zidul. Zgîlţîise ca un apucat uşa groasă de lemn sculptat, obsedat de licărirea batjocoritoare a vizorului, ca un ochi hidos de ciclop, ca la un moment dat să simtă o lovitură grea, în ceafă, să cadă moale pe trepte... Dintr-un coşmar, ce-avea să-i rămînă neşters în minte, îi rînjea urît şoferul bondoc şi chel, cu fălci de tătar, de la volanul Zimului. Cînd şi-a revenit, se afla întins pe o canapea, la o secţie de miliţie. Stupidă situaţie, se crucea ofiţerul de serviciu, scuzîndu-se în acelaşi timp ! Ce căuta dînsul, tovarăşul căpitan, într-o asemenea incintă ? Da, era clar, venise la vechiul domiciliu, dar acum era acolo o reşedinţă diplomatică, personalul de pază n-avea de unde bănui cine ar putea fi un individ care sărise gardul şi forţa uşile... Amabil, miliţianul îl sfătuise în şoaptă să fie mai cuminte cînd bea. Emilian îi mulţumise, se scuzase, dar plecase decis să se trezească definitiv din beţie. Întors acasă, o găsise pe Rita mirată, contrariată de îngrijorarea lui. Cum unde fusese ? Acasă la regizor, lucraseră cu maestrul coregraf şi partenerul de rol. Era fericită, i se repartizase marea partitură din „Dama de pică“. El de ce n-a răspuns la telefon ? Cum să nu răspundă ? Emilian însă avusese surpriza să constate stupida pricină a unei nopţi de coşmar. Telefonul era defect, iar el gelos din cale-afară !...

În împrejurări care-i puneau la încercare discernămîntul, uneori caracterul, alteori tactul, însă cel mai adesea sentimentele, Emilian se întreba : ce-ar face, ce-ar zice Vlad ? Ce m-ar sfătui ? Nu-i era greu să presupună răspunsul. Surîdea sau se încrunta, ripostîndu-i la rîndul său încăpăţînat, tot în gînd : Bine, o să iau seama, cum spui tu... Dar nu puţine erau situaţiile cînd Emilian era

conștient că se află pe o cărare incertă, periculoasă. Atunci avea senzația că s-ar putea pomeni pe cine știe ce meleaguri, unde Vlad nu l-ar fi putut nici căuta, nici găsi. Emilian tresărea, alungîndu-și asemenea îngrijorări. Nu era stăpîn pe sine ? Nu rămăsese cumva cu o inutilă deprindere copilărească ? Numai plozii se iau de mînă : „Hai, mă cu mine că e întuneric și mi-e urît singur." Exista, oare, reciprocitate ? Vlad ezită ? El este credincios acelor criterii comune pe care și le însușiseră după îndelungile certuri din liceu și din școala militară ? Între timp, trecuseră niște ani. Spusese Vlad odată că nu are decît să aștepte, să treacă timpul care alege grîul de neghină... Timpul își vede de-ale lui, depinde mult pe ce orbită te înscrii. Dar tot o lege a evoluției este și aceea că fiecare individ este constrîns în limitele sale.

...Emilian primise în săptămînile acelea de tensiune, cînd redacția era mereu criticată prin ședințele de analiză, sarcina să facă un raid prin mai multe unități pentru a constata preocupările de studiu ale cadrelor, cum se concretizează mai ales efortul de însușire a cunoștințelor militare de specialitate. Planul de documentare era complicat. „Important este, îl sfătuise șeful, să nu-ți pierzi timpul cu descoperirea lucrurilor pe care le știi. Și încă ceva. Să nu vii cu fraze de-astea : tovarășul ofițer cutare n-a deschis o carte serioasă de trei ani de zile și cînd cască gura să spună ceva te uiți la el și te miri cum de-l rabdă pămîntul. Știu, o să găsești și de-ăștia. Vezi pe unde o iei : unii tovarăși acordă un insuficient interes, pe alocuri se mai întîlnesc situații care, mă rog..." ; „Despre «uneori», «pe alocuri» și «unii tovarăși» pot să scriu fără să mai bat drumurile." ; „Totuși, du-te și documentează-te ca lumea. Vedem noi ce-om scrie pînă la urmă."

De unde să înceapă ? Emilian își amintise de „Buldog". Omul acela cu părul alb și țepos, căruia îi păstra în suflet chipul ca pe o icoană a bărbăției, pe care-l vedea a fi o perfectă întruchipare de oștean, fusese avansat general. Emilian își propusese să-și revadă fostul comandant, dar iată că trecuse destulă vreme și revederea nu avusese loc. Tot amînase să formeze numărul de telefon

al cabinetului generalului Fronea. Se gîndise chiar să renunțe la interviu. De ce? Că nu poate el, căpitanul Emilian Negrea, să-și învingă timiditatea? Asta era! Sunase. A doua zi dimineața generalul îl primise. Nu îmbătrînise. Era același om. Doar epoleții care-i sporeau prestanța de totdeauna îl făcuseră pe Emilian să se bîlbîie prezentîndu-se. „Hm, mormăise generalul. Dacă rămîneai pe mîna mea, învățai cel puțin să vorbești... Lasă, stai jos, scoate-ți carnetul ăla și condeiul din mapă și dă-i drumul că am treabă. Bei cafea?" ; „Nu, tovarășe general, vă mulțumesc. Revista noastră și-a propus..." ; „Stai o clipă. Ți-am spus că am treabă, dar nu mă lua chiar de-a dreptul la întrebări. Întîi lămurește-mă și pe mine cu ceva : ce-ți veni să te apuci de ziaristică și să părăsești așa, tam-nesam, treaba pe care o porniseși?" ; „Tovarășii au considerat că am aptitudini și m-au convins." ; „Da, a recunoscut generalul, ți-am citit cîteva articole. Nu scrii rău. Mi se pare însă că la geniu erai mai în elementul dumitale. Șoimaru ce spune?" ; „Ce să spună, tovarășe general, el consideră că armata, pentru un ofițer adevărat, înseamnă contactul nemijlocit cu trupa, cu soldatul. El n-ar pleca din unitate în ruptul capului." ; „Știi de ce te-am întrebat? Pentru că atunci, la Bicaz, te-am văzut un excelent constructor. Cu ziaristica zici că te împaci bine..." ; „Oarecum. Aș fi și mai mulțumit dacă am izbuti să ne facem mai utili." ; „Adică?" ; „Cred că prea ne omorîm să învățăm de la alții lucruri pe care le știm mai bine noi." ; „He-he, rîse generalul. Dacă așa spui tu, s-ar putea să ai dreptate. Articolul acela, despre principiile lui Bălcescu, privitoare la făurirea armatei naționale era cam... nu știu cum să spun... E bine să studiem atent, meticulos pe Bălcescu, dar ideile rămîn idei, fără o materializare practică. Trebuie să ne construim concret un sistem de apărare, bazat pe o soluție strategică de care să se teamă orice dușman eventual." ; „Oricare agresor, tovarășe general, va fi nevoit să țină seama că pe pămîntul acestei țări nu va găsi nici un învins resemnat." ; „Da, da, meditase generalul. Dacă au biruit cei ce-și apărau sărăcia și nevoile și neamul, cu atît mai greu va fi să-i biruie careva pe cei scăpați de sărăcie și nevoi." ; „Vorbeați de o materializare practică, tovarășe general." ;

„Noi trebuie, zic eu, să gîndim și să muncim în așa fel, încît acest așa-numit principiu al apărării să devină un element de conștiință, al fiecărui cetățean. Asta înseamnă, concret, ca militarul să fie un bun constructor și mai ales un înflăcărat revoluționar, iar cetățeanul, oricare ar fi el, de orice vîrstă și îndeletnicire, să fie un trăgător de elită, un luptător disciplinat, desăvîrșit prin puterea lui de sacrificiu. Ce faci acolo ?" ; „Îmi notez, tovarășe general" ; „Dar ce, au astea vreo legătură cu articolul ?" ; „Cred că da, tovarășe general." ; „Ia stai... Ziceai că ai să-mi pui niște întrebări." ; „La una ați răspuns. Alta ar fi cam așa formulată : Ce ați recomanda unui ofițer să facă pentru a ajunge la înălțimea răspunderilor încredințate de partid, de popor ?" ; „Ce să facă ? Să-i instruiască bine pe soldați și să-i educe, cu toată puterea lui de convingere." ; „În cariera dumneavoastră vi s-a părut ușor de realizat acest lucru ?" ; „Știu eu ce să spun ? Uneori e foarte simplu. Alteori e mai dificil. Nu concep ca cineva să dea un ordin pe care el însuși nu-l poate executa." ; „Fără nici o excepție ?" ; „E imoral să ceri sacrificiul suprem unui subordonat, iar tu să faci în pantaloni cînd îți țiuie glonțul pe la ureche. Dar asta să n-o scrii, păstreaz-o pentru dumneata." ; „Ce trebuie să studieze cu prioritate un ofițer ?" ; „Multe. Mai ales în zilele noastre. Tehnica, matematica, toate științele, inclusiv cele sociale, inclusiv arta — ceea ce ar fi, zic eu, știința sufletului omenesc —, toate sînt implicate în luptă și mai ales în prevenirea războiului. Azi nu mai contează blindajul propriu-zis fără inteligență." ; „Ați cunoscut în munca dumneavoastră de comandant ofițeri în armata noastră nouă care să vă amintească, prin ceva anume, de Moș Teacă ?" ; „Da. Mai există. Trebuie să recunoaștem. Școlile noastre de ofițeri au lucrat, să zic așa, febril în primii ani ai puterii populare. Cînd făceam naționalizarea și dam loviturile decisive claselor privilegiate ale vechii orînduiri n-aveam vreme să vă trimitem prin academii, să vă ținem pe băncile școlilor prea mult. Dumneata cîți ani aveai cînd ai ieșit ofițer ? Ai fost repede promovat și avansat, acum ești, după cum văd, căpitan. Unii au înțeles : își dau silința, învață, își fac academiile în particular, trec examene grele direct în procesul de instrucție. Prietenul

dumitale, Şoimaru, a proiectat şi se află aproape de omologare cu un sistem de pod de campanie. N-are diplomă, dar e inginer de fapt. Are stofă, dacă o ţine aşa, peste trei ani cel mult putem să-i încredinţăm comanda unui regiment. S-ar putea să-l vezi general, nu ca pe mine la aproape şaizeci de ani, ci la treizeci de ani. Timpul operează în avantajul valorilor autentice. Selecţia se realizează pe două căi : pe cea directă, făcută de noi — mai mult sau mai puţin corect —, şi pe cea indirectă, făcută de dezvoltarea generală a societăţii."

Interviul a determinat o suită de materiale — opinii, note critice, raiduri-anchetă —, toate apărînd în mai multe numere succesiv, sub titlul comun „Profilul spiritual al ofiţerului de tip nou". Atitudinea deschisă a generalului Fronea stîrnise vîlvă. Au început să sosească scrisori. Cu numeroase propuneri... Abia după şapte numere de revistă s-au putut contura concluziile anchetei. Căpitanul Negrea şi nu numai el, toţi redactorii, chiar şi colonelul Fulgeanu, aveau satisfacţia că duseseră la bun sfîrşit o acţiune de amploare, stimulînd opinia cititorilor, dînd un aer proaspăt, tonifiant, întregii reviste. Cînd a apărut numărul cu concluziile anchetei, Emilian, întors din tipografie cu un exemplar „cald", s-a dus la redacţie vesel : „Gata ! Am plăcerea, stimaţi tovarăşi, să vă prezint acest exemplar de semnal..." ; „Te-a căutat şeful", i-a spus un coleg. Emilian a intrat în biroul colonelului. „Ordonaţi, tovarăşe colonel !" ; „Unde e soţia dumitale, tovarăşe căpitan ?" ; „Cum... unde... În turneu, ştiu că astă-seară au spectacol la Timişoara..." Emilian s-a îngrozit. Un accident ? „Soţia dumitale a fost arestată." Nu credea. Era, probabil, o confuzie... „Nu e nici o confuzie. Du-te acasă." Ofiţerul de securitate care i-a percheziţionat apoi apartamentul era cam de aceeaşi vîrstă cu căpitanul Negrea : mic de statură, aparent timid, jenat parcă tot timpul de penibila situaţie în care era pus. Nu scotocea. Nici el, nici ceilalţi doi subordonaţi care nici măcar nu-şi spuseseră numele şi gradul. Ca şi cînd ar fi căutat un lucru anume ce nu putea fi ascuns nicăieri ; se uitau de jur împrejur prin încăperi, oarecum miraţi de faptul că obiectul căutat întîrzia să-şi facă apariţia. Se uitau la tablourile de pe pereţi, la cele cîteva fotografii

așezate prin bibliotecă, pe etajeră, examinau cu interes bibelourile, perdelele, tapetul fotoliilor, parcă ar fi evaluat în gînd valoarea lucrurilor din apartament. Emilian aștepta să fie interogat, dar ei tăceau, văzîndu-și de treabă. Deveneau agasanți. Dădeau un ocol, apoi iar o luau de la capăt, în fiecare cameră în parte. Probabil — se gîndea Emilian — încercau să-l intimideze, să-l înspăimînte. Cine știe ce stupidă confuzie îi adusese aici... Emilian căuta să ghicească despre ce-ar putea fi vorba. Nu-i apărea nimic plauzibil. După mai bine de un ceas, tînărul ofițer de securitate se decisese : „Gata ! Putem să mergem." Însoțitorii salutaseră tăcuți din cap și ieșiseră. Ofițerul cel timid și-a amintit însă ceva : „Așteptați-mă și pe mine. Cobor peste cinci minute." După ce au ieșit cei doi, ofițerul i-a surîs timid, vinovat, lui Emilian : „Eu vă rog să mă iertați, tovarășe căpitan. Am primit ordin. Cred că mă înțelegeți..." ; „Da, vă înțeleg. Dar nu știu ce anume s-a întîmplat de fapt. Cred că este o confuzie." ; „Nu, nu e", îl asigurase ofițerul, fixîndu-l de data asta fără nici un strop de timiditate, ci disprețuitor. ; „Soția mea este..." ; „Soția dumneavoastră a încercat să treacă fraudulos granița, împreună cu amantul ei, maestrul coregraf." Emilian încremenise. De ură, de indignare. Nu credea nici o iotă. Era o lucrătură, desigur, o explicație ticluită, pentru a-l face să-și piardă firea ; individul ăsta își verifică eficacitatea metodelor... Îl fixă și el ironic : „Amantul ei ? ! A, da ! Și eu ce trebuie să fac acuma ? Să scotocesc prin memorie un indiciu, un fapt anume care să-mi dovedească cît de naiv-am fost, că nu mi-am dat seama ?" : „Nu. Nu puteați s-o bănuiți, și nici nu avea cine să vă avertizeze... Se întîlneau numai cînd erați în deplasare sau cînd se afla dînsa în turneu. Pe noi ne-a interesat cuplul din momentul în care au intrat în legătură cu o ambasadă pentru a-și pregăti fuga. Și-au procurat pașapoarte false și..." ; „Nu mă interesează." ; „Va trebui totuși să mă ascultați. Sînteți ofițer, lucrați într-o redacție a unei reviste militare..." ; „Și ce e cu asta ?" Toată noaptea Emilian se întrebase ; Ce se va petrece cu mine ? Cum de alunecase Rita pe o asemenea pantă ? Rita nu era ahtiată de bani, nu făcea lux, nu era o femeie vicioasă... Atunci ?

O tentase oare promisiunea unei glorii în Occident ? Bine, dar Rita era mîndră de succesele ei... Cum se poate ? Totul era prefăcătorie ? Pentru ce făcuse asta ? Îl sugruma neputința de a-și răspunde. Și dacă totuși e nevinovată ? Și el ? Ce se va întîmpla cu el ? Îi veni în minte Vlad : „Cum, mă, cum ies eu din mocirla asta ?" Apoi generalul Fronea : „Aveai aptitudini de inginer, dragul meu..." Avea, avea și talent, avea de toate. O avea și pe Rita... Nu-i mai lipsea nimic... Nimic nu-i mai lipsea... Și totuși îi lipsea ceva. Cu siguranță că-i lipsea, de vreme ce ajunsese aici. Ce ? Intuiția ? Puterea de a descoperi ceea ce era înșelător în ființa Ritei ? Sau, poate, tăria de a-și destrăma propriile iluzii, de a ști să trăiască cu picioarele pe pămînt ? De unde putea să capete o bănuială ? Nimic nu era fals, nu era discordant... Rita îl iubea, puținele ceasuri pe zi petrecute împreună erau pline, Rita știa să-l liniștească, să-l scoată din gîndurile lui de la redacție, aducîndu-l lîngă ea, în jocurile ei năstrușnice, inventate de fiecare dată cu neasemuitul dar de a descoperi bucurii. Și-n joaca unor asemenea trăiri, Rita devenea o frumusețe fără margini, căldura dragostei îl împrejmuia, apoi îl arunca pe făgașul unei porniri sălbatice, din care nu se putea elibera decît tîrziu, cînd Rita rămînea toropită, fragilă și ușoară ca un fulg în brațele lui, cu ochii larg deschiși către un vis trăit aievea. Emilian îi mîngîia pletele de zînă, încerca să o readucă la viață cu un sărut timid, abia atingîndu-i sînul, cu buzele lui aprinse. Inima Ritei bătea, un ticăit molcom, continuu, se prefăcea într-un cîntec neauzit, un cîntec de leagăn naiv și tandru... Și bărbatul, cu obrazul rămas nedeslipit de pieptul iubitei, ațipea ca un prunc în plutirea ușoară a unei bărci pierdute pe oglinda tremurătoare a nopții... Diminețile, Rita era totdeauna alta : țîșnea, ca o pasăre năzdrăvană, ciripind o clipită și dispărînd... Nimic fals. Și totuși... Putea oare Rita să fie și alta ? Altă ființă în afara aceleia pe care-o știa el ? Putea, pentru că de fiecare dată izbutea să creeze imprevizibilul. Abia cînd își dăduse seama de acest adevăr, Emilian se îngrozise. Rita îl înșelase deci. Nu atunci cînd era el în deplasare, ci în clipele în care se afla în brațele lui. Atunci, atunci își juca rolurile, îl

amăgea cu o fericire care de fapt nu exista decît în închipuirea lui... Cum era cu putinţă să existe asemenea oameni ? După o noapte albă, dimineaţa, sub duş, se gîndea dacă trebuie să se mai ducă la redacţie sau să se ducă undeva, unde să-şi descarce tot chinul, toată teama, să caute pe cineva care să-l ajute... Unde, la cine să se ducă ? Nu-şi putea imagina decît circumspecţi, compătimitori şi invidioşi satisfăcuţi de ridicolul în care se afla... Ba nu ! Oh, cum nu se gîndise ? Unchiul Ritei. Şi la ăla ce-ar fi căutat ? Poate că şi el e plin de aceeaşi mînie. Fulgeanu ! Numai el l-ar putea sprijini, dacă există vreo şansă. De ce şansă ? În fond ce-l nelinişte pe el, ca ofiţer, ca om ? Nu l-a acuzat nimeni cu nimic. Atunci ce nevoie are de-o şansă ? Nu trebuie decît să se debaraseze de fiinţa aceasta odioasă, să uite tot ceea ce-l amăgise... Dar un regret amarnic, fulgerător, îl atinse în clipa cînd descoperi perspectiva inevitabilă a singurătăţii... Rita ! O mînie cumplită îl cuprinse ! „Dacă ar fi în faţa mea acum, aş zdrobi-o !“ Ceea ce însemna că nu era chiar aşa de simplu să ţi se amputeze un braţ cuprins de gangrenă ! Era gata îmbrăcat, să plece, cînd ea apăruse. Descuiase uşa, Emilian se uitase perplex la uşa în care se răsucea cheia. Ştia, simţea mîna Ritei... Ea se oprise în vestibul, în faţa lui, mirată oarecum de faptul că era încă acasă : „Ce-i cu tine ? N-ai întîrziat ?“ Şi cu reflexul gospodinei care nu se poate împăca cu comodităţile soţului, începuse să deschidă ferestrele, să strîngă scrumierele pline, examinînd nemulţumită vraiştea din casă. „Rita, se reculesese Emilian, ce naiba s-a întîmplat ?“ ; „Nimic grav.“ ; „Cum nimic ? Au făcut percheziţie, au spus că...“ Rita se oprise locului şi-l privise rece, cu asprime şi reproş : „Dacă sînt aici, trebuie să înţelegi că tot ce s-a întîmplat ieri a fost un coşmar, o aiureală pricinuită de nişte idioţi care încropesc poveşti stupide.“ ; „Ce poveşti ? Fii mai explicită !“ ; „N-are rost.“ Rîsese copilăreşte, ca o fetişcană pusă pe şotii. „Sărută-mă şi du-te, ai întîrziat.“ Emilian se apropie de Rita. Aceasta îşi ţuguiase buzele, aşteptînd sărutul, cînd o palmă fulgerătoare o făcu să-şi piardă echilibrul şi să cadă peste un fotoliu. Emilian a ridicat-o, i-a căutat privirea : o privire rea, urîtă, doi

ochi încremeniţi, verzi-cenuşii, umflaţi de venin. Şi un rictus de durere, de vrăjmaşă neputinţă. Era alta, nu Rita lui. Emilian şuierase : „Să-ţi iei imediat ce crezi că-ţi aparţine şi să dispari din casa asta !" ; „Bine — gemuse Rita, la rîndul ei. Şi-aşa aş fi plecat..." La redacţie, Emilian avea să primească scuzele bălmăjite ale ofiţerului care în ajun îi percheziţionase apartamentul. Nu era vorba de.., el nu era în măsură să..., i se explicase că tovarăşa Rita Gral ajutase organele de securitate să dejoace planurile duşmănoase ale coregrafului acela, care... În rest, căpitanul Negrea n-avea nevoie să cunoască mai multe, din considerente uşor de înţeles... Negrea îl vedea pe ofiţer cum se bîlbîie, îi era milă de el. Colonelul Fulgeanu asculta alături, la biroul său, explicaţiile penibile ale ofiţerului de securitate ; Negrea nu se mai putuse stăpîni : „Lăsaţi-o baltă ! Nici nu mă mai interesează. Am gonit-o de-acasă." Ofiţerul se speriase. „Tovarăşe căpitan, nu e bine ! Dacă pleacă, o să..." ; „Să plece, să se ducă dracului !" : „Vă rog să mă înţelegeţi..." ; „Ce să mai înţeleg ? Am înţeles de ieri, cînd aţi fost sincer. Acum îmi vindeţi gogoşi." ; „Mă puneţi într-o grea situaţie. Voi fi făcut răspunzător". ; „Şi-ar trebui să fiţi !" Ofiţerul tăcuse, abia într-un tîrziu îi strînsese mîna lui Negrea, cerînd colonelului Fulgeanu permisiunea să plece. „Aveţi dreptate — îi spusese amar : deşi, ca să vă spun sincer, dreptatea dumneavoastră o să vă coste." După plecarea lui, Fulgeanu îl privea mîhnit pe Emilian : „Să-ţi spun şi eu ceva... Am avut onoarea, prin '46, să-l cunosc pe aşa-zisul unchi al soţiei dumitale... E o lichea, n-ai cum să mă înţelegi. Şi nici n-aveam posibilitatea să-ţi mărturisesc ce-am aflat întîmplător despre adevărata natură a grijii pe care o are pentru Rita Gral. Dar, în sfîrşit, acum vei avea, din păcate, ocazia să afli de ce ticăloşii poate fi în stare un asemenea «unchi»." Fulgeanu avusese dreptate. Rita s-a mutat iarăşi în vila din Floreasca, şi-a pus la adăpost numele de orice învinuire posibilă şi a înaintat divorţ pe temeiuri care-l făceau pe căpitanul Negrea cea mai netrebnică fiinţă de pe faţa pămîntului. Emilian nu a fost întrebat ce este şi ce nu e adevărat, nici

nu avea nimeni timp să-l asculte. Sarcinile sale redacționale s-au împuținat, s-au pierdut pe teme periferice, semnate cu un pseudonim „impus de situația lui familială". În anul următor, cu prilejul unei reduceri de personal în armată — reducere care realiza practic ceea ce-i explicase generalul Fronea lui Emilian referitor la necesitatea „curățeniei" —, căpitanul Emilian Negrea a fost trecut în rezervă și trimis să muncească, mai exact să se califice, pe un șantier oarecare. Tot ce învățase el, ca ofițer, nu avea nici o valabilitate în presa civilă. Trebuia să o ia de la capăt. Încotro ?

Anul acela blestemat pentru el, da... anul 1960, i se părea însă acum lui Emilian Negrea atît de îndepărtat, încît îi spuse și lui Dobricescu, fără nici o legătură cu discuția începută mai înainte : „Nu știu ce mă apucă..., tocmai cînd am mai multă treabă și vreau să mă concentrez la ceva, mi-o iau gîndurile razna îndărăt, mă podidesc amintirile, cu un noian de amănunte pe care ar fi normal să le fi uitat, la naiba, să nu mă mai obsedeze..."

Dobricescu citea. S-a uitat la maior cu multă îngăduință. „E clar — gîndea el — e obosit. Pe mine m-a uitat, prefăcîndu-se că se afundă în calculele lui, dar de calculat, nici vorbă !"

— Ceea ce vă reproșam în ce-i privește pe alții, e perfect valabil și pentru dumneavoastră, tovarășe maior...

Emilian izbucni în rîs, înțelegînd că Dobricescu aștepta răbdător, dar insistent un răspuns privitor la latura educativă a activității din șantier. Se uitase în consecință la ceas.

— În regulă. Este ora șaptesprezece. O să văd eu cui mă voi adresa mîine dimineață pentru lubrifianții lui Vancea. Ce ziceți ? Am putea face chiar în seara asta un foc de tabără ? Așa, pe nepusă masă ; să vedem și noi ce talente stau ascunse în detașamentul nostru...

Se întîmplă ca exact în acea zi, cînd nu trecuse nici un ceas de cînd Negrea se despărțise de Dobricescu, să apară în tabără un grup de musafiri neașteptați. Grupuri

de ostași se întorceau din punctele de lucru, cam mirați că erau conduși la spălătorie și apoi la masă cu aproape două ore mai devreme decît de obicei. Pe sub „streașină" se strecura, cu teama unui șofer neobișnuit să circule pe un asemenea drum suspendat pe marginea de prăpastie, o dubiță cu număr de București. Coborî, la punctul de control, la intrarea în tabără, un tînăr slab, deșirat, pletos și cu o mustață imitînd pe a unui celebru campion de tenis, cerînd permisiunea intrării în tabără. Sări țopăind și o fetișcană mărunțică, cu plete blonde și cu blugi strîmți, care-i subliniau pulpele, și un tors ademenitor. Flăcăii care tocmai treceau pe-alături, rămaseră cu gîturile strîmbe. Degeaba tuna caporalul Neacșu :

— Privirea înainte, soldat !

Sigartău, Cocoșilă, Măgură, gemenii, cu baroasele lor pe umăr, se uitau îndărăt după fata aceea, ca la altă minune.

La rîndul lui, pletosul, proptit în stîlpul de susținere a barierei, îi urmărise pe cei din grupa lui Neacșu și fluierase a mirare :

— Ce-or fi făcînd cu baroasele alea, dragă ?

— Sparg munții, tu nu vezi ?

— Aha ! Nu mă așteptam să văd toate acestea...

Pletosul nu vedea ce ar fi, în fond, de neașteptat. Ce era extraordinar ? Ana îi explicase — pletosul fiind un coleg, tot inginer și el — că, după socotelile ei, șantierul ar fi trebuit să se afle în faza de organizare, însă, după cîte constatase pînă ajunseseră aici, lucrările se aflau într-un stadiu avansat, astfel încît ca presupunea că există posibilitatea începerii lucrărilor la viaduct...

— Oh ! Mare e nerăbdarea ta, omule, și optimistă mai ești tu, femeie, cînd crezi că a venit ceasul să-ți vezi visul cu ochii...

Ana rîse.

— La urma-urmelor, trebuia să-mi imaginez ; o să-l cunoști pe Emilian și o să-mi dai dreptate.

— Arde sufletul în mine să-l cunosc pe nemaipomenitul tău... Cum zici că-l cheamă ?

— Du-te naibii și taci.

Se apropie un ofițer. Evident, grăbit.

— Ana !

— Bine te-am găsit, tovarăşe maior ! Ne ţineţi la poartă... Faceţi cunoştinţă, colegul meu, inginerul Pintilie, zis Nichi.

— Bine-aţi venit. Maior Negrea.

Îi strînse mîna, apoi află că pletosul era chiar geologul solicitat cu insistenţă. Coborîră imediat, unul după altul, încă doi ingineri, doi puştani tăcuţi şi circumspecţi, un tehnician mecanic şi un maistru montator, lăcătuş şi electrician — un om bun la toate, capabil să ridice pe verticală schele, cu toate instalaţiile respective ale uriaşei macarale pe care Ana a venit s-o pună la încercare tocmai aici. Ei, ce-avea de zis dumnealui, marele şef al acestui şantier ? Ce să zică ? Examină documentele care oficializau rostul sosirii acestor musafiri :

— Eşti teribilă, Ana ! De-o lună de zile mă tot frămîntam să găsesc modalitatea de a solicita macaraua ta. Cum te-ai gîndit ?

— Simplu. M-am invitat într-o zi la generalul vostru. Simpatic. L-am rugat să-mi arate proiectul, ca să văd dacă e sau nu nevoie de-o asemenea girafă capabilă să ridice douăzeci de tone la cincizeci de metri înălţime... Dumnealui ne-a trimis la faţa locului să ne înţelegem. Aşteaptă decizia ta.

Duşi direct la popotă, oaspeţii recunoscură că le era o foame teribilă.

Li se servi masa, rămaseră singuri. Ofiţerii aveau nişte probleme urgente de rezolvat... Căutau lucruri bizare. Un locotenent grăbit se da de ceasul morţii să afle unde ar putea găsi acum, repede, un volum cu versurile lui Vasile Voiculescu. Un ostaş regreta cu năduf că un coleg are o chitară, dar nu vrea s-o împrumute în ruptul capului. Un sergent umbla de colo-colo cu un braţ de hîrtie roşie creponată şi întreba mereu cui s-o dea, că nu se ştia exact cine o ceruse şi ce nevoie avea de ea.

— Dar ce fac ăştia ? Au carnaval ?

Nu avea cine să le explice. Sătui, musafirii aşteptau să vină careva să le arate unde puteau să-şi aranjeze şi ei culcuşurile... Desigur că Anei i se va găsi un pat, o cameră a ei, chit că o să doarmă vreun ofiţer pe-afară, dar lor ?

Măcar să le arate unde să-și așeze sacii de dormit, să nu-i someze santinelele...

Apăru, în sfîrșit, maiorul, cu scuzele de rigoare. După ce îi liniști cu problema cazării, ținu morțiș să asiste și dumnealor la un foc de tabără.

Pletosul spera că e, probabil, ceva așa, cu vreun animal rumenit pe jeratic și cu vreo damigeană, altfel nu-și putea explica Ana de ce tocmai el, Pintilie, acceptase invitația pe loc.

O poiană, sprijinită pe marginea lacului format ca o albie lățită în repausul pîrîului zgomotos, fusese amenajată destul de simplu. Ostașii se așezaseră în semicerc, pe pantă, iar jos pe mal, în centrul unui cerc, se stivuiseră cruciș și curmeziș, într-o piramidă înaltă de vreo doi metri, buturugi și uscături adunate din pădure. Se montase o stație de amplificare, nu lipseau nici două microfoane proptite pe două crăcane meșterite din nuiele de alun, și plasate, desigur, pe o scenă — un blat de scînduri pus peste cîțiva bușteni culcați. În față, organizatorii avuseseră grijă să rînduiască cîteva bănci și scaune, printre care și cele rezervate oaspeților.

Maiorul îi prezentase încă de la popotă lui Dobricescu, care acum alerga, dădea dispoziții, de regulă șoptite, ca și cînd cine știe ce „surprize" trebuiau ascunse pînă la momentul oportun. În sfîrșit, veni un ostaș pe scenă, muzica din difuzoare încetă și începu spectacolul. Se dădu foc grămezii de uscături, un grup de ostași cîntă un cîntec patriotic, veni apoi la microfon un caporal, ca să recite tot o poezie patriotică... O striga cît putea el de tare, ca să fie mai convingător. Ostașii îl aplaudară însă frenetic, pînă cînd apăru un alt militar, oficiind un mic recital la muzicuță — o frîntură năbădăioasă de sîrbă, o calmă revenire la pas pe cîteva acorduri sfioase de doină, și iarăși alergătura printre niște jocuri ardelenești amestecate cu brîul oltenilor și cu ceva ce aducea a geamparale, dar și a horă moldovenească... Ostașii se dezmorțeau, și Ana, care încerca să-și dea seama ce anume îi putea încînta, nu avu vreme să vadă de unde apăruseră în jurul focului, militarii înșirați, gata să bată sîrba. Pe ostașul cu muzicuța îl împinseră din scenă alții doi, cu fluierașe. Și-apoi chiuiturile de rigoare, bătutul împleticit,

cu talpa bocancului în podea, o căutare grăbită a măsurii în care trebuiau să se adune, căci un flăcău mai priceput și nemulțumit de bălmăjeala pașilor celorlalți, striga: „Hai, măi, toți într-o zi, deodată!"

La un moment dat, fluierașii se opriră, jucătorii așteptau nerăbdători, gîfîind, să înceapă altă cîntare, cînd se auzi glasul celui ce-primise răspunderile prezentatorului.

— Gata, ajunge, zise acesta. Ajunge, că mai sînt și alții în program... Apoi, într-o poziție rigidă: Am plăcerea să vă prezint pe cunoscutul și nemaipomenitul interpret de muzică folk... (se uitase pe-o fițuică, respirase adînc ca să răcnească numele celebrității aflate încă după cortina de întuneric, în spatele focului): Radu Cocoșilă!

Spectatorii izbucniră într-un hohot general. Printre militari se auzeau fluierături, strigăte: „I-auzi, mă! Ne cîntă Cocoșilă!", „Cocoșilă, unde ești?", „Bravo, Cocoșilă!".

Ana se aștepta să apară pe „scenă" vreun șugubăț, capabil să spună glume mai sărate sau mai puțin sărate, de soiul celor unși cu mirul unei popularități deosebite între soldați. Cocoșilă apăru totuși cu o chitară, potrivi microfonul, suflă în el să se convingă dacă funcționează sau nu ca lumea; întîrzia, tot pregătindu-se, fapt pentru care gălăgioșii îl și luară în primire:

— Hai, dă-i drumul, că m-a apucat somnul!

— Ce tot moșmondești acolo?

— Cucuriguuu!

Cocoșilă însă părea că nu-i aude. Cîteva acorduri prelungi, dădeau chitarei un suflu de viață. Soldații tăcură. Urmă o pauză. Trebuia să se audă, pesemne, mai înainte de orice, ce anume are de șoptit vîntul, ori, poate, ce cîntec ar vrea să asculte valea dintre munți; căci pentru soldatul acela deșirat, tăcut și parcă speriat de ceva, nu se aflau de față decît el, valea și vîntul. Surîdea trist, cu ochii pironiți în vîlvătaia focului, tresări cînd se prăbușiră arzînd cîteva crengi și-n acea clipă se cutremurară, într-o apăsare scurtă pe toate coardele deodată, iar dintr-o voce neașteptată, gravă și totodată melodioasă răsună întrebarea dureroasă, întrebarea vieții...

— „Ce te legeni, codrule..."

Ana și colegii ei ascultau cu emoție. Versurile lui Eminescu nu erau cîntate. Erau numai spuse. Nici măcar declamate. Intonațiile nu plecau de la un sens, de la un gînd, de la fireasca străduință a oricărui interpret de a desluși tainele învăluitoare ale fiecărui cuvînt... Poetul era undeva, în ascunzișurile acestei seri, pe scenă se auzeau îngînate de ecou neliniștile codrului, iar chitara murmura răspunsuri liniștitoare... Nimic nu era trist în faptul că viața se isprăvea, pentru că erau bine știute anotimpurile eternității... Și nici măcar durerile, zvîrcolirile sfîrșitului nu aveau de ce să înspăimînte, de vreme ce așa se cuvenea să fie... „De ce nu m-aș legăna"... Iar legănarea aceea era atît de prezentă, atunci cînd totul se contopea în improvizațiile unei linii melodice simple, de joacă, inspirate din îngînările copilăriei, încît repetarea tîrzie a unui vers devenea o stranie revenire la realitatea cugetului, mereu aflat în partea opusă a uitării de sine...

Nimeni nu credea că s-a terminat. Ostașul, cu chitara lui, nu mai era pe scenă... Nici nu se aplaudă. Ana se uită pe furiș să-l surprindă pe Emilian. Numai el putuse să-i ofere o asemenea bucurie. Sutele de ostași nu pricepeau ce se întîmplase. Izbucni, pînă în cele din urmă, Pintilie :

— Cine-i ăsta, dom'le ! ?... N-am auzit așa ceva de cînd cînt !

Ropotiră brusc aplauzele și maiorul îi răspunse tîrziu :

— Nici eu.

— Nu se poate, se indignă Pintilie, îl auziți acum pentru prima oară ?

— Da.

— Totuși nu pricep : ce caută ăsta aici ?

— E militar. Își face stagiul militar.

— Aici ? Bine, dar... este absolvent de conservator, nu-i așa ?

— Nu, a surîs maiorul, este absolventul unei școli de corecție !

— Imposibil !

— Aș fi de acord cu dumneavoastră, dar după cîte se pare e perfect posibil...

După încheierea serbării militarii bisară încăpățînați, dar zadarnic pe Cocoșilă, căci acesta nu mai vru în ruptul

capului să se întoarcă pe scenă. Pintilie, parcă grăbit şi nemulţumit, fără să-şi ascundă cîtuşi de puţin antipatia faţă de Negrea, mulţumi pentru „impresionantul spectacol“ şi întrebă dacă este totuşi cumva posibil „să se facă nani“ undeva.

— Ce este, dragă, îl certă Ana, de unde atîta somn pe capul tău ?

— Are dreptate, interveni maiorul, şi chemă la ordin pe un plutonier, dînd nişte dispoziţii pe care oaspeţii nu le prea înţelegeau, părînd ca un dialog codificat.

— Am să vă rog, se adresă maiorul lui Pintilie, să-l însoţiţi pe tovarăşul plutonier şi să ne iertaţi că deocamdată nu vă putem oferi ceva mai agreabil. În două-trei zile însă...

— Lăsaţi, vă mulţumim oricum. Hai, Ana, să ne aranjăm culcuşurile...

— Dînsa va dormi în altă parte.

— Da ? se miră ostentativ pletosul. Atunci..., mă rog, nu ştiam. Scuzaţi. Noapte bună, Ana ! Haidem, tovarăşi, îi îndemnă el cu o resemnare echivocă, pe ceilalţi bărbaţi din echipa de specialişti.

Abia cînd rămaseră singuri Ana izbucni în rîs :

— Îl chinuieşti pe Nichi, îl pui în situaţia să-şi verifice bănuielile.

— Bănuieli ?

— Da. I-am spus atîtea despre tine, încît şi azi, în microbuz, mi-a repetat : „Ana, ambiţia ta de a inaugura prototipul tocmai în văgăunile astea e cusută cu aţă albă. Tu eşti leşinată după maiorul tău, asta-i toată chestia...“

— Şi ?

— Şi ! Este inutil să obosesc convingîndu-l că între noi nu este decît o frumoasă colegialitate, pentru că Nichi este un... cum să-ţi explic, are idei puţine, dar fixe. Pot să ţi-l citez : „Între un bărbat şi o femeie nu acţionează decît legea perpetuării speciei.“ Am încheiat citatul.

— Parţial are dreptate. Puteai însă să-i precizezi că lumea nu e împărţită în perechi.

— Lasă-l în plata domnului ! Am sosit aici de cîteva ore și nu mi-ai dat încă ocazia să te întreb ceva.

— Nu ți-e somn ?

— Deloc.

— Totuși să mergem să-ți arăt unde vei dormi.

— Bănuiesc. Comandantul și-a luat perna și pătura, s-a mutat undeva, lăsîndu-mi mie cinstea de a ocupa apartamentele domniei sale... Mă duc și mă culc cu băieții.

— Tu dormi unde hotărăsc eu.

— Bine, bine, nu te înfuria.

Maiorul o luă de mînă :

— Fii atentă că pe întunericul ăsta, printre bolovani... Anume ce voiai să mă întrebi ?

— Da... Vreau să știu : ce mai faci ?

Emilian știa exact sensul întrebării. Un sens larg și totuși foarte precis în ceea ce îi privea pe ei doi. „Ce mai faci ?" putea să însemne : „S-a întîmplat ceva deosebit cu tine de cînd nu ne-am mai văzut ? Ești același ? Nu ? În ce sens ?"

Ana încerca să-i deslușească expresia ascunsă în întuneric.

— Tu, Emile, cînd taci, bagi omul în groază !

— Iartă-mă... Mă gîndeam ce să-ți răspund... ca să fiu mai exact. Aș zice doar atît : Bine.

Ana îi strînse mîna.

— Acum aș putea să-ți spun, Emile... Cînd mi-ai vorbit despre proiectul lucrării mi-am imaginat complexitatea șantierului care-ți fusese încredințat și te invidiam. Știi ? Am fost chiar rea. Cînd i-am povestit tatii și dînsul se mira de curajul tău, l-am liniștit : „Lasă, că n-a plecat să ia probe de rocă de pe Marte... El ordonă și se execută. Nu se poate într-o lună, o să se poată în două, în trei... Nu-l pîndește nici o primejdie. Numai să nu stea descoperit în ploaie și să răcească..." Pe urmă am citit prin ziare, am primit, în sfîrșit, și o scrisoare de la tine. Stînci, buldozere și timp frumos. Însă după ce am fost la general și am studiat proiectul în detaliu mi-a pierit somnul.

— Da, este foarte greu. Dar este așa cum e firesc să fie, deși imprevizibilul rămîne imprevizibil. Pînă acum n-am avut ocazia să mă sperii...

— Ai zis bine : „pînă acum". Știi ce-ar însemna surparea unui rambleu din spatele frontului de lucru ? Aici avalanșele au proporții catastrofale.

— Știu.

— Viitura acestui pîrîiaș care se furișează viclean pe sub voi are puterea să smulgă și să tîrască la vale tot ce-ați făcut pînă acum.

— Mușcă-ți limba — se prefăcu Emilian supărat. Nu stîrni balauri.

— Să nu-mi spui că tu nu te gîndești zi și noapte la ei.

— Ba da. Îi aștept. Sînt chiar curios. Trebuie făcute niște probe.

— Și dacă probele vor dovedi că munciți zadarnic ?

— Cît de mare ar fi o avalanșă, problema constă în rezistența lucrului pe care l-am făcut și în puterea militarilor de a-și multiplica efortul pînă la un nivel capabil să neutralizeze orice dezlănțuire oarbă a naturii.

Ana se abținu să-i răspundă că în acest calcul al confruntărilor mai trebuie obligatoriu luat în considerație proiectul, din toate punctele de vedere. Avea reținerile ei.

— Am ajuns. Iată, cam asta este cocioaba în care vei fi nevoită să dormi. E ceva în stil ad-hoc. Un confort la limita posibilităților existente în momentul de față...

Împinse o ușă fără clanță, adică vreo cinci scînduri de stejar împreunate de două șine metalice în diagonală. Înăuntru s-a aprins totuși un bec : o încăpere destul de atrăgătoare. Pereți de bîrne, un acoperiș înalt, țuguiat, de scîndură ; tavanul ar fi fost de prisos, ar fi micșorat spațiul. O dormeză dispăruse sub cîteva piei de oaie, lățoase, alte piei fuseseră așternute pe jos, în loc de dușumea, direct pe pămîntul nivelat și bătătorit.

— Te las în tovărășia greierilor. Am să-ți trimit valiza. Noapte bună, Ana...

Ana nu se mai sătura privind. Era o încăpere banală, o colibă, nimic mai mult, însă îi plăcea, s-ar fi aruncat peste blănurile acelea, ar fi făcut tumbe...

— Aici dormeai tu ?

— Da...

— Știi ceva ? Să nu te-apuci cumva să dai mîine ordin să-mi facă mie și celorlalți cine știe ce baracă... Mă rog,

pentru ceilalți, hotărăște ce crezi, în ce mă privește, nu mă mai scoți de-aici nici cu procuratura. N-ai decît să-ți construiești o nouă colibă. Îți dau și bani să-ți cumperi alte blănuri. Astea-s ale mele.

— Bine, Ana — rîse Emilian —, mă bucur că-ți place. Noapte bună.

Emilian se îndreptă spre barăcile-dormitoare, însă îl opri în drum un planton. Era așteptat la telefon, îl chema tatăl dumnealui...

Atanasie Negrea, fostul impiegat de mișcare, luase în 1953 examenul de șef de gară. De cînd erau gările gări și trenurile trenuri, se împămînteniseră ierarhiile micilor colectivități ale stațiilor de cale ferată, pe unde nu opreau decît cursele și personalele. Șeful gării Lița era dom'-șef peste trei impiegați și șase acari, rînduiți în ture de douăsprezece ceasuri. Gara, cabina unu, cabina doi, o rampă de descărcare-încărcare și o mică magazie, trei linii de garare și atît. Trenurile, de orice fel ar fi fost, soseau, se opreau un minut-două și apoi își vedeau de drum, lăsînd liniștea cîmpiei să învăluie iarăși mica așezare feroviară. O dată pe zi, dacă nu chiar mai rar, un marfar local era garat pe linie secundară, frînarii începeau să fluiere și să agite fanioanele. Se făcea o manevră. Tot destul de rar se mai încărcau sau se descărcau două-trei lăzi sau butoaie dintr-un vagon al coletăriei. Către zori însă gara trăia și ea, zilnic, un freamăt firesc de gară. La orele cinci, în Lița se încrucișau două curse. Din cea venită de la Salcia coborau zeci și zeci de lucrători ai unei întreprinderi agricole de stat, în timp ce în cealaltă cursă o mulțime de țărani — grăbiți la urcare — se duceau să lucreze pe șantierul marelui combinat chimic ce se construia la Turnu-Măgurele. „Ferește linia unu!" Și țăranii o fereau; întîrziații traversau linia unu în goană, prin fața automotorului, care oprea scrîșnindu-și frînele. Țăranii din ambele trenuri se strigau unii pe alții, se blagosloveau, rămași cu deprinderea lor veche de a-și manifesta plăcerea mersului cu „trinul", ca și cînd

naveta spre locul de muncă ar fi fost un fel de frenetică rotire zburătoare în lanțurile tiribombelor de bîlci... Odată plecate trenurile, gara rămînea iarăși ca o moară părăsită în cîmpie. Cocoșii din curtea șefului de gară, încurajați de liniștea perturbată vremelnic de trenuri, își reluau dialogurile lor matinale. Soția șefului de gară, din apartamentul situat în etajul stației, trăgea, înainte de răsăritul soarelui, zăvoarele obloanelor de lemn de la ușa dinspre curte. Scrîșnetul zăvoarelor declanșa imediat zarva. Găinile, cu cocoșii în față, năvăleau la picioarele stăpînei. Rațele, sechestrate pe nedrept în coteț, protestau cerîndu-și eliberarea. Curcile la fel. Din cocină începea guițatul grotacului care-și amintea brusc că e lihnit de foame. Doi motani ocupau imediat posturile de observație lîngă troaca cu apă, fără să le pese că găinile săreau peste ei. Aveau răbdare și-și încercau încă o dată norocul... Căci la ospățul poiatei veneau și vrăbiile din salcîmii de lîngă gard. „Pui-pui-pui, clu-clu-cluuru... Biii-biii-biii...", chemări pentru fiecare soi păsăresc în parte... Și-n acest timp, pe poarta dinspre peron, unul dintre acarii de serviciu, care aveau să înceapă peste un ceas curățenia gării, își făcea obișnuita prezență: „Săru' mîna"...; „'Mneața, nea Gheorghe...". Fără să-i explice nimeni ce are de făcut, nea Gheorghe intra sub scară, lua gălețile și-o pornea agale spre fîntîna cu roată... Odată umplute butoiul de tablă din grădina de zarzavat, scăldătoarea porcului și troacele din curte, urca încă două găleți la etaj, în bucătărie. Apoi reteza și despica vreo două traverse putrede, din stiva din curte, ca să fie lemne la mașina de gătit. Cînd isprăvea, apărea în curte și dom' șef, numai în pijama și papuci. „Să trăiți, dom'șef!"; „'Mneața, măi Gheorghe... Avu cumva întîrziere 1406?"; „Nu. Fuse regulat, la cruce cu 1413". Șeful își scotea pijamaua, rămînea gol pînă la mijloc, cu un săpun mare, de rufe, în mînă: „Ia toarnă, Gheorghe." Gheorghe azi, mîine altul, apoi pe rînd ceilalți și peste șase zile iarăși Gheorghe, fiecare acar își făcea conștiincios datoria, ca și cînd altfel n-ar fi fost potrivit cu firea să se petreacă diminețile în gara asta... Șeful era om bun, nu făcea tapaj

din cine știe ce fleacuri, cînd da peste un felinar de semafor cu geamul întunecat de fum sau cînd descoperea rugină pe patina de sub vîrful acelor. Doar atît, că-l punea pe împricinat : „Ia pune mîna, măi Gheorghe, și freacă patinele de la macazul 5, că te pomenești cu locomotiva peste tine în cabină". ; „Îndată, dom'șef..." Dar dom'șef nu scria la condică, cum făceau alții, de te pomeneai suspendat sau retrogradat pentru te miri ce nod în papură, care nod s-ar fi putut, cum ziceau unii ai dracului și piază rea, să provoace accident... Dom'șef Negrea n-avea decît o răutate, una și bună : cînd lua seama unuia că venea cu căciula pe-o parte, rîzînd și lălăind după vreo cală de vin, numai ce da din cap și-i zicea celuilalt, care ieșea din tură : „Măi, Gheorghe, ia fă tu și tura lui Ilie, că are treabă pe-acasă." ; „Care, ce dom'șef ? N-am nici pe dracu ! Dădui numai pe la Ciacu, văru-meu, că-i fătase vaca. Zău, dom'șef !" ; „Hai, du-te acasă", se răstea șeful. Dacă acelui anume acar Ilie sau domnului impiegat Popescu i se întîmpla de mai multe ori să se-abată pe la veri și cumetri, dom'șef nu se supăra, nici raport nu făcea. Chefliul se trezea mutat. „Așa, măi Ilie. Tu te muți mai aproape de soacră, iar eu pot dormi liniștit în nopțile cînd nu mai faci tu comandă de intrare la cruce. Și nici motiv de supărare n-avem."

Umbla prin regională o poveste hazlie referioare la metodele lui nea Tăsică Negrea : se pomenise dom'șef cu o tinerică grăsuță și guralivă impiegată de mișcare la Lița. Nu i-a plăcut. Nu putea crede că o femeie poate fi atentă, perfect trează o noapte întreagă, fără să o fure somnul. Și punea deșteptătorul să sune cu douăzeci de minute înainte de trecerea acceleratului... Cînd zbîrnîia deșteptătorul, șeful trăgea nădragii peste pijama, ieșea pe ușa din dos și se ducea la cabina unu, chipurile pentru revizie de noapte... De la cabină controla comenzile de intrare și ieșire pentru accelerat și mai cu seamă comenzile pentru coletăria care aștepta pe linia abătută să treacă bolidul pe principală... „Mă ! se răstise nevasta la el odată. Ce tot ieși tu noaptea, la revizie, ori de cîte ori e dumneaei de serviciu ? Ce revizie faci tu, ai ?" ; „Fac pe dracu !", bombănea omul, culcîndu-se la loc. Și

iată că într-o noapte, cînd sună ceasul, șeful aude soneria amestecată cu șuieratul prelung, insistent al locomotivei acceleratului, oprit fără nici o îndoială la semnalul de intrare. Peste un minut era în biroul de mișcare. Impiegata izbea cu pumnii în blocul automat de comandă ; nu putea să pună semnalul pe liber, era ceva stricat... „Nu știu ce are, dom'șef !“ scîncea ea disperată. Șeful, trecînd cu o privire peste ochii verzi și roșii — semnalizatorii automatului — simți că i se face părul măciucă : coletăria era garată pe linia unu, iar fata, într-o zăpăceală, încerca să forțeze automatul ca să permită deblocarea acelor și intrarea acceleratului tot pe linia unu... „Dă-te la o parte !“ tunase Negrea. Imediat mutase manetele de comandă pentru ace, chemase cabinele pentru a face intrarea acceleratului pe abătută, apoi pusese semnalul pe verde. „Unule ! strigase șeful în telefon, ieși la semafor și pilotează acceleratul. Oprești la ac. Cinci kilometri la oră. Doiule, ieșire de la linia doi pentru 112... Paștele mamii voastre de adormiți...“ Acceleratul garase pe abătută, iar cînd mecanicul îi ceruse semnătură pentru trei minute întîrziere, șeful îl rugase : „Lasă, măi Grigorașule, dă-i bătaie și scoate minutele, că dacă-ți semnez, bag o bleagă la pușcărie. Fă-ți cruce că ai scăpat și cară-te !“ ; „Bine, dom'șef“, pălise mecanicul, om în vîrstă, căruia nu-i trebuiau explicații de la un mișcărist cu experiența lui Negrea. Înțelegea. Gara rămăsese iarăși singurică, tinerica cea durdulie tremura de groază, plîngînd, așteptîndu-și osînda pentru vina de a fi ațipit exact după ce dăduse cale liberă ambelor trenuri și de a se fi trezit buimacă, pentru a crea, în zăpăceala grabei, premisa unei catastrofe feroviare. „Măi fată — chibzuise Negrea, calmat, după ce-i trăsese un noian de înjurături zdravene, bărbătești, uitînd cu cine are de-a face —, tu ziceai că ai vrea să te faci inginer, parcă așa ziceai. Du-te și fă-te, lasă trenurile pe seama altora, care nu le dă peste cap...“ A doua zi, șeful se așezase să scrie. După ce copiase din „Scînteia“ niște fraze care-i sunau lui frumos, ca introducere despre importanța tineretului, scrisese o recomandare strașnică, propunînd-o pe tovarășa, un element de nădejde, o tovarășă pregătită, serioasă și

așa mai departe, pentru Institutul de căi ferate. Și bondoaca, în loc să se afle într-un proces penal pentru provocarea unei premise de accident feroviar, s-a trezit studentă la Facultatea de construcții căi ferate. Într-o obișnuită dimineață din vara anului 1960, șeful, după ce-și pusese haina de uniformă și șapca roșie, ieșise pe peron, în spatele impiegatului de mișcare, ca să onoreze, conform obișnuitului protocol feroviar, sosirea și plecarea din gară a personalului 1203 ; era trenul cel mai important al zilei, care pleca din București Nord la 5,38, tocmai bun pentru toate comisiile... Și, chiar dacă la Lița n-avea să coboare nici o față simandicoasă, oricum se impunea ca șeful să fie pe peron pentru a-l saluta pe temutul inspector șef Tutunaru, sau pe cine știe care director adjunct de regională, care aveau obiceiul ca la fiecare oprire a lui 1203 să privească exigenți persoanele fiecărei stații și ținuta personalului. În dimineața aceea nici nu coborîse din tren, nici nu apăruse la fereastra de clasa întîi cineva. Trenul plecase, defilase prin fața lui Negrea și ultimul vagon, în clipa cînd se pomenise cu Emilian lîngă el. Șeful înmărmurise de emoția surprizei : „Măi, ceruica mîni-ta... de unde-apăruși ?“ Și-l primise în brațe, în clipa în care Emilian abandonase valiza ca să-și poată săruta și îmbrățișa tatăl... „Să nu dai tu măcar un telefon... Hai la maică-ta...“ Emilian luase valiza, își urmase docil tatăl, care-l prezentase, cu mîndria lui bătrînească, impiegatului : „Uite, dragă Florică, pe dumnealui, feciorul-meu...“ Apoi în sus, spre fereastra bucătăriei de la etaj : „Lenuțo, ia ieși !“... Mama apăruse, își văzuse băiatul, îi surîsese timidă, cald, parcă puțin rușinată de propria ei emoție și se răstise la soțul ei : „Și ce strigi așa ? Bine că a venit... Ajută-l, că o fi valiza grea...“ Minutele revederii nu conținuseră nici o nedumerire. Și mama și tata își închipuiau, desigur, că a venit la ei să-și petreacă cîteva zile din concediul de odihnă... Așa venea mereu, în fiecare vară, fără Rita, ca să recompună puțin triunghiulara alcătuire familială, cu vechile și plăcutele îndeletniciri. Băiatul trebuia, în cîteva zile, să asimileze cît mai multă liniște, să joace table cu taică-său seara înainte de culcare, să-și aranjeze lucrurile din camera lui, să dea

şi el cîte o raită prin jur, să ude grădiniţa de zarzavat, să necăjească curcanul, să mîngîie motanii, să încerce, cît îi mai stătea bine, să zburde şi mai ales să mănînce pepeni răciţi în pivniţă, prune din grădină, scovergi cu ceapă verde, castraveciori cruzi, mici cît degetul şi buburoşi, aburiţi de rouă, seminţe prăjite de dovleac, mieji din sîmburi de caise, nuci, pui fripţi, cornuleţele şi checurile pe care mama le scotea mereu din cuptor, umplînd casa cu miresmele îmbătătoare ale copilăriei... „Cred că am să stau mai mult cu voi" — surîsese, vag amar, Emilian, luînd orice piatră de pe inima mamei. „Cum ? se mirase tatăl, nu ţi-o duci pe Rita la mare ?" ; „Nu, răspunsese scurt Emilian. Ne-am despărţit." A urmat o prelungă aşteptare a unui răspuns la întrebări doar gîndite. Dar, pentru că băiatul a tăcut, bătrînii au schimbat vorba, puţin stingheriţi, nu prea mult, pentru că Emilian observase că şi tata şi mama primiseră vestea ca şi cînd de multă vreme s-ar fi aşteptat s-o audă. „Ia dă-i băiatului să mănînce ceva...", se liniştise şeful, aruncînd pe un scaun şapca roşie şi vestonul albastru al uniformei... Eu cobor în pivniţă după o sticlă de-aia..." Mama rînduise un mic dejun, apoi îi turnase apă din ibric să se răcorească. Tatăl umpluse paharele... Aşezaţi toţi trei în jurul mesei, tăceau stingheriţi, pînă ce tatăl luase paharul. „Hai noroc şi paştele mă-si ! Atîta pagubă !" ; „Te-ai prostit, omule ?" — se răstise mama. O podidea plînsul, îi tremura mîna şi n-a mai putut sta la masă. A fugit... „Tată, se simţise Emilian parcă sufocat, nu ştiu, nu mai pot..." Şi cu o pornire de copil, îşi ascunsese faţa în pieptul tatălui, care-i mîngîia părul... „Ce-ai mă ? se supărase brusc bătrînul. Ce te-a apucat ?" ; „Tată, m-au dat afară din armată..." ; „Cum ?" Şi fără să-i mai mîngîie părul, luîndu-i capul în mîini, privindu-l aspru, fără milă : „De ce ? Ce ai făcut ?" ; „Nimic, nimic", scîncise Emilian. „Cum nimic ? Tu munceai bine acolo la ei, aveai nume ştiut şi preţuit, mi te-a lăudat un colonel care te cunoaşte, nu se dă afară un ofiţer aşa, într-o doară... Ai făcut ceva, ceva rău de tot. Altfel nu se poate." ; „Nu, n-am greşit cu nimic. Totul e din cauza Ritei." ; „Adică ?" ; „Pentru că am gonit-o." ; „De ce ?" ; „Nu era cinstită. M-a

înșelat, a vrut să fugă din țară, au arestat-o și i-au dat imediat drumul... Dar ea era vinovată, tată, era vinovată, pricepi ? Am înțeles asta. Sînt sigur. Am gonit-o. Iar ei m-au dat afară. Pe mine. De ce... De ce, tată ?" Bătrînul a golit trei pahare, unul după altul ; cînd a reapărut mama, a schimbat iute vorba : „În sfîrșit. Om vedea noi... La urma-urmei, n-a venit încă sfîrșitul lumii" : „Ce s-a mai întîmplat ?" se alarmase totuși mama. „Vezi mai bine că ăsta n-a pus nimic în gură din pricina ta..." Emilian n-a avut încotro. A trebuit să mănînce. Apoi mama l-a îndemnat să se ducă-n camera lui, să se odihnească oleacă. Tatăl își amintise că are treabă. Mama tăiase o găină și trebuia să afle ce are de gînd alde Viziru, care-a promis că aduce niște brînză de oaie. Emilian știa ce treabă aveau. S-a retras, a încercat să citească... Tata era tot în bucătărie, vorbea în șoaptă cu mama... Dar ce putere aveau ei ? Emilian își aminti iarăși cuvintele lui Fulgeanu : „Negrea, au sărit pentru tine să te apere mai mulți oameni decît mi-aș fi putut închipui eu... Personal, i-am amenințat cu demisia... Nu s-a putut." ; „Am înțeles, tovarășe colonel" — salutase în silă Emilian. „Ce-ai înțeles ? Ce se poate înțelege dintr-o aiureală ca asta ? Nimeni nu poate interveni în favoarea ta." ; „Și eu ce să fac ?" ; „Să aștepți" ; „Ce să aștept ?" Colonelul îl privise aspru : „Să treacă timpul. Un an, doi, trei, zece, pînă și-o rupe susținătorul fostei tale soții gîtul..." Gîndurile păreau că se liniștesc de la o zi la alta. Mama își vedea de ale ei, bătrînul stătea ceasuri întregi în biroul lui, răfuindu-se cu tot felul de situații restante pe care acum se ambiționase să le încheie și să le înainteze la regională. După-amiază dormea înadins mai mult, iar pe seară își găsea de lucru cu acarii sau prin ogradă, înjurînd cu dușmănie cine știe ce orătanie... Rar de tot, ca din senin, se trezea întrebîndu-se mai mult pe sine decît pe Emilian : „Nu era mai bine să fi intrat și tu la Calea Ferată ?" Sau : „Ce ți-o fi venit ție atuncea să nu-ți vezi de arhitectură aia a ta ?" Peste puțin, ofta : „Uite, dom'le, ce va să zică să te încurci în politică..." Emilian nu răspundea. Căpătase o nejustificată vrăjmășie, ca și cînd tatăl s-ar fi făcut vinovat de situația lui. O singură dată ripostase, în timpul cinei : „Dumneata trăiești în afara timpului,

prea puţin te interesează cum şi ce o să fie. Totul e să-ţi crească porcul mare şi gras, ca să-l tai la Crăciun..." Tatăl se încruntase, retezîndu-i vorba. „Eu am o meserie din care nu m-au clintit nici unul dintre toţi cîţi au tăiat şi spînzurat ca să fie dracul mai alb. Tu ce meserie ai, mă ? Ce ştii tu să faci ? Să înşiri vorbe ? Nici măcar o zdreanţă de diplomă n-ai la buzunar ! N-ai nimic. Ba te mai şi procopsişi cu prigoria aia, cu ochi de gheaţă...". A doua zi, Emilian se urcase într-un tren din care coborîse în Roşiori. Era hotărît să-şi găsească o slujbă. La forţele de muncă i se completase o fişă cu o sumedenie de rubrici. Răspunsese exact şi amănunţit la toate rubricile. Funcţionarul citise fişa, îl examinase ca pe-o nemaipomenită vieţuitoare şi se mirase : Cum, făcuse liceul în Roşiori ? Chiar îl cunoştea bine tovarăşul Voicilă de la judeţeana de partid ? Da ? Au activat împreună, în comitetul raional U.T.C. ? Şi cum, scos din armată, fără nici o sancţiune pe linie de partid ? Hm ! Se codea, se uita năuc la fişa din faţă, pentru ca în cele din urmă să găsească arhicunoscuta soluţie : „Treci dumneata peste vreo zece zile, să vedem." ; „Mai repede nu se poate ? Un post de muncitor necalificat, pe orice şantier, într-o întreprindere..." Funcţionarul îl apostrofase : „Lasă, tovarăşe, chestiile astea... Cunoaştem stilul : şantier, faci pe eroul, pe victima persecutată, pui oamenii pe gînduri, că adică de ce aşa şi pe dincolo... Nu ţine !" Zilele au trecut ceva mai uşor. Era convins că i se va oferi totuşi o posibilitate. Vorbise cu Voicilă, care-l chemase telefonic pe funcţionarul de la „braţele de muncă" pentru a-i pune în vedere că în cel mult o săptămînă să-l plaseze pe tovarăşul Emilian Negrea într-o funcţie „corespunzătoare". „Ei, poate că nu-i dracu chiar aşa de negru", spusese şi şeful gării Liţa. La „braţele de muncă" i se oferise, în sfîrşit, un post : administrator la o şcoală profesională. Un program comod, de opt ore, un salariu destul de precar, dar directorul adjunct al şcolii, un soi de om dubios, îngrăşat de lene, şiret şi slinos, îi făcuse cu ochiul : „Nu te uita la leafă, că aia e bună de ţigări. Ai pe mînă magazia de alimente, haleală la discreţie, carne, zahăr, ulei, biscuiţi, gem şi marmeladă, făină, putină cu brînză, başca varza şi cartofii şi ceapa... Tot ce-i trebuie omului, să nu mai umble prin tîrg după

de-ale gurii... Nici treabă prea multă n-o să fie, căci îl ai de ajutor pe nea Anghelache... Dumneata, vorba aia, trasezi sarcini..." Resemnat, Emilian luase în primire o gestiune în care nu putuse desluși prea bine cam cum s-ar ține o socoteală cît de cît cinstită. Contabilul îl liniștise cu un sfat : „Cînd bagi de seamă o gaură prea mare, să-i spui bucătarului că are el grijă să consume în trei zile tot ce-ți lipsește la inventar. Ai priceput ? Ia dă-mi și mie o bucățică de halva de asta, că văd că e bună..." Emilian se uitase urît : „Și dacă nu-ți dau ?" ; „Atunci o să-i spun directorului să te dea achizitor, în locul lui Anghelache, să cari pînă o să ți se îndoaie spinarea. Saci, cu cîte cinci-șase bănicioare de mălai, ai ridicat vreodată ?" ; „Dar dumneata ?" ; „Eu ? He-hei, behăise contabilul. Păi eu..." ; „Du-te-n măta, dobitocule !", îl înjurase scurt Emilian și-l îmbrîncise afară din magazie. Peste zece minute apăruse directorul adjunct : „Ce, bă, ce-ai cu contabilul ? De ce l-ai înjurat, bă ?" ; „De-aia, bă, se roșise indignat Emilian. Și tu ce vrei ? Tot halva ?" Pusese ditamai lacătul și-o pornise spre poartă. „Ia stai, tovarășe, ce te-a apucat", gemuse adjunctul. „Mă duc la miliție, să-mi dea ăia de la economic gestiunea în primire, că voi..."

Se iscase anchetă, contabilul și nepotul său, fostul administrator, cel ce dăduse lui Emilian în primire, s-au ales cu proces. Directorul adjunct scăpase și tremura de teama lui Emilian. Și el, și bucătarul, și spălătoresele, toți se uitau la noul administrator ca la piaza rea, numai nea Anghelache rîdea. Rîdea așa, din orice. Lui Emilian nu i se părea nimic umilitor în această muncă pe care niciodată nu își închipuise că s-ar putea s-o facă. Nu-l supăra decît faptul că zilnic era pus în situații ce-l obligau să accepte compromisuri, să se descurce cu mijloace deloc onorabile, pentru a asigura cele necesare școlii și internatului. Tocmai se făceau reparațiile localului, se luau măsurile cuvenite pentru începerea unui nou an școlar. Dar meseriașii cooperativei se plimbau cu mîinile prin buzunare de colo-colo, găseau chichițe : cereau ciubuc cu nerușinare, și n-aveai încotro, riscai să rămîi cu lucrările neterminate. Trebuia să caute dumnealui, cumva, o soluție, să aibă și oamenii un ban, colo, de-o țuică...

Cu o mie de lei ce nu face meşterul, dacă-l pui la ambiţie ? Şi venea nea Anghelache, achizitorul, şchiop de-un picior : O mie ? Bine, o să aibă el grijă, o să încerce s-o tragă de la un centru de legume : bagă la factură morcovii şi castraveţii pentru murat şi se aranjează, numai să se dea numerar, că dacă-i virament nu se poate... Se făceau forme de plată pentru legumele respective, se achitau în numerar 3 500 lei, dar nea Anghelache avea grijă să nu scoată din buzunar mai mult de două mii, umplea pe cîmp maşina cu marfă mai multă, adesea cu o dublă cantitate, lăsa plusul de morcovi gestionarului de la aprozar, iar el cu acte-n regulă şi cu marfa corespunzătoare cantitativ, pe alese, venea rîzînd la Emilian şi, cinstit, îi da mia pentru tîmplari şi încă cinci sutari, pentru cine ştie care altă nevoie... Neica Anghelache, şchiopul, nu prea se sinchisea că de fapt fura din cîmp, din magaziile şi depozitele altora, plusuri cărora nimeni nu le prea ţinea socoteala. „Cine stă să drămuiască toate ? Dacă nu iau eu, ia altul, tot un drac. Barem să se folosească într-un fel, copilaşii ăştia să o ducă ei bine..." Emilian era convins că neica Anghelache este necinstit, îşi însuşeşte bani, depozitează, probabil şi acasă, poate face chiar speculă... Faptul că mesele lui, pe apucate, se rezumau la cîte-un codru mare de lipie caldă, înfulecată cu o bucăţică meschină de brînză şi cu două-trei fire de ceapă verde, i se părea prefăcătorie. Dar şchiopul muncea cît şapte, ridica sacul ca pe nimica, nu avea nici copii, nici nevastă, era singur pe lume şi nu avea nici lăscaie chioară. Într-o după-amiază în care Emilian rămăsese în şcoală să verifice inventarul claselor, Anghelache, fără să aibă o treabă anume, sta şi-l privea, pufăindu-şi ţigara. „Ce-i, nea Anghelache ?" ; „Ce să fie... Mă gîndeam şi eu la dumneavoastră." ; „Adică ?" ; „Ştiţi... Cînd i-o făcurăţi contabilului, cărpănosul... Mi-a plăcut, zău aşa... Că şi eu le spuneam, dar m-au dat iarna trecută afară, era cît pe ce să-mi pună mie în spinare toate învîrtelile dumnealor... Chit că eu, să vă spui acuma, că veni vorba : n-am pus nici măcar deştul, lua-i-ar dracu, că erau pungaşi, puşi pe apucate, dar dumneata, care nu ştii ce soiuri de lume se află pe la abatoare, prin magazii şi prăvălii, dacă eşti cinstit, ăştia te lasă-n drum, cu buza umflată, stai şi-aştepţi ziua

de ieri ; legea e ea, dar ei — he-he — le au pe-ale lor, că dacă nu știi cum să-i iei te pomenești că..." ; „Nea Anghelache, chiar crezi că o asemenea corupție nu poate fi dată peste cap ?" ; „S-o putea — chibzuise achizitorul —, dar cînd ? Veniși la noi din altă lume, n-ai idee de nimica, e păcat, zău așa, să încapi în cheremul ăstora..., asta-i meserie bună pentru cine n-are meserie. Pentru unul ca de-alde mine... Că dacă n-aș fi șchiop, nu aș fi eu acilea... Hoț nu ești, prost nu ești, șontorog nu. Și mai ești și tînăr pe deasupra. Învață, tovărășele, o meserie, colo, din care să nu te poată zvîrli nici dracu !" ; „Cunoști dumneata o asemenea meserie ?" ; „Parcă ce, e numai una ? De-o pildă, știe omul să facă plăcinte. Dar plăcinte, nu orice cocăraie... De-alea, de zice lumea : altul să facă plăcinte ca el nu se mai află... Și-l sapă unu, și-l dă afară din plăcintărie... Păi urlă tîrgul : ce-au plăcintele voastre, tovarăși ? Ce-au, de se încleiază în gură și le scuipi cu scîrbă ? Ce să aibă ? Nu le mai face cutare, că l-au dat afară. Așa ? Se supără lumea, ei bine, atunci mîncați-vă plăcintele, mama voastră de neisprăviți. Și zac plăcintele pe tarabe, pînă cînd ăia n-au încotro și-l aduc înapoi pe-ăl de meserie, să le facă ca lumea." ; „Nu-i chiar așa neică, oftase Emilian, oamenii se deprind și cu plăcinte proaste..." Șchiopul tăcuse. Stinsese țigara. „La asta nu mă gîndisem... Zic să te analizezi dumneata mai bine și să-ți cauți rostul, să vezi la ce te pricepi, ce vrei să faci, dacă duci dorul să faci ceva." ; „Bine, nea Anghelache, o să mă gîndesc..." Discuția cu șchiopul îl iritase... Omul acesta era pentru el un străin, un individ în care n-avea nici o încredere, nu-i acorda nici o considerație anume. Dar mai mult îl agasase coincidența îndemnurilor sale cu ale tatălui și cu ale lui Vlad. Mai ales ale lui Vlad, care venise de la Rîmnicu Vîlcea special, să stea de vorbă cu el, să-i dea sfaturi. Sfaturi ! Dumnealui se simțise dator : bătuse drumuri la București, ajunsese la generalul Fronea, care-i transmitea și el, prin maiorul Vlad Șoimaru, aceleași sfaturi : să nu se lase descumpănit de „situație", să aibă încredere în oamenii care-l cunosc și îl apreciază și care într-o zi... Dar care acum nu deschideau gura... Toți — toți mîncau plăcintă acrită în aluatul lașității... Toți, inclusiv Vlad ! Însurat cu Verbina lui, senin, mul-

ţumit ! Se scoală la cinci, face duşuri reci, se supune unui regim de călire fizică după metodele buldogului, avansează ferm, consecvent în toate. El pe-o parte, Verbina pe alta, cu fetiţa de doi ani între ei. Cel ce fusese tipicarul şi tocilarul Şoimaru Vlad îşi linia caietele vieţii cu creioanele lui bine ascuţite, avînd aceeaşi grijă să nu cumva să li se şifoneze colţurile... „Eşti bou ! se răstise Vlad. Bou încăpăţînat !" ; „Bou eşti tu ! se răţoise şi Emilian. Vorbe de soiul ăsta ne puteam permite cînd eram doi ţînci. Acuma sîntem doi oameni care nu avem comun altceva decît nişte amintiri stupide." ; „Emil, revenise Vlad după o tăcere, în amintirile astea sînt nişte zile, în care tu mă sfătuiai să intru în partid, iar eu ezitam din motivele pe care le ştii." ; „Sper că n-ai motive să regreţi că mi-ai urmat sfatul." ; „Dimpotrivă. Sînt dator acum să-ţi dau eu un sfat. Nu învinui partidul de ceea ce tu singur eşti vinovat. Ştiu de la generalul Fronea mai multe decît ştii tu însuţi despre fosta ta soţie. Există oameni care nu vor să creadă că tu ai fost un naiv." Emilian tresărise. Dar el, Vlad, ce credea ? Nu cumva Vlad... Verbina intervenise să aplaneze. Se arăta foarte curioasă : ce face Emilian în serviciul lui, ca administrator ? I se pare greu ? Se înţelege cu oamenii ? De ce nu încercase să obţină un post de suplinitor, de pedagog, că doar avea destule relaţii la comitetul orăşenesc de partid ; de ce exagera cu orgoliul lui ? „Verbina, se justificase Emilian, poate că eram, adevărat, cam orgolios... Cum să-ţi spun, aveam senzaţia că aş fi un soi de arbore, atît de plin de sevă şi de vigoare, încît îmi creşteau într-o noapte o mie de crengi. Cred că un grădinar nevăzut avea prea multă grijă de mine, mă sădise într-un pămînt prea gras şi mă uda prea des. Tu eşti naturalistă, ştii cum trăiesc plantele într-a căror structură celulară există prea multă apă... O zi, două de arşiţă le ofileşte, le ucide... Alte plante, înainte de a scoate fruntea către lumină, caută adîncul pămîntului. Coroana ambiţiilor mele, confuze, necontu-rate, era un frunziş de brusture crescut aiurea într-un anotimp ploios. Nu mă sufoca nimic. Un singur lucru îmi părea insuficient : timpul. Nu mai puteam aştepta să-mi crească rădăcinile... Mă simţeam suficient de mare şi tare

să pornesc în căutarea norocului. Nici n-am avut cine știe ce drumuri grele de bătut, nu mi-a fost niciodată sete, nu am istovit la drumeție, aveam masa și cazarea asigurate, deveneam ceva în afara aspirațiilor mele... Destinațiile mele erau deja hotărîte. Eram pus mereu pe cîntar, ca să se vadă cît am luat în greutate... Credeam că sînt un integru, că vestonul era perfect croit pe măsura mea..." ; „Emilian, îl întrerupsese Verbina, cutremurată parcă de un fior, de teama că și ea putea fi obligată să gîndească la fel... De ce treci dintr-o extremă în alta ? Nu-i adevărat, n-ai fost nici hrănit artificial, nici n-ai fost un colet expediat la o adresă greșită... Au fost oameni care-au știut să-ți stimuleze energia, să-ți hrănească, dacă vrei tu, gîndurile, să-ți dirijeze creșterea... Ce vezi tu rău în asta ?" ; „Nu condamn pe nimeni, Verbina. Spun numai că toată această «creștere» a fost forțată ; sînt un produs de seră. Ca dovadă că nu mă pot regăsi în alt mediu." ; „Uite ce e, s-a înfuriat Verbina... Dacă tot te compari cu copacii... E drept că plantele cu rădăcini firave trăiesc puțin, dar dacă-ți închipui că acum n-ai altceva mai bun de făcut decît să-ți împrăștii rădăcinile, trebuie să știi un lucru : nu poți exista fără lumina soarelui, nu te poți îngropa, nu te poți ascunde în adîncurile umede și să nu putrezești ; trebuie să respiri, să-ți cauți, stimate tovarășe, propria dumitale primăvară... Ce-ai de gînd ?" ; „Ce să am ? zîmbise Emilian. Îmi caut primăvara..."

— Tu, măi Cocoșilă, ia vino colea și numai propteşte dalta, că dau eu... Așa, și ferește să nu te zdruncine, nu...

Cocoșilă ținea dalta mereu. I-ar fi venit de mult rîndul să treacă el la baros, ca să răsufle Sigartău. Îi și atrase atenția : „Gata, Mitrule, stai tu la daltă, că sufli ca o locomotivă !" Mitru nu-l auzea. Izbea mai departe și, cînd îl părăsiră puterile, se așeză.

— Hai, ține dalta, îl îndemnă după cîteva minute Cocoșilă iar la treabă.

— No, ține-o, dracului, că tu o ții mai bine !
Toată ziua de lucru Mitru Sigartău nu-l lăsă să pună mîna pe baros. Cocoșilă se mira „Ce-are ăsta ?" Nu avea ce să priceapă nici din ce motive se răsti la un moment dat la el cu năduf :
— Mă, dacă nu ieși tu la raport să te dea în altă parte, ies eu ! Tu nu vezi că-ți ies oasele prin piele ? Aici nu-i de tine, să dea pe altul la concasor.
— Te-a găsit mila ! Că tu...
Caporalul se amestecă și el : „Gura, Cocoșilă, dați bătaie, tovarăși !"
În seara focului de tabără, venise Dobricescu, cu o listă. Îl căuta pe soldatul Măgură. Era adevărat că avea chitară ? Da, avea. N-ar fi vrut el să cînte ceva tovarășilor. la o serbare ce urma să aibă loc peste un ceas ? Nu, Măgură nu ar fi vrut. De ce ? Au năvălit cu gura pe el. Să cînte, că dacă nu îi fac chitara praf ! Sigartău mai ales : „Măgură, cîntă mă, n-auzi ? Cîntă că de nu..." Măgură i-a întors spatele, iar Mitru s-a repezit spre cuiul unde sta chitara atîrnată : „Măgură, o sparg !" Dar Măgură țîșnise spre el. „Nu te atinge, că-i a lui frate-meu, și e mort !" ; „Și de ce umbli tu cu ea ?" ; „Ca să vă mirați voi, de-aia." A intrat Cocoșilă între ei : „Măgură, dă-mi-o mie cu împrumut, le cînt eu..." ; „Ia-o, a zis Măgură. Ia-o, dacă știi cînta, numai ai grijă să n-o strici."
Și Cocoșilă cîntase. Cîntase dumnezeiește. Mitru Sigartău se uita acum la mîinile lui, la degetele lungi, noduroase și la palmele bătătorite și socotea că mîinile lui Cocoșilă trebuiau ferite de bătătură, deci să nu mai țină barosul. Cînd se întoarseră la dormitor, Mitru îl întrebă : „Dar chitara ta unde-i Cocoșilă ? O lăsași acasă ?" ; „N-am. Am spart-o într-o zi, cînd mi-a venit mie cheful să dau cu ea de pămînt." ; „No, dar ce năcaz ți-a cășunat pe ea ?" ; „Nu știu. Așa-mi vine mie, din cînd în cînd..." ; „Așa ți-o fi venit mereu de-ai ajuns tu acolo." ; „Da, după ce-a plecat taică-meu de-acasă și după ce-a luat maică-mea pe unul, prost și bețiv, care-o bătea și mă punea să-l spăl pe picioare... ; „Și te-ai înrăit pînă nimeriși acolo !" ; „Cam așa, Mitrule ! Că pe urmă, mi-am văzut visul cu ochii. Tată-meu a murit undeva, prin Moldova,

bețivul mînca și bea leafa mamei, iar mama mă trimetea să cînt prin cîrciumi și să stau cu căciula-n mînă. De-aia am spart-o." ; „E păcat, măi, Cocoșilă ! Păcat să te răzbuni pe ce nu are nici o vină. Tu să pleci de la concasor și cînd termini armata să intri la învățătură. Îți dau eu bani, mă,dacă n-ai." Măgură se ivi lîngă ei și-i întinse lui Cocoșilă chitara. „Cocoșilă, ia-o, ți-o dăruiesc ție... E de la frate-meu, săracul, și el cînta frumos, dar tu..." Măgură se îneca. Dar Cocoșilă nu vru să se atingă de chitară. „Nu pot, frățioare, iartă-mă, am jurat să nu mai pun mîna pe coardă..." ; „Ia-o, mă, tu n-auzi, era a lui frate-său... Ia-o și descoperă-te, că așa se cuvine, și spune-i omului o vorbă bună, să-i tihnească gîndul."

Ce să-i poată spune Cocoșilă ? Primi chitara, se uită la ochii înecați ai lui Măgură și pentru întîia oară, după cine știe cîți ani trecuți după o copilărie năruită, îl podidiră și pe el lacrimile.

La trei zile după sosirea Anei se hotărî folosirea macaralei sale pentru montarea structurii viaductului. Nici Ana, nici colaboratorii ei nu mai puteau fi găsiți decît întîmplător prin șantier și, bineînțeles, doar la masă. Studiau, prospectau, măsurau, întocmind documentația pentru terasamentul pe care urma să fie montată gigantica macara. Dispăreau în fundul văii în zorii zilei și se întorceau frînți de oboseală și lihniți de foame înainte de amurg. Maiorul înregistra pe grafic metru cu metru de șosea, înaintarea înceată, dar fermă a terasamentului acesteia, a brîului care avea să înconjoare muntele pînă la punctul unde trebuia să «sară» în cealaltă parte a prăpastiei... Mai erau o sută optzeci și nouă de metri pînă la viaduct. După calculele sale, peste cel mult zece zile putea începe transportarea materialelor și utilajelor pentru construcția viaductului. Ana trebuia să plece la București să-și îmbarce macaraua : bucată cu bucată, în rînduiala determinată de condițiile speciale în care trebuia montată. De microbuz aveau nevoie ceilalți din echipă, microbuzul fiind atelierul lor mobil, așa că Ana urma să coboare cu un ARO al militarilor. În ziua hotărîtă, Ana tot amîna plecarea, mai găsind cîte un detaliu încă nepus la punct și avînd ambiția să se prezinte la

institut cu o documentație fără cusur. Șoferul o aștepta lustruindu-și mașina, în fața barăcii-comandament. Soarele ardea în amiază, nu adia nici un strop de vînt, nu se auzeau decît motoare, perforatoarele, zgomotul normal al șantierului. Ana apăru la un moment dat cu o valiză pe care șoferul o puse în spatele mașinii.

— Încă cinci minute și plecăm. Numai să-i spun ceva tovarășului maior...

— Am înțeles, oftase șoferul, oprind motorul pe care se grăbise să-l pornească încă de cînd își văzuse pasagera venind cu valiza.

Maiorul nu era în comandament. Trebuia căutat la punctul cinci, acolo se pregătea o pușcătură... La punctul cinci se putea ajunge repede, în cîteva minute, pe scurtătură, peste munte, numai că trebuia urcată pieptiș „scara ursului", cum botezase careva poteca abruptă, strecurată printre colțuri de stîncă. Ana nu voia să plece fără să-l mai vadă o dată. O luă iute în sus, pe „scara ursului"... Ajunsă pe culme, tresări. Dinspre nord se grăbea să învăluiască culmile o pîclă neagră, mînioasă... Un vuiet surd ajungea la ea, parcă de undeva, de dincolo de munte ; un vuiet care se apropia împreună cu norii. „Furtuna" — își dădu seama Ana. În clipa următoare, jos, în tabără, începu să urle sirena de alarmă. „De ce dau alarma ?" Ana se întoarse. Nu pricepea nimic. Militarii alergau în toate părțile. Ofițeri și gradați dădeau ordine scurte, neînțelese. Mașinile se retrăgeau din punctele de lucru, încremenind tăcute în locuri mai retrase, mai depărtate de rambleu, dar și de pereții abrupți ai muntelui.

Șoferul de pe ARO îi explică și el scurt, grăbit.

— Mă iertați, trebuie să duc mașina în parc.

— Da... bine...

Apoi totul se întunecă. Vuietul furtunii se năpusti deodată cu un vînt rece, tăios, care parcă ar fi vrut să te smulgă și să te ridice, să te arunce peste culmile pierdute în pîclă. Un fulger sparse în sute de cioburi pîcla și un tunet înfiorător o îngrozi.

— Adăpostiți-vă, strigă la ea un plutonier, însă, cum Ana paralizase parcă în locul acela de lîngă baracă, sub-

ofițerul o smulse și o tîrî după el sub streașina aceea pe care ea o admirase.

— Nu, nu vreau aici... De ce aici ?

— Să nu vă plouă, o liniști plutonierul. O să fie furtună strașnică, dar nu vă speriați, că nu e nimic...

„Dar dacă"..., în gînd îi năvăliră toate îndoielile lui Emilian. Se uită împrejur. Sub streașină se aciuiaseră sute de ostași și priveau cu o uimire vag speriată la potopul dezlănțuit care și-ar fi pus parcă ambiția să umple hăul de sub ei cu apă. Continua să fulgere și să tune, muntele parcă se cutremura și Ana, instinctiv, după fiecare tunet se uita în sus, spre tavan, așteptînd dintr-o clipă în alta să-l vadă plesnind. Avea senzația că toate trăsnetele izbesc cu înverșunare muntele de deasupra... Rămase surprinsă descoperindu-l pe Pintilie, care. de la cîțiva pași, o fixa cu surîsul lui totdeauna amuzat și ironic.

— Nichi, îl strigă, bucuroasă totuși că se putea adresa cuiva mai apropiat.

Dar Pintilie n-o auzea. Sau se prefăcea că nu o aude. Se uita și el curios la tavanul de piatră, la un anume punct al tavanului, ca și cînd acolo era cine știe ce soi de gînganie, ale cărei reacții era foarte interesant să le urmărești. Încercă și ea să descopere la ce anume se holba Pintilie. Se apropie de el.

— Ce e, ce se întîmplă ? îi strigă la ureche.

— Nimic, mă uit să văd dacă apare vreun strop de apă în crăpătura de colo... O vezi ?

— Și ce dacă ?

— Ehe ! rînji el. Ar fi un indiciu că trebuie să ieșim în ploaie.

Ana se întoarse spre plutonier :

— Maiorul, maiorul Negrea unde este ?

— Nu cunosc...

— De ce nu stau militarii în barăci, de ce i-ați strîns pe toți aici ?

— S-a ordonat să ne adăpostim aici.

Dacă pe Emil îl neliniștea această streașină, cum de ordonase să intre sub ea sute de oameni ? Nu era decît o singură explicație : probabil că oriunde în altă parte pri-

mejdia era și mai mare. Desigur, așa se și explică faptul că Emil nu era aici... Se afla acolo unde trebuia să intervină... Dar unde ?

Furtuna nu contenea. Deși vîntul se mai potolise, tuna și fulgera întruna, se revărsau în continuare nori inepuizabili.

Un ostaș se apropie de marginea rambleului și se întoarse ud leoarcă :

— Fraților, se umple valea, veniți să vedeți cum curg copacii și bolovanii... E prăpăd...

— Acuma o să vedem noi ce procopseală au făcut pietrarii lui Vlad... Unde ești Vlade ?

Ostașii rîdeau. Păi da, ar fi fost mai mare hazul să te pomenești plutind la vale cu toată șoseaua asta, măcinată... Să te duci de-a dura cu atîta amar de trudă cu tot...

Deodată ploaia stătu. Se înteți un vînt grăbit să tîrască norii sau să-i împrăștie, mînios că altul dinaintea lui îi adunase grămadă. Numai valea hăuia asurzitor. Se auzi iarăși sirena. Apoi comenzi : „Adunarea pe platou"..., „Pas alergător"... Ana ieși și ea de sub șopron. odată cu șirurile grăbite ale ostașilor, ca și cînd comenzile i-ar fi fost și ei adresate.

Afară însă rămase țintuită locului. Panorama deschisă a platoului pe care se afla tabăra arăta incredibil. Din cele șase barăci, doar trei se mai vedeau. Celelalte dispăruseră. O basculantă răsturnată sta sprijinită, în cumpănă, deasupra prăpastiei. Întregul platou era o împînzire de ape care se scurgeau prin toate văgăunile de sus. din munte. Iar de jos urca, urca mereu nivelul unui fluviu nimicitor, care amenința să se arunce și peste platou. Acolo unde avusese loc focul de tabără. partea cea mai joasă a platoului, apa forfotea într-un vîrtej nebun, amestecînd ca un malaxor bucăți de barăci. copaci întregi și o mașină... Era chiar microbuzul ! Se învîrtea. se afunda, apoi ieșea din volbura apei, ca o geamandură, încă întreagă. Ana țipă. Cu siguranță, colegii ei erau în mașină... Îi lăsase acolo cînd se pregătea să plece. Țipa și alerga, fără să ia aminte că trecea peste șuvoaiele repezi, printre bolovanii care se rostogoleau în viiturile scursurilor... Căzu. Se ridică, icnind de durere și vru să fugă mai de-

parte, să se apropie de microbuz. Fugea cu mîinile întinse, ca și cînd ar fi putut să apuce o funie nevăzută și să tragă microbuzul spre mal. Apa îi trecea de genunchi... Făcu un pas, se descumpăni și sub ea nu mai era pămînt... Se simți smulsă de o putere uriașă. Zadarnic încerca să înoate. „Mă înec" — o fulgeră spaima, însă în clipa următoare mîinile i se înfipseră în trunchiul unui copac. Reuși să scoată capul din apă și apucă să-l vadă pe Emil cum trăgea disperat cu o cange, de trunchiul copacului... Trunchiul se rostogolea, se zbătea să scape din cangea aceea, Ana își încordă toate puterile și, alunecînd de-a lungul trunchiului, izbuti să-i întindă mîna lui Emil, care-o smulse din apă...

Leșină. Cînd își reveni, se afla în coliba ei, sub blănurile mițoase de oaie. Nichi se uita la ea mirat :

— Ce dracu te-a apucat, soro, să te arunci în vîrtej ?

— Băieții... Ce-i cu băieții ?

— Ce să fie ? Bine, sănătoși !

— Nu erau în mașină ?

— Nu. Cînd au simțit că alunecă microbuzul ca o sanie, au sărit...

— Maiorul ?

— Lasă tu maiorul în pace, că numai de leșinul tău nu are dumnealui vreme acuma...

Maiorul era nefiresc de calm. Preciză ce anume trebuia deocamdată raportat la comandament. Noroc că stația de emisie funcționa. Telefoanele erau moarte. Ordonase adunarea întregului detașament. Ofițerii și gradații își verificau efectivul. Nume rostite cu teamă : sînt sau nu sînt ? Întîrziații, ajunși gîfîind în formații, înlăturau cu răspunsul lor „prezent", îngrijorările. Ud pînă la piele, maiorul aștepta neclintit. Aștepta. Parcă nici n-ar fi văzut vraiștea din jur, mașinile răsturnate, parcă nici nu l-ar fi interesat primejdioasa creștere a nivelului apei ce începea să inunde platoul. Numai mușchii obrazului se contractau ritmic, trădînd o scrîșnire lăuntrică. Ochii urmăreau cu insistență dură graba subordonaților. Ofi-

ţerii începură să-i raporteze... Efectiv complet... Efectiv complet... Efectiv complet... Erau răniţi ? Nu. Nici o zgîrietură măcar. Emilian Negrea se putea felicita pentru precauţia lui. De mai multe ori ordonase executarea unor exerciţii de alarmă şi de adăpostire, pentru deprinderi care acum îi scoseseră pe militarii dispersaţi în zeci de puncte de lucru în afara primejdiei în mai puţin de cinci minute.

— Tovarăşe locotenent, fugi te rog pînă la staţia de emisie. Colonelul Dobricescu să raporteze că nu avem pierderi umane. Efectiv complet.

Avea un efectiv complet, cu care putea desfăşura o luptă scurtă, aprigă şi lucidă, ca să diminueze la limită pierderile materiale. Grupuri de militari, tractoare grele începură să smulgă din viituri maşini şi materiale. Ce se mai putea recupera...

Peste două ore, pe cerul iarăşi limpede ca sticla, soarele aluneca spre un asfinţit de rară frumuseţe. Volbura apei pierise dintr-o dată, ca şi cînd tot prăpădul nu fusese decît o joacă, o glumă sinistră... Pîrîul rămăsese ca mai înainte, în matca lui din fundul văii, doar că mai fierbea încă tulbure. La cotul Răsurii, la aproape un kilometru mai jos, pîrîul, izbit într-o gîtuire de stînci, se răsucea, încercînd disperat să sară peste un stăvilar care nu fusese aici înainte de furtună şi, neavînd încotro, se strecura pe dedesubt. Stăvilarul din cotul Răsurii se ridicase vertiginos. O îngrămădire de buşteni, copaci, grohotiş, scînduri, cărămizi, paturi metalice, saltele, valize de lemn, lopeţi, uşi şi ferestre, multe lucruri rămase ca prin miracol intacte, dar avînd un aspect sinistru, ca nişte părţi desprinse dintr-un trup omenesc. Cu căngi, cu frînghii, cu mîna goală, militarii băgaţi în apă le scoteau pe mal, pentru ca alţii să le care in sus, spre tabără. Iar în tabără, pe ridicăturile repede zvîntate, se întindeau corturile. Sala de mese, bucătăria şi magazia de alimente dispăruseră şi ele. Sergenţii împărţeau biscuiţi şi conserve. În cazanul recuperat din cotul Răsurii fierbea apă pentru ceai. Căpitanul Izvoreanu împărţea piramidoane şi aspirine. Se făcea, lîngă corturi, focul. Ana, şchiopătînd — abia acum descoperi că se lovise zdravăn la genunchi —,

ieşi din coliba ei, ajutată de geolog. Ceilalţi din grup erau şi ei la cotul Răsurii, căznindu-se să tragă din apă o stîlcitură ce fusese microbuzul atelier-mobil.

— Trebuie să te vadă doctorul...

— Lasă acum... Mai bine ai căuta şi tu ceva de-ale gurii, mi-e foame.

Ştia de la Pintilie că nu pătise nimeni nimic. Se simţea eliberată de o grea povară. Parcă mai avea acum vreo importanţă paguba ? Se vedea bine că nu e un fleac, însă oamenii...

— Uite colo, focul ăla, hai şi noi...

Cîţiva ostaşi îşi uscau hainele. Cînd Ana şi Nichi s-au apropiat, tăcură stînjeniţi.

— Ne daţi şi nouă voie să ne încălzim ?

— No, d-apoi staţi aici, aproape, se ridică de îndată Sigartău, cedîndu-i Anei un bolovan ca pe cine ştie ce minune de fotoliu. Ana îl recunoscu imediat pe Cocoşilă.

— Nu eşti dumneata cîntăreţul cu ghitara ?

— Chiar el, domniţă dragă, îl recomandase Mitru, ăsta-i Cocoşilă, ehe... Am avut mare noroc să găsim ghitara. Că nu ştiu, de unde sta blîndă în cuiul ei la dormitor, o găsirăm atîrnată pe-o cracă, uitaţi colo, în bradul acela scos din rădăcină...

— S-a stricat, nu-i aşa ? regreta Ana.

— No, pe dracu ! Nici măcar o coardă plesnită. Atîta doar că era plină cu apă. Am scurs-o şi-am pus-o în cort, să nu se usuce prea iute, că plesneşte. Dar de cîntat, cîntă. Ce zici măi, cîntă ?

— Cred că da, presupuse Cocoşilă, mai timid decît te-ai fi aşteptat la un tînăr despre care ea, Ana, auzise destule.

Apăru caporalul Neacşu, cu raniţa încărcată cu alimente.

— Ia treceţi, să facem distribuţia... Dar, văzînd-o pe Ana, luă poziţie de drepţi : Permiteţi, sînt caporalul Neacşu, comandant al...

— Lasă, măi, raportul şi vezi dacă ne poţi oferi şi nouă ceva din dumicaţii voştri, i-o reteză Pintilie.

— Cum să nu... Poftiţi, poftiţi... Care ai briceag să desfacem conservele... ?

Ana mînca fasole cu cîrnaţi, încălzită la foc, şi ronţăia pesmeţi, care i se păreau cel mai gustos produs al panificaţiei...

— Doamne, că paguba de care mi se rupe mie inima, strigă Mitru, e că aveam o sticlă neştiută, pe fundul valizei ; ţineam să o deschid la un prilej mare, şi s-a dus, cu valiză cu tot..

— Pe voi unde v-a prins ? îl iscodi Pintilie.

— Pe fundul văii. Eram în repaos, ne stropeam cu apă, şi-am auzit sirena. Sus, sub streaşină, că-i aviaţie inamică am zis, c-aşa e rostul, cînd ţi-e mai mare dragul sună sirena şi executăm exerciţiul de adăpostire. Şi-apoi, vedeţi dumneavoastră, ce-ar fi fost să fie dacă ne-am fi văzut mai departe de răcoreală... Ne-am fi răcorit de tot, că pînă ne-am urcat pe terasă, a şi năvălit puhoiul.

— Cum ? Înainte de ploaie ?

— Deodată cu toate, urca urgia de sub noi, ne spăla de sus, şi ne trăsnea şi alunecam, ce mai, că am văzut moartea cu ochii...

— Bună treabă, se auzi vocea maiorului, eu îi caut să-i poftesc la masă, şi dumnealor înjumătăţesc porţiile altora.

— Emile, stai şi tu şi ascultă...

Ce să mai asculte ? Ostaşii se ridicaseră, luaseră poziţia regulamentară...

— Avem de discutat, Ana... Şi pe dumneavoastră, tovarăşe Pintilie, trebuie să vă răpesc.

O ajută pe Ana să se ridice, ezită o clipă înainte de a se adresa ostaşilor :

— Culcaţi-vă devreme, băieţi, că mîine...

— Am înţeles, tovarăşe maior...

...În baraca-comandament erau prezenţi toţi ofiţerii. Buna dispoziţie rămăsese undeva, în afara încăperii în care toată lumea tăcea, aşteptînd cuvintele comandantului.

— Va trebui, în noaptea asta, să stabilim ce e de făcut. Cincizeci de metri de rambleu s-au rupt, între punctul

cinci și șase de lucru. Viitura a surprins lucrarea neconsolidată. Punctele avansate unu-patru, nu mai pot continua deocamdată derocările pentru că prin zona rambleului rupt nu pot trece basculantele... Avem de reconstruit trei barăci. Raportați necesarul de echipament și cazarmament. Tovarășe doctor, executați, pe serii succesive, în cursul zilei de mîine, controlul medical al întregului efectiv. Măsuri de prevenire, să nu se îmbolnăvească nimeni. Atenție la apă ! Se bea numai apă fiartă. Tovarășe Pintilie, cînd vă sosește aparatura ?

— Probabil poimîine.

— Acum ne puteți spune ceva, măcar o prezumție ? Pintilie ezită o clipă.

— Observațiile mele sînt deocamdată mai mult decît superficiale.

— Totuși ! insistă maiorul. Cei cincizeci de metri de rambleu luați de apă sînt sub streașină. Jumătate din lățimea terasamentului nu mai există.

— Știu. Am fost la fața locului. Nu am descoperit nici o rupere, nici măcar cea mai mică infiltrare în consolă. Granitul e granit, tovarășe maior. Însă pe viitor...

Geologul tăcu. Maiorul aștepta totuși să continue.

— Pe viitor ?

— Pe viitor, v-aș sugera să-i adăpostiți pe ostași în altă parte.

— A, la asta v-ați gîndit ! Da, aveți dreptate. Eu însă mă refeream la alt viitor, al șoselei. La un viitor îndelung, în care vor mai fi nenumărate furtuni ca asta și poate și mai și. Plus avalanșe. Totdeauna m-au pasionat lucrurile invulnerabile, tovarășe geolog. N-am vrea să isprăvim această șosea și pe urmă, cine știe ce zguduitură a muntelui sau o furie a vremii să-i pună pe drumeți în pericol.

— Aha !, surîse Pintilie, e limpede ! Doriți să vă semnez cît mai repede un certificat de garanție pentru o mie de ani !

— Da de unde, îi replică Emilian, împrumutîndu-i stilul. Noi ne-am declara satisfăcuți pentru două sute de ani.

— Aș îndrăzni să remarc, tovarășe maior, că nu vă pasionează numai invulnerabilitatea, ci și perfecțiunea. Inclusiv a unui geolog. Cred că mă supraestimați.

— N-am încotro. Fără semnătura dumneavoastră, aş fi nevoit să întrerup avansarea construcţiei şi să ne întoarcem la popîndău, ca să-l dislocăm în întregime.
— Vă cer un răgaz de o săptămînă.
— Nu e mult ! E chiar perfect...
— Şi invulnerabil, sper !

Maiorul Emilian Negrea n-ar fi putut explica cuiva, dacă i-ar fi cerut-o, de ce în cugetul său, asocia felul de a fi al acestui tînăr geolog, oarecum antipatic, cu figura total deosebită a lui nea Anghelache, bietul achizitor, care-i stîrnise şi el, în alt mod, ambiţia perfecţiunii...
Într-o zi de noiembrie, cînd începuse să bată un vînt rece, viscolind o ploaie mărunţită, invizibilă, Emilian îl aştepta pe nea Anghelache la un depozit. Trebuia să transporte nişte marmeladă şi cîţiva saci cu griş... Nea Anghelache întîrzia. Trecuse o oră. Emilian îşi pierduse răbdarea. S-a dus la şcoală. Nimeni nu ştia nimic de el. Emilian s-a urcat în camionul închiriat şi-a plecat acasă la nea Anghelache. L-a găsit mort... Suferise noaptea, în timpul somnului, o congestie ; murise, parcă, în cel mai firesc mod, adecvat singurătăţii sale. Nu trebuise să-i poarte nimeni grija suferinţelor... Emilian şi-a asumat toate îndatoririle pe care n-avea cine să şi le asume : a găsit o sumă de bani, pusă bine, anume pentru ca să nu îndatoreze pe nimeni cu cheltuielile de înmormîntare... Avea haine noi, toate lucrurile de trebuinţă pentru o îngropăciune creştinească... Se aşteptase bătrînul, fusese prevăzător. Un om care muncise ca să trăiască şi trăise doar ca să muncească... Îl zguduise pe Emilian mai ales amintirea hărniciei lui nea Anghelache ; cum era oare cu putinţă ca un om să înoate cu asemenea vigoare, pînă la istovire, în largul vieţii, fără să-şi dorească nimic ? Cu siguranţă că nu-l cunoscuse bine, nu izbutise să afle esenţialul. Îşi aminti însă pilda cu plăcintarul... Oare ? Nu cumva cea mai autentică formulă de viaţă o reprezenta această acceptare modestă, a utilităţii zilnice, a trudei ? În fond, tatăl lui ce realizase ? Dar mama ? Munciseră. Se bucuraseră în faţa

unei mese mai îmbelşugate sau se întristaseră în faţa alteia mai sărăcăcioase. Îl crescuseră pe el, aveau mulţumiri că duseseră o viaţă onestă, că reuşiseră să treacă cu bine peste atîtea încercări, fără să-şi încarce conştiinţa, fără să sufere traumatisme... Oamenii aceştia, deprinşi cu grija supravieţuirii, învăţaţi să-şi conserve fiinţa, care simţeau instinctiv apropierea furtunii şi lăsau obloanele cu un ceas mai devreme, menţineau credinţa lor fermă că nu tot ce zboară se mănîncă, că a dori de la viaţă mai mult înseamnă a te lua la trîntă cu imprevizibilul... De la terminarea războiului încoace se produceau zguduiri neaşteptate, unul care tăia şi spînzura era dat deoparte, izbit de pămînt, altul care se căznea să facă o treabă ca lumea se pomenea singur, neînţeles. Aşa că nu prea se cuvenea să-l iei la rost pe dom' şef Negrea că tace la şedinţe şi-şi vede de poiata lui cu găini, raţe şi curci... Sau pe nea Anghelache, că se învîrtea ca un spiriduş printre speculanţii intraţi în comerţul socialist. Ei, oamenii ăştia care nu făcuseră şi nu făceau politică o ţineau una şi bună : munca pentru pîinea cea de toate zilele. În rest, ce amestec aveau ? Emilian, printre cîţiva profesori şi elevi, însoţind pe nea Anghelache pe ultimul drum, se întrebase : oare acest mod de viaţă este într-adevăr condamnabil ? Ce e mai important ? Să munceşti şi să taci, sau să te agiţi, să te baţi pentru a grăbi un viitor în accepţiunea lui comunistă ? Care dintre oamenii bine ştiuţi ofereau un model de viaţă comunistă ? Generalul Fronea ? Da, era un comunist. Aşa, în felul lui Fronea, era la fel de comunist şi Vlad. Însă ceva din spiritul generozităţii comuniste avusese şi nea Anghelache, deşi nu-i credea pe comunişti. Tatăl lui citea ziarul şi parcă-i părea rău de gîndurile bune risipite în van : „Adică, ce-ţi închipui ? Că o să ajungă vreodată Ilie-al lui Bîzdrîgă să se mulţumească cu ce-i spun eu că i se cuvine ? Măi, măi ! Puneţi avutul ţării laolaltă şi ziceţi că tot poporul e stăpîn, fiecare să muncească cît poate şi să primească ce merită. Bine, mai bună rînduială nu se poate. Dar cu prostul, cu hoţul, cu leneşul ce faceţi ? Se opinteşte haldăul de zici că-şi dă sufletul, dar nu împinge nici cît musca aia la arat şi vine la strachină, se înfige la bucătoaia a mai

mare. Cine-i dă peste lingură ? Dacă nu pui pîndar cu parul în capătul viei nu mai apuci o vadră de vin nici din cinci pogoane. Conștiința ? I-auzi colo... Omul nu se satură cît i-ai da !..." În cimitir, în timp ce groparii aruncau pămînt galben, clisos, peste coșciugul celui ce fusese nea Anghelache, învăluit de umbra spaimei, Emilian se dezmeticise dintr-odată, zgîlțîit de dangătul unui clopot. „Dacă pretind ceva de la alții e firesc să știu precis și ceea ce sînt în stare să le ofer." Părinții lui Emilian au rămas nedumeriți de schimbarea fiului. Emilian se scula la cinci, mînuia haltere, alerga pe cîmp, își turna în cap o găleată cu apă rece, bea un ceai fierbinte și se urca în trenul cu care se ducea la Roșiori, la slujbă. Se înapoia vesel, lihnit de foame ; mînca repede și se băga într-o magazie din curte să meșterească. Își dase o leafă întreagă pe scule de tîmplărie, pe scînduri, furnir, materiale. „Ce faci, tu, mă băiete ?", se mirase odată maică-sa. „Îmi fac o bibliotecă..." ; „Adică n-ar fi mai simplu de cumpărat una ca lumea, sau de dat comandă la un tîmplar de meserie ? Să nu-mi bagi mie în casă cine știe ce ploșnițăraie", bombănise mama. Însă nu era vorba de niște scînduri trase la rindea, băițuite și bătute în cuie, cum își imaginase mama. Emilian lipea, furniruia, lustruia, încleia, muncea trei zile la o stinghie. „Și asta ce-o să fie ?" ; „O să vezi dumneata..." Venise iarna, Emilian își cărase lemnăria în casă... Bocănea, cioplea, freca cu glaspapir ore în șir, i se aspriseră mîinile, se negriseră degetele de la băițuială și erau numai zgîrieturi și înțepături... „Băiatul ăsta nu-i în toate mințile ", se mira mama. „Lasă-l în pace, mormăia tata. Decît să cadă-n darul beției, mai bine să-și dea sufletul la rindea... Ce mi se pare mie mai de luat în seamă e că fi-tău are în el multă încăpățînare și o putere de drac. E tare la dîrvală, tare-al naibii..." ; „O fi — oftase mama —, dar ce nevoie are ? La ce-i folosește ?" ; „Nu știu — căzuse bătrînul pe gînduri. El are alte rosturi, nu se potrivesc cu ale noastre... Tu nu vezi ?" ; „Ba văd. În loc să-și trăiască tinerețea... Tot bezmetica aia e de vină... Trece pe lîngă o femeie mai arătoasă și nici nu întoarce capul. Al Șoimarului are

copil, are nevastă, își vede de casa lui..." ; „Toate căciulile se fac pe un calapod, sînt la fel pînă cînd fiecare și-o poartă pe sprînceana lui..." ; „Deșteaptă socoteală ! Se răstise femeia. Nu vezi că truda asta a lui e o zădărnicie ?" Bătrînul se supărase : „Nu știi să cauți oul decît în fundul găinii." Într-o sîmbătă Emilian venise acasă cu un tren înainte de amiază, încărcat cu corniere, șuruburi cromate, cu o mulțime de accesorii, cărora numai el le știa rostul. „Mă ajuți, tată, s-o asamblez ?" ; „Oare !" Se mirase bătrînul privind camera lui Emilian, care semăna cu o prăvălie cu binale : lemnării proptite pe pereți, blaturi puse în mijlocul camerei, geamuri stivuite și ele pe-o masă, talaj, rumeguș, scule, mirosul de stîrv al cleiului, borcane cu uleiuri, lacuri. „Oare vrei să zici că ți-ai isprăvit minunea ?" ; „Așa cred", se bucura Emilian, desfășurînd hîrtia cea mare, pe care era desenat întregul proiect al mobilei. Tatăl și fiul se apucaseră de treabă... Unul ținea, celălalt înșuruba. Piesele, accesoriile, lemnul, sticla, fierul începeau să-și arate o geometrie pe care bătrînul o privea uluit... Trecuse de două noaptea cînd încăperea se golise, bizarul și dezordonatul ei conținut fiind ridicat pe verticală, simplificîndu-se și adunîndu-se pe un perete întreg, pînă la tavan... „Măi băiete — oftase bătrînul istovit —, parcă aș bea un pahar de vin. Tu bei ?" ; „Beau și eu..." Se așezaseră pe două taburete, cu sticla și paharele pline puse jos, pe dușumea, între ei. „Hai să bem..." Au ciocnit și au golit paharele. Au rămas cu ochii pe bibliotecă. Rafturile, într-un joc de linii, compuneau suprafețele intermediare dintre vitrinele de cristal, ce păreau încadrate de rame cu tablouri... Tablouri, a căror compoziție coloristică avea să fie alcătuită din varietatea cărților, încă inexistente... În contrast cu vitrinele, ușile și sertarele unor dulăpioare, plasate asimetric, ofereau privirii nuanțele și desenul fibrei lemnoase, subliniate de o migăloasă șlefuire. Se jucau în lumina fețelor lucioase ochiuri de ape, sub care se vedea luxurianta vegetație a adîncurilor. Lemnul lăcuit semăna cu un fel de acvarii cafenii-roșiatice, prin care înotau vietăți nemaivăzute, pești cu aripi de îngeri, cu solzi de dragoni și gîturi de lebede... Pînă și muchiile rafturilor, cu sticloasa lor față,

închipuiau linii de chihlimbar, ca și cînd toată biblioteca ar fi fost făcută dintr-un soi deosebit de marmură pe care gerul iernii ar fi așternut flori de gheață, flori transparente. Ți-era teamă să le atingi, ca nu cumva să se acopere cu promoroacă... Numai cele cîteva chei și butoane de metal dădeau o definiție exactă a ceea ce orice privitor trebuia să-și dea seama că nu-i altceva decît o bibliotecă. Dar oare era numai atît ? „Măi băiete — se gîndi tare bătrînul —, ăsta nu-i numai meșteșug. Este o stoarcere de suflet. Care e sufletul tău ?“ Emilian umpluse iarăși paharele : „Lucrurile de trebuință ale oamenilor au o calitate a lor : arată mai clar decît orice pe lume cu ce gînduri trăim... La noi în casă totdeauna parcă s-a intrat de-a dreptul în bucătărie... Și parcă totdeauna bucătăria ne-a fost două treimi din casă, oricîte încăperi am fi avut. Mașina de gătit, dulapul cel mare, pentru vase, masa, și încă alte două dulapuri... Și-apoi lada mare, despărțită în două — pentru mălai și făină —, zincată pe dinăuntru, ca să nu primejduiască nimic, în nici un fel, pîinea sau mămăliga de mîine... În plus, sacii, sticlele, sutele de sticle păstrate de mama, și lădițele de zahăr, golite în timpul războiului, căldarea cea mare de săpun, săpunul, bucățile mari, grele și uscate, de săpun, putinicile, hîrdaiele pentru pus carnea porcului la saramură... Hudrube de umplut un pod, cărate mereu, dintr-o gară în alta, în cîte două vagoane pline... Lucrurile noastre au pornit totdeauna din curte, de la coteţe și cocină, către casă... Toate, adunate către mașina de gătit a mamii... În rest... un pat al vostru și unul al meu, cu tăbliele jupuite, adîncite ca niște hamacuri, cu saltele și perne din zestrea mamii, apoi șifonierul mic cu oglindă spartă, parcă mucegăită, în care n-au fost niciodată mai mult de două rochii și un costum de haine... Trei preșuri din zdrențe răsucite și-o scoarță de perete... Și multe, foarte multe lucruri fără trebuință, parcă sedimentate, lipite unele de altele, sudate de ființa familiei noastre la flacăra nestinsă a grijii pentru ziua de mîine... O grijă amarnică, ca și cînd am fi trecut prin cine știe ce pustiuri ale foamei... Dar noi nu am dus lipsa pîinii, n-am știut de fapt ce este foamea, din pricina lăzii celei mari, zincate pe dinăuntru, lada pusă în odaia mare, sub icoane,

lada aceea, în care-au încăput și-au fost înghițite toate zaverele lumii : curbele de sacrificiu din anii treizeci, exilurile din vremea răcnetelor fasciste, bombardamentele americane, fuga jefuitorilor, seceta neagră, tifosul exantematic pe care l-ai zăcut, toată teama devenirilor pe care nu le-ai înțeles și nici n-ai vrut vreodată să le pricepi... Of, tată dragă, necăjită viață mai avuseși și dumneata, ditamai șeful de gară..." ; „Șef, pe dracu' ! Golește paharul ăla, să mai băgăm un rînd... Așa e, mamă-tii nu i-a fost dat să nu aibă vreodată ce pune pe masă, dar nici nu ne-a prisosit... Se mai ivea din cînd în cînd o geană de noroc și-atunci, eu cu mamă-ta făceam planuri..." ; „Știu... Le cunosc, le țin bine minte : mă trezeați dis-de-dimineață, cu sprovăiala voastră ; aveai de gînd să strîngi bani și să faci casă mare, de piatră, pe Sfînta Vineri, pe locul acela rămas de la bunica... Casa aia mare avea în gîndul meu o formă bizară... Era făcută din lăzi de zahăr, cu pereții afumați pe dinafară și ciuruiți de schije, zincuită pe dinăuntru, ca un adăpost subteran, în care nu trebuie să se strecoare umezeala... În casă, mirosea totdeauna a pîine caldă... Ca la brutărie : pîine, pîine, mereu pîine, o casă totdeauna cu pereții aburiți de făină, cu pardoseala încinsă ca o vatră de cuptor, de cărămizi roșii și cu uși negre, de tuci ; o casă în mijlocul căreia se afla un ceaun imens, pe o pirostrie de aur... Nu știu de ce toată copilăria am avut oroare de această acerbă închipuire a agoniselii, închipuire spun, pentru că în fond nu ai agonisit nimic..." Bătrînul se amețise puțin, surîdea vinovat, stingherit parcă de faptul că de la un moment dat nu mai izbutea să-și țină gîndurile în rînd, că dădeau năvală, învălmășite prostește, el singur înțelegînd că n-aveau nici o noimă. „Hai să ne culcăm... Mamă-ta s-a întors pînă acum de trei ori pe partea cealaltă." ; „Hai s-o trezim să vadă și dînsa biblioteca." ; „Nu, se împotrivise bătrînul, are să te întrebe la ce-ți folosește..." ; „Am s-o umplu cu cărți" ; „Care cărți ?" ; „Cărți bune ! Izbucnise în rîs. De-acuma, cam știu eu să aleg cărțile bune... Acum știu ce să caut... Esențialul e că sînt în stare să fac ceea ce altul, dacă mă aude, rîde și spune : «Fugi, tovarășe, de-aici, că nu poți dumneata să faci o bibliotecă !» Am făcut-o, uite-o ! E făcută de mîinile

mele, scornită din mintea mea! Deci nu sînt capabil numai să înşir vorbe, orice pot face şi n-are să-mi fie niciodată teamă de ziua de mîine. Înţelegi, tată? Am curaj, ştiu că voi reuşi." ; „Să-i spui asta şi maică-ti, măi băiete... Ea se teme că ai apucat şi tu pe calea zădărniciei, din care noi n-am ieşit niciodată." Au urmat cîteva zile de alergătură şi curăţenie generală în casa lui dom' şef. A făcut bătrînul rate la mobilă: studio şifonier, toaletă cu oglindă, fotolii, masă mare, ovală de sufragerie, scaune tapisate... Mama a dat jos de pe pereţi scoarţa oltenească cea groasă, de lînă bătută, şi a pus-o drept covor. Casa lui dom' şef era de nerecunoscut. Lăzile, ziarele, sticlele, hudrubele dispăruseră toate într-o magazie. Şi, pe nepusă-masă, la sfîrşitul lui mai, Emilian şi bătrînul şi-au luat concediu de odihnă s-o ducă amîndoi pe mama la mare...Erau zile frumoase, însorite, dar era încă puţină lume pe plajă. Mama vedea marea pentru prima oară în viaţă... „Paştele mă-sii! Ia zii, fecioare, ăluia să aducă nişte şalăi fripţi." Aproape seară de seară coborau toţi trei la restaurantul hotelului. Emilian descoperise uimit că mama lui ştia să danseze, că dansase pe timpuri, vals şi tango, că şi după ce-l născuse pe el, la 16 ani, rămăsese o frumuseţe ascunsă, de femeie dăruită unui singur om, care o purta prin sihăstriile înşirate de-a lungul căilor ferate... Acum, mama, cu părul cărunt încredinţat unei coafeze, descoperise şi ea că nu are decît 46 de ani, că tatăl, cu nouă ani mai vîrstnic decît dînsa, îşi păstrase robusteţea şi o anume supleţe de odinioară, şi aşa, în faţa valurilor care aducea în spuma lor şoaptele depărtărilor neştiute, toţi trei erau fericiţi pentru că trăiau şi erau împreună, iubindu-se cu nesaţul acelora care intuiesc că nu prea au destulă vreme să huzurească în joaca sufletelor lor cu marea... „Parşiva asta de mare" — glumea bătrînul cînd se plimbau seara pe faleză ţinînd-o pe mama de mînă. Într-o seară, Emilian nu-şi găsea somnul, se auzea orchestra din restaurant, poate că nici bătrînii, în camera lor, nu adormiseră încă. Se îmbrăcase, bătuse la uşa părinţilor, dar nu răspunseseră... Emilian coborîse singur, în restaurant... Erau puţine mese ocupate. Orchestra cînta parcă numai ca să-şi facă datoria.

Căută o măsuţă laterală, să nu fie între zece mese goale, cînd îi zări : tata şi mama, ei doi, numai ei, cinau tăcuţi şi fericiţi. Serveau clătite flambate şi beau şampanie... Emilian, cuprins de emoţie, se retrăsese grăbit, din local, ca nu cumva să-l vadă părinţii. A doua zi dimineaţa, bătrînul, cam posac şi evident jenat, îşi întrebă feciorul, la micul dejun : „Mă băiete, tu ce bani mai ai, că eu cu mama ta făcurăm o boacănă..." ; „Lasă — îl liniştise Emilian — mai am eu ceva bani." Către prînz, nisipul încălzit se făcuse ca o pătură moale, pufoasă... Toţi trei, întinşi pe acelaşi cearşaf, stăteau cu faţa spre soare. „Emile, se răsucise tatăl pe-o parte, eu cu mamă-ta ne-am gîndit ca tu să te opreşti cîteva zile la Bucureşti. Să-ţi aeriseşti casa şi să te interesezi. Mai am vreo şapte ani pînă la pensie... Ai timp să-ţi faci o facultate. Dacă vrei, are să stea mamă-ta cu tine... Cer şi eu, să mă transfere către Bucureşti şi..." ; „Bine, tată. Fac cum vrei tu..." ; „Nu cum vreau eu... Să faci cum trebuie."

Ana vru să-şi amîne plecarea la Bucureşti. Era nevoită, zicea ea, să recalculeze elementele necesare pentru terasamentul macaralei. Şinele pe care macaraua va rula nu puteau fi montate pe balast, ci pe planşeu de beton...

— Nu, Ana, se opuse Emilian cu o amărăciune pe care ea nu i-o văzuse niciodată întipărită pe faţă. Orice planşeu ai folosi, o viitură ca cea de ieri îţi răstoarnă macaraua... Am dat dispoziţie să fie pregătită maşina. Fă-ţi bagajele.

— De ce, Emilian ? De ce socoteşti că ai dreptul să decizi în locul meu ?

— Trebuie găsită o altă soluţie, înţelege-mă. Nu-ţi pot da avizul.

— Bine. N-am să-ţi cer avizul. Bagajele sînt gata. Mă conduci la maşină ?

— M-ai înţeles greşit...

— Nu-ţi face griji, nu e cazul! Ştii ce regret ? Că plec într-un moment în care ai nevoie de mai multă luciditate.

— Nu are rost să ne certăm...

— De-aceea mă şi grăbesc. Deşi aş fi preferat să fiu aici, cu voi, tocmai acum după...

La despărţire, Anei îi veni să plîngă. În lumina puternică a zilei de vară, îl văzu palid, cu riduri adîncite pe frunte... I se păru cărunţit brusc, îşi pierduse privirea lui deschisă, sinceră şi pătrunzătoare. Arăta istovit şi învins. Ar fi vrut să-l smucească, să strige la el : „Numai atît e suficient să te descumpănească ? Asta este rezultatul primei probe pe care tu, tu însuţi spuneai că o aştepţi ? Tocmai tu te laşi lovit ?“ Înainte de a se urca în „ARO“ îl sărută în fugă, parcă nerăbdătoare să se plimbe cu maşina, rîse, cu rîsul ei cristalin, de copil neastîmpărat, şi îl ameninţă :

— N-avea tu grijă că mă întorc cu toate ştampilele necesare şi ne apucăm de treabă. Dar se speriase singură de tonul ei nefiresc şi adăugase în ultima clipă : Te rog, odihneşte-te, nu exagera...

Maşina demară. Maiorul se întoarse cu mersul lui măsurat, ca şi cînd acum, în sfîrşit, avea răgazul să se ocupe de un lucru de la care fusese sustras. Se surprinse singur că mergea într-o direcţie care nu ducea nicăieri. Mai neplăcut era că se simţi observat de geolog. Pînă atunci nu-i sesizase prezenţa. Era cocoţat pe un bolovan mare cît o casă, dezbrăcat pîn-la brîu, şi se bronza... „Ce-i pasă ăstuia ! Face plajă ! Bine că nu-mi cere lapte de bivoliţă dimineaţa şi seara...“ Vru să-şi continue drumul.

— Bună, bună ! A plecat, s-a dus ? îi strigă Pintilie.

— Da, a plecat.

— Aveţi un foc ? Merită fumată o ţigară. Pot oferi un „Malboro“ de-ăsta, superlong...

Au aprins ţigările. Pintilie sorbea fumul şi se uita la soare. Maiorul privea cercurile de fum...

— Ar fi foarte interesant, tovarăşe maior, dacă am afla cu exactitate motivele pentru care nu prea ne agreăm reciproc...

— Nu sînt prea multe. Eu ştiu unul singur.

— Şi eu m-am gîndit la unul. Dacă nu coincid, înseamnă că există două.

— Atunci e clar, conchise maiorul.

— Totuşi vă rog să nu mă consideraţi o lichea.

Maiorul tresări. Se uită la Pintilie cu atenție, fixîndu-l cu privirea lui dură, fără menajamente. Pintilie îl suportă.

— De unde-ai tras dumneata o astfel de concluzie ?

— Din felul cum mă privești, trecu geologul la persoana a doua singular. Am datoria să te informez : sînt căsătorit, îmi iubesc soția și copiii, îmi fac datoria la slujbă, îmi plătesc la zi întreținerea la bloc și am o comportare cetățenească justă. Nici bacșișuri nu dau. Nici măcar trimestrial, cînd mă duc la frizer să-mi fileze lațele. Acesta sînt și nu pricep de ce mă privești mereu cu același dispreț suveran.

Maiorul se înfurie.

— Intuiția e de vină. De ce strîmbi mereu din nas și te amuzi de orice ? Nu tot ce te înconjoară e un fleac. Disprețul meu suveran e o reacție în fața acestui rictus batjocoritor !

Pintilie rămase cu gura căscată.

— Dumneata vorbești serios ? I se stinsese țigara. Trase de două ori enervat și-o aruncă. Pe onoarea mea ! Cum adică ?

— Uite-așa ! Stai la soare și meditezi, la ce, nu știu, poate contempli furnicăreala noastră disperată, te amuzi să-i vezi pe ostași cum își caută prin nămoale valizele...

— Ei, nu, că e prea de tot ! Dar ce-ai vrea să fac ?

— Du-te și curăță cartofi, fă-ți singur o colibă, unde să dormi, că-ți dau eu tot ce-ți trebuie, pune mîna pe un tîrnăcop, că soare e și acolo, uite, unde se nivelează terenul pentru construirea unei baraci. Dacă nu, cară-te !

Pintilie era negru de indignare :

— Deci asta era ! Eu eram parazitul... Hrănit, ținut în puf, acceptat de nevoie... Ei bine, stimate tovarășe maior, eu aștept aparatura de prospectare. Ce mănînc plătesc.

— Nu-ți vom primi nici un ban pentru mîncare.

— Perfect, n-o să mănînc de la voi. Pot să și rabd, pînă o să-ți precizez un răspuns sigur în privința șopronului ăla.

Ca un făcut, în aceeași zi Emilian mai avu cîteva discuții neplăcute cu subordonați de-ai lui, nemulțumit de faptul că aceștia nu se gîndeau să rezolve niște dificultăți, în felul în care el considera că s-ar fi putut rezolva mai

simplu, mai eficient. „Ce dracu — mormăia de unul singur —, parcă le-a plecat și mintea cu apa la vale..."

Dar nici lui nu-i trecea prin gînd că, în fond, nu avea încotro și trebuia să accepte situația : furtuna, inundarea taberei și prăbușirea unei porțiuni de rambleu întîrziaseră lucrările cu aproape o lună de zile. Neacceptînd această realitate, se mînia cînd vedea cinci militari opintindu-se să deplaseze o greutate, în vreme ce alături duduia degeaba un tractor, care ar fi tras greutatea aceea după el în cîteva secunde... Dar tractorul stătea, pentru că nu era un cablu... Și cablul nu exista pentru simplul motiv că se rupsese cu două ceasuri înainte, la despotmolirea unui buldozer. Dar nu mai erau alte cabluri ? Erau, sigur că erau. La magazie. Însă la magazie plutonierii inventariau materialele, primiseră ordin chiar de la el, căci și magazia fusese inundată... „Calm..., trebuie să mă stăpînesc, să fac pe dracu-n patru și să nu mă mai răstesc la nimeni..." Se dojenea căci nu puteă să nu țină seama că toți — ostași, gradați, ofițeri — munceau de două zile și două nopți fără răgaz, la lumina soarelui și la cea a reflectoarelor, și nimeni nu venise la el să se plîngă..

— Avem noroc de băieți buni — constată Dobricescu, la un moment dat...

— Mda, avem de toate. Mai ales noroc, răspunse maiorul, răutăcios. Timpul, cu timpul stăm noi mai prost... Și cu o pagubă de cîteva milioane ! S-a lăsat iar noaptea și noi...

— Vă înțeleg..., ar trebui să vă culcați în noaptea asta.

— Dumneata ai putea dormi ?

— Nu. Dar ar trebui să putem.

„Ar trebui ! Dăm din mîini, dar ce folos ? O lună de restanță înseamnă să intrăm în iarnă. Poate mai rău : să ne cărăm de-aici, pînă-n primăvară, și să lăsăm lucrările neconsolidate, la cheremul vremii, iar în primăvară s-o luăm cu refaceri, cu consolidări, și, uite-așa, restanța crește, mai vine încă o furtună, se mai întîmplă cine știe ce și gata : încă o iarnă... Oare nu se poate realiza nimic pe lumea asta fără întoarceri, fără chinul acesta blestemat al impedimentelor ? Auzi colo ! Noroc că avem băieți buni... Dar ce-am fi putut avea ?"

Fără nici o vorbă, plecă din comandament. Dobricescu nu se mai mira demult de maniera în care Negrea încheia discuțiile. La început se simțise jignit, însă, cu timpul, se obișnuise. Învățase să descifreze în tăcerile comandantului, dar mai ales în deciziile imediate, calitatea deosebită a acestuia de a-și rectifica imediat pornirile pripite. Asculta, ținea minte și reacționa prompt, lucid. Era mai bine așa.

Maiorul se duse direct la „streașină", coborî sub rambleu, acolo unde cîteva echipe de militari rezideau peretele de piatră smuls de viituri. Undeva, sus, duduia un grup electrogen. Militarii lucrau la lumina a patru reflectoare montate pe tulpinile unor copaci. Se apropie, nimeni nu-i simți prezența. O voce spartă, veselă, cînta stupid : „De la noi, pîn-la Ploiești, / Multe lucruri mai găsești, / Construite de partid, / Într-un ritm foarte rapid..."

„Cine dracu zbiară așa, ca un nărod ?" Nu mică îi fu însă mirarea cînd constată că „nărodul" cu voce spartă era însuși Cocoșilă. „E stupid !"

Militarii îl văzură. Caporalul strigă :

— Atențiune !

— Continuați ! ordonă maiorul și se apropie de Cocoșilă. Există cîteva lucruri care nu se pretează la nici un fel de glume, soldat Cocoșilă !

Soldatul încremenise în poziție de drepți.

— Unde-ai auzit dumneata cîntecul acela ?

— Acolo, tovarășe maior...

— Aici nu e acolo. Aici sîntem noi, care nu muncim în ritm rapid să ne scurtăm timpul detențiunii ; aici nimeni nu glumește pe seama patriei, a partidului și a muncii.

— Am înțeles, tovarășe maior.

— Vino, te rog, cu mine.

Emilian Negrea se înapoie însoțit de Cocoșilă în tabără, îl găsi pe medic, pe căpitanul Izvoreanu, treaz, citind.

— Doctore, mai ai cumva vreo rămășiță pe fundul de sticlă ?

— Ar fi un strop, se sperie căpitanul.

— Ia sticla și hai.

Îl căută după aceea pe geolog. Nu da de el. Îl descoperi tocmai în parcul auto. Juca șeptic cu subofițerul de serviciu.

— Dom'le, îl imită maiorul, te caut de-un ceas, vreau să ne mărturisim neapărat în seara asta.

— S-a făcut, se muie și Pintilie, în timp ce Cocoșilă aștepta deoparte, năuc, să priceapă ce are de gînd maiorul cu el.

— Băiete, noi ăștia trei, o să ne furișăm la deal, pe poteca ursului, știi tu, brădetul ăla de sus...

— Cunosc, tovarășe maior...

— Du-te, ia-ți ghitara și vino acolo.

— Tovarășe maior...

— Te rog eu... și-i șopti în glumă : Fii discret, că nu avem decît cîte-o înghițitură pentru cîți sîntem de față, mai mulți nu încap.

Și căpitanul, și geologul îl urmară tăcuți. Cocoșilă ajunsese sus, în brădet, înaintea lor. Maiorul îl rugă pe căpitan :

— Doctore, fă-i cinstea soldatului Cocoșilă să bea el prima înghițitură...

— Tovarășe maior, eu... eu nu beau.

— În seara asta trebuie.

Cocoșilă gustă stînjenit, rușinat și înapoie, mulțumind grăbit, sticla. Se făcu apoi liniște. Fiecare aștepta. Maiorul se uită la ghitară. Cocoșilă înțelese. Cu pași abia auziți, se furișă într-o parte și găsi un ciot să se așeze. Începu să cînte, așa, cu felul său de a cînta de unul singur ; era o grăire tristă, doinită, o poveste a cuiva rătăcit printr-o lume vrăjmașă...

— Să cinstim, tinere !

Geologul bău tăcut, apoi maiorul și la urmă medicul.

— Doctore, dacă-n noaptea asta nu înnebunesc, va trebui să-ți mulțumesc pentru stropul ăsta de coniac...

— Dar ce, ce s-a întîmplat ?

— Nimic, doctore ! Nimic deosebit în afara faptului că-mi vine să izbesc munții ăștia în capete ! Am întîrziat aproape douăzeci de ani, mi-am tot croit și răscroit drumurile vieții și a trecut timpul doctore, iar acum mă grăbesc degeaba, că-și bat joc de mine norii și munții...

Vorbea rar, cu un glas istovit, abia auzit...

— Voi construiți o șosea, dar eu ? Eu ce fac ?

Care „voi“ ? Oare cine se alcătuia în acest interlocutor colectiv pe care Negrea îl invidia, plasîndu-se pe el între cei ce nu sînt în stare să facă ceva folositor pe lume.

— Același lucru. șoptise medicul calm.

— Nu-i adevărat, doctore, eu fac curse contra cronometru...

— Ceea ce nu e rău deloc, interveni Pintilie.

— Zău ? insistă maiorul, mi se părea că ești un egoist. Mie ! Tocmai mie mi-se părea...

— Ascultă, se răsti geologul, astea-s muierisme, care nu-ți stau bine. Ce te doare ? Îți dă conștiința junghiuri ? Fii rezonabil și ia lucrurile așa cum sînt.

— Eu tot nu înțeleg...

Medicul încerca să-și dea seama de ce-ar putea fi vorba în fond.

— Nu e greu de înțeles îi explică mînios geologul. Dînsul conduce prima oară un șantier și, colac peste pupăză, tocmai unul ca ăsta ! Ehe ! Să fii sănătos, dom'le, cîte furtuni și necazuri o să mai întîmpini...

— Dar nu despre asta e vorba ! se răsti Emilian. Știam că vor fi !

— Una e să știi și alta e să te lupți cu ele.

— Nu-i adevărat ! Sînt singur, înțelegi ? Singur ! Îmi lipsește substanța omeniei !

— Asta-i altă socoteală... Și inginerul geolog Pintilie izbucni în rîs, apoi îi strigă lui Cocoșilă : Mă frățioare, unde te duseși ? Vino mai aproape, dom'le...

Cocoșilă se apropie, stingher și timid.

— Dacă aduserăm băiatul după noi, atunci să-l ascultăm, hotărî tot geologul. Ceva de inimă albastră ai ?

— N-am, să trăiți.

— Dar așa, o zicătură nerușinată să fugă gîndurile din noi ? Ia uitați-vă, dom'le la lună, cum se fandosește și-și arată rontunjimile în scăldătorile norilor ! Și noi stăm pe vîrfuri de munți să jelim corăbii înecate la mama dracului !

Ghitara zdrăngăni la început strident, dar după aceea începu o joacă, un fel de sambă furtunoasă, auzită într-un film. Dură puțin, căci Cocoșilă, răzgîndindu-se, trecu

într-altă melodie și-și dădu drumul vocii, cu o strigătură știută de el :

„Nu e-n lume nimenea,
Să nu-i placă dragostea...
Să nu-i ardă de cîntat
Cînd pleacă la semănat..."

— Sigur că da ! strigă geologul. Auzi dumneata, tovarășe maior, ce spune ? Ce simplu și pe înțelesul tuturor vine de se leagă toate, ca să putem avea la o adică un strop de vlagă în noi... Ehe ! Uite cum scapără neamul românesc, mai ales cînd iese soarele după ploaie...

— Vorba lui tata, își aminti și Emilian. Dacă nu-ți vine măcar o dată pe săptămînă, așa, un chef să dai cu căciula în cîini și să chiui de bucurie e musai să te întrebi de ce faci umbră pămîntului...

Bătrînul Negrea făcuse o socoteală cinstită. În nouă sute cincizeci și doi, cînd oricum avea posibilități mai reduse, un salariu mai subțirel, știa că are de tras o cheltuială de cinci ani, ca să-și facă băiatul facultatea... Ce se petrecuse, bine, rău, cert era că fusese scutit de angaraua asta, și că acum după unsprezece ani, cînd are și leafă de șef de gară, și cîteva miișoare puse de-o parte, și n-are de ce se plînge, se cuvine să își achite vechea datorie... N-are de ce să se rușineze băiatul că la treizeci de ani se apucă de învățătură pe cheltuiala tatălui. Pe lîngă bursa pe care spera s-o obțină, Emilian nu avea nevoie decît de cel mult patru sute de lei pe lună să întețină casa din București, la care, într-adevăr, n-avea sens să renunțe... Instalarea lui definitivă avea să se decidă, evident, după terminarea facultății. Care facultate ? „Construcții, drumuri și poduri", îl informase Emilian. „Ceruica mătii..., rîsese tatăl. Deci vrei să rămîi tot un soi de genist..., treaba ta..., și mie îmi place." Au urmat zile de mari emoții... Mai știa băiatul matematică ? Mai avea timp să-și aducă aminte ? Cărțile se îngroșaseră între timp. „Taci, femeie, se îngrozea bătrînul ! Taci, că dacă ăsta micu

nu reușește din prima încercare, nici dracu nu-l mai convinge să încerce a doua oară." Dar reușise. Facultatea nu fusese doar un prilej de acumulare a cunoștințelor tehnice. Anii aceia din 1963 pînă în 1968 aduseseră și pentru el, ca pentru mulți, foarte mulți oameni, evenimente de mare însemnătate, ce răspundeau limpede, pe față, la multe întrebări mocnite, ascunse. Student eminent, Emilian se integrase în lumea colegilor cu zece ani mai tineri, datorită în primul rînd încrederii, stimei cîștigate încă din primul an de facultate. La rîndul său, el însuși trăise, în contactul acesta intim, al colectivității studențești, o revelație : cei cu zece ani mai tineri erau mult mai îndrăzneți în felul lor de a înțelege viața, mult mai cu picioarele pe pămînt. Îl uimeau cu luciditatea spiritului lor critic, profund. În discuțiile din seminarii, în adunările asociației studențești, ori de cîte ori era vorba despre viitor, mînjii — cum le spunea Emilian — făceau alergie la orice formule stereotipe, soluții preconcepute sau false criterii. În primul rînd, oamenii și mai ales cei tineri căpătau convingerea că membrii de partid, care trăiau împreună cu ei, muncind la fel, luptînd cu aceleași greutăți cristalizează opinia și năzuințele tuturor, dîndu-le vigoarea faptului împlinit. Dispăruseră treptat distanțarea rigidă și emfaza acelor comuniști care cu cîțiva ani în urmă erau gata să pună pe oricare la punct : „Vezi-ți de treaba dumitale, tovarășe, că nu dumneata hotărăști ce și cum..." De la o vreme, dimpotrivă, oamenii erau solicitați să decidă ei înșiși : „Ce părere aveți, fraților, ne apucăm sau nu de treaba asta ?" Dacă tăceau, era semn rău : „Scîrțîie ceva" — sesizau activiștii de partid, alarmați, și începeau să răscolească motivele tăcerii. Adesea constatau că oamenii au rezerve din cauză că un anume tovarăș, pus să răspundă de treaba respectivă, nu era capabil. În institutul de construcții, în toate facultățile, studenții se lansau într-o nouă modalitate de studiu : în laboratoare, la cursuri, prin seminarii, pregătindu-și examenele, acordau un interes prioritar noțiunilor care erau în relație directă cu munca de șantier. La repartizări, absolvenții nu se mai băteau pe posturile existente în marile orașe, ci pe cele disponibile în șanti-

erele importante... Reprezentanții trusturilor dădeau tîrcoale pe lîngă comisiile de repartizări și licitau între ei pe șeful unei promoții... „Cît, bă ?", întreba unul ce-și aștepta rîndul. pe cel ieșit de la comisie. „Două mii, spor de noapte, spor de șantier. prima și lasă-mă-n pace, că mă duc să-mi fac bagajele..." Emilian, ca președinte al asociației pe institut. ales încă din anul I, prezent la asemenea împrejurări, se bucura, îl entuziasma nerăbdarea colegilor lui mai „mari", care țîșneau ca din pușcă din facultate spre șantier. Mamei, care sta cu el mai bine de opt luni dintr-un an, îi spunea : „De data asta n-am greșit ! Asta mi-e pîinea, mamă." În viața lui se menținea același riguros program : deșteptarea la cinci. halterele, o jumătate de oră de alergări pe aleile părculețului de la colț, dușurile reci, orele tîrzii de studiu... Intervenise însă o nouă pasiune : muntele. În fiecare sîmbătă pleca împreună cu alți cinci entuziaști, cu otgoanele în spinare, în Bucegi... Vara ca vara, dar iarna, în timpul vacanței de după prima sesiune, o luau cu corturile prin viscolele crestelor din Făgăraș... Odată îi căutaseră elicopterele, fără să le dea de urmă... Mama da disperată, zilnic. zeci de telefoane la federația de alpinism, doar-doar o afla ceva vești... Dumnealor, dispăruții, se aflau bine-mersi, sănătoși, într-o comună din căldarea Titeștilor și așteptau să se deszăpezească un traseu forestier, pe care puteau ajunge la Cîineni, în Valea Oltului... Cum ajunseseră tocmai acolo ? Schimbaseră traseul, intuind primejdia viscolului, și cedaseră altitudinea. „Bine, măi băiete — se văitase mama cînd îl văzuse cu barbă, cu fața arsă, arămită de gerul și vînturile înălțimilor — se poate una ca asta ? Să..." ; „Gata, mamă ! Și-așa ne-am primit perdaful de rigoare la club... Am fost sancționați, gata !" Sorbise o jumătate de oală de supă fierbinte și dormise două zile. Nu se ridicase din pat decît ca să mănînce și să se culce iar... L-a zgîlțîit într-o seară Vlad : „Scoală-te, naiba, că e trecut de șapte, trebuie să-ți dai barba aia jos, să te îmbraci... Hai, mă, scoală-te odată..." Emilian se uitase urît și se întorsese cu fața la perete. Dar înainte de a adormi iarăși profund, își regăsise o secundă memoria : Era Vlad... Nu-l mai văzuse de ani de zile... Adică cum ?

Își ridicase capul, năuc, îl privise ca să se convingă : „Tu ești ?“ ; „Da, cred că eu sînt.“ Vlad purta uniformă de locotenent-colonel, o uniformă care-i stătea turnată pe umerii săi lați. Un locotenent-colonel tînăr de 34 de ani, vesel, cu cunoscuta expresie de siguranță și încredere în sine pe care o are cel convins că doi cu trei fac cinci, oricîte speculații s-ar face pe seama lucrurilor și a vieții. „Drace !“, exclamase Vlad, dînd cu ochii de imensa bibliotecă a lui Emilian. De unde-ai făcut rost de splendoarea asta ? „Am descoperit un tîmplar dat dracului...“ Emilian căsca și se întindea... Îi strînsese mîna lui Vlad, și-abia acum îi văzuse gradul : „Bun venit în Capitală, tovarășe locotenent-colonel.“ ; „Ce venit ? Păi eu, frățioare, sînt în București de doi ani. Urmez Academia Militară. La anu', gata !“ ; „Vrei să spui că tu erai aici ? Bravo !“ ; „De doi ani — se scuzase Vlad — e a doua duminică în care-mi permit o învoire, și asta numai din pricina Verbinei. Am chemat-o de la Vîlcea să sărbătorim zece ani de la căsătorie. Ce stai, mă, și te întinzi ?“ ; „Dar ce să fac ? Ai dreptate... Hai dincolo, să ne dea mama să bem ceva... Mi-e și foame... Hai...“. Emilian a pornit-o spre ușă, dar în clipa cînd a deschis-o a și închis-o imediat, îngrozit de zarva de dincolo. „Ce-i, mă, cu creșa asta-n sufrageria mea ?“ Vlad a izbucnit în rîs : „Copiii, mă, doi ai mei, patru ai cumnată-mii. Total șase. Tanti a zis să-i aducem încoace și noi să plecăm fără grijă.“ Emilian tot nu înțelegea. „Unde să plecăm ?“ ; „Deșteaptă-te, nu mai dormi pe tine. N-ai auzit că astăzi eu și Verbina...“ ; „Felicitări.“ ; „Avem sindrofie mare la Lido, și-am venit să te luăm.“ ; „Pe mine ? Ce să fac eu acolo ?“ ; „Să mănînci, dacă zici că ți-e foame, să bei cu noi și să te duci dracului la baie ! Fă un duș rece, trezește-te, dă barba jos și mișcă-te mai repede...“ Emilian n-apucase să răspundă nimic. Droaia de copii, dezlănțuită din cine știe ce pricină de joacă, încurajată de mama lui, au dat buzna în cameră, dar văzînd o namilă bărboasă, posacă, doar în pijama, proptită în mijlocul încăperii, încremeniră ca-n fața balaurului. „Ce-i mă, mînjilor ?“. Au zbughit-o pe ușă fără să o mai închidă după ei. Așa că Verbina, în toaleta ei de seară, venită să strunească copiii, rămăsese față în față cu Emi-

lian. „Îmi dai voie să te sărut ?“, îndrăznise Verbina şi sărise de gîtul lui Emilian. „Uşor, uşor — mormăise el —, să nu te înţepi în mărăcini.“

Apăruse şi sora Verbinei, o femeie ceva mai împlinită, tăcută şi timidă, iar în spate bărbatu-său, un ins la fel de stingherit de modul în care îşi făceau cunoscute reciproc numele. În sfîrşit, Emilian restabilise firescul relaţiilor : „Căraţi-vă cu plozii voştri de aici, pînă mă îmbrac !“ Şi răcnise : „Mamă ! Îmi trebuie o cămaşă scrobită. Vă arăt eu vouă dacă-i pe-aşa ! Am un costum nou-nouţ, făcut acum doi ani, şi-o să-i facem inaugurarea... Ieşiţi afară, că mă grăbesc.“ Rămăsese Vlad, care-l ajuta, însoţindu-l pînă şi în baie, sporovăindu-i cîte-n lună şi în stele, în timp ce Emilian, gol, sub duş, rîdea cu hohote, chiuia, cîntînd refrenele melodiilor la modă... Se răsese în mare grabă. „Dă-te la o parte, să mă arunc în pantaloni.“ În mai puţin de-o jumătate de ceas, Emilian se gătise, ferches nevoie mare, vesel, amuzîndu-se pe seama lui Vlad : „Te-ai cam îngrăşat, colonele !“ ; „Unde vezi tu că m-am îngrăşat ? se indignase Vlad. Dacă mă dezbrac acum, îţi arăt numai muşchi.“ La restaurant îi aştepta o masă aranjată pentru mai mult de douăzeci de persoane. Parcă înţeleşi să întîrzie la fel, invitaţii s-au arătat aproape deodată cu toţii. Emilian simţise o uşoară strîngere de inimă. Mai toţi cei prezenţi erau foştii colegi de şcoală militară, ofiţeri genişti, cu soţiile lor, o mică şi intimă colectivitate legată de o certă permanenţă, de ani trăiţi împreună, pe un anume făgaş de viaţă. Numai el, cumnatul lui Vlad şi inginerul Şerbănescu, care lucra tot într-o unitate de geniu, erau „civili“. Emilian, uitîndu-se spre două scaune încă neocupate, îi şoptise lui Vlad : „Barem, ăia doi, care-au mai rămas să sosească, sînt în afară de dialogul vostru ? Ca să am şi eu cu cine schimba o vorbă.“ ; „Oarecum, surîdea Vlad misterios. E un prieten de-al tău, cu nevastă-sa.“ ; „Care prieten ?“ ; „Ai răbdare...“ Ospătarii începuseră să mişune cu platourile încărcate pe deasupra farfuriilor... Orchestra, cu o zvîrlugă de solistă, intrase într-un rock, vinul era bun, aşa că Emilian se surprinsese cuprins de invidie... Era în jurul lui multă veselie, el însuşi se simţea bine, dar

de unul singur... Niciodată nu avusese această senzație de-a dreptul neplăcută, pe care-o avea acum, că lîngă el nu se afla o femeie care să-i surîdă, căreia să-i sărute, în timpul dansului, o șuviță de păr, un cîrlionț răzvrătit deasupra urechii... „Mă, Vlad, trebuie neapărat să dau un telefon." ; „Bine invit-o", pricepuse Vlad. Emilian telefonase Anei : colegă de facultate, alpinistă și ea, tovarășă a grupului de escapade montane duminicale... Era singura femeie căreia Emilian i-ar fi putut explica scurt, telefonic, sensul unei invitații pur colegiale... Și Ana înțelesese în felul ei, în virtutea solidarității sportive, că „Tapirul" — șeful grupului —, are nevoie de parteneră la o veselie. Dar înainte de a sosi Ana, sosise și perechea întîrziată : generalul Fronea cu soția. Generalul, îmbrăcat civil, ca dealtfel toți ceilalți camarazi ai lui Vlad, strînsese mîna lui Emilian, examinîndu-l de sus pînă jos și hotărîse : „Nici nu te-ai schimbat, nici n-ai îmbătrînit. Îmi place cum arăți, Negrea !" ; „Nici... nici... dumneavoastră nu v-ați schimbat", se împleticise Emilian, emoționat. „De ce n-ai mai dat pe la mine ? Eu m-am gîndit adesea la dumneata... Și m-am și interesat pe unde ești și cu ce te ocupi... Dar ce, ești singur ? Unde ți-e soția ?" ; „Cine se frige cu supă, suflă și-n iaurt, tovarășe general." Generalul se lăsase acaparat de Verbina, într-un mod care-l nedumerise pe Emilian. Cînd plecase de la masă, spre hol, s-o aștepte pe Ana, care trebuia să sosească, îl și întrebase pe Vlad : „Mă, nevastă-ta face ochi dulci generalului..." ; „Nu. Fiica generalului lucrează împreună cu Verbina." „Iat-o, ea e — sărise Emilian. Hai să te prezint." Ana, o fată de douăzeci și doi de ani, cu aer de băiețoi, într-o rochiță scurtă de tot, de culoarea ierbii crude, micuță de statură, fragilă parcă, ca un lujer, cu ochi mari, negri, îi întinse lui Vlad să-i sărute o mînuță cu degete prelungi și subțirele. „Ana Argeșanu, se recomandase ea sobru, adăugînd apoi veselă : La facultate mi se zice Pătrunjel." Îl luase pe Emilian de mînă și-l certase, după ce-l sărutase tandră pe obraz : „De ce ți-ai ras barba ? Erai delicios." Prezentată la masă tuturor, Ana ghicise sensul unor șușoteli și mai ales al unor priviri ironice ce comparau vîrsta ei cu a lui Emilian și considerase necesar să-i

precizeze Verbinei : „Dacă vreuneia dintre prietenele dumneavoastră care arată atît de drăguțe îi par o fetișcană certată cu prejudecățile, vă implor eu să o asigurați că sînt virgină, că am zece la toate examenele și că nu-mi plac bărbații decît atunci cînd sînt cuviincioși." ; „Crezi că e nevoie ?", se mirase Verbina, stingherită de îndrăzneala studentei. Vreau să te simți bine între noi." Ana părea că ascultă cu toată atenția amabilitățile Verbinei, însă ea avea altă ocupație : examina pe furiș pe toți cei de la masă. Nu-i scăpase nici faptul că Verbina i se adresase cu certă convingere că are de-a face cu iubita lui Emilian. Prea era curioasă și vicleană Verbina asta. Așa că Ana începuse să sporovăiască : „Noi sîntem un grup de cinci prieteni. De fapt, patru băieți și cu mine. Sîntem colegi de institut, dar s-a nimerit să fim din facultăți, ani și grupe diferite. Rar ne vedem în timpul săptămînii... Ne întîlnim doar sîmbăta, la prînz, la trenul de Predeal. Și eu, și băieții ne ascundem o mică infirmitate : nu ne îndrăgostim. Fiecare, dintr-un motiv al său, a aderat la această mică familie a efortului, a curajului, a luptei cu muntele, care oferă, practic, o mie și una de soluții morale, purificatoare dacă vreți, într-o perioadă foarte delicată a existenței noastre." ; „Dragă Ana, Emilian al dumitale am impresia că exact acum nutrește gînduri necurate", se amuza Verbina, arătîndu-i Anei discret că Emilian dansa ca hipnotizat cu o femeie ce-l învăluise cu totul și care-i ciripea fără întrerupere la ureche. „Ți-am atras atenția — îi explicase Verbina — ca să știi de ce nu prea cred în efectul purificator al grupului vostru celibat." ; „Nu există ecuații fără necunoscute", acceptase Ana, întorcînd privirea să nu-l vadă pe Emilian dansînd. Gestul fusese suficient să o edifice pe Verbina. „Ce puneți la cale cu atîta patos ?, se amestecase Vlad. Voi nu dansați ?" O invitase apoi pe Ana. „Cum să nu ? ! Dansez, dar dacă nu mă invită nimeni..." În timpul dansului Vlad, care, în pofida staturii sale, se mișca foarte ușor și cu o distincție ce-o surprinsese pe Ana, atacase frontal : „De fapt cum trăiește individul acesta între voi, stimată tovarășă Pătrunjel ?" ; „Ca leușteanul — îl informase sec fata —, dacă vă referiți la diferența de vîrstă." ; „Și

de ce ești atît de pornită ?" ; „Pentru că, după cîte știu, ați fost toți colegi, prieteni și ceea ce e mai important : camarazi." ; „Deci ar trebui să ne porți sentimente de genul acelora pe care le are fostul nostru coleg." ; „Nu pot. Știu că v-ați dispensat toți de el, ca de o măsea stricată..." ; „Noi ?, s-a încruntat Vlad. Așa spune Emilian ?" ; „Nu, el nu. Eu spun." ; „Dumneata nu știi despre ce e vorba", o repezise Vlad, bucuros că se isprăvise dansul și că o putea conduce la locul ei. „Tata — a continuat Ana — este bun prieten cu redactorul șef al revistei unde a lucrat Emilian. Ați auzit de colonelul Fulgeanu ?" ; „Da, am auzit." ; „El mi-a spus că atunci cînd s-a anchetat cazul Negrea s-au strîns la dosar și referințe ale colegilor de școală militară... Toate îl descriau ca pe un tip carierist, îngîmfat. Dumneavoastră ați refuzat să scrieți o referință. Iar în dosar refuzul a fost explicat prin faptul că vă era greu să vă exprimați profunda indignare..." Emilian lălăindu-se într-un cor ce se căznea să murmure „Pe Mureș și pe Tîrnave", între vreo patru foști colegi, observase că Vlad și Ana vorbesc de el. Le zîmbise de la distanță. Verbina, îngrijorată de contractarea feței lui Vlad, se apropiase : „Dragule, ferește-te de dumneaei. Inspiră gînduri negre." ; „Ceea ce s-a și întîmplat", recunoscuse Vlad. „Despre ce este vorba ?", se interesase Verbina. „Despre răni care nu se închid niciodată", îi explicase Vlad, se scuzase apoi cu o plecăciune și plecase să invite la dans. „Prin urmare, draga mea, triumfase Verbina, îndemnînd-o pe Ana să guste dintr-o înghețată de ciocolată, teoria celibatului provine din faptul că-l iubești pe Emilian Negrea. El te-a poreclit «Pătrunjel», nu-i așa ?" ; „Da. El. Fapt pentru care nu-i port decît o oarecare stimă în plus. Dar nu e vorba despre dragoste." ; „Pe cuvînt de onoare ?" ; „Pe cuvînt de onoare !" ; „Păcat !", oftase Verbina. Generalul Fronea, după ce făcuse o agreabilă prezență, îndrăznind să uimească soțiile cu cîteva anecdote, mîncînd cu prefăcută poftă și stînd cu un pahar plin în față, profitase de un moment prielnic ca să se facă nevăzut. Discret, îl felicitase încă o dată pe Vlad și strînsese mîna lui Emilian. „Îmi pare bine că sînteți tot împreună. Te rog să mă cauți neapărat săptămîna

asta. Îţi dă Vlad numărul meu de telefon. Vreau să stăm de vorbă". ; „Am să vă caut, tovarăşe general." După ce fusese observată plecarea generalului, ofiţerii răsuflaseră uşuraţi şi mai băură cîteva rînduri de baterii. „Un general inteligent — îşi dăduse Verbina cu părerea — ştie să se retragă în asemenea ocazii exact atunci cînd trebuie".; Vlad era de acord. Se uita la Emilian şi la Ana. Dansau tăcuţi, preocupaţi de plutirea cît mai uşoară, mai lină şi mlădioasă pe melodia unui vals lent, pe care solista îl umplea cu şoapte insinuante, cu adînci respiraţii în microfon. „Muzica cere altceva — opinase Vlad, cu subînţelesuri —, nu rotocoale închipuite în jurul lumii presărate cu flori de tei... Uită-te la ăia din colţ, cum se sufocă reciproc. Pe cînd Emilian cu pătrunjica lui, parcă-s din altă lume..." ; „Nu-mi place fata asta." ; „E un om, nu e o fetişcană. Mie îmi place."

Pe ring Ana a profitat de ocazie că valsul se isprăvise şi începuse un tango, ca să-i spună lui Emilian : „Sîntem bănuiţi de ceva teribil de grav..." ; „Şi ce dacă ?" rîsese Emilian. „Soţia lui Vlad mi-a spus că te iubesc." ; „Ce i-ai răspuns ?" ; „Că nu." „Puteai să o aprobi. Îmi făceai un mare serviciu." ; „Anume ?" ; „Eram lăsat în pace. Verbina i-ar fi şoptit mamei, iar dînsa nu s-ar mai zbate atita să mă domesticească !" ; „Iartă-mă că te întreb. Eşti, într-adevăr, chiar aşa de «sălbatic» ?" ; „Nu chiar !..: Mi-am iubit prea mult soţia. După aceea n-am întîlnit o altă femeie care să-mi placă în mod deosebit." ; „Oare ? Blonda asta, care... Chiar... chiar nu-ţi place deloc" ? „Las-o baltă, păcat de Şerbănescu, îmi pare rău de el, dacă e adevărat ce se vorbeşte." ; „Este, ştiu de la Verbina. Spune-mi : ţi se întîmplă des să fii asaltat aşa, fără nici-o reţinere ?" ; „Din cînd în cînd — rîsese Emilian —, însă li se face repede silă cînd văd că au de-a face cu un mărginit care consideră că şi un sărut e o problemă de conştiinţă" ; „Şi dacă minţi ?" ; „Ce ?" ; „Dacă mă minţi, acum, pe mine ? Uite că eu nu te văd făcîndu-i morală blondei că-şi înşeală soţul, în clipa în care o aripă a capotului i-ar aluneca pe lîngă coapsa ei, într-adevăr înnebunitoare.", „Adevărat", a recunoscut Emilian ; „Şi-atunci ? Care-i adevărul ?" ; „Gata, isprăveşte, Ana ! De-aceea te-am

chemat : să nu-mi închipui nimic în legătură cu blonda sau cu altele de soiul ei." ; „Mulțumesc pentru rol. E tot ce-și poate dori o femeie !" Emilian izbucni în rîs : „Mă taci să cred că Verbina a ghicit adevărul." ; „Am o idee : sărută-mă." ; „Ești nebună !" ; „Dacă nu mă săruți, îți fac o scenă stupidă și plec." ; „Ana !" „Vreau acum" ! „Bine, na !" Și Emilian o sărutase pe frunte, continuînd să se amuze. „Acum e rîndul meu", a rîs Ana ; încolăcindu-și brațele în jurul gîtului său, se săltase pe vîrful picioarelor și pentru că nici așa nu-l ajungea, îl obligase să se aplece, ca să-l sărute pe gură. „Gata", răsuflă ca emoționată, ca după cine știe ce efort. Hai acum să bem ceva, că mi s-a făcut sete. Vreau coniac."

Revenind la masă, Emilian încercase să se asocieze în discuția celor din jur, dar, din felul cum schimbaseră brusc subiectul, înțelesese că discutaseră ceva care-l implica... Așa că se întorsese tot spre Ana.

„Știi — se răzgîndise însă fata — am altă idee. Cît e ceasul ?" ; „E trecut de două", se uitase mai repede Vlad la ceas. „Vă invit la mine la un coniac și o cafea. Veniți ?" ; „Cine, adică ?" întrebase Vlad. „Toți cîți vă aflați de față. E duminică, îmi trimit babacii la plimbare, ca să rămînă toată casa pe seama noastră. La ora șase după-amiază. Gălăgia mesei se topise în efectul unei asemenea invitații. Cine era la urma-urmei drăgălășenia asta și ce-ar avea dumneaei în clin și-n mînecă ? După ce că se afișa, fără jenă, cu un om în toată firea, mai avea și neobrăzarea de a-i băga pe toți într-o oală. „Hai, zău !, insistase Ana. N-are rost să faceți nazuri. Și îl implorase, mîngîindu-l drăgăstoasă pe Emilian : Spune, dragă, și tu ceva... Roagă-i să nu mă refuze..." Îi uluise în continuare pe toți — bărbați și soții —, spunîndu-le cîtorva pe nume, rugîndu-i să vină, indicîndu-le adresa, firesc, ca și cînd i-ar fi cunoscut de cînd lumea. „Ce rost are — ezitase blonda, încercînd prima s-o refuze. Noi... ne-am întîlnit cu ocazia acestei aniversări. Mîine avem tren" ; „Ne împrăștiem care încotro", completase altă nevastă. „Tocmai — insistase Ana —, pentru că vă revedeți atît de rar, zău, vă rog eu, veniți cu toții la noi." Verbina încerca să evite : „De ce

toți ? Uite, eu și Vlad venim. Cine mai e dispus să meargă cu noi ?" Nici un răspuns. „Atunci e perfect, se bucurase Ana. Exact asta și doream să aflu : cîți dintre dumneavoastră se mai consideră colegi cu fostul ofițer Emilian Negrea. „Ana !", se răstise Emilian. „Nu puteam, dragă — se scuză ea cu glas tare, ascuțit, să fie auzită —, îmi stătea aici, în gît, de cînd am venit și mi-ai făcut cunoștință cu dumnealor." În jurul mesei se făcuse o liniște asemănătoare unei reculegeri... „Scîrț !, se strîmbase blonda lui Șerbănescu. Dacă s-a achitat tot, ar fi bine să mergem." ; „Ai dreptate, se arătase înțelept și inginerul Șerbănescu. Totuși, dați-mi voie, o clipă, să o întreb ceva pe dînsa..." ; „Ana Argeșanu mă numesc." ; „Așa, mă rog... Nu ți se pare că ai o părere prea bună despre dumneata ?" ; „Lică, se opusese blonda. Se poate, dragă ?" ; „Ia taci, se răstise numitul Lică, taci, că tu nu pricepi ce vrea adică să zică dumneaei..." ; „Are dreptate soțul dumneavoastră, se amestecase Ana. Nu știți ce vreau eu adică să zic. Să mă exprim în clar, tovarășe inginer Șerbănescu ? Nu e locul potrivit. De-aia era preferabil să veniți la mine, la o cafea. Acasă puteam vorbi pe șleau, fără nici o codificare. Aici e spre binele dumneavoastră să rămînem fiecare cu concluziile gîndite. Ce părere aveți ?" ; „Matale, puicuțo..." scrîșnise Șerbănescu, dar în aceeași clipă se pomenise prins zdravăn din spate de Vlad Șoimaru : „Dacă mai rostești o vorbă..." ; „Am înțeles, rînjise inginerul. Am înțeles tot, tovarășe locotenent-colonel. Îmi permiteți să plec ?" ; „D-aia ne-ați chemat ?, a țipat speriată blonda. Taci, Lică, tu nu vezi ?" ; „Măi, Negrea — se porni un alt invitat, care se păstrase mai rezervat, tot timpul petrecerii —, măi, ce regreți tu ca fraierul ? Că ai plecat din armată ? Noi te-am dat afară ? De ce ne înjură puștoaica ta ? Văd că ne știe pe fiecare, ca și cînd numai despre noi vă este vorba. Ce ți-a cășunat, Negrea, pe noi, ăștia? Hai?" Emilian se ridicase de pe scaun, îi privise pe fiecare în parte... Toți, absolut toți erau mai mult sau mai puțin amețiți... Toți îl priveau năuci, cu surîsul nevinovat al celui care întreabă : „Ce-ai cu mine, frățioare, ce-ți veni să scormonești niște treburi de care am uitat de mult ? Zău că am uitat..." Nu avea ce să

le răspundă. Unii erau cu adevărat în afara oricărei învinuiri. Dar cîțiva dintre ei, și el nu știa care anume, dăduseră cu satisfacție o mînă de ajutor celor ce-i plăsmuiseră dosarul acela. Așa că i se adresă Verbinei : „Haideți, că o dădurăm dracului pînă la urmă ! Halal !" ; „Chiar așa, rîsese Verbina. N-ați mai avut alt prilej de răfuială... Să vă ia naiba pe toți !" ; „De ce pe toți ?", întrebase Ana. Să mă ia pe mine, că eu nu mi-am ținut gura. Vă rog să mă iertați..." Regretul Anei era sincer, adevărat. „Ce te-ai bosumflat așa, deodată ?", o liniști Verbina. Ai spart geamul, îl plătești și gata. La șase sîntem la voi." ; „Vă aștept, pa !" Ana o sărutase pe Verbina, apoi îl rugase pe Vlad : „Vreau să mă conduceți dumneavoastră, nu Emilian. Sînt supărată pe el." ; „De ce ?" ; „Pentru că nu rezistă ispitelor." Și trecînd pe lîngă blondă : „Doamnă, sînteți încîntătoare !" Apoi îi șoptise la ureche : „Telefonează-i. Îi găsești numărul în cartea de telefon. Nu pierde ocazia, că e păcat." Femeia roșise, iar bărbatu-său se înnegrise și cășunase : „Ce..., ce ți-a șoptit, spune ce ți-a șoptit aia la ureche..." ; „Ia mai slăbește-mă ! Te-ai îmbătat ca o curcă..." Ultimii care au plecat, împărțiți în două taxiuri, au fost Verbina cu soru-sa într-o mașină, Vlad, cumnatu-său și Emilian în următoarea. Acasă la Emilian, prichindeii umpluseră dormitorul, iar mama picotea într-un fotoliu. S-au desfăcut două canapele pentru femei iar bărbații s-au culcat toți trei în camera lui Emilian, pe două saltele pneumatice și într-un pat pliant. Uitaseră tot tărăboiul iscat de Ana. Erau prea obosiți. Aproape că ațipiseră cînd Vlad a izbucnit în rîs, așa, din senin, pe întuneric. „Știi ce i-a spus, măi, pătrunjica, nevestei lui Șerbănescu ? Să-ți caute numărul în cartea de telefon... Afurisită creatură !" ; „Abia aștept să fiu între patru ochi cu ea — amenințase Emilian —, să o întreb de unde și pînă unde este dînsa atît de documentată în domeniul biografiei mele. Mai ales că n-am prea vorbit cu ea decît de structuri, macarale și rezistențe." ; „Vrei să spui că nu știai de prietenia tatălui ei cu colonelul Fulgeanu ?" ; „Ce ? De unde și pînă unde ? Tu de unde știi ?" ; „De la Ana. Dacă eventual vrei relații suplimentare despre dosarul tău de scoatere în rezervă, întreab-o

pe Pătrunjel. Știe tot de la Fulgeanu." ; „Pe dracu ! Invenții de-ale ei..." ; „Nu cred. Amănuntele știute nu sînt invenții." ; „Bine, dar asta înseamnă..." ; „Înseamnă că ține la tine și hai să ne culcăm odată, că uite, cumnatu-meu a tras deja o porție de somn !...

Cînd Negrea, Pintilie și Izvoreanu goliră sticla și plecară să se culce era trecut de miezul nopții. Dimineața, în colibă, Emilian se trezi după ora opt. Se repezi să se spele, fredonînd aiurea : „Nu e-n lume nimenea..."

Pe policioara de lîngă canistra cu robinet Ana își uitase o cutiuță... Curios, Emilian desfăcu capacul. Parcă ar fi fost o mică trusă de acuarele ; cu negru, cu albastru, cu verde, cu un roz de culoarea piersicii coapte. Pe marginea cutiuței — un bețișor de baga, la un capăt învelit cu o pîslă fină, pufoasă. „Ceva, fard de ochi", ghici Emilian. Luă cutiuța și-o puse bine în valiza lui, să nu se piardă. Bărbierindu-se, se miră de propria-i indiscreție : parcă ar fi vrut să deslușească în oglindă o rămășiță din imaginea Anei din clipa în care își contura ochii ei mari, negri și profunzi, cu adîncurile strălucitoare, fosforescente... „Nu e-n lume nimenea"...

...Rapoartele comandanților de subunități, situațiile din punctele de lucru recăpătau, de la o zi la alta, conținutul lor normal. Se făcea, în sfîrșit, recepția a două barăci noi. A treia era aproape gata. Veniră „de jos" paturile, saltelele, pernele, lenjeria și păturile cerute. Militarii își aranjau noul domiciliu, se certau pe paturile cu o poziție avantajoasă din diverse motive și schimbau pe furiș saltelele între ele, alegîndu-și-le pe cele considerate mai noi. Una dintre barăci a fost denumită „Vila Belvedere". Locatarii celeilalte își puseseră și ei imaginația la încercare : „Hotel Rosmarin". Cei din barăcile supraviețuitoare aveau însă o mîndrie aparte : „Vila Detunata" (cîțiva jurau că a căzut trăsnetul pe ea și a scăpat), „Vila pe patru osii" (era baraca rămasă intactă, deși inundația a mutat-o cu circa patru metri mai la vale). O singură baracă părea să nu fi fost „botezată", baraca unu — sediul comandamentului. Nu se-ncu-

meiau militarii, pesemne, să nu se supere cumva ofiţerii care dormeau acolo. Însă, de fapt, baraca unu avea de mult numele ei : „Cabana zeilor". Celei de-a şasea barăci, căreia i se monta acoperişul, i se profila un nume aparte : „Căminul" — fiind rezervată pentru oaspeţii care urmau să sosească : muncitorii, tehnicienii şi inginerii ce se vor ocupa cu viaductul.

Reintrară în funcţiune şi circuitele telefonice, la utilajele avariate se lucra, deja două buldozere, cărora le plîngeai de milă, reveniră la locurile lor. Funcţionau. Refacerea rambleului continua, peste cel mult două zile traseul basculantelor grele avea să fie restabilit. Şi, pentru că şantierul îşi recăpătă înfăţişarea lui normală, ostaşii ajunseseră la concluzia că nici dracul nu e chiar aşa de negru. Dacă ai treabă, uiţi repede spaima şi necazul din care te-ai zbătut să ieşi. Vorba lui Sigartău : „Mă, după ce ieşi la mal, pot să-ţi spună cinci că era să te îneci, tu rîzi şi zici că ăia s-au speriat ca proştii !..."

Maiorului i se luă, în sfîrşit, o grea piatră de pe inimă. Cu aparatura lui, geologul studie rezistenţa stîncii şi decise : „Stimaţi tovarăşi, puteţi să mai puneţi deasupra acestui pinten încă trei munţi unul peste altul, că nu se pune problema nici unei prăbuşiri de versant. Iată documentaţia, semnat, parafat, la o adică, dacă s-ar întîmpla minuni sau cataclisme, să-mi tăiaţi mie nasul... E-n regulă ?"

Da, era. Negrea îi strînse mîna, îl rugă să mai stea cîteva zile. Nu se obişnuise cu ideea că Pintilie pleca definitiv după ce stătuse aici un timp. Geologul zîmbi :

— Aş ! Adio, tovarăşe maior ! Pentru delicioase melancolii în perspectiva bătrîneţii noastre, îţi ofer această carte de vizită. Bucureşti, Drumul Taberii, lîngă Orizont. Am totdeauna cămara plină cu sticle culcate. Vinuri vechi adunate de pe drumuri."

Doar cu un rucsac în spate, Pintilie o luă la vale, pe drumul cel mare ; refuzase să coboare cu maşina, căci, zicea el, nu renunţa la ocazie. Aşa doar putea să contemple pe îndelete viitoarea şosea croită de simpaticii tovarăşi constructori în uniformă.

Peste vreun ceas după plecarea lui Pintilie, sergentul de serviciu îl căuta pe maiorul Negrea. Dădu de el la Stăvilar. În sus, la mai bine de cinci sute de metri de șantier, pe vadul pîrîului, începuse construcția unui stăvilar care avea să înlăture primejdia revărsărilor furtunoase, stăvilarul cuminţind definitiv cursul pîrîului și protejînd pilonii viitorului viaduct.

— Tovarăşe maior, raportă sergentul. Aţi fost căutat la telefon... Mama dumneavoastră. Revine peste o jumătate de oră.

„Mama ? Emilian tresări, însă își aminti : sînt îngrijoraţi bătrînii. Le-am promis că voi petrece cîteva zile de concediu la ei și, uite, a trecut data promisă, iar eu nici măcar nu le-am scris". Mulţumi sergentului și plecă spre comandament să aştepte legătura cu Roșiorii de Vede. Curios : de ce nu-i telefona bătrînul ? Poate că nu are cum să piardă vremea la telefoane, cum este dumnealui ocupat cu casa... Casa bătrînilor — vechea ambiţie a tatălui, de a-și face casă, casa lui, tînjită în zecii de ani trăiţi prin locuinţele gărilor, în peregrinările familiei, gospodăriei, lucrurilor, care, cu toate, trebuiau să nu depășească niciodată gabaritul a două vagoane de marfă... Bătrînul, ieșit la pensie cu un an în urmă, demolase o bojdeucă moștenită cu vreo cincisprezece ani în urmă și rămasă în seama chiriașilor. Se apucase a ridica și el casă nouă, o casă pe care Emilian o cunoștea pînă-n cele mai neînsemnate amănunte, nu atît din proiectul gîndit împreună, cît mai ales din dorinţele tatălui și ale mamei... O cameră mare, cu geamuri spre stradă, o baie, o bucătărie cu aragaz, dar și cu sobă cu plită și cuptor, unde se pot coace cozonaci buni și pîine... Și pivniță, și altă cameră, ţinută sub cheie, cu mobilă nouă, rezervată pentru „băiat"... Și sufrageria aceea, care-i plăcuse mamei undeva, un fel de cerdac mare, lat de vreo trei metri și lung cît amîndouă camerele de dormit, închisă cu geamlîc, pe care vara, pe dinafară să se caţere viţă de vie, iar iarna, pe dinăuntru, să o înverzească leandrii...

Emilian știa din scrisori că se începuse construcţia casei din primăvară. Tata se plîngea de meșterii care-l jecmăneau, de necazurile întîmpinate pe la depozite, căci

era de alergat după ciment, după var, după cărămidă, scîndură și cîte și mai cîte... Emilian surîdea : aleargă bătrînul, nu se lasă în ruptul capului. Trebuie să se vadă, pînă în cele din urmă, în capătul străduinței casa aceea, în locul în care tatăl copilărise, și să priceapă vecinii și tot tîrgul că nu degeaba a hălăduit el, Atanasie Negrea, zeci de ani în Calea Ferată. „Asta e ! Vreun necaz cu casa" — presupuse Emilian. Însă, la telefon, mama îl rugă să nu se sperie, că nu-i nimic, nici un necaz. Atîta doar că tata îl aștepta, cum fusese vorba, să vină acasă cîteva zile, că ar vrea în răstimpul acela să facă un control medical...

— Ce control ? Ce e, mamă ?

— Control, că știi tu, taică-tău are mereu o grijă... Să-l duci tu la un doctor la București, că profesorul Borcea, bătrînul, a murit...

— Dar el, tata, cum se simte ?

— Bine sănătos, numai că paza bună trece primejdia rea...

— Mamă. e complicat, să văd cum aș putea să mă reped.

— Încearcă și tu, cînd se poate, noi te așteptăm...

S-a întrerupt ? Zadarnic încercă Emilian să recapete legătura. „Poate că nu sînt centralistele de vină, bănui el. Asta înseamnă că a înecat-o plînsul și a închis. De ce să plîngă ?"

În aceeași zi raportă comandamentului și i se aprobă o permisie de cîteva zile. Îl lăsă înlocuitor pe Dobricescu, își aruncă cîteva lucruri în valiză și plecă cu un ARO, grăbit să prindă un tren care trecea prin cea mai apropiată gară la 17,40. Pe Pintilie îl găsi pe peron.

— Nemaipomenit !, se bucură Pintilie. Să nu-mi spuneți că ați venit după mine, să mă luați înapoi...

— Nu, vom călători împreună.

— Cu ce ocazie ?

— Cîteva zile de concediu...

Orice putea crede Pintilie, însă concediu ? El, Negrea ? Ce are el în clin și mînecă cu așa ceva ? Nu vrea să-i spună, dar probabil se duce la București, la comandament, cine știe ce-o fi cu șantierul... Sau să fie vorba de Ana ?

— Așa, în concediu, deci ! se prefăcu lămurit. Și încotro, la București, nu ?

— Nu. La Roșiorii de Vede. M-au chemat părinții.

„Uite, dom'le — cugetă geologul —, are și el părinți... Cum l-au chemat, cum a lăsat baltă toate grijile lui formidabile. Pînă și dumnealui se conjugă la singular. Zice noi în loc de voi, dar eul tot eu rămîne."

Trecuse de unu noaptea cînd Emilian ajunse acasă. Curtea, luminată de un bec agățat sub streașina unei magazii, era un șantier, plină de materiale și de rămășițele casei bătrînești, demolate. Casa nouă se ridicase la un metru deasupra fundației... „Unde or fi dormind ?"

Scîrțîia poarta. Începu să latre Diță, cățelușul ca un pui de vulpe, fostul însoțitor al lui dom'șef la reviziile de noapte.

— Diță, mă Dițică, unde-s, măi ?

Diță îl recunoscu, scînci, sări pe el și fugi spre magazie să-și proptească labele în ușă.

— Diță !, se auzi mustrarea tatălui.

— Unde v-ați ascuns, salahorilor ?

Se deschise ușa magaziei, se aprinse o lumină.

— Aici dormiți voi ?

— Păi unde ?, îl îmbrățișară pe rînd mama, apoi tatăl. E bine, e vară, e răcoare, aer curat... Vorba e, unde o să te culcăm pe tine... Nu puteai să spui la telefon că vii ?

— Și ți-o fi foame, ce-ți dau eu ție acuma..., se văicărea mama, căutînd cu privirea, ca și cînd oalele cu mîncare ar fi fost prin stiva cu cărămizi sau pe lîngă varniță...

Dar tot găsi. Trase afară din fîntînă căldarea spînzurată deasupra apei. Era acolo pus la rece un pepene. Și un castron cu bucăți de șnițel. Emilian înfuleca, iar mama îi da zor :

— Vai și-amar, băiete, uite ce e pe capul nostru...

— Merge, tată ? Iese ?

— Iese pe dracu' ! Pungași, mă, hoți peste tot. Un sfert din cît mă costă e ciubucul.

— Păi nu ziceai matale că fără ciubuc se duce lumea de rîpă ?

— Cînd ?

— Ei, cînd... Cînd mai pica, acolo, cîte-o damigeană pentru dom'șef... Și-un sac de tărîțe de la rampă și...

— Ia tu de mănîncă și taci !

— Mai potolește-te, mă, tu, ăl bătrîn... Și tot mama, reclamîndu-l lui Emilian : Mi-a mîncat zilele ! Bombăne, se răstește la zidari, se tocmește cu cărăușii de-ai zice că-i ia la bătaie, s-a făcut zgîrcit și nu doarme noaptea...

— Caută, mai bine, un cuțit să taie băiatul pepenele...

— Așa mi-o retează, că îi zic și eu : o casă nu se face cît ai bate din palme. Acum e toamnă, și-o să-l văd eu unde o să dormim la iarnă.

— Glumă-glumă, zise și Emilian, dar chiar așa : vă apucă iarna ! De dormit, nu-i vorbă ! Veniți la mine, dar cum rămîne aici ?

— Asta-s-o crezi tu, mormăi bătrînul. La iarnă dorm în casa mea !

Se culcară toți trei de-a latul studioului, însă mai încolo, către ziuă, după ce vorbiseră cîte toate, de-a valma. După ce Emilian dormise o vreme, deodată, trezindu-se, văzu că e singur... Printr-un ochi de fereastră mijeau zorii. Se auzeau guguștiucii gălăgioși în castanul din fundul curții. Descoperind abia acum adevăratele dimensiuni ale patului, își mută perna la un capăt și se întinse cît era de lung, sorbind cu poftă cunoscuta mireasmă de levănțică a pernelor și a așternuturilor spălate de mîna mamei. Abia acum adormi de-a binelea și se trezi tîrziu, sîcîit de căldură. Soarele verii încinsese catranul de pe acoperișul magaziei. Sări din pat, își trase pantalonii pe el și ieși afară. Doi zidari cerneau nisip agale, fără să-l ia în seamă, morocănoși și plictisiți... Bătrînul se ivi de după o stivă de scînduri, surîzînd :

— Te sculași ?

— Oarecum...

— Maică-ta e prin piață. Să-ți torn să te răcorești...

Îl privi mai atent pe bătrîn. Era ceva-ceva mai slab, poate pentru că nu se răsese încă. Dar arăta bine dispus, cu toată precipitarea lui permanentă, cu tot năduful cu care se plîngea de tot soiul de impedimente. Emilian îl asculta, plăcut surprins de o energie nouă. Casa asta îl scutea de amărăciunile primului an de pensie. Dacă n-ar avea atîta treabă, ar colinda năuc împrejurul gării, uitîndu-se la ceasul său întors la opt zile, ori de cîte ori ar fi auzit vreun șuierat de locomotivă.

Cînd mama, venită de la piață, rîndui micul dejun pe o măsuță improvizată în curte, lîngă fîntînă, Emilian o luă înaintea întrebărilor nepuse :

— Nu mi-am luat încă concediu. Am doar trei zile libere. Așa că azi o să plecăm la București.

— Cum să plec ? ! se miră tatăl. Să-i las pe-ăștia baltă ?

— Îi lași, mîine seară ești înapoi.

— Doamne, iartă-mă, se împotrivi și mama, nu are nici măcar o cămașă mai ca lumea, curată...

— Că și tu ! se înfurie bătrînul. Parcă intraseră zilele-n sac !

Mama se uită însă aspru și tatăl n-a mai crîcnit. Fiul știa ce putea însemna tăcuta înfruntare : „Nu te mai codi tu, omule, du-te la doctor."

— Mă rog, dacă zici că nu ai libere decît trei zile... Poate-l apucăm pe 206, la douăsprezece patruzeci...

— În regulă, am vreme după-amiază să iau legătura cu cine trebuie.

Din întîmplare, soluția unei consultații competente, care să-l liniștească pe bătrîn, se potrivea să apară ușor de găsit printr-o intervenție a Anei. Unchiul ei era însuși directorul unei clinici de boli pulmonare.

— Atunci să vă pregătesc, decise mama.

Emilian aștepta zadarnic să i se spună motivele care-i îngrijorau pe bătrîni, mai cu seamă că tatăl nu era omul care să-și facă cine știe ce griji pe tema propriei sănătăți. Aștepta și evita să-i întrebe. Faptul că întîrziau să-i explice îl îngrijora. Abia în tren, singur în compartiment cu tatăl, îl încolțise :

— Ia zi, tată, care-i necazul ?

— Am scuipat sînge, de cîteva ori... Mi-e teamă că s-o fi redeschis caverna aia, de-o avusei după ce-am zăcut de tifos. Mamă-ta, cum o știi... Dar nu mă doare nimic...

Emilian zîmbi înțelegător. Teama, permanenta teamă a mamei, îi revenea în minte, așa cum se perpetuase de-a lungul anilor în care el, un copilandru, nu izbutise să o deslușească prea bine... Cîndva, în vreme ce el urma primele clase secundare, ținut în gazdă la Călărași, tatăl,

impiegat la Ciulniţa, contractase un tifos exantematic... Revedea şi acum pe o peliculă vie, imposibil de şters, un pat slinos, jilav, nişte cearşafuri ude, din care sticleau ochii tatălui înceţoşaţi de o perpetuă febră, care-l epuizase şi-l prefăcuseră în 49 de kilograme de oase şi piele, într-un trup firav aprins, mereu răcorit în cearşafuri umezite cu apă rece ca gheaţa... Mama îl ţinuse strîns de mînă, îl oprise să nu se arunce spre pat, să nu ţipe, să nu-l sperie pe tata... O noapte de istovire, în care aţipise în poala mamei pe coridorul spitalului, se isprăvise cu o imensă, copleşitoare uşurare... Inima rezistase, criza se epuizase, scăzuse brusc febra şi doctorii au liniştit-o pe mama : „A scăpat"... Două luni, ca o umbră care nu putea face mai mult de zece paşi, tata se chinuise să-şi reculeagă energia şi viaţa. Izbutise, dar în iarna următoare a început să-l sîcîie o tuse dureroasă, care-l scula din somn şi nu-l lăsa ore întregi. „Aşa, scrîşnea mama cu reproş, satură-te de tutun !" Un doctor i-a descoperit începutul tuberculozei. Pe Emilian l-au dat în seama bunicilor. Tatăl a stat într-un sanatoriu o jumătate de an. Drac mort, după cît zicea dînsul, nu există. Penicilina şi hidrazida făcuseră minuni. Cînd a reluat slujba, tot răul era spre bine. Nu mai fuma, mînca cu poftă bunătăţile prînzurilor, se mulţumea numai cu vin negru şi mama se bucura că dumnealui isprăvise şi cu beţiile trase prin cîrciumile de prin spatele gărilor... Instalat apoi şef de gară, cu noul său orar de existenţă riguros controlat de mama, dom'şef era om la locul lui, zdravăn ca un munte, energic şi apreciat, în pofida reţinerilor unora, din anii săi de început între-ale şefiei. Din spaima bolii mai rămăsese doar obiceiul controlului făcut cu atenţie, de două ori pe an, în cabinetul unei somităţi în materie de afecţiuni pulmonare. Profesorul murise însă cu un an în urmă, tata se speriase, îi scrisese lui, ca de dispariţia unui medicament miraculos şi îl întreba pe el, pe Emilian, cu ce ar putea să-l înlocuiască. Uite că acum teama se arăta întreagă.

În Bucureşti, descuindu-şi apartamentul părăsit, Emilian îl auzi pe tată-său bodogănind în spate :

— Ceara mamii ei de treabă ! Că nu te-ai mai adunat şi tu într-un rost... Casă-i asta ?

— Așa-i, rîse Emilian. Dacă sparg un geam, data viitoare găsesc apartamentul colonizat cu lilieci...

Aerisind, dînd drumul apei în cadă, scoțînd husele de pe fotolii, Emil îl lăsă pe bătrîn să contemple cartierul, din balcon.

— N-aș sta aici, să mă tai !, conchise dînsul, revenind în sufragerie. Asta-i colivie !

— Dacă veneați la mine, ați fi scăpat de toată harababura cu casa, avea mama apă caldă, tihnă, și de toate...

— Păi dar cum ! Mai bine telefonează după doctorii ăia...

Emilian formă numărul Anei. Era atît de convins că nu putea fi încă acasă, încît, cînd îi auzi vocea, se încurcă :

— Alo... Iertați-mă, maior... da... eu... Tu ești ?

Stabiliră să se vadă peste o oră. Ana era îngrijorată. Ce putea fi ? De ce venise așa, atît de neașteptat la București ?

— Să vă fac cunoștință. Tatăl meu... și Ana, prietena mea.

Bătrînul o crezu doctoriță. Se fîstîci tot, încercă să-i explice motivul care l-a determinat să-l solicite pe Emil și să vină împreună la București.

— Da, da, se lămuri repede Ana. Bună idee ! Să-i dau numai un telefon unchiului meu. Cred că ați auzit de doctorul Onescu.

— Cum să nu ! s-a luminat tatăl. Am avut onoarea, dumnealui a lucrat la spitalul Viting, prin anii '50 ?

— Posibil... Eu eram cam prea mică pe vremea aceea...

Ana vorbi tocmai seara cu doctorul. A doua zi, la clinică, condus de Emilian și Ana, bătrînul intră singur în cabinetul de consultații și ieși afară după o jumătate de oră, înnegurat :

— Gata. Hai să mergem...

— Ei, te-ai liniștit ?

— Da. Mergem ?

Ana se simțea stingheră, o străină care nu avea ce căuta acolo. Emilian își dădea seama că ceva nu e în regulă și că bătrînul nu vrea să spună. Ieși însă medicul, amabil, și protector și se adresă bătrînului ca unui copilandru capricios.

— Dragă, fii rezonabil și urmează-mi sfatul. Apoi, lui Emilian ; tovarășe maior, tatăl dumitale trebuie internat pentru o serie de analize. Convinge-l.

Ceea ce era imposibil. Și casa ? Avea timp de analize la iarnă, după ce-ar fi reușit să vadă măcar acoperișul deasupra zidurilor. Acum ? Nici vorbă !

Se urcă în primul tren și nici pe Emil nu-l lăsă să-l însoțească. Ce rost avea să se mai abată pe-acasă ? Să se ducă direct la șantierul lui... Era supărat bătrînul pe mama : „Că de gura ei nu scapi !" Reîntîlnindu-se cu Ana, după plecarea bătrînului, Emilian o întrebă cum ar putea să stea de vorbă mai pe îndelete cu doctorul Onescu. Ana ezita.

— Nu știu cum să-ți explic... Mi-a telefonat acum o oră... Insistă asupra necesității internării tatălui tău.

Emilian simțea că-i ascunde ceva.

— Spune-mi tot ce ți-a relatat unchiul tău.

— Nu... Nimic grav... Nici n-am înțeles prea bine... Este nevoie, e absolut necesar să facă analizele acelea, ca să se edifice...

— Să se edifice în ce sens ?

— În sensul că nu e ceea ce se tem toți doctorii că ar putea să fie...

Emilian încremeni.

— E suspect de...

— Nu e suspect de nimic ! Dar trebuie făcute analizele !

Ana încerca zadarnic să-l liniștească. Deși de dimineață își făcuseră planul amîndoi să ia masa împreună, Emil se scuză pretextînd că avea niște probleme de rezolvat înainte de-a pleca din București. Nu-i promise decît că o va suna din gară. Însă trenul pleca la ora unu noaptea. De ce s-o mai sune ? Undeva, în față, în bezna străpunsă de tren, linia ferată se bifurca. Spre dreapta, o linie ducea către șantier, către o lume de ceață, devenită străină. Ceva îl îndemna să se întrebe de ce trebuia el, Emilian Negrea, să se grăbească într-acolo, de vreme ce s-ar fi cuvenit ca la bifurcația nevăzută s-o ia spre stînga, spre ai lui, care cu siguranță că acum nu izbutesc să doarmă și să se liniștească. Să-i smulgă de-acolo, din moloz, să-i aducă la el, să-i instaleze în comodul său apartament și să-l oblige

pe bătrîn să-şi vadă de sănătate. Asta, aşa, ca un gînd absurd ! Că dracu ştie de ce o soluţie firească este imposibilă, pe cîtă vreme o pornire, încăpăţînată cum i se părea acum, îl ţinea pe bătrîn într-o magazie, trudind din greu ca să ridice o casă de care nu aveau neapărat nevoie !

Însă trenul mergea pe drumul lui. Bifurcaţia nu exista decît în mintea lui Emilian.

Dimineaţa, fără nici o urmă de oboseală după o noapte albă, în acel „ARO" militar venit la gară să-l ia, continua drumul spre şantier, fără să se bucure de ştirile pe care şoferul, un caporal dezgheţat, se credea dator să i le comunice. Vag, auzea cifre, bănuite, care se refereau la mersul lucrărilor. În fond, declanşată şi pusă într-o ordine anume, energia cîtorva sute de militari, transfigurată într-un mecanism ireproşabil ca funcţionare, acţiona acum de la sine. Ar fi putut să se mire : doar cu două zile în urmă, el, comandantul şi inginerul, se simţea pîrghia esenţială a acestui mecanism, se temea de el însuşi, ca şi cînd orice descumpănire proprie ar fi periclitat întregul mecanism. Iată însă că şantierul avea viaţa lui proprie, trăia şi fără pîrghii esenţiale. Oare ăsta-i adevăratul sens al comandei ? Ideea abstractă a conducerii ? Ce sens are o pîrghie, dacă aceasta, adusă în poziţie neutră, nu prejudiciază nimic din forţa angrenajelor dirijate ? Uite cum ne credem noi buricul pămîntului, fiecare în parte, convinşi că lumea începe şi se termină deodată cu ambiţiile noastre.

Emilian nu putea sesiza încă faptul că tocmai această bruscă neutralizare, determinată de grija pentru ai lui, avea să provoace o inerentă perturbare a sistemului. Nu lipsise decît două zile, emanaţia forţei lui se menţinuse intactă, căci inerţia rămîne inerţie. Însă faptul că nu se putea concentra asupra îndeletnicirilor lui de şef al şantierului şi că se lăsa copleşit de gînduri chinuitoare avea să-şi arate consecinţele mult mai repede decît ar fi putut crede.

Munca titanică, eforturile omeneşti pe care el însuşi le angrenase îi cereau, la rîndul lor, o dăruire totală. Emilian avea obligaţia să uite tot ceea ce nu se rezuma la şantier. Însă, din păcate, nu putea să uite. Un nor ameninţător îi

întuneca prea des fața ; da telefoane la Roșiori și insista în van, în convorbirile cu ai lui, să-i convingă să renunțe la casă și să se mute la București. Se înfuria degeaba și, pe deasupra, nici nu avea cum să-și explice nimic. Ce l-a apucat ? — s-ar fi putut mira mama sau tata — ce tot are cu noi de nu ne lasă să ne facem casă ? Nu cumva i-o fi spus lui doctorul ăla cine știe ce ? Ce atîta zarvă, pentru niște analize ? O să le facă tata mai încolo ! E vreun motiv anume de grabă de insistă atîta ?

Peste toate ale lui, după două săptămîni de la înapoierea de la București, Emilian primi și inspecția generalului. Care nu venea singur, ci avînd în mașină, alături, pe Ana. Era, prin urmare, încă o insistență. Iarăși da buzna cu macaraua ei, îl obliga cu ajutorul superiorilor. „Nu-i nimic, își propuse el, dacă-i bal, bal să fie ! Ea a vrut-o."

Maiorul Negrea fusese anunțat cu două zile înainte că va veni generalul în inspecție. Dobricescu își enunțase sugestiile : trebuia organizată o primire. Ce fel ? Desigur, un raport impecabil. milităros și sobru, așa cum îi place superiorului, să se audă clar demnitatea, să se pronunțe răspicat sensul cel mai exact al situației descrise lapidar... Se impunea deci alegerea cuvintelor care să definească stadiul lucrărilor și să marcheze, punct după punct, ceea ce se executa în fiecare sector al șantierului în momentul prezentării raportului.

— Cam greu să încapă un bilanț în trei fraze, glumi Dobricescu, dar...

— Am să mă gîndesc, i-o curmă maiorul.

— Ceea ce înseamnă să știți, oricum, dinainte, amplasamentele efectivului, și ale utilajelor, operațiunile fiecărui punct de lucru...

— De ce ?

— Pentru că după primirea raportului tovarășul general va inspecta toate colțișoarele șantierului... Ferească sfîntul să-i iasă la numărătoare un buldozer mai puțin la lucru decît numărul raportat.

— Și ce propuneți ? O repetiție generală ?

— Nu. O verificare amănunțită a tuturor sectoarelor.

Maiorul tresări. Nu agrea, nu acceptase niciodată lustruirea realității, nu era de acord cu acei ce-i reproșau că nu știe să-și „vîndă marfa“.

— O să folosim, tovarășe locotenent-colonel, ambalajele originale. Dacă sînt, dacă nu, atîta pagubă ! decise Emilian, lăsîndu-l pe Dobricescu nedumerit.

— N-am înțeles, vă rog să mă iertați...

— Vreau să vadă totul așa cum e, în mod obișnuit. Nu regizăm nimic ; nici curățenie, nici meniuri festive ; nu voi opri utilajele din lucru o oră înaintea sosirii tovarășului general să le lustruiesc și să intre în șanț cu cinci secunde înainte de a-și opri dumnealui privirea asupra lor...

— N-am spus asta...

— Știu. Trebuie, probabil, stabilită și grosimea prafului de pe bocancii ostașilor. Nici un firicel mai mult peste cît se poate depune de la ora intrării în schimb. Să fim serioși ! Mă lupt de o lună cu cei de la echipament să suplimenteze normele de încălțăminte și degeaba, nimeni nu vrea să înțeleagă de ce se rup bocancii înainte de termenele stabilite, deși una e instrucția în cazarmă și alta e să icnești, cu tîrnăcopul în mînă, proptit în tăișuri de piatră... Lasă-l, să le vadă pe toate !

— Cum credeți... Din cîte-l știu, nici dînsul nu agreează demonstrațiile cu tîlc.

— Realitatea nu are decît un singur tîlc : adevărul.

Totuși, oricît încerca să pară sigur pe sine, sigur pe subordonații lui, gîndul că se apropia sosirea generalului îl neliniștea. Poate că Dobricescu avea dreptate. L-ar fi durut să-l vadă pe general nemulțumit de ceva, și, mai mult, oricît nu și-o mărturisise, dorea de la acest om pe care-l prețuia enorm o confirmare. Nu laude, ci constatarea competenței. În acest sens se gîndea să-l conducă pe general prin șantier, astfel, încît ordinea lucrărilor să fie cît mai edificatoare.

În clipa sosirii, generalul auzi cel mai scurt raport posibil. Maiorul Negrea se prezentă regulamentar și adăugă, înainte de a pune punct :

— Detașamentul, cu efectiv complet, execută lucrările ordonate.

Cum și ce fel ? Tovarășul general era implicit invitat să constate personal.

Ceea ce a și făcut. A primit onorul gărzii, i-a strîns mîna lui Negrea, celorlalți ofițeri, cu un vag surîs de om șiret :

— Ia să vedem și noi cum merge treaba...

Și-a adus aminte însă de Ana, rămasă stingheră, cu valiza în mînă, lîngă mașină.

— Dar mai intîi să se ocupe cineva de tovarășa ingineră...

Plecă apoi grăbit, de-a lungul terasamentului, urmat de-aproape de Negrea și Dobricescu. Nu întreba nimic. Se uita, atîta tot, parcă ferindu-se să nu-i deranjeze pe militari din îndeletnicirile lor. Refuza rapoartele. Părea un turist oarecare, parcă nemulțumit de faptul că un detașament de geniu s-a apucat să ciopîrțească frumusețea de munte, stricînd peisajul. Mușcăturile scrîșnite ale cupelor de macara și ale buldozerelor nu-i lăsau o impresie plăcută. Ba, dimpotrivă : îi zgîriau auzul. Poate chiar din această pricină străbătu distanța celor aproape șapte kilometri pe care erau dispersate lucrările, nervos și grăbit, în mai puțin de două ore. Urca și cobora cu o vioiciune pe care Emilian se mira să o vadă intactă, aceeași ca în anul 1953, cînd îl cunoscuse. După inspectarea lucrărilor începu însă scotocirea taberei. Găsi cîteva saltele cam umede într-un dormitor. „Vedeți de unde vine umezeala asta..." Controlă curățenia veselei și a bucătăriei. Nimic de obiectat. În parcul auto nu-l interesau decît posibilitățile atelierului mobil de reparații și depanări. Părea cam îngrijorat : e suficient ? Deocamdată da, însă pe parcurs ? Întors la comandamentul detașamentului, căzu istovit pe-un scaun : „Sper că la voi se poate bea o cană cu apă rece de izvor..." ; „Cum să nu se poată ? Și două !" Își potoli setea, apăruseră broboane de sudoare pe fruntea lui cu riduri adînci, întortocheate... Se șterse, amuzat și mulțumit că obosise, ca și cind oboseala asta, datorată atîtor ore de mers și stat în picioare, ar fi fost o bucurie de mult rîvnită.

— Mi-e o foame de lup, măi băieți !

Se deschideau băierile bunei dispoziţii. Negrea răsuflă uşurat. Dacă îi era foame, era bine. De-ar fi fost altfel, ar fi ordonat adunarea cadrelor pentru analiză şi-ar fi început să întrebe, apoi să tune. Intră, în schimb, panica în cei de la popotă. Le trebuiau repede cîte şi mai cîte : toate fuseseră pregătite şi totuşi uite că acum generalului îi e foame, dar nu e pusă masa... Barem de l-ar mai fi ţinut maiorul de vorbă. Aş ! Generalul intră în popotă, se aşeză în capul mesei, rupse un dumicat de pîine şi-l albi în sare înainte de a-l mînca. N-avea nici o preferinţă. Omletă, friptură, ce-o fi ! Şi una şi alta, dacă este ! Mîncă zdravăn, bău încă două pahare cu apă, ca la urmă să se mire :

— Dar voi ? La ce oră serviţi masa de prînz ?

— La ora cincisprezece, tovarăşe general.

Generalul se uită la ceas : cincisprezece şi un sfert .

— Şi, mă rog, ce-aşteptaţi ?

Ce să i se răspundă ?

— Să vină la masă ! Ce-nseamnă asta ? Stau pe-afară şi aşteaptă să termin eu ? Cine v-a învăţat pe voi asemenea maniere, Negrea ?

— Permiteţi să...

— Acum lasă ! Arată-mi unde mă pot odihni un ceas şi pe urmă te rog să le explici tovarăşilor ofiţeri că nu aveau motive să înghită cu noduri în prezenţa mea. Diseară vreau să servim masa împreună.

— Am înţeles.

Camera pregătită pentru general, dacă putea fi denumit astfel compartimentul din baraca comandamentului, arăta destul de acceptabil, scuzele maiorului Negrea l-au nedumerit pe oaspete.

— Hm ! Ce tot te învinovăţeşti ? Este perfect. O să dorm ca-n sînul lui Avraam...

— Odihnă plăcută. Îmi permiteţi să mă retrag ?

— Uitasem. Cu titlu de informaţie : dacă nu vor zbîrnîi telefoanele după mine pentru cine ştie ce urgenţă care să mă cheme la comandament, am să stau la voi încă o zi-două...

— Tovarăşe general, ne vom strădui să...

— Cu o condiţie : să vă vedeţi liniştiţi de treabă şi să nu mă escortaţi de dimineaţa pînă seara. Mi-am adus

ceva de lucru. Și mi-am propus să stau mai pe îndelete de vorbă și cu subordonații dumitale. Fără ședințe, fără convocări. O să găsesc eu prilejuri mai bune. Ce program aveți diseară ?

— Diseară ?

— Da, diseară.

— Se servește masa, se execută programul de seară și...

— Și ? Vă culcați deodată cu găinile ?

— Cad frînți, tovarășe general. Toți se grăbesc să se culce.

— Nu vă adunați să ascultați și voi o muzică bună ? La pescuit se pricepe careva ?

— Nu prea...

— Și ? Nu vă plictisiți ? Dumneata, dragă, nu te plictisești ?

— Nu am timp, tovarășe general.

— În sfîrșit, o să vedem noi și acest aspect al problemei...

Generalul își propuse să se odihnească o oră. Ar fi vrut ca după aceea să încerce niște undițe pe care și le adusese cu el. Se lăuda că știe să dea la păstrăv.

Negrea și Dobricescu o luară în acest răgaz spre zona derocărilor, care deschideau o platformă lungă de două sute de metri, denumită, nu se știe de cine, „coada zmeului". Acolo, viitoarea panglică a șoselei se îndoia lin pe panta versantului, coborînd ușor o diferență de nivel de circa doi metri, și se isprăvea brusc la marginea prăpastiei peste care avea să se întindă viaductul. Dincolo de prăpastie era peretele compact, înalt pînă-n slăvi, al „zmeului" — al unui masiv în care perforatoarele și dinamita vor fora tunelul de aproape un kilometru. Graficele arătau că o dată cu nivelarea numitei „cozi de zmeu", prima etapă a lucrărilor se încheia. Opt kilometri de șosea erau aproape gata, curînd puteau să sosească materialele și utilajele pentru viaduct și tunel.

În zonă o întîlniră pe Ana. Cu un notes la subțioară, cotrobăia de una singură după afine. Era mînjită pe mîini și pe buze, de parcă ar fi băut dintr-o ciutură plină cu tus.

— Ai fi putut să te gîndești, o certă Emil, că după dulcegării de-astea vin și urșii pe-aici. Nu prea le convine să li se jefuiască desertul.

— Nu mă tem eu de urși... Oricît ar fi ei de morocănoși.
Aluzia Anei o înțelese și Dobricescu, în felul lui. Se scuză și coborî panta spre locul unde se-auzea duduitul perforatoarelor.
— Oare numai pentru că te-a reținut generalul n-ai avut nici un minut liber să te interesezi de motivul revenirii mele ?
— Îl știu.
— De-aceea ești supărat ? Dă-mi, te rog, mîna...
Emil o ajută să sară de pe stînca pe care o găsise cățărată. Ușoară, Ana se lăsă să-i cadă pe piept și scînci apoi capricioasă, o durea grozav o gleznă.
— Ah, ce proastă sînt, am călcat strîmb...
— Suflă și-ți trece, o ironiză Emilian. Renunță la trucurile astea. Spune-mi și mie cum ai reușit să-ți faci din general aliatul tău și al macaralei.
— Nu ți-a spus nimic ?
— Nu. Dar te-a adus cu el.
— Deci ai tras concluzia.
— Da, m-am pripit.
— Am analizat obiecțiile tale. Sînt considerabile. Aș fi renunțat, Emil, dacă nu mi-ar fi venit o idee. Toate implicațiile și riscurile la care m-ar expune capriciile acestui pîrîu nărăvaș se șterg din calcul dacă se va ridica un stăvilar în amonte, dincolo de Strunga caprelor...
— Nu mai spune ! Cînd ți-a venit această idee ?
— Alaltăieri, la ora două după miezul nopții, cînd nu puteam dormi din cauza unui țînțar.
— Și-acum ai fost să studiezi terenul ?
— Eram în drum. Dacă ai merge cu mine, ți-aș rămîne etern recunoscătoare, pentru că aș vrea să și schițez, în linii mari și să-i propun generalului.
— Merg, mormăise Emil. Numai că nu ai luat-o bine pe aici. Hai încoace, cunosc eu un drum mai de-a dreptul spre Strunga Caprelor.
— Tot nu mi-ai spus : dacă se acceptă ideea stăvilarului, adopți macaraua ?
— Să vedem mai întîi de ce fel de stăvilar ai tu nevoie.
— De acord !

Au mers tăcuţi. Ana a renunţat la tatonările ei copilăreşti. Şi-a dat seama că Emil nu-şi angaja nici o atitudine decît în faţa calculelor. Perfect, o să-i pună calculele în faţă şi n-o să aibă încotro. Va accepta, pentru simplul motiv că o macara circulară nu se compară cu un funicular, care nu-ţi dă posibilitatea manevrării în spaţiu a elementelor, şi nici nu se mai pune în discuţie economia de timp. Macaraua, montată în două zile pe lîngă funicularul construit în cel puţin două săptămîni are avantajul de a reduce la o treime timpul de asamblare a structurii viaductului.

— Emile, am impresia că şi condiţiile naturale îţi contrazic opoziţia. Asta-i pîrîul cu care vrei să mă sperii ?

— Parcă l-ai văzut şi-n zilele lui „festive..."

— Am avut onoarea... Însă acum mi se pare exagerat de cuminte.

— Are motivele lui.

— Pe care, după cîte-mi dau seama, tu le ştii şi le consideri foarte strict secrete.

— Deloc. Uite colo motivele.

Ana, uluită, descoperi în faţa ei stăvilarul. Nu-i venea să creadă.

— Emile !

Sări de gîtul lui, îl sărută, fugi după aceea să se caţere pe stăvilar, să se convingă că nu visează. De sus, de deasupra cascadei artificiale şi a porticului menit să regleze debitul căderii de apă. Ana îi strigă :

— Dacă nu zici da, mă arunc de aici !

— Nu te juca.

— Da sau nu ?

— Da ! Coboară de-acolo, dacă vrei să nu te las singură aici...

Coborî repede, fericită.

— De ce nu mi-ai spus cînd ai fost la Bucureşti ?

— N-aveam cum bănui că nu te vor lăsa ţînţarii să dormi la două noaptea.

— Eşti un nesuferit ! Precis, din ziua inundaţiei hotărîsei să ridici stăvilarul ăsta ! Dacă-i aşa, de ce te-ai mai cramponat ?

Ce putea să-i răspundă ? Că se temea mai puţin de soarta macaralei şi mai mult de ceea ce se petrecuse cu el în clipa cînd găsise o cutiuţă cu rimeluri ? Ana, aşteptînd răspuns, urmărea derutată, uluită, descumpănirea lui de copilandru spăşit, prins cu mîţa-n sac.

— De ce, Emil ?

— Hai să mergem. S-o fi trezit generalul...

— Nu mă mişc de-aici pînă nu-mi spui ce gîndeşti acum, în clipa asta !

Emil încercă să-i ocolească privirea. Ana îl încolţise. O ştia. Cu siguranţă că-l bănuia. Nu se mai putea ascunde sub cine ştie ce pretexte. Nici măcar nu-i venea ceva plauzibil în minte.

— Dacă te mai codeşti, voi şti că mă minţi !

— Nu-mi cere imposibilul, Ana.

— Ba ţi-l cer ! Pentru că e vorba de mine ! Ştiu asta.

— Dacă ştii — izbucni el —, poate că ştii şi cîţi ani am. Şi cîţi ani ai. E suficient.

Brusc plecă de lîngă ea. Năucită, Ana nu avea putere să se urnească. Îi era frică, avea senzaţia că ceva, nespus de preţios, a apărut şi a dispărut într-o clipă, lăsînd-o pradă unei primejdii, asemănător unui gol imens, gata să o înconjoare şi s-o scufunde în deznădejde. Ar fi vrut să fugă după el, să o scape, să-i întindă mîna, s-o smulgă din acel vîrtej şi-n acel moment retrăia cu o stranie exactitate aceeaşi groază pe care-o trăise cînd furtuna de apă încercase să o înghită.

— Emile, nu mă lăsa aici... Emile !

Se încorda, căutînd ea însăşi puterea de a-l ajunge. Îl oprise, se agăţă de el, încercînd să-l răsucească cu faţa spre ea. Dar Emilian rezista neclintit.

— Nu, Ana ! Nu te legăna şi tu în balansoare fragile...

Timid, se întorsese spre ea, cuprinzîndu-i umerii.

— Ai putea să mă ajuţi, o rugă el, îmi va fi greu să recîştig prietenia ta, de care am avut şi voi avea atîta nevoie. Poate că de vină e singurătatea mea, te rog să mă ierţi.

Ochii Anei străluceau printr-o perdea de lacrimi.

Îl privea de jos în sus, implorîndu-l, apropiindu-se. Emil îi simţi mîinile, degetele tremurătoare, într-o febrilă do-

rință a mîngîierii. Îl arse dogoarea buzelor ei întredeschise. Îmbrățișînd-o, o ascunse la piept, spre a nu-i vedea nimeni chipul acela minunat pe care nici el nu cuteza să-l privească. Mireasma crudă a părului Anei îl amețea. Auzea bătăile unei inimi grăbite, speriate, care nu era a lui. Încercînd să scape din propria-i emoție, Emil îi cuprinse obrajii în palme, vrînd să-i spună că există unele toamne cînd înfloresc castanii și liliecii a doua oară, însă florile acelea sînt ucise de brumă, într-o singură noapte... Nu apucă să rostească nimic. Ana îl încolăci mînioasă și-l sărută, strivindu-i gura, nimicindu-i ultima lui încercare de a se desprinde, șoptindu-i pierdută, dar încăpățînată :

— Să nu spui prostii... Să nu mai spui, niciodată, pentru că eu nu te las...

Emilian nu avea cum să răspundă... Aprins de o dorință pe care nu o putea stinge, o strivea la piept, sărutînd-o la rîndul său, în neștire. Într-o clipă, pe care fusese convins că nu o va mai trăi niciodată, se gîndi disperat că nu are voie să-i spună acestei fete că o iubește, deoarece era sigur că nu el este omul căruia i s-ar cuveni ființa ei. Recăpătîndu-și răsuflarea, Emil încercă s-o readucă la realitate :

— Ana, tu meriți o fericire din care eu nu-ți pot dărui nici măcar o miime...

— Taci, taci te rog !

— Tăcerile ascund menajamente, Ana ! Să fim lucizi.

Ana izbucni :

— Eu, eu sînt aceea care am dreptul să știu ce fel de fericire merit. Și-o știu de la tine. O știu de cînd te cunosc, m-am hrănit cu ea toți anii de facultate, am așteptat cu răbdare să-ți vindeci rănile, să-ți dai seama singur ce ți se cuvine de la viață, să renunți la revolta ta dureroasă și să capeți încredere în mine...

— Ești prea bună. Există, fată dragă, unele lucruri, pe care, odată pierdute, nimic nu le mai poate recupera.

— Nu-i adevărat !

— Tinerețea, bunăoară !

Ana se smulse din brațele lui rîzînd. Un rîs răutăcios, strident, care-l durea.

— Tinerețe ? Ai fost vreodată curios să afli ce cred eu despre tinerețea aceea pe care zici că ai pierdut-o ?

— Socoteam că unele lucruri îmi aparţin în exclusivitate.

— Nu mai spune ! Am urît-o pe nevasta ta, pentru că ştiam cît ai iubit-o. Am urît şi urăsc vremea, anii aceia cîţi ies la socoteală drept diferenţă de vîrstă, anii care te-au durut. Singura mea nădejde a fost că va veni o zi cînd vei îndrăzni s-o iei de la capăt. Iar tu..., tu...

Glasul Anei se înecă. Emilian o privea şi nu desluşea decît o inexplicabilă mînie. „Dumnezeule, ce-am făcut ? Cum de nu mi-am dat seama niciodată că fiinţa aceasta nu s-a dezlipit de mine în şase ani nici măcar o singură zi ? Pînă şi macaraua ei, munca ei istovitoare de la institut, era tot pentru mine, tot pe mine mă priveau..."

— Ana, şopti el îngrozit de propria-i voce, eşti convinsă că ai putea fi fericită cu mine ?

— Altă fericire nu cunosc.

— Dar există, Ana, şi ai putea cunoaşte ! Nu te mulţumi cu rămăşiţele unei vieţi din care eu mi-am irosit tot ce-ţi puteam oferi mai frumos. Tu singură spui că urăşti anii aceia ai mei...

— Şi-acum ce vrei, strigă Ana, ce mai vrei ? Să-ţi cad în genunchi şi să te implor să uiţi şi tu ceea ce eu aş putea uita într-o clipă dacă mi-ai cere-o ?

Era prea ademenitoare fericirea. Poate că totuşi avea şi el dreptul la ea. Ochii ei mari erau aproape de el, îi solicitau deplina credinţă. Ana era a lui.

— Ce să mai vreau, glumi el, nu mai vreau nimic altceva decît o soţie !

— În sfîrşit, oftă Ana, ţi-a trecut şi ţie prin minte un gînd frumos.

Emilian îi sărută mîna, Ana îi mîngîie părul, apoi se lăsă în voia îmbrăţişărilor şi a sărutărilor nesfîrşite, dar la un moment dat se sperie :

— Deocamdată zic să ne oprim aici. Te-o fi căutînd generalul.

— Ai dreptate...

Se întorceau spre tabără ţinîndu-se de mînă. Glumeau unul pe seama îndelungatei reţineri a celuilalt. Ana nu avea motive, nici unul, nici măcar mic, atîtică de mic, să se ruşineze de prefăcătoriile ei, chiar şi de răutăţile rostite

atunci, la aniversarea căsătoriei lui Vlad Şoimaru, cînd toţi, cu excepţia lui Emilian, înţeleseseră exact despre ce era vorba. Dar Emilian se încruntă : „Să trecem peste povestea aia idioată..." ; „Bine, să trecem, dacă vrei tu...", acceptă Ana rîzînd...

Trecuseră cîteva săptămîni după seara aceea în care Vlad şi Verbina îşi serbaseră un deceniu de la căsătorie la restaurantul „Lido". La uşa apartamentului locuit de familia Şerbănescu, într-o micuţă garnizoană de provincie, sunase poştaşul ca să înmîneze un aviz. Era vorba de un colet şi Şerbănescu s-a grăbit să ajungă la poştă să-l ridice. În drum spre casă făcuse tot felul de presupuneri : expediat din Bucureşti, de un anume Tudose Nesăratu. Parcă aducea a şotie : cine ştie cărui amic îi venise poftă să facă haz pe seama lui, dacă se mai iscălise şi Tudose Nesăratu... Îi venea să arunce pachetul, dar îl îmbulzea curiozitatea. În fond hazul expeditorului era un fapt consumat. Enigma era însuşi conţinutul pachetului. Ajuns acasă, îl asaltase şi nevastă-sa, la fel de curioasă : „Ia să vedem, dragă, despre ce colet e vorba ? Cine l-a trimis ? O, e din Bucureşti !", se mirase ea. Bărbatul se apucase să taie sforile cu o foarfecă, apoi să desfacă o cutie de carton. În cutie un trofeu : o pereche de coarne de cerb, bune de aşezat deasupra unei panoplii. În fundul cutiei — un sutien, pe care, văzîndu-l, femeia a încremenit. Tacticos, dînd de-o parte talajul din cutie, bărbatul mai căuta ceva, dar nu mai era nimic. „Frumos cadou, nu-i aşa ? O mică atenţie pentru mine, care n-am pus mîna pe-o puşcă de vînătoare în viaţa mea, şi un sutien pentru tine.... Ia vezi, ţi se potriveşte ?" ; „Nu !, s-a îngrozit femeia. Nu vreau, nu ştiu cum de..." ; „Ce te-a apucat ? Încearcă-l, este exact la fel cu sutienul acela negru, pe care l-ai cumpărat de la madama aia din pachet. Uită-te şi tu : tot franţuzesc, aceeaşi marcă... Ba mai mult, iată şi cusătura... Nu ai scurtat tu bretelele, să stea mai ridicat ? Ce zici ? E straşnic, nu ? Unde mai pui că de cînd ai fost la Bucureşti, s-o vizitezi pe vară-ta, nu mai dădeai de minunea asta, nu ştiai pe unde s-a rătăcit. Uite-o, ţi-a trimis-o vară-ta, uitucă

ce ești !" ; „Da, este... așa, desigur..., bîiguise ea, vară-mea..: s-a gîndit... ce drăguț din partea ei..." ; „Dar coarnele ?" ; „Cine știe ce i-o fi venit... Nu s-o fi gîndit la ce-ți închipui tu..." ; „Cine ? Tudose Nesăratu ?" ; „Care Tudose ? Ce tot... ?" În blocul acela cu cîteva zeci de apartamente nu era prima oară cînd vecinii aveau neplăcuta ocazie să asculte țipetele, implorările de ajutor, o oribilă zarvă, mai ales noaptea. De-astă dată, în liniștea reclamată cu bătăi insistente în țevile caloriferelor, soțul și soția blestemau în gînd fără să-i rostească numele sub nici un motiv, pe cunoscutul expeditor. Iar acesta, pe culoarele facultății, îi explica Anei care-l ascultase îngrozită : „N-aș fi făcut o asemenea măgărie, dacă nu ți-ar fi vorbit așa atunci." ; „Emilian, cum ai putut ? Ai fost în brațele ei, ai mîngîiat-o, te-ai lăsat mîngîiat..." ; „Am fost. Tocmai pentru că-mi șuiera în ureche cuvinte de patimă, cu inconștiența celei ce se repetă ori de cîte ori zvîcnește biciuită de instinctele ei de animal care devorează orice... Ei bine, n-ar trebui să-ți spun : unicul om care realmente o iubește, care acceptă să fie sfîșiat, încetul cu încetul, tăvălit în minciuni știute, este soțul ei. M-am gîndit o noapte întreagă cum s-o umilesc, căci pe ea n-o umilește nimic. Brutalitatea, cu atît mai puțin. Un singur lucru am sperat s-o lecuiască : pachetul acela, pentru că, primindu-l, nefericitul de Șerbănescu are să-și dea seama că promiscuitatea pe care-o acceptă este știută, nu mai e doar o taină a lor doi. Și o să fie nevoit să scape de ea înainte de a-i fi ajuns vestea și la serviciu. Nu e un prost, este un inginer capabil, pe care l-a nenorocit ființa asta, cu trupul și răsuflarea ei de bacantă." ; „Doamne, exclamase Ana, de unde, de pe ce fel de drumuri ai cules atîta duritate ? N-ai văzut că e condamnată, predestinată minciunii de propriul ei sînge ! Trăiește cu obsesia sexului, gîndește cu glandele. N-ai nici un strop de îngăduință ?" ; „Nu, nu am. Nu pot fi îngăduitor cu viciul, pentru că e cel mai primejdios microb, contaminează conștiințele, le descompune sau le otrăvește. Ne încercăm mărinimia, clădim cu stăruință relații care să ne facă mai buni, mai folositori unul altuia. Și nu e ușor, nu ne naștem integri, din păcate ; trebuie să ne plămădim cu voință și trudă o alcătuire sufletească frumoasă. Cel ce încalcă legea e izolat, răufă-

câtorul suportă consecinţele faptei, hoţul, cît ar fi el de avid, tot restituie pînă la urmă ce este al păgubaşului. Dar viciile morale nu ajung în faţa instanţelor sociale. Sînt condamnate de opinia tuturor, dar se perpetuează în taina faptelor care contrazic cuvintele. Nu există, nu trebuie să existe îngăduinţă faţă de nici un viciu. Dacă nu cred în Dumnezeu, de ce trebuie să-l accept pe diavol ? Nu, Ana ! Îngăduinţa e necesară atunci cînd omul nu poate să ridice de jos, cu o singură mînă, o ladă de o sută de chile, deşi ar vrea să poată... Dar a accepta ceea ce trebuie să dispară din firea noastră înseamnă a munci zadarnic pentru o nouă societate." ; „Mă rog, şi-n concluzia unor atari argumente, tu îi expediezi soţului femeii cu care te-ai culcat proba materială a adulterului. În acest fel «tovarăşul» Emilian Negrea şi-a exprimat profundul său dezgust faţă de viciul rafinat după care o mie şi unu de bărbaţi rîvnesc, ori de cîte ori beau un păhărel în plus şi trece prin faţa lor un tors de femeie. Asta, pentru că tovarăşul e un tovarăş cu înalte principii, luptător înflăcărat împotriva miasmelor... Tovarăşe dragă, atunci cînd erai cu blonda de ce nu i-ai făcut o expunere detaliată, cum mi-o făcuşi mie, asupra problemei ? Poate că femeia ţi-ar fi însuşit punctul de vedere, ar fi spus : aveţi dreptate, tovarăşe Negrea, vă rog să mă scuzaţi că v-am dorit... Nu s-ar mai fi dezbrăcat, ci şi-ar fi luat poşeta, pardesiul şi-ar fi plecat acasă. Sau, poate, s-ar fi îndrăgostit de-a binelea de tovarăşul Negrea, s-ar fi jurat că începe o viaţă nouă, şi-ar fi părăsit bărbatul şi ar fi venit definitiv la tine, fericită că, în sfîrşit, a descoperit pe omul capabil să-i purifice sufletul. Mă crezi absurdă ? Oare blonda dumitale n-are nimic bun în ea ? Chiar aşa să fie adică ?" ; „Da. Chiar aşa : nu are nimic bun în ea." ; „De ce n-ai izgonit-o din capul locului ?" ; „Pentru că speram să descopăr ceea ce speri şi tu acum că ar putea exista bun în ea." ; „Nu mai spune ? În pat ?" ; „Da. Acolo." ; „Şi ? Nimic ? Nimic-nimic ? Nici măcar fierbinţeala unui sărut pe care ţi-l dăruia fără nici o margine ? Ce e sărutul, Negrea ?" ; „Nu m-am apucat să elaborez dicţionare. Oricum, să zicem că ar fi o cheie cu care se descuie instinctele..." ; „Şi ne abandonăm alunecînd în subconştient, către abisul acela, ascuns de orice privire omenească, chiar şi

de-a noastră înşine, în care ne creăm urmaşii..." ; „Ea era fericită că în «abisul»acela nu creează nimic. Era mîndră de propria-i sterilitate." ; „Nu există o asemenea femeie." ; „Uite că totuşi există." ; „Ai fost atît de naiv s-o crezi ! I-ai descoperit toate trucurile cu care-şi justifica imoralitatea, dar nu te-ai gîndit nici o clipă că mimează cu patimă dragostea, obsedată de infirmitatea femeii care nu poate iubi !" Emilian simţi cum roşeşte, ca şi cînd în clipa aceea fetişcana din faţa lui, cu privirea ei mai pătrunzătoare chiar decît raţionamentul, l-ar fi descoperit într-o ipostază penibilă. Îşi încleştă fălcile, mînios pe sine, dar Ana îl crezuse mînios pe ea, şi-l apostrofase fără milă : „Te revoltai contra celor care te-au judecat odată pripit, le reproşai laşitatea. Şi tu eşti la fel, te grăbeşti să judeci, tot ca să-ţi ascunzi laşitatea. Dacă te-aş cunoaşte mai puţin, judecîndu-te şi eu, că sîntem toţi extraordinari cînd judecăm, aş zice că eşti o lichea, tovarăşe Negrea, cît eşti dumneata de secretar al organizaţiei noastre de partid... Învîrteşti vorbele, le macini ca într-o moară stricată, în creierul dumitale speculativ, pe scoarţa căruia s-a sedimentat ură, invidie, incertitudine !" Ana îi întorsese spatele şi plecase, lăsîndu-l singur, descumpănit, în mijlocul coridorului. O clipă avusese intenţia să o strige, să se ia după ea, să-i explice că... Ce să-i explice ? Să mai macine încă vreo sută de vorbe ? Renunţase. Cum fusese Ana în stare să-i arate o eroare flagrantă, pe care putea s-o prevină el însuşi ? De ce ? Pentru că el ocolise adevărul. Cînd Adina Şerbănescu îl sunase, se bucurase din orgoliu. „Ce faci ?, rîsese ea în microfon. Sînt în treacăt prin Bucureşti. Mi-am amintit sfatul prietenei dumitale... Ţi-am căutat numele în cartea de telefon... Ce-ţi mai face fetişcana ? Tot frumoasă e ?" Emilian îi răspunsese în doi peri, căuta replici înţepătoare şi se întreba cum o fi îmbrăcată... Fapt e că aşteptase cu nerăbdare ora fixată pentru întîlnire. Se bucurase că e singur acasă, că mama nu era în Bucureşti... Cînd ea refuzase o seară de restaurant ca să nu fie văzută şi bîrfită, el o invitase simplu : „Vino încoace, că aici nu ne bîrfeşte nimeni..." Deci o chemase, şi adevărul mai consta şi în faptul că pînă la sosirea ei anticipase în detaliu, surescitat, ceea ce îşi dorea

să se întîmple... După ora fixată, în minutele care treceau fără să se audă soneria de la intrare, intrase în panică : dacă nu va veni ? Dacă i-a jucat o farsă, amuzîndu-se cu vreo prietenă din casa căreia a telefonat, sau poate... chiar din casa altui bărbat, și-acum fac haz pe seama prostului care și-a pus halat de mătase, a așezat la îndemînă băuturile, magnetofonul, a mutat o veioză într-un colț, ca un regizor atent să nu lipsească nimic din ceea ce se presupune a fi o ambianță de alcov ? Cînd auzise soneria, parcă auzise marşul triumfal din „Aida". O privise recunoscător că venise, pentru că dacă n-ar fi venit... Înțepăturile de la telefon le-a continuat numai ea, el nu avea curaj să-i riposteze... El făcea pe gazda atentă și curtenitoare, în timp ce ea făcea pe doamna care și-a luat inima-n dinți și a venit să înlăture o confuzie, pentru că la petrecerea aceea a Șoimarilor a avut impresia că a fost luată drept alta... A băut un păhărel, dar l-a refuzat pe al doilea, din prudență, și a rîs, comițînd mica neglijență de a se lăsa mai adînc în fotoliu, etalîndu-se... Il pîndea tot timpul, cu doi ochi mirați, cu vaga indignare, repetată : „Cum, dragă, cum și-a permis mucoasa aia să creadă că eu..." Emilian, privind-o la rîndul său, își pierdea răbdarea. Nici nu-și mai amintea o dată anume în care avusese o femeie, tot așa, într-o ocazie. Și-a spus : „E momentul să dăm cărțile pe față..." Dorea să o readucă la realitate în stilul lui, să o domine cu inițiativa lui furioasă. „De aceea am vrut să ne revedem...", continuase ea vorbele de prisos, dar Emilian se apropiase, întrerupînd-o : „Hai s-o lăsăm baltă..." Și cu un gest o smulsese din fotoliu, o ridicase în sus, de subțiori, cu forța lui de halterofil, și-o așezase ușor pe canapea, proptind-o ca pe o păpușă între două perne mari, în timp ce el se lăsase pe genunchi, ca să-și apropie fața de a ei ; o văzuse frumoasă, surprinsă, cu ochii închiși pe jumătate, umbriți de taine, și cu buzele murmurînd un repros incoerent. O sărutase, îi strivise sînii la pieptul lui, îi căutase trupul cu palmele, ca un orb. Femeia se zbătuse din ce în ce mai slab, cu exprimările inerente : „Lasă-mă, nu, nu se poate, te rog, te implor, înțelege-mă, ce vrei de la mine, ce rost are, dacă știam nu veneam..." Pentru ca la un moment dat, dintr-o îmbrățișare, dintr-un sărut prelung, cu care el îi oprise

toate cuvintele de împotrivire, ea să se prefacă într-altă femeie : deodată moale și unduioasă, cu ochii închiși, cu degetele mîinilor răsfirate, căutîndu-i părul, cuprinzîndu-i capul, repetînd ea sărutările lui. Emilian, la rîndul său, încerca să descopere nasturii bluzei, fermoarul, dar ea se împotrivea din nou... Nici acum nu-și amintea precis cum se continuase lupta, cu cedări și ademeniri din ce în ce mai perfide. Dimineața, după ce era aproape gata îmbrăcată să plece la gară, zvîrlise, din cauza unui sărut, totul de pe ea și se aruncase iar în pat, chemîndu-l, scrîșnind : „Să se ducă dracului toate trenurile din lume !" Acesta fusese momentul cel mai penibil. Emilian se așezase calm într-un fotoliu, pentru că descoperise că femeia aceea nu era deloc frumoasă. „Totuși — opinase el neutru — e păcat să pierzi trenul, dacă ai luat deja bilet." ; „Ce-ți pasă ție ?, țipase ea dintr-o dată. Te-ai săturat, gata ?" ; „Da, m-am săturat, recunoscuse Emilian și reparase rîzînd : Deocamdată..." Adina se ridicase din pat, tăcută, tristă, adunîndu-și lucrurile de pe unde le azvîrlise. Ca să nu tacă și el, încercase s-o flateze : „De ce porți sutien ? Tu nu ai nevoie de hamurile alea..." Ea surîsese vag : „Data viitoare am să vin fără ele dacă vrei." ; „Nu, ca să fiu sigur că va fi o dată viitoare, lasă-le aici." ; „Bine — acceptase ea rîzînd —, dacă peste două săptămîni, duminică dimineața, nu viu, să mi le trimiți într-un pachet." Era sigur că în duminica promisă vor fi iarăși împreună. Nu se gîndise prea mult la a doua lor întîlnire, n-avusese timp, alergase de la un curs la altul, avea un program încărcat, era în ultimul an, ținea morțiș să obțină la toate examenele, inclusiv la cel de stat și la proiectul de diplomă, numai zece. Avea șanse să iasă la capătul celor cinci ani de facultate cu emblema și faima șefului de promoție. Dar erau vreo opt candidați pentru această supremație. Tatona, în același timp, locurile posibile de încadrare. Dorea o lucrare deosebită, care să-l consacre, să-i ofere toate posibilitățile unei cît mai serioase integrări în frontul constructorilor. Era vorba de încă un fel de concurs de admitere : în viața lui nouă. Abia în duminica respectivă își amintise că trebuia să vină Adina. Din întîmplare, nu plecase pe munte pentru că era vreme urîtă, ploua... Făcuse toată dimineața ordine în casă, așteptînd să sune telefonul... Dar telefonul n-a

sunat decît seara. Au venit să-l viziteze Vlad și Verbina, care se întîlniseră întîmplător cu Adina, pe la zece dimineața, pe Bulevardul Magheru : „Era escortată de un zdrahon de doi metri, cu umeri de statuie grecească, gît de taur și cap de bibilică — rîsese Verbina —, unul din lotul național de rugby.“ A doua zi, Emilian pusese coletul la poștă. Avea dreptate Ana. Oricîte argumente ar fi existat, oricît de imorală ar fi fost o asemenea femeie, dacă Adina ar fi venit, el n-ar fi trimis pachetul ! Perorația lui pe seama viciului, făcută pe alături de adevăr, unei fete de douăzeci și trei de ani care credea în cinstea, puritatea și principiile lui, era o murdară demagogie, presărată cu indecență și meschinărie. Cum fusese capabil de așa ceva ? Ana îi spusese : de nu te-aș cunoaște, ți-aș spune că ești o lichea... Deci fusese, de fapt fusese, era, avea toate calitățile unei asemenea specii presupuse de Ana. „Bună treabă mai făcui — se mustrase în sinea lui. După ani de zile de frămîntări, de căutări ale propriei mele conduite, trecut prin atîtea belele, pus pe fapte mari, ocupat cu propria-mi desăvîrșire, mă fac vinovat de o abjectă pornire și judecat ca atare de o puștoaică. Bravo mie ! Dacă ăsta mi-e drumul spre perfecțiune, halal ! Mi-ajunge o clipă de orgoliu, de gelozie stupidă, ca să dau în gropi !“ Însă isprava lui Tudose Nesăratu tot fusese bună la ceva. Șerbănescu divorțase.

Ana se duse să se schimbe, vrînd să cinstească într-un fel anume masa de seară, servită în prezența generalului. Emil află la comandament că-l aștepta o notă telefonică. De fapt o telegramă : „Tata s-a internat la București pentru analize. Mama.“ Și casa ? A lăsat oare bătrînul totul vraiște și s-a dus la spital doar așa, ca să-i satisfacă circumspecta curiozitate a doctorului Onescu ? Nu avea suficientă putere de concentrare să deslușească un răspuns. Se mulțumi să constate că tata ținuse cont de sfatul lui. Nimic rău în asta. Dimpotrivă. Toți aveau să-și ia o piatră de pe inimă. Emilian își imagina bucuria cu care ai săi vor primi vestea căsătoriei sale cu Ana. Ce-ar

fi dacă, chiar în seara asta, ar anunța logodna ? Precis că generalul și-ar cere exclusivitatea dreptului de naș... Un argument în plus să se simtă copleșit de o mulțumire sufletească ce-l făcea nerăbdător.

Îndrăzni să bată la ușa generalului, să-l anunțe că peste o jumătate de oră masa va fi servită. Dar generalul nu era acolo... O fi la pescuit ? Se duse la popotă. Cineva aranjase o masă comună, ornată cu flori sălbatice, culese din poieni.

Nici ofițerul de serviciu, nici altcineva nu îi putură preciza unde se afla generalul.

Tabăra începuse să se anime, odată cu scăpătatul soarelui se întorceau plutoanele, se auzeau comenzile caporalilor și sergenților, amestecate printre clacsonările agasante ale șoferilor grăbiți să-și introducă basculantele în parcul auto. Ofițerii își adunau datele pentru raportul zilnic, din cînd în cînd se încumetau de cine știe unde ecourile unui cîntec ostășesc, strigat codrilor indiferenți, pregătiți să-și adoarmă puzderia ființelor lor nevăzute. Plutoanele desfăcute se risipeau repede, ostașii alergau spre pîrîu să se spele. Era o înserare ca oricare alta, ca și cînd prezența generalului în șantier ar fi fost o preocupare exclusivă a comandanților, pentru ei, ostașii, neavînd un asemenea fapt nici o semnificație. Era foarte bine că se comportau așa.

La ora șapte, cînd Negrea intră în sala popotei, ofițerii nu îndrăzneau să ia loc, intimidați de aspectul festiv al mesei, care parcă ar fi fost pregătită pentru altcineva, nu pentru niște musafiri nepoftiți, de teapa lor. Noroc că se ivi, punctual, și generalul.

— Luați loc, dragii mei. Ce s-a întîmplat ? Poftiți, sînteți invitații mei. Ori poate nu-mi dați voie să fiu și eu de-al casei ?

— Tovarășe general, v-am căutat...

— Nu aveai cum să mă găsești. Am profitat de această după-amiază ca să mai văd și eu un apus de soare veritabil. Am urcat, am urcat și am ajuns pe-o spinare de munte, de unde am avut o splendidă imagine, de ansamblu a șantierului vostru...

Apăru, în sfîrşit, şi Ana. Într-un jerseu de culoarea lămîii, mulat pe trupul ei subţirel şi mlădios, murmurînd scuze că se lăsase aşteptată.

— O tînără drăguţă ca dumneata trebuie aşteptată oricît ! Am să te răpesc acestor cavaleri, obligîndu-te să iei loc aici, lîngă mine. Apoi se ridică în picioare : Stimaţi tovarăşi, bine v-am găsit. Îmi place la voi. Pentru că sînteţi harnici şi... şi cinstiţi. Maior Negrea, primeşte mulţumirile mele.

Masa se termină tîrziu, către miezul nopţii. Ana avu ideea ca cei ce vor să se retragă să fie scutiţi de prezenţă obligatorie. Propunerea fu însuşită cu condiţia să se „evapore" fiecare cînd vrea, fără justificări şi formule regulamentare. Drept urmare, la un moment dat nu mai erau de faţă decît Ana, generalul, Negrea, Dobricescu şi popotarul — gata să execute cine ştie ce ordin.

— A mai rămas. măi băieţi, vreun strop de cafea ?

Mai era cafea, slavă domnului.

— Dar ce e cu voi ? Ce tot complotaţi doar aşa, din priviri ?

Dialogurile mute ale Anei cu Emilian, observate de mai multe ceasuri de general, ajunseră, acum, contrariante. Puneau la cale ceva pe seama lui ? Nu. Refuzau să-l edifice. Generalul se posomorî. Puteau dumnealor să nege oricît. Atunci, care era pricina ? Ce secrete îi asociau la o asemenea oră din noapte ? A, asta era ? Ana se scuzase. Era obosită, ar fi vrut să se retragă. Îl solicita pe Emilian să o conducă pînă la colibă, pentru că singură nu s-ar fi încumetat... Dobricescu, care se menţinuse toată seara într-o atitudine rezervată, decentă şi politicoasă tăcea surîzînd îngăduitor şi demn.

Într-o seară, cînd lucra acasă la proiectul său de diplomă, năvălise Vlad ca o furtună : „Ce naiba, mă, tu ai fost pilit atunci la restaurant ?" Emilian înlemnise : „Precis că a aflat ceva despre treaba cu Adina... Ce s-o fi întîmplat ?" ; „Dracu ştie cum eram", ezitase. „I-ai promis generalului Fronea că te duci pe la el ? Hai, că m-a trimis după tine. Ne aşteaptă." ; „Dar ce vrea ?" ; „Nu

știu. Am primit ordin să te caut și să te duc la general. Mi-a transmis ofițerul de serviciu acum o oră. M-au scos special de la o oră de curs..." Generalul Fronea îi primise într-un birou plin cu cărți, reviste, hîrtii, într-o dezordine cruntă. „Iertați deranjul, aici nimeni nu face ordine, eu singur mă descurc în hîrțoage ; dacă se amestecă cineva, iese rău de tot. Și cum timp nu prea am... Stați și voi pe unde găsiți... Negrea, dă-mi cărțile de acolo, și stai în fotoliu. Așa, tu, Șoimarule, ia taburetul acela, de lîngă fereastră... Beți cafele ? Beți, cum să nu. Cum ne-a fost vorba, dragă Negrea ? Ai cam uitat să te prezinți la ordin." ; „Vă rog să mă iertați... Am considerat invitația dumneavoastră o amabilitate". Generalul părea îmbătrînit mult, sprîncenele lui țepoase erau complet albite, se răsese în cap, slăbise, parcă era și mai mic de statură, sau poate i se părea lui... Între ținuta lui impecabilă, pe care o accentua uniforma păstrată probabil în vederea acestei vizite, și haosul din încăpere exista un contrast care-l mîhnise pe Emilian : „Trebuie să aibă aproape șaptezeci de ani, se gîndise, iată, cam cum începe un om ca el să se sfîrșească... Poate că semnul acestei epuizări îi dă nepăsarea față de amănunte, care la unii apare de la cincisprezece ani, iar la alții ca el, la vîrsta cînd se întreabă dacă mai au timp să isprăvească ceva...". „M-am consultat cu niște tovarăși și am hotărît, dragă Negrea, să te readucem în rîndul cadrelor active." Emilian a tresărit. Ani și ani se gîndise, ca la o eventualitate puțin probabilă, dar dorită ca o recunoaștere a adevărului, la acest moment, imaginîndu-și modul în care va refuza propunerea. Căci era, totdeauna fusese, decis în această privință. De mult timp Vlad îi sugerase ideea să înainteze el un raport, un memoriu, în vederea reîncadrării în armată. Nu cumva aici era lucrătura lui Vlad ? Dacă l-ar fi chemat oricine altcineva care să-i comunice oficial o asemenea propunere, ar fi avut răspunsul pregătit. Dar îl avea în față pe generalul Fronea. „Tovarășe general, dumneavoastră personal credeți că aș face bine dacă aș accepta ?" Generalului nu-i plăcuse întrebarea. Se ridicase de pe scaunul din spatele mesei sale de lucru, parcă să caute ceva, ochelarii, care nu erau și din pricina asta evita să se enerveze. „Ascultă, Emilian Negrea ! Între-

barea dumitale pare normală... Ai demnitatea dumitale, de-aia socoți că ți se cuvine s-o pui... Dacă am optat pentru dumneata — totdeauna — și te-am chemat să-ți spun, ăsta mi-e sfatul! Dar vreau să-ți explic eu ceva în legătură cu demnitatea dumitale. Ți s-a dat — zici dumneata — un picior în fund, atunci cînd credeai că nu există nici un motiv pentru așa ceva. Trec anii, te plasezi pe o perspectivă în care ai toate șansele să te realizezi, ai viitorul larg deschis în față și vine unul ca mine să-ți ofere scuze tardive pentru ce-a fost și șansa unei cariere în care cei de aceeași vîrstă cu dumneata ți-au luat-o înainte cu două grade. Vechiul, nedespărțitul prieten e locotenent-colonel la treizeci și cinci de ani, o să termine peste două-trei luni Academia militară, va comanda o mare unitate, pentru că este unul dintre cei mai buni ofițeri din comandamentul nostru... Tu, Șoimarule, fă-te că n-auzi! Iar dumneata, Negrea, poftim de-ți pune la loc pe umeri cele patru steluțe mici de căpitan. «Mulțumesc — spui ironic, din scaunul dumitale — pentru amabilitate, pentru că eu mă duc pe un șantier național, unde într-un an ajung director de trust, unde conduc efective cîte comandă doi colonei ca de-alde Șoimaru și cu leafă mai mare ca a generalului Fronea.» Cam asta e demnitatea dumitale! A mea e alta: din motive personale, dumneata, fostul meu ofițer în care mi-am pus multă nădejde, ai intrat într-o meserie care-ți gîdila candorile, fumurile tinereții, și colac peste pupăză, te însori cu întreținuta unuia capabil să-l spînzure și pe tată-său! Ori poate nici acum nu te-ai dumirit? Mulțumește-i norocului că ai scăpat teafăr cînd te-ai apucat să sari gardurile! Dar timpul a trecut. S-a ales grîul de neghină, s-au precizat criteriile, ne apucăm serios de treabă și din țărîna asta a noastră bătrînă, bună și darnică, vrem să facem cea mai minunată grădină de pe fața pămîntului. Nu te-am chemat să-ți dau o lecție de patriotism. N-avem timp de pierdut cu dezgropat morții, cu reabilitarea orgoliilor. Mă întrebi dumneata, pe mine, dacă e cazul! Da, e păcat că ai stat atîția ani departe de noi. Bine că nu te-ai irosit, că ai mers pe un drum pe care, iată, ne-am reîntîlnit. De cînd te știu, și te-am descoperit de fapt la Bicaz, nu te-am uitat niciodată, fiind convins de valoarea dumitale.

Acum, mi s-a încredințat una dintre cele mai splendide lucrări genistice. Demnitatea mea de general îmi dictează să-mi aleg, pentru îndeplinirea acestei misiuni, ofițerii cei mai capabili, mai generoşi şi mai puternici. Dacă vrei, am şi eu un orgoliu : să redau armatei un ofițer în capacitatea căruia am crezut, în timp ce alții se îndoiau. Îți mulțumesc că-mi oferi prilejul de a demonstra că nu eu m-am înşelat. Lasă orgoliile de prisos ! Primeşte mîndru vestmîntul de ostaş, pentru că îl meriți ! Asta, că m-ai întrebat ce părere am !" Se strecurase la un moment dat, în încăpere o fată care aşezase pe o măsuță două ceşti cu cafea şi una cu ceai. Generalul a gustat din ceai şi s-a strîmbat. „Mai mare ruşinea, la vîrsta mea, să mă încurc cu un ulcer... Cînd aveam vreo cincizeci de ani, eram convins că am scăpat de năpasta asta care-i pîndeşte pe ofițeri." Discuția se abătuse apoi : despre copiii lui Vlad, despre nişte necazuri întîmpinate pe un lot experimental, pe care nu rezulta un anume hibrid în care Verbina îşi pusese mari speranțe, apoi despre mişcarea protestatară din Franța. Emilian şi-a dat seama că generalul Fronea nu era chiar aşa de bătrîn cum se temuse la început, ci, dimpotrivă, îşi păstrase aproape intactă energia de odinioară. „Ei, îşi amintise generalul, în clipa cînd Emilian şi Vlad se ridicaseră să plece. Care-i răspunsul, Negrea ?". „La dispoziția dumneavoastră, tovarăşe general !" Generalul îi strînsese mîna, îl privise cum avea el obiceiul, pe sub stuful sprîncenelor : „Măi băiete, eşti militar pînă-n măduva oaselor, orice haină ai purta... Ai suferit mult, te-a durut sufletul tot timpul, nu-i aşa ?" : „Da, tovarăşe general..." Generalul îl prinsese de umeri : „Negrea, dacă văd o lacrimă în ochii dumitale, e de rău ! Mie mi-a interzis medicul orice emoție..."

— Ei, poftim ! se mînie generalul. Ce-a căşunat pe capul său doar într-un an ? În sfîrşit, va trebui să stau de vorbă cu amicul Vlad Şoimaru. Ori, ori !... Parcă spuneai că ai să-mi raportezi ceva personal...

Negrea îşi căuta cuvintele, ezita, jenat de impresia că dispoziția deosebită a superiorului său ar putea fi socotită

un prilej de care el ar fi abuzat. Nu avea nimic de revendicat. Profesional, lucrările evoluau normal, situația, pe care ar fi denumit-o „spirituală“ era excelentă în detașament, avea, în acest sens, impresia că-l favoriza norocul : militarii, subofițerii, ofițerii își vedeau de treabă, nu ridicau probleme. Cumva venise cu ideea preconcepută a unei încordări inerente ? Venise cu ambiția căutătorului de acte eroice ? Era un vanitos avid să compenseze o carieră întîrziată ? După ce tînjea el, la urma-urmelor ? De unde provenea o permanentă insatisfacție ?

— Oho ! Batem cîmpii, Negrea ! Te știu, ești un ambițios, de aceea ți-am încredințat comanda aici. Dar văd că...

— Timpul, tovarășe general, este..., cum să vă spun, prea scurt pentru mine...

— Ce-ți închipuiai, maior Negrea ? Că o să-ți zgîrii sufletul în colții stîncilor, că o să-ți sîngereze palmele, că o să-ți curgă sudorile mutînd din loc cu umărul bolovanii din adîncurile lui Hades ? Să fim serioși ! Sacrificiul e o nebuloasă pe care n-are sens să o rîvnim. Într-un dicționar modern, în dreptul acestui cuvînt eu aș scrie : sacrificiu — adică irosire de viață și renunțare la sine, în imposibilitatea unei reușite, fie din motive care ne depășesc, fie din prostie. În primul caz vorbim de eroi, în al doilea de victime. Și într-un caz, și în altul sacrificiul trebuie evitat.

— Nu m-am visat erou, tovarășe general.

— Ba da. Ai o încăpățînare de acest gen, te avînți în exerciții de manej, căutînd caii cei mai nărăvași.

Generalul era pus pe lecții. Nu accepta un alt fel de a gîndi. Trebuia deci să renunțe. Ce-și închipuise ? Că-i va limpezi generalul toate întrebările ? Îi va răspunde dumnealui dacă trebuie sau nu să se căsătorească cu Ana ? Dacă e nevoie sau nu să se ducă la București să vadă rezultatul analizelor la care este supus tatăl lui ? Dacă trebuie sau nu să-și ia un concediu (tocmai acum, adică, să părăsească șantierul o lună întreagă) și să pună umărul, să-i ajute pe bătrîni la construcția casei ? Care ordine a grijilor i-ar fi putut-o recomanda generalul ? Fără îndoială : un echilibru, o concentrare anume, prin care să elucideze toate grijile concomitent — asta l-ar fi sfătuit. Pentru altul, a te căsători nu înseamnă decît un

lucru ca și făcut. Ce atîta frămîntare ? Iubești, ești iubit, nimic mai simplu. Din moment ce ai norocul să-ți petreci luna de miere în miezul unei construcții, în împrejurări care adună în acești munți atribuțiile proprii cu ambiția omologării macaralei proiectate de aleasa inimii tale, înseamnă că dragostea germinează pe cel mai fastuos elan creator ! Una la mînă ! Bătrînul tată ? E, desigur, o îndatorire de primă însemnătate. Trebuie ajutat, cum să nu. Ia să vedem ce se poate face, să intervenim, nu-i așa, cu telefoane, cu relații, și în problema sănătății, și în problema casei. Așa ! Ca să vadă ceferistul pensionar pornit să-și zidească tocmai acum cuibul bătrîneții. Sigur că da, dragă Negrea, are și dumnealui o justificată ambiție. Și destul de frumoasă. Și tradițională. Ca tot omul care sădește un nuc în bătătură, sau care colecționează timbre pentru nepoți. Prin urmare, care-i necazul ? Nu este. De unde ți s-a năzărit spaima lucrurilor neterminate, criza lipsei de timp ? Vrei să fii în trei locuri deodată. Perfect. O să te ajutăm să ți se simtă tripla prezență, indiferent de distanțe. Esențialul e însă șantierul... Aha, deci și dumneavoastră, tovarășe general, care opinați contra sacrificiului, ce-aveți de zis în ce mă privește ? Nimic, nu-i așa ? Nici nu există o asemenea problemă. Cît timp există soluții, de ce sacrificiu poate fi vorba ? Păi uite că ar fi totuși ceva. Mi-ar place să fiu acum cu mama, să mă audă dînsa pe mine tocmindu-mă cu zidarii, să mă vadă cum verific aderența mortarului. Acolo, în prispa neterminată, aș încropi un culcuș Anei, și-aș pune-o să gătească dimpreună cu mama, și-aș trimite-o cu portocale la spital, la București, să-l întrebe ea pe bătrîn ce fel de tencuială și-ar dori la exterior... Închipuiri ! Ana mă vrea și ea tot aici ! Folosind macaraua ei nemaipomenită... Și invers, asociindu-se cu răspunderile mele din șantier, tremurînd de reușita sau nereușita detașamentului...

Generalul își rostea în timpul acesta gîndurile sale, încrezător, mulțumit de intuiția care-l determinase să mizeze pe el, pe Negrea, pe capacitatea lui. Îi da sfaturi bune, desigur, nu-l lăuda și totuși îi sugera numai aprecieri. Pentru el, pentru fiecare ofițer în parte. Vorbise

mult. Obosise în cele din urmă. Venise vremea să se odihnească și ei, fiecare în patul lui.

— Și, mă rog, i se năzărise în drum spre baracă, așa, din senin, după o tăcere impusă de efortul urcușului, pe care generalul nu-l voia sesizat, mă rog dumitale, de ce nu te însori ?

Negrea tresări. Îl simțise deci. Îl bănuia, era convins, că el și Ana... Ce să-i răspundă ?

— O să mă însor și eu, tovarășe general, poate mai curînd decît mi-aș fi închipuit.

— Așa ? ! Atunci e bine. Pleci în concediu și îl trimit aici pe Șoimaru să-i dai în primire ; e clar ?

— Am înțeles, tovarășe general !

În pijamaua ei de mătase, nepotrivită cu soiul acela de prici, alcătuit dintr-o saltea de fîn, din păturile și blănurile păroase, Ana, închircită cu genunchii la gură și bine ascunsă de frig și întuneric, se mira de ce, la urma-urmelor, nu îi este frică să doarmă singură în cocioaba aceasta izolată, tocmai ei. Acasă cel mai mic fîșîit, prezența celor mai inofensive gîze îi provoca nopți albe de spaimă... Odată, într-o excursie la munte, tot Emil o avertizase că în cabana unde se hotărîse să înnopteze ar fi posibil să existe șoareci. Veghease pînă-n zori, în patul ei, ca un planton destoinic, așteptînd cu sufletul la gură apariția sau măcar chițcăitul, cunoscutul zgomot al ronțăitului de dușman.

Emilian, cu șotiile lui de Păcală ! Ca și acum, cu stăvilarul. În fond ce-a vrut ? Simplu : i-a ascuns ei o soluție, obligînd-o astfel să-și bată capul în continuare și să recalculeze, să verifice rezistența, parametrii funcționali, sistemul de fixare și montare cel mai sigur, adaptabilitatea... A zis „nu", solicitîndu-i contraargumentele pe care ea, acum, era nevoită să le recunoască absolut necesare și — culmea — nici măcar nu se obosise dumnealui să-i enumere punctele slabe, vulnerabilitățile reale pe care în mod cert le cunoscuse. Invocase șoricelul, lăsînd-o să facă de planton contra unor primejdii cu mult mai mari și reale.

Nu cumva şi acea rezervă, lungită cu anii, prefăcuta lui indiferenţă, falsa lui stricteţe în păstrarea limitelor colegiale era tot o farsă ingenioasă ? Bine, dar în acest caz... Adică, ce să mai vorbim : exact în acest fel o cucerise, încet, delicat, totuşi ferm, ferind-o de relaţiile care ar fi putut-o smulge de lîngă el. Nu, nu era adevărat, îl acuza pe nedrept. El însuşi se da deoparte în serile gălăgioase, refuza să danseze, o instiga să accepte chiar curtoazia altora. Poate că o supunea unor examene, mai ştii ? Poate că... Ba bine că nu ! Ia te uită, afurisitul, cum a mai ştiut să se prefacă ! Pe seama ei, pe seama lui... Inclusiv pe-a lui, verificîndu-şi repulsia, imposibilitatea lui de a se apropia de altă femeie. O derutase, Ana nu se inclusese pe sine în cauză, crezuse că celibatul lui se datora trecutului, ororii unei căsnicii eronate, unei autocauterizări a sensibilităţii. Îl şi întrebase odată : ce fel de om este acela care îşi domină instinctele cele mai fireşti, indexîndu-le, categorisindu-le, drămuindu-le, ca şi cînd dragostea ar fi fost asemănătoare cu o cură fortifiantă cu ultraviolete. Explicaţiile lui Emil se referiseră la instincte în general, nu bănuise că întrebarea ei îl viza personal. După opinia lui, instinctele se băteau cap în cap cu voinţa, cu capacitatea necesară omului de a-şi cizela o existenţă cu adevărat superioară... „Vorbe de clacă“, îl apostrofase Ana.

Totuşi a existat, fără îndoială, un moment decisiv, care-a declanşat o reacţie ascunsă şi în intimitatea lui şi în a ei. Cînd ? Oh, dragostea, cuvîntul ăsta i se părea searbăd, de un simplism ce nu i se potrivea nicicum lui Emil. Ana şi-l imaginase de mii de ori, în fel şi chip, rostind „te iubesc“ sau „iubirea mea“, „dragostea mea“... O obsedau reprezentări hilare. Pe de altă parte, ruşinîndu-se de propria-i inocenţă de fecioară, care-şi ascundea virginitatea în opinii pedante, în glume piperate, în dialoguri voit şocante, în nopţi de febră, mai ales în acelea ce urmau serilor petrecute împreună cu el, nu se putea stăpîni şi mîngîia cu degetele ei lungi, tremurătoare, albul imaculat al pernelor care o sufocau. O înspăimîntau propriile dorinţe ; îi trecuseră prin minte cele mai absurde idei : să-i telefoneze, ce dacă era două noaptea, sau să se îmbrace, să se ducă la el, să sune, să intre aşa tam-nesam

peste burlăcia lui, să o dea în brînci afară pe individa care, eventual, s-ar fi aflat în patul lui, deşi era imposibil să se întîmple aşa, pentru că Emil i-ar fi spus, ca de obicei, simplu : „Ana, fă-ţi programul de seară cum te taie capul, eu am nişte obligaţii." Ticălosul, cu conştiinţa lui sigură de mascul declarat duşman al inepţiilor gemute de blonda lui Şerbănescu. Dar s-ar fi dus, ar fi deschis toate ferestrele, ar fi dat cu flit, să omoare muştele. Care muşte ? Ar fi strigat stafiei, acelei foste soţii care îi mînjise lui sufletul cu atîta perfidie : „Ieşi, ieşi afară, tu, cum te cheamă... Ieşi odată şi lasă-mi-l !" Ana cunoştea pînă în cel mai mic detaliu fiecare colţişor al apartamentului lui Emilian. Doar se amestecase de atîtea ori în „menajul" lui, obligîndu-l să-şi bată covoarele, ştergîndu-i cărţile de praf, rînduindu-i sertarele... Oh, cît n-ar fi dat ea să descopere măcar o poză, o ruptură de poză în care să fi rămas chipul *aceleia,* să o vadă, să o ştie cît de cît, ca în funcţie de ea să-şi poată înţelege propriile şanse, puterea sa de a-l readuce la viaţă, de a-l elibera de ură şi scîrba de el însuşi. Din păcate, Emil ştersese meticulos urmele, spălase, lustruise, să nu mai rămînă nici o miasmă a durerii, dar, vai, nu reuşise esenţialul... Clişeul, undeva, în memoria lui, se copia singur în cele mai neaşteptate împrejurări, şi-atunci Ana se vedea expediată, obligată, protector şi distant, să se refugieze în chilia ei de puritate şi candoare, izolată de ceea ce el considera că ar putea s-o contamineze. Din cîte i se năzăreau, nu se încumeta însă decît să-l caute a doua zi, dimineaţa, la telefon, să-i amintească de cine ştie care carte, curs sau obiect de care ar fi avut, chipurile, nevoie...

Evoluţia sentimentelor ei îi era ştiută, trăite fiind de ea însăşi. Începutul începutului fusese la prima vedere, cum se spune. Chit că ea pricepuse mult mai tîrziu. Dar el ? El nu o dorise, nu o remarcase ca femeie, nici măcar nu se ferise de atingerile ei, nici măcar... Atunci ? Atunci, cînd ? Trebuia să-l întrebe. De ce oare nu-l întrebase ? Toată seara îl pîndise în zadar. Sobru, amabil, convenţional — da ! convenţional —, dumnealui, gazda, parcă făcuse un duş să se răcorească, să scape de urmele sărutărilor de lîngă stăvilar. Prima, cea mai frumoasă zi a

ei, unica ei izbucnire de fericire, deplina ei mărturisire rămăsese ascunsă ca o taină. Ce se întîmplase cu el ? Se retrăsese în singurătate, își luase răgaz de meditație ? Da înapoi ? După ce o ceruse de nevastă ? Poftim ! Dumnealui... Și generalul, dispus să nu-i lase singuri, amabil, sigur că da ! Drăguț ! Foarte drăguț ! Iar el, Emilian, cugetă... De unul singur recalculează diferența de vîrstă își blindează lașitatea, asta face, desigur.

Iarăși — a cîta oară — se decidea să dea așternuturile deoparte, să fugă la el... Dar..., ei nu ! De data asta ce-o fi o fi !

Ana sări din blănurile de oaie, își trase blugii și un pulovăr peste pijama și ieși afară. Ce dacă era întuneric ? Știa drumul printre stînci, scurtătura pînă la baraca-comandament. Pășea atentă să nu se lovească de bolovani, pipăia copacii. Nu apucă însă să facă nici zece pași. Rămase încremenită de spaimă. Dumnezeule ! Ce putea fi ? Ceva mai sus, în dreapta, deasupra stîncii de care era sprijinită coliba ei țuguiată, o amenința o umbră, un contur negru, asemănător unui om la pîndă... Nu... nu cumva sta gata să se arunce asupra ei, după ce, desigur, o așteptase să iasă din colibă ? !... Sau poate sta acolo, nehotărît încă să forțeze ușa, să năvălească peste ea. Umbra a mișcat ? ! Da, da, iarăși mișcă ! Îi fu groază să țipe, își opri respirația.

— Cine e ?

Of, doamne ! Era vocea lui...

— Eu sînt ! se răsti Ana. Altă treabă n-ai decît să faci pe bau-baul la ora asta ? !

Emil sări lîngă ea, izbucni în rîs, văzînd că Ana dîrdîie din toate mădularele.

— Asta-i bună ! Încotro o porneai în puterea nopții ?

— Ce te privește ! Mă plimb.

— Bravo ! Aici nu te mai temi de gîngănii. Și eu care stau să te păzesc, să nu începi să urli speriată de cine știe ce fleac...

— Vrei să spui că, într-atîtea nopți cîte-am dormit singură în coliba ta, ai stat cocoțat acolo ?

— Nu. E prima oară. Pînă acum am pus un planton fără să știi tu.

— Uite ce-nseamnă să aibă omul plantoane la dispoziţie... Cel puţin dacă ţi-ai face datoria, plantonule !

Ana pretextă că în colibă e un greiere care-i cîrîie pe nervi, îl ademeni să stea cu ea. Măcar să găsească blestematul ăla de greiere, să-l izgonească.

În colibă, nemişcaţi ca doi copii, aşteptară să audă greierele. Tăcea, afurisitul, sau se afla cine ştie unde, la o distanţă de unde nu putea fi auzit decît în închipuire... Însă Ana se prefăcea că-l aude, ca şi cum ar fi fost acolo, împreună cu ei, amestecîndu-şi neobrăzatul cîntarea în tăcerea lor timidă.

— Culcă-te, Ana... Somn uşor...

O înveli, lăsîndu-şi un braţ ca o pernă, sub obrazul ei, ascultîndu-i răsuflarea nemişcat, ca să nu clintească tihna aceea dulce, gata să zboare. O dorea, o simţea arzînd, încordată cu întreaga ei fiinţă, în această mîngîiere tandră a liniştii. Era nespus de frumoasă, cu imaculatul ei profil, cu ochii larg deschişi.

Unduind, trupul Anei îşi căuta vadul, ca o apă vie, prelungindu-se pe pieptul, pe braţele, pe trupul lui de piatră. Şi cîtă teamă îi era, în acea clipă cînd şi-a simţit gîndurile învălmăşindu-se vertiginos, ca într-o cădere încă neştiută, dar în care se amestecau culorile de vrajă, durerile cu bucuriile ascuţite, tulburi şi vijelioase...

Nu, din cîte auzise şi citise, din cîte îşi imaginase ea însăşi, cu ardoarea ei virgină, cu credinţa sa că dăruirea va trebui să fie ca o trecere în altă existenţă, Ana nu putea întrezări cît de reală, de adevărată putea fi fericirea. „Emil ! Emil, şopti ea îngrozită, îmbrăţişîndu-l, sărutîndu-l. Dacă mă părăseşti, dacă mori, dacă mă uiţi o clipă, o singură clipă, nu aş mai putea trăi..."

Şoaptele ei rugătoare se întîlneau cu aceeaşi teamă nerostită a lui : „Dacă aş pierde-o, aş fi cea mai inutilă fiinţă de pe faţa pămîntului..." Emil se îngrozi însă, gîndindu-se : „Sper să murim împreună... Doamne ! Cum îmi trece aşa ceva prin minte ? Tocmai acum ? Cîţi ani mai am eu în faţă ? Cîţi ani îi fur ei ?" În clipa aceea de spaimă, însă, şoaptele Anei îi reaprinseră nădejdea unui nesperat echilibru, dezlegînd uşor un nod gordian, de care Emil nu îndrăznise să se atingă :

— Am să-ţi dăruiesc cei mai frumoşi copii din lume. Cei mai buni.

Era ceva sfînt, cu o rezonanţă atît de curată, de pură, în glasul ei tremurător, ca un jurămînt care pecetluieşte unicul sens al îmbrăţişării.

Emil îi sărută mîna, înţelese că din acea clipă singurătatea lui rămăsese într-o văgăună uitată sau în cine ştie ce veac memorat într-o oră de istorie...

Începură ploile, nesfîrşitele, osbsedantele şi amarnicele ploi ale unei toamne ironice, batjocoritoare, pornită să spele de pe faţa pămîntului ceea ce înfiripaseră cu atîta trudă fiinţele acelea căţărate pe verşanţii muntelui morocănos, negru.

Infiltraţii nebănuite măcinau terasamente. Denivelările, alunecările puneau în primejdie oameni şi utilaje. Burniţa cu un ulei cleios, ce făcea piatra alunecoasă; cînd călcai neatent fugea piciorul ca pe gheaţă. Anvelopele basculantelor grele patinau, şoferii se pomeneau gata-gata să se rostogolească cu maşinile lor pe povîrnişurile rebele sau pe dunga taluzului, cu prăpastia căscată la cîţiva centimetri de roată. Burniţa, ploua ca o pîclă, cu ace reci, cu frig, vrăjmăşie şi teamă. Artificierii dinamitau fără să se sinchisească de schimbarea vremii, însă derocările, nivelările, consolidările terasamentului întîrziau, randamentul scădea îngrijorător. Militarii nu mai aveau siguranţa şi deprinderea dinainte, munceau parcă-n silă, oboseau repede, se înmulţeau pretextele evadării din faţa greului. Care cum scăpa de sub supraveghere se aciuia să scape de ploaie; fuga de sub cerul duşmănos, justificată de frig, de umezeală, de bocancii muraţi, de mîzga ce-i murdărea şi îi moleşea din prima oră de muncă, devenise un izvor de iritare permanentă a ofiţerilor, ale căror ordine erau executate greoi, fără aceeaşi tragere de inimă.

Ostaşii din grupa lui Neacşu, mutaţi la nivelări, tocmai la Coada Zmeului, îşi făceau de lucru pe lîngă un com-

presor. Chipurile aruncau balastul de pe lături sub tăvălugii compresorului, dar le era mai uşor să-l împingă cu furcile la vale pe povîrniş decît să-l arunce tocmai în mijlocul drumului. Mînuiau uneltele, dădeau, oricum din mîini, nu avea cine ce le zice. Neacşu se vîrîse şi el sub un brad, poate că era acolo mai ferit de ploaie, şi-şi tot rîcîia nămolul lipit de tălpi. Namila de Sigartău icnea în furcă, mormăia, precum îi era năravul, iar ceilalţi tăceau. Tăceau numărînd în gînd. Săptămînile pe zile. Zilele pe ceasuri. Mai era cît mai rămăsese, puţin din cît a fost, mult din cît va mai fi. Nerăbdarea crescuse, toţi din grupa lui Neacşu urmau să fie trecuţi curînd în rezervă. Se apropia data mult aşteptată. Aveau să sosească alţi genişti, proaspeţi, abia trecuţi prin perioada instrucţiei individuale. Ehe ! Au să vadă ei ! Una-i şantierul vara, alta are să fie de-acum încolo.

Dobricescu, ceilalţi ofiţeri vorbeau mereu de tăria morală, de necesitatea depăşirii dificultăţilor create de sosirea bruscă a toamnei. Cine zicea altfel ? Parcă ce ? Dădea cineva bir cu fugiţii ? Munceau flăcăii. Că înaintau lucrările cu viteza de marş a melcului ? Ce să-i faci...

Înţelegeau militarii că în cel mult o săptămînă trebuiau începute lucrările la viaduct. Sigur că trebuiau... Şi-ar mai fi moşmondit ei fără rîvnă, aruncînd un bolovan dintr-o parte în alta, dacă n-ar fi năvălit nişte zile poruncitoare, nemiloase, cu ploaia lor cu tot. Uriaşe platforme, remorcate de tractoare speciale, de mare putere, puneau la încercare şoseaua încă neterminată, se împotmoleau prin hîrtoape, săreau militarii şi tot înaintau, de bine de rău, spre Coada Zmeului. Acolo, nişte ingineri, nişte civili protejaţi de haine cauciucate, blindaţi în pufoaice de fîş, făceau pe grozavii, răcneau unii la alţii, se contraziceau cu ofiţerii. Coloşii de oţel vopsit cu minium de plumb erau ridicaţi de pe platforme cu o macara pe şenile şi depozitaţi într-o rînduială pe care toţi erau somaţi să o respecte la milimetru. Într-o zi sosi însă o coloană de platforme, care transportau elemenţii macaralei gigantice. Ana, tovarăşa ingineră, unica femeie în şantierul năclăit de ploi, patina fără astîmpăr pe lîngă platforme, supraveghea operaţii complicate, neînţelese

de militari. Platformele coborau pe o pantă nivelată, ca nişte sănii uriaşe, pînă jos, în fundul văgăunii peste care avea să sară viaductul. Jos duduiau motoarele, se încordau cabluri, se mişcau pîrghii bizare şi din pămînt se ridica spre slăvi un turn de fiare încrucişate. De pe altă platformă se suprapunea apoi alt turn, şi aşa mereu, astfel că-n două zile, macaraua se montase parcă singură, cu propriile ei tentacule nevăzute, lungindu-şi un braţ, care, cînd se rotea sub cer, trecea de pe un munte pe celălalt.

Într-o dimineaţă curioşii fură obligaţi să se îndepărteze. Nimeni nu mai avea acces în vale, sub braţul macaralei, în raza unei posibile răsturnări. Începeau probele.

— Să-l văd eu acuma, pe-ăla care se cocoaţă în cabina aia, din vîrful macaralei..., se miră Sigartău, care-şi găsise bun loc de privit, sus pe-o stîncă ciopîrţită de dinamită.

— Ce staţi, mă, ca la panoramă ? se răsti Neacşu.

— Tovarăşe caporal, strigă însă Cocoşilă, uitaţi-vă cine s-a găsit să se urce pe grumazul namilei...

Mică, îndepărtată, parcă într-un loc unde era de neînchipuit prezenţa unei fiinţe omeneşti, ostaşii o recunoscură pe ingineră. Ana, cu blugii ei, cu bocancii de alpinism, escalada, din bară în bară braţul orizontal, de oţel, al macaralei, la zeci de metri deasupra pămîntului. Se apropia de capătul braţului.

— Frăţioare ! scrîşni un ostaş. Eu mă duc de-aici ! Nu pot să mă uit...

Ana însă ajunse la extremitatea braţului şi făcu un semn. Se auziră motoare. Pe scripeţi alunecau cabluri, cîrligele se apropiau, căutau un obiect anume, încă neştiut, undeva, în fundul văgăunii. Jos, oamenii cu haine cauciucate apucară cîrligele, prinseră în ele o grindă metalică. O grindă dintre acelea roşii, lungă de aproape douăzeci de metri. Apoi sunară clopotele macaralei. Cablurile scrîşniră, grinda roşie se ridică sus, sus, deasupra prăpastiei, pînă ajunse la un metru sub braţul macaralei, exact acolo unde sta Ana, ca să poată fixa, aplecîndu-se mult, mult de tot, spre spaima tuturor, ceva minuscul, care se lipi ca un magnet de cablul ce susţinea grinda. Ce-o fi făcînd, măiculiţă, ce înseamnă echilibristica asta ? Joaca asta cu moartea ? Ce să facă... Acela, cică, ar fi

ceva care măsoară rezistenţa... A cui ? Naiba ştie. A sîrmei, a scripeţilor, a braţului macaralei, pesemne... Uite că reuşi ! Mai face Ana încă un semn ! Ei, aşa grozăvie de curaj mai rar să vezi ! Se roteşte braţul, cu femeia aceea prinsă cu mîinile de cablul de siguranţă, se roteşte la stînga, la dreapta, grinda e coborîtă, e ridicată, iarăşi coborîtă şi la un moment dat, toată macaraua începe să alunece pe şinele ei, de pe toată lungimea terasamentului de beton, înainte şi înapoi, de te apucă ameţeala. Inginera are în mînă un aparat minuscul. Ce-o fi ? Tranzistor ? Ascultă melodia preferată ? Cui naiba îi arde de glume nesărate tocmai acum ?

Ana nu vedea tribunele amuţite. Ea supraveghea un indicator care semnala intensitatea vibraţiei, măsurînd puterea mîinii de oţel, care trebuia să ridice zeci de tone. Dacă micul cadran al aparatului din mînă va indica o cifră anume, atunci... Încă nu ! Limitele solicitării corespundeau, dacă n-ar fi aşa, drotul macaralei s-ar frînge, sau ar ceda turnul de susţinere, ori s-ar răsturna totul. Făcu semnul mult aşteptat. Macaragiul din cabină respiră adînc.

Maiorul Negrea îşi dădu seama abia acum ce-i aceea frica. Puţini dintre spectatorii încercărilor ştiau exact ce se întîmpla. Ar fi fost suficientă fragilitatea unei singure articulaţii din acest angrenaj uriaş, ca Ana şi macaragiul din cabină să...

Dar de atunci, de cînd militarii o văzură pe Ana ajunsă, în sfîrşit, cu picioarele pe pămînt, se petrecu o curioasă prefacere. Ploaia se cernea la fel. Împotmolirile tot lanţ se ţineau, bocancii erau la fel de fleşcăiţi pe dinăuntru, tot grea era truda, însă nu se ştie ce anume le amplificase vigoarea. Prezenţa aceea, impresionantă, a macaralei ? Nimeni nu comenta curajul Anei, nu era nimic deosebit de dat ca exemplu, căci temeritatea ei era un atribut normal al oricărui specialist în încercarea utilajelor de construcţii. Şi totuşi...

Sigartău, bunăoară. Ceru să lucreze la cofraje, la pilonii de susţinere ai viaductului. Ce-l apucase ? Cînd mai avea douăsprezece zile de militărie ? În loc să-şi rîn-

duiască toate, să-și pregătească efectele să le dea în primire, să nu-i iasă vreo petliță lipsă la echipament...

— Măi, că tare-aş vrea să văz cu ochii mei cum se întinde podul ăsta dintr-un munte-n celălalt.

Auzi la el! Parcă n-ar fi avut vreme la anul, la anul celălalt, să treacă așa, într-o excursie, să-l vadă! Era musai să toarne el beton! Era, vezi bine! Altă treabă să torni betoane!

Se dădu cu binişorul pe lîngă un meşter dintre cei cu pufoaică de fîş, ca să pună o întrebare. Dacă se poate. Dacă nu, nu-i cu supărare. Adică dumnealor n-ar avea nevoie, a auzit că s-ar face niscai angajări. Se putea, sigur că da. Ce calificare avea? El? Păi... lucrase la rambleuri, spărsese bolovani cu maiul, apoi la terasamente, se pricepea să pună mîna unde alții nu se încumetau. Şi Ana fu de acord cu angajarea lui pe post de ajutor de macaragiu. Nu-şi mai încăpea Sigartău în piele.

Într-o seară, cînd Emilian trecea pe sub macara, văzu un ostaş căţărîndu-se sus, spre cabină.

— Ei, ostaș! Ce cauţi acolo?

— Să trăiţi! răcni Sigartău de sus, de la treizeci de metri înălţime. Mă calific.

În ziua trecerii în rezervă, din toată ceata de sfarmăpiatră, doar caporalul Neacşu o porni, civil, la vale. Restul se mutară din tabăra detaşamentului în baraca „podarilor" — constructorii viaductului. Altfel vezi lucrurile, cu pufoaica de fîş pe tine, nu-i aşa? Podar, sudor, montator, oricum, specialist! Putea de-acum să plouă şi mai şi!

Aceeaşi ploaie, necontenită, îi primi şi pe „boboci". Coborau din camioane, cercetau locul, sîsîiau admirînd cuminţi lucrările, ascultau cu gurile căscate cum se făleau cei din ciclul doi, dar parcă-i trăgea aşa, spre dormitoare... Cam răcoare, ce-i drept! Ei şi? Li se prezentară după o „vizită" în şantier, cîteva expuneri despre contribuţia armatei la edificarea unor însemnate obiective ale economiei naţionale. Li se atrase atenţia: vor fi puşi la grele încercări... Încercări! Armata e armată!

Măcar de-ar fi stat ploaia. Dar nu stătea. Se îndemnau şi bobocii la treaba pornită într-un ceas bun. Grabă mare.

Pilonii viaductului trebuiau turnați pînă-n prima zi de iarnă.

Tot într-o zi ploioasă, maiorul Negrea dădu în primire comanda detașamentului locotenent-colonelului Șoimaru. Nu-l mai văzuse din primăvară. Prietenul, acum comandantul său de regiment, făcuse riduri, avea pungi grase sub ochi și gușă. Gîfîia la urcuș, mormăia nemulțumit de orice. În cele din urmă nu se mai stăpîni, mărturisi pricina și îi era clar că generalul îl trimisese pe el personal dintr-un capriciu, din răutate. După ce astă-vară, la o aplicație, îi reproșase semne de plafonare, etichetîndu-l „comandant de cabinet", expertul „lăzii cu nisip". Era o certă retrogradare, o trimitere la „munca de jos" — asta era ! El, comandant de regiment, pus să comande un detașament cu efectivul unui batalion, ba mai mult, să „țină locul" unui subordonat, ca acesta să-și facă concediul de odihnă... Îl umilea, deci generalul își arăta pe față resentimentele ce luaseră locul simpatiei afișate atîta vreme !

Zadarnic încercă Emilian să aducă vorba despre Verbina, despre copii, despre planurile sale de viitor. O solicită și pe Ana, ca împreună să alunge încruntarea lui Șoimaru. Fostul lui prieten era, în pofida aparențelor, schimbat, distant și sumbru. Greu de recunoscut. Amintirile liceale îl deranjau. La un moment dat Emilian se prefăcu strict regulamentar, convențional. Surpriza : în loc să sesizeze gluma, Șoimaru se asocie firesc convenției. Era deci o sugestie, îi propunea lui Emilian să facă abstracție de trecut. Asta era ! Emilian nu se putu abține. Înainte de a pleca, prezentîndu-i-se regulamentar, ascultă calm urările de sănătate și fericire în căsnicie. Iar cînd Șoimaru îi strînse mîna, Emilian șuieră :

— Te-aș fi chemat la nuntă, dar constat că nu e cazul !

Trînti ușa. Șoimaru rămase consternat, ascultînd mîrîitul mașinii cu care plecau Negrea și logodnica lui. Abia cînd mașina nu se mai auzi, Șoimaru ordonă să se prezinte Dobricescu :

— Spune-mi, te rog, ca să mă edific : pe aici, pe la voi, ce fel de disciplină se practică ?

Dobricescu răspunse ferm :

— Disciplina militară, tovarășe colonel.

— Zău ? Tare-aş vrea să mă conving şi eu... Sînteţi liber !

Dobricescu se retrase, trăgînd concluzia că, pe lîngă ploaia de afară, începuse să plouă şi în comandament. Dar o lună de zile trece repede, oricît ar ploua...

Şi la Bucureşti era la fel. Aceeaşi burniţă... Stranie această potriveală, asemănătoare unei sensibilităţi reumatice. Pîcla cenuşie a toamnei îl irita ? Sau gîndurile lui amestecate erau prevestitoare de vreme rea ? N-avea temeiuri de nelinişte, dar îl scoteau din fire prevăzute şi neprevăzute impedimente sîcîitoare, persistente, succedîndu-se ca norii care-şi puseseră ambiţia să şteargă soarele din memoria lumii. Mai întîi nu putea uita stupida confruntare cu Şoimaru. Ce se întîmplase cu el ? Îl apucase invidia, se descoperise tocmai acum un orgolios ? De ce se purtase aşa cu el ? Pe ce considerente ştersese cu brutalitate o prietenie de-o viaţă ? Greu de răspuns. Dar, mă rog ! Se străduia să amîne, nu era momentul să-şi întunece gîndurile cu capriciile lui Şoimaru. O fi avînd şi el motivele lui. Îi era suficient să-şi amintească că Ana era lîngă el, să uite toate cîte rămăseseră în şantier. Venise să se căsătorească, nu să-şi chinuie mintea tot cu ale şantierului. Da, căsătoria... Înainte de a ajunge în Bucureşti Ana, puţin jenată, cu cuvinte cam grăbite, îşi adusese aminte aşa, printre altele, că „neglijase" de-atîta timp să anunţe părinţilor ei vestea căsătoriei. Cum aşa ? Ei, rîsese Ana, alintîndu-se, pentru simplul motiv că nu intenţiona să le ceară consimţămîntul. Situaţia în sine avea un gust amar, indiferent de soluţia categorică a Anei ; independenţa ei nu era altceva decît o modalitate de a-l menaja, de a-l feri de ceea ce prevăzuse că se va întîmpla. Părinţii Anei erau oameni cu principii — nu prejudecăţi, ci principii, clare şi ferme, consolidate de bunul simţ, dar şi de un cult al familiei, distilat şi tansmis de-a lungul a trei generaţii ale unui clan universitar, în care numele Argeşanu era transmis de la străbunic încoace cu toate preceptele academice

privitoare la muncă, la viață, la onestitate. Faptul că el, Emilian Negrea, fusese un student „întîrziat" ferecase toate căile de acces către intimitatea clanului. La vila din Polonă a familiei Argeșanu, Emilian fusese o singură dată, la un revelion și jurase că nu va mai călca vreodată pe-acolo. Erau de față mai mulți colegi. Degajat și fără menajamente, docentul, matematicianul, faima internațională cu chipul tatălui, găsise de cuviință să-i acorde tocmai lui o atenție aparte, să-l atragă în dialogurile docte ale cercului de «maturi», spre a-i solicita, cu savantă curiozitate, răspunsul la următoarea problemă : prin ce a reușit dumnealui — dacă nu se înșela, tovarășul... da, tovarășul Negrea — să se adapteze, să se integreze altei generații ? Care generație anume ? ceruse Emilian să i se precizeze criteriile noțiunii. Ah, da, desigur..., generația putea să asocieze o multitudine de noțiuni, de relații... În sfîrșit, după opinia sa, generația, o generație anume, se individualiza prin structura biologică, fizică, estetică, etică, conceptuală etc. a unei unități de timp egală cu aproximativ 20—25 ani. Maximum 25 de ani. De ce atîta ? Simplu : o generație ar cuprinde toate vîrstele intercalate între data nașterii și data cînd poți deveni tată sau mamă... Deci colegi de generație ar putea fi numai aceia înscriși în limitele firești ale perpetuării. Și-adică el, mai vîrstnic cu un deceniu decît colegii săi, în ce generație se plasa ? Hm ! Se amuzase profesorul : „Colegii dumitale s-au născut doar cu cîțiva ani mai devreme de anul în care puteai să fii tată." Așa stînd lucrurile, era curios să afle secretul adaptării lui, ca „tată", în gașca „copiilor"... Astfel înțelesese Emilian de ce profesorul, cu amabilitatea lui de amfitrion, îl „eliberase" dintre colegi și-l acaparase în mediul oamenilor care aveau destule chestiuni serioase de discutat în pragul Anului nou. Emilian lăsase să alunece pe lîngă el senzația neplăcută a unei preveniri jignitoare. Însă acum știa bine ce confruntare va avea cu Argeșanu. Mai multe știa, desigur, Ana. Așa se traducea corect decizia ei de a preveni orice discuție penibilă. Emilian nu avusese încotro : acceptase procedeul, deși implica o comportare cam copilărească a Anei, ca să nu-i zică de-a dreptul lașitate.

Planurile de pe drum se potriviră doar pe jumătate: Ana, fără să sufle un cuvînt acasă, își strînse strictul necesar al evadării sale în două valize. Nu zăbovi decît trei ore. Era foarte grăbită, în zorii zilei următoare trebuia, chipurile, să fie la șantier. Începuseră probele. Venise doar așa, în trecere, pentru niște aparate... Avea un tren pe care neapărat trebuia să-l prindă. Profesorul, în cabinetul lui, auzea foarte vag sporovăiala. Mama se miră, avu o ușoară nedumerire : cum, vine ea, Ana, deacolo, și nu se duce în baie să-și facă dușul ei rece, să dîrdîie și să chicotească, și-apoi să se grăbească să mănînce ? Mai apoi începu a-i bate inima : de ce îndoapă ea valizele cu fleacuri de care nu avea nici-o nevoie la șantier ? Rochii de mătase ? Cearșafuri ? Da ! Îi trebuiau ? Avea un pat pe care să le aștearnă ? Nu mai doarme în blănuri, ca haiducesele ? Mînca-o-ar mama, cum turuie ea și minte ! Îi sta pe limbă s-o întrebe ce gînd are. Tăcu, de teamă să nu audă dumnealui, tatăl, să-și închipuie cine știe ce. Știa ea însă ce are de făcut. Să fie într-un ceas, bun, fată, și să-ți meargă cu noroc... Ana își sărută părinții, aruncă valizele într-un taxi și basta ! A doua zi, zbîrnîiau prin policlinici — el pe o parte, ea pe alta, să-l găsească pe bătrînul Negrea. Seara erau la Cina, la restaurant. Nu avea cine s-o vadă, tocmai acolo, ca să ajungă la urechile părinților. Și dacă, ce ? O dată și o dată, tot ! Mîncară cu poftă, dansară, fugiră apoi acasă, la ei.

În dimineața următoare Emilian începu iar cu telefoanele. Onescu, doctorul, era plecat în străinătate. Nu-l descoperea pe tată-său : în ce spital s-o fi internat pentru analize ? Dădu aviz telefonic mamei. N-avea încotro, trebuia să aștepte. Pînă atunci, alte pregătiri. Oricum, Emilian nu accepta o căsătorie tăinuită. Mama și tata vor fi prezenți. Și-ai ei ? În ajunul nunții Emilian se va duce să-i anunțe. Fără Ana. Se va duce singur. Seara telefonă mama. Tata era la Viting, la spitalul ceferiștilor. Bine că el se află în București. Cum ? Căsătorie ? Sîmbătă ? Care sîmbătă ? Asta care vine ? Mama făcu cunoștință cu vocea Anei la telefon, însă nu izbutiră să schimbe decît cîteva vorbe.

Primul hop îl săriseră. În ce-i priveau pe-ai lui. Ai ei ? Ieșiră iarăși după-amiază în oraș, după cumpărături.

La înapoiere, în fața blocului, aștepta adăpostit într-o mașină, profesorul. Emilian îl invită sus.

— Cu dumneata nu am ce discuta. Urcă, Ana !

Chiar așa ? Lui Emilian îi năvăli sîngele în tîmple.

— Tovarășe profesor...

— Ana ! o chemă poruncitor Argeșanu.

Ana se prinse însă de brațul lui Emilian.

— Tată, te-am invitat în casa noastră !

— Casa ta ? izbucni tatăl. Aici e casa ta ? Aici ?

Se dădu jos din mașină și ridică mîna. Emil i-o strînse ca într-o menghină, în pumnul lui mare, puternic.

— Tovarășe profesor ! Vă implor, este soția mea, nu permit nimănui nici cel mai mic gest umilitor ! și-i dădu drumul.

Invins, copleșit, profesorul se întoarse în mașină și trînti portiera.

Emilian și Ana rămaseră pe trotuar imobili, ținîndu-se de mînă. Ajunsă apoi sus, prăvălindu-se pe o canapea, plîngînd în hohote, Ana gemea : „Cum a putut..., cum a putut..." Cu privirea pierdută cine știe încotro, el se mai gîndea încă dacă accepțiunea despre generații a profesorului era sau nu corectă. În genere era. În cazul lui și al Anei nu, nu era corectă. Era o sfidare cinică, încăpățînată. Dar în rațiunea unui om care-și imaginase poate pînă-n cele mai minuțioase detalii fericirea unicei sale fiice era încă greu, foarte greu să încapă o excepție de la un elementar calcul matematic al factorilor primordiali ai trăiniciei unui cămin.

— Tot ce te rog, Ana, este să nu te superi pe tatăl tău.

Își păstra numai pentru sine o povară pe care era decis să o poarte pe umeri. Ana nu trebuia să-și piardă familia, mai ales o familie ce merita totala ei recunoștință.

— Ai perfectă dreptate, surîse într-un tîrziu Ana, printre lacrimi : nu există o fericire întreagă. Oricum ai face, viața tot îți răpește cîteva procente din ea...

Într-o rezervă a secției medicale din spitalul Viting, dom' șef Negrea, fostul dom' șef, dar numit așa în virtutea vechilor obișnuințe ale feroviarilor, dădea doctorilor

destulă bătaie de cap. Era irascibil, certăreț, dintr-o mie și-unul de motive. În primul rînd fiindcă se lăsase convins de profesorul Onescu. Apoi, pentru că n-avusese altă treabă decît să o stîrnească pe nevastă, căreia îi cășunase pe el să se interneze, să-și facă analizele; după aceea, era nemulțumit că nu-l găsise pe Onescu și-ajunsese pe mîinile altora, de la Viting, ca să-l țină atîtea zile de pomană. Și, la urma-urmelor, el tot nu pricepea de ce nu-i dau drumul acasă. Ba îl căutau la ficat, ba îl trimiteau la urolog, ba la radiologi, cînd la subsol, cînd la etaj la orelist, cînd... De ajunsese să descopere abia acum cît de multe măruntaie se află în trupul său. Și fiecare, vezi tu, băiete, cu felia lui, cu halca lui, cu osul lui, cu mațul lui, cu bojogul lui, cu... Dom' șef prinsese curaj, își vărsa focul. Din cînd în cînd, înjurînd, îi cerea iertare Anei: „Să mă ierte fata asta..." Ca în cele din urmă să-i poruncească fiului: „Ia fă tu bine și lămurește-i să-mi dea imediat hainele. Plec acasă!" N-avea chef să mai zacă încă o săptămînă pentru un rezultat, unul singur, la bronhoscopie... Brrr! Spurcată treabă! I-au băgat ceva pe gît, pînă în fundul plămînilor, ca să descopere ei acolo pe naiba să-i ia!

Emilian rîdea, dar se uita la Ana cu teamă. Ca și cînd ar fi vrut să citească pe chipul ei un răspuns liniștitor. I se părea lui sau bătrînul arăta mult slăbit, palid, pergamentat, cu ochii înspăimîntați, decolorați și umezi, cu mîinile tremurătoare? Bătrînul glumea, turuia fără să-i spună nimic din ceea ce era realmente grav? Sau i se părea doar, din cauza spitalului, din cauza halatului acela deplorabil de culoarea sîngelui închegat, care-i amesteca, într-o uniformă a bolii, a suferinței, pe toți internații?

— Te scot de-aici, tată! Te scot imediat! Ana, o să te rog să-i spui tu. Mă duc să-l caut pe șeful secției.

Ana, rămasă singură cu bătrînul în rezerva albă și rece, căuta cuvintele. Se fîstîci, nu găsi altceva decît:

— O să-mi dați voie să... să vă spun tată?

Bătrînul tresări. Îi pieri graiul, dar numai o frîntură de clipă, căci imediat hohoti, uitînd totul ce nu avea legătură cu fata asta frumușică, blîndă, speriată, din fața lui.

— Aha! Tată..., tată ai spus? Tată? Păi eu, fată dragă, tu Ana, eu nici n-am vrut pe-ăsta al meu, mi-l

dorisem fată ! Am și eu o fată, ceruica mă-sii de derbedeu, că ăsta mult s-a mai răsucit prin viață pînă să se facă om... Vino să te sărut !

Deci sîmbătă, la primărie, la ofițerul stării civile... Ei, zău, că... Și, ăla, derbedeul, pe unde-o umbla, de nu se-ntoarce cu foaia de ieșire ? Mai dura, mai trebuiau semnături. Medicul șef al secției cedă insistențelor lui Emilian ; înțelegea motivul. Sigur că putea ieși din spital, dacă era socru mare. Mai ales că „bolnavul" era într-o stare depresivă justificată... Justificată de ce ? Medicul da din umeri : pacientul era circumspect, inteligent, anticipa orice scop al investigațiilor. Or, este știut ce efect are, de exemplu, asupra unui bolnav, faptul că aude ceva confuz despre alternativele unui diagnostic. Doctorul îl privea atent, prea atent poate. La un moment dat doctorul, nu-și mai amintea cîți copii avea de fapt bătrînul. Numai unul ? Da, își amintea, în sfîrșit, că pacientul îi vorbise despre fiul lui, maiorul de geniu... Și cînd urma să aibă loc nunta ? Sîmbătă ? Deci peste trei zile... Perfect ! Luni se putea obține rezultatul ultimei analize. Ce-i mai rămînea ? Să le ureze multă fericire și petrecere plăcută. Se scuză medicul, trebuia să intre într-o comisie, și, strîngîndu-i cordial mîna maiorului, îl încurajă :

— Deocamdată nu aveți motive să vă speriați, tovarășe maior ! Ar fi bine, pentru liniștea dumneavoastră, să veniți la mine luni, împreună cu tatăl... Cu bine !

Scăpat ca din pușcă, energic, dezlănțuit și pus pe fapte mari, bătrînul era decis să descurce pînă la nuntă toate încurcăturile. Adică, în ce fel de horă ar fi putut să joace fără cuscri ? Ce-au vrut, ce și-au închipuit, să le fie de bine ! Așa e de cînd lumea. Ți-a furat-o din bătătură, n-ai încotro, te dai de partea hoțului, cum o fi, bun-rău, că el e stîlpul, de el se leagă toate și, mai abitir ca orice, soarta fetei ! Și-l înjurase iarăși pe fi-său, ceruica mamă-sii, ca și cum abia acum vedea dînsul ce minune de noră se încumetase feciorul să-i dăruiască. De-ar fi fost gata căsuța lui de la Roșiori, cu trandafiri agățați pe garduri, cu leandrii și lămîii din cerdac, și cu bolta de viță, ar fi chemat pe ăla, pe-al lui Paceaurea, cu tot soborul lui de țigani, ar fi întins corturile și ține-te,

băiete, nuntă în puterea cuvîntului. Dar așa, ce-avea să fie ? O răsuceală acolo, înghesuită, la un restaurant scorțos, cu farfurii pe jumătate goale și cu vin la trei sferturi ? Noroc că Emilian avea telefon în casă. Urma să pice de la un șef de gară tocmai de la Ionești, din părțile Drăgășanilor, vreo cinci damigene. Auzi la el ! Numai cinci ! Curcanii, toți șase, ținuți pentru safteaua casei, s-a isprăvit cu ei ! Mai trebuia rochie lungă pentru soacră. Mătase naturală, croitoreasă de lux, că altfel nu se putea în neamurile acelea ale Argeșanului, la care acum avea să se ducă dînsul imediat. Dom'șef s-a dus la profesor acasă, să limpezească apele, dacă ditamai maiorul n-a știut decît să le tulbure.

Ana se temea că bătrînul se expune singur unei situații umilitoare, dar nu-l putu opri. Negrea sună fără strop de ezitare la ușa cuscrilor. Deschise mama Anei. Cînd Negrea se prezentă, tresări și-l pofti înăuntru. Profesorul îl examina pe oaspetele neanunțat, jenat și precaut în același timp. Se abținea să se dezlănțuie pentru că felul de a fi al acestui necunoscut îl contraria, deși știa destule despre „familia“ Negrea. Se documentase.

— Domnule profesor, și dumneavoastră, doamnă — se explică Negrea, clar și concis —, am venit să vă rog să nu lipsiți de la căsătoria copiilor. Ar fi mare păcat.

— De ce ? se încumetă profesorul. De ce-ar fi păcatul așa de mare ?

— Pentru că ați știrbi ceva din bucuria Anei. Ea vă iubește.

— Dumneata, dacă ai avea o fiică, ce-ai zice în fața faptului împlinit, aflînd că viitorul soț este cu atîția ani mai în vîrstă ?

Bătrînul Negrea se ridică de pe scaun. Nu putea sta jos. Deci profesorul îi punea la îndoială fiul. Drept, mîndru, privi ușa, dînd să se înțeleagă că vizita lui s-a încheiat.

— Dacă dumneavoastră i-ați fi dat fiului meu voie să vă spună ce se cuvine spus unui părinte cînd îi ceri mîna fiicei lui, ar fi fost mai bine. Fiul meu nu e dintre aceia care fură viitorul altora. Puteți să mă credeți. Știu mai bine ca oricine de ce este și nu este în stare. Știu mai ales

la cîte a renunțat, în viață, ca să nu se rușineze de el însuși.

— Aceeași impresie mi-a lăsat și mie, recunoscu amar profesorul. Îl cunosc de cîțiva ani, e un ofițer priceput, un bun inginer, exact acum un ceas mi-a telefonat un general care-mi reproșa, și dumnealui, pe departe...

— Mă rog. Eu mi-am făcut datoria să insist. Ar fi păcat să nu fiți prezenți.

— Prezența este o formalitate, domnule!

— Nu. E o binecuvîntare, așa se zice pe la noi.

Bătrînul Negrea vru să plece, însă cuscrii nu-l lăsară. Măcar dînsul să fie mai înțelegător, să le spună și lor, pe îndelete, ce și cum stau lucrurile. În ultimă instanță, singura chestiune dificilă rămăsese stabilirea unor detalii... Din păcate, detaliile acelea erau așa de multe, încît profesorul, pe de o parte, și dom'șef, pe cealaltă parte, aveau un reproș continuu pentru „copii" : de ce erau ei așa de pripiți ? Cînd, cum să convingi niște neamuri simandicoase din Cluj, Suceava și Brăila să se urce în primul tren, așa, tam-nesam, să vină poimîine la nunta Anei ?

Profesorul ținu morțiș să desfacă una dintre cele 20 de sticle de Malaga rămase în pivniță de la nunta lui, de-acum... douăzeci și opt de ani... Negrea nu, avea altă idee. Să lase dînsul sticla jos și să mai aștepte. Mai întîi să pună chiar domnul profesor în persoană mîna pe telefon și să-i cheme pe zănaticii aceia la ordine. Mai-mai să se ducă totul pe apa sîmbetei. Cum, dom'le ! Vii la mine-n casă, mă faci să-mi calc pe mîndrie, mă convingi să viu la nuntă și mai vrei să le dau tot eu telefon ? Să mă ierte ei pe mine, nu-i așa ? Ei, nu ! După ce... Păi tocmai ! Să-i ia la rost, să nu-și închipuie că, gata, bătrînii s-au dus la fund și vorba lor e un fleac de trei parale ! Pornit vitejește, cu fruntea îmbrobonată de sudoare după vreo trei păhărele de coniac, profesorul smulse receptorul :

— Ce telefon au, stimate cuscre ?

Cuscra, soție grijulie, secretară deprinsă de-o viață să protejeze memoria profesorului, îi sărise prompt în ajutor.

Formînd numărul, profesorul se încruntă anume la soția lui. Va să zică așa : știa pe de rost numărul ! Își vărsă focul pe Emilian, care răspundea cu „da, vă rog..."
— Ce da, ce mă mai rugați ? Veniți încoace, să ne lămurim odată.

Nuntă nepregătită ! Noroc că era la restaurant, altfel rămîneau musafirii nebăuți și nemîncați. De unde-au dat năvală, asemenea cohorte ? Mă rog, foști colegi ! Dar cîți ? Destui. Foști colegi de facultate, cu neveste, cu bărbați, de două ori pe cîți fuseseră. Una la mînă. Apoi, uniformele, gradele... Și invitați și neinvitați. Înmulțiți pe drum, de la Oficiul stării civile pînă la restaurant. Apoi neamurile ! Cine-a zis că n-au să vină ? Ba uite că au venit. Culcă mătușile pe fotolii-pat, întinde plapuma pe covoare ! Aleargă prin hoteluri după unchi și verișoare veniți cu trenurile de noapte !

Neam harnic, al lui Argeșanu. Numai familii cu patru, cu cinci, cu șase și chiar cu opt vlăstare, puzderie de dăscălime, ca și cînd un anume străbunic ar fi lăsat straşnică poruncă în acest sens. Harnice, trainice, dar și înfometate neamuri. Băgau groaza în ospătari, lichidîndu-le rezervele din frigidere ; unii se răsteau, nu le convenea meniul comandat. Ce, ei n-aveau bani ? Aveau, slavă domnului ! Au luat-o razna, nimeni nu mai avea loc în restaurant. Cei din jurul meselor stinghere, de pe lîngă ușă, clienți căzuți ca musca-n lapte, se amestecaseră către noapte cu nuntașii, pentru că altfel nu se mai putea. Mireasa îi prinse în horă, confundîndu-i cu niște verișori din Suceava... Nu erau ei băieții lui nenea Socrate ? Nu era chiar el, Bebe Soroceanu, chimistul ? Nu ? Și ce dacă ! Perinița-i periniță !

În zori taximetrele cărau familii la gară, la aeroport, la hoteluri, fericiți cei ce-aveau la doi pași un pat și o pernă, să-și pună oasele la orizontală, după o noapte de pomină. A fost bine ! A fost nemaipomenit, să trăiască toată lumea, să fie toată lumea fericită, noroc și sănătate ! Portierele pocneau după ce șoferii își pierdeau răb-

darea așteptînd să se isprăvească înbrățișări de rămas bun.

Profesorul își vroia cuscrii și copiii acasă la el, la o ciorbă de potroace. Șeful de gară îl răpi, cu vioară cu tot, pe maistrul Arghir, om bun, cu mînă fermecată, să vină să cînte cîntările fără de care nu se afla nici sfîrșit de nuntă, nici început de viață. Paharele trebuiau aburite cu roua dimineții, și asta nu se putea fără cîntece cu urzeală albastră.

Bubuiau sticlele de Malaga, niște sticle fără etichete, grele, groase, prăfuite, ca niște bombe incendiare scoase la lumina zilei de escavatoarele contemporane. Nea Arghir găsea și el, prin hrubele timpului, romanțe vechi de cînd lumea... Se amestecau amintirile tinereților neșterse, cînd dom'șef și profesorul și generalul murmurau pe glasurile lor timide, tremurătoare, știuta poveste a Smarandei, cea mai frumoasă din satul de peste izlaz, chemată să iasă din casă, la horă să vină, să iasă... Ana făcea încă un rînd de cafele, Emilian alinia pe-o tavă grea de argint ceștile de porțelan păstrate cu strășnicie două generații... Obosită, Ana se prefăcea supărată : în fond, a cui era nunta, cine avea, la urma-urmelor, dreptul să se veselească și să se bucure ? Ei sau bătrînii ? Și unii și alții ? De ce așa ? Pentru că la asemenea prilejuri se amestecă timpul, luminîndu-se zorii fără asfințit... Ana îl sărută pe Emilian, cu o sete teribilă, dîndu-și seama că toată noaptea nunții lor nu avusese timp, nu apucase decît așa, din cînd în cînd, să-i citească, de la distanță, în priviri, fericirea. Și-a dat cafeaua în foc, blestemata !...

Abia luni dimineața se mai tihni cheful ; rămăsese, ca, după o binecuvîntată odihnă, să facă un drum, pe seară, la Snagov.

Emilian cu tatăl plecară către prînz la spital :

— Hai, măi băiete, să nu zică ăia că dădurăm bir cu fugiții...

Bătrînul gonise grijile care-l aduseseră prin spitale.

— Prostie, spaima bătrîneții. Dar hai, să ne luăm și analizele, să nu mai zică mamă-ta că una, că alta...

Tatăl isprăvi repede, nici nu ar mai fi fost nevoie să mai bată drumul. De ce ? Doar să-i dea la un ghișeu, cîteva hîr-

țoage indescifrabile ? Ce să facă cu ele ? Să le păstreze — îl lămurise o soră. Bine, o să le păstreze, dacă pentru ele irosise așa bunătate de vreme ! Emil îl lăsă în curte și se duse să-i mulțumească medicului, care-l rugase să treacă neapărat pe la el. În cabinetul său doctorul îl rugă să ia loc ; se tot codea, nu știa cum să-i explice... Ca în cele din urmă, calm și firesc, cu cel mai teribil firesc din lume, să-i spună :

— Tatăl dumneavoastră mai are de trăit cel mult cîteva luni. Metastază pulmonară. Orice intervenție chirurgicală sau iradiere sînt imposibile, de prisos. Doar chimioterapia necesară, administrarea unor fortifiante care să mai amîne deznodămîntul, și calmantele, morfina, al cărui efect va deveni din ce în ce mai slab față de durerile din ce în ce mai chinuitoare. Vor începe hemoptiziile, din ce în ce mai frecvent. Pînă cînd...

Ce fel de lecție era asta ? Ce-i înșira doctorul ? Era nebun ? Jos în curte îl aștepta nerăbdător tata, care nu împlinise încă 62 de ani, un om care biruise moartea de patru ori ; cînd a căzut între vagoanele unui accelerat, călare pe tampoane, îmbrîncit de un călător fără bilet ; cînd au umblat după el legionarii, să-l linșeze, pentru că rostise pe peron vorbe de ocară la adresa lui Codreanu ; cînd s-a îmbolnăvit de tifos exantematic, și-apoi cînd l-a încercat tuberculoza. Omul, care lucrase patruzeci de ani în trenuri și gări, ture de zi, de noapte, care băuse și fumase cît șapte, trecuse de toate, și-acum cînd se liniștise și dumnealui, cînd se hotărîse să țină totuși seama de sfaturile medicilor, tocmai acum ? Acum se ivea cruntă, imprevizibilă și fatală, boala ? Tocmai acum, cînd omul acela din curte avea și el dreptul să se bucure de un amurg odihnitor al vieții ?

Doctorul își dădu seama că Emilian nu-l credea, refuza să accepte adevărul. Îi întinse mîna, discuția lor se încheiase :

— Va fi nevoie de mult curaj, mai ales din partea dumneavoastră, tovarășe maior.

— Totuși !, se revoltă Emil, nu pot, nu pot crede că nu mai există nici o posibilitate de salvare...

Trist, prietenos, medicul îl conduse pînă la scări :

— Înțelegeți-mă, tovarășe maior, nimeni n-ar pronunța o sentință de moarte dacă n-ar avea în față inerența ei...

Ceea ce era însă absolut necesar pentru bolnav depindea numai de el. Numai el, fiul, era în măsură să-i hrănească bătrînului iluzia unei șanse. Doctorul îi sugeră minciuna : o operație la gît, posibilă numai la primăvară... Și mama ? Mama trebuia să afle întregul adevăr, nimeni nu ar fi avut voie să i-l ascundă. Cine putea să-i spună mamei ? Cum va reuși dînsa, știind totul, să-i vegheze suferința și să-l țină cu nădejdea unei operații stupide, amînată stupid, în vreme ce... Totuși era unica conduită omenească... Trebuia, chiar atunci cînd tata avea să deslușească crudul adevăr în propria-i năruire, ca cineva, lîngă el, să-i șoptească un cuvînt dătător de speranță... Omul, pînă în clipa morții, nu are voie, nu se cuvine să nu creadă în viață.

Bătrînul îl aștepta neliniștit, bănuitor.

— De ce ai stat atîta ? Ce-i cu tine, parcă ți-ar fi dat careva cu parul în cap !

— Hai, tată !, izbucni Emil, și-o luă înainte, să cîștige timp, să-și capete stăpînirea de sine.

— Ho, că nu dau turcii, spune ce ți-a zis doctorul ?

Emil bătu cîmpii. Ar trebui să-l opereze, vezi doamne, că ar avea la gît ceva, motiv de unde se trage și răgușeala și sîngele acela care l-a speriat... Tocmai la primăvară zice însă doctorul că se poate. Dar dacă o fi să se opereze, mai sînt și alți chirurgi pe lume... „I-auzi ! Daaia ? !, se mirase tatăl. Bine că s-a limpezit barem de unde vine povestea cu răgușeala. Păi ce, ăsta-i motiv de supărare, măi, băiete ? Dacă-i vorba de o pîrdalnică de amigdalită ori ce o fi e-n regulă, că eu, ca să o spun p-a dreaptă, intrasem la altă idee ; așa începuse, tot cu răgușeală, al lui Costache, de la Măldăeni, și s-a dus pe copcă de cancer la plămîni. E pricină de voie bună, băiete dragă !“ Și-o ținu bătrînul așa, vesel, pînă acasă. Mîncă cu poftă, își aduse aminte de vraiștea lăsată „pe șantier“, îi explică Anei cum avea el de gînd să acopere zidurile cu iederă. Mama făcea bagajele, se apropia ora plecării la gară. Însă

bătrînul nu se sinchisea. Ciocnea pahare cu șpriț, scoțînd mereu din buzunarul vestei, ceasul lui mare, de argint, care se întorcea la opt zile și se potrivea la opt luni după ora exactă comunicată de regulatorul de circulație. Acceleratul 105, cu plecarea la 18,45, cu mersul lui știut pe de rost, în virtutea vechilor obișnuințe, putea fi „prins" după încă două pahare ; Emil nu-și amintea ca tatăl său să se fi urcat vreodată într-un tren cu o secundă înainte de pornire. Și nici din mers nu-l lua. Era omul care nu se uita niciodată pe fereastra compartimentului. Ana și Emilian, rămași pe peron, așteptară zadarnic să se ivească bătrînul la fereastră. Nu se vedea, depărtîndu-se, decît profilul din ce în ce mai puțin deslușit, al mamei. Cînd trenul se îndepărtă, Ana, încă supusă emoției despărțirii, se întoarse brusc, să-l ia pe Emilian de braț, dar, văzîndu-l, se îngrozi.

— Emi, ce dumnezeu, ești copil ? Peste patru zile ai să-l vezi iarăși !

Așa stabiliseră. După o mică vacanță de trei zile la Brașov, unde Ana avusese ideea să se „odihnească" imediat după nuntă, urmau să petreacă o săptămînă la Roșiori, ca oaspeți ai bătrînilor, care se gîndiseră la toate : aveau să doarmă la un vecin, Ana o va cunoaște mai bine pe mama, iar el, băiatul, avea de pus osul la treabă, să vadă cam în ce fel putea fi urgentată construcția, spre a fi terminată înainte de iarnă. Însă acum Emilian era copleșit, arăta înspăimîntător, cuprins parcă de febră, speriat de propriile halucinații.

— Ți-e rău ! Ce-i cu tine, Emilian ? Să luăm un taxi...

— Ana... nu mai pot... nu mai știu... Ce mă fac, Ana, ce mă fac ?

Călători necunoscuți, trecînd pe alături, ezitau o clipă, mirați de scena aceasta, mai mult decît nefirească, în care puteau vedea un ofițer plîngînd, ascunzîndu-și fața în palme, scrîșnind ca să-și stăvilească hohotele. Derutată, Ana îl luă de braț, îl conduse la stația de taxi și-l duse acasă, ghicind ceva deosebit de grav, în criza pe care Emilian și-o amînase cu atîta tărie pînă în clipa plecării părinților. Abia acasă reuși să-i explice Anei ceea ce îi relatase doctorul la spital, cu cîteva ceasuri în urmă...

Îi arătă dovada coșmarului, plicul voluminos, plin cu radiografii, analize și fișe de observație, pe care doctorul i-l înmînase, adevăratul diagnostic. Ana o sună pe mama ei. Îi era imposibil să creadă în verdictul atît de dur și categoric al doctorului de la „Viting". Trebuia consultat un specialist, un mare oncolog. Era hotărîtă ca imediat, cît mai urgent posibil, să ajungă cu plicul acela blestemat la profesorul Barta. Reuși, grație intervențiilor telefonice, să ajungă cu Emilian la el.

— Tovarășe profesor, vrem să-l internăm la dumneavoastră...

Profesorul Barta, un bătrîn slab, înalt, cu o privire rece, luă plicul, examină atent fiecare document, ca să catadicsească :

— Știți..., din mai multe considerente, să le spunem de tact, diagnostice de acest gen se definesc în orice clinică, dinadins fără nici-o contingență cu oncologia, însă, bineînțeles, diagnosticele sînt confirmate de specialist. Ca și în cazul de față. Analizele au fost efectuate de laboratoarele noastre.

Nu mai putea fi vorba de nici o călătorie la Brașov.

Cu o expresie de voință rigidă, distantă, pierzîndu-și brusc felul său comunicativ, deschis și răbdător, Emilian raportă scurt, chiar a doua zi, generalului, că dorește întreruperea concediului de odihnă. Din motive personale, dorea să se întoarcă în șantier începînd din data de... 15 septembrie. Generalul nu întrebă nimic. Se întîmpla ca evidentul necaz „personal" al maiorului Negrea să coincidă cu propria-i nemulțumire. La șantier se petrecuse o tragedie : un militar, care-a prins cablul de remorcare în cîrligul tractorului, spre a urni o basculantă înțepenită, a stat cu spatele la tractor, cablul a plesnit și l-a izbit ca un bici năprasnic în cap. A decedat pe loc. Mîhnit, generalul remarcase că, atîta vreme cît Negrea fusese pe șantier, nu se întîmplase niciodată o asemenea nenorocire. Nu-i reproșa lui Șoimaru nimic altceva decît că se grăbise să aprecieze că mortul, numai el, fusese de vină. Cine, cum îl chema pe militarul decedat ? Generalul îi spuse numele : Cocoșilă. Un băiat bun, cam oropsit de viață, din cîte-și dăduse el seama, dar... Cocoșilă deci !

Cocoșilă, cu șoaptele lui îngînate de ghitară, cu felul lui de a sta la sfaturi tainice cu codrii legănați, fără ploaie, fără vînt, cu crengile la pămînt... Băiatul acela nu mai era !

Care, al cui era oare blestemul ce-i rînjea lui, exact în clipele cînd îi surîdea fericirea ? Ana devenise, și ea, o umbră firavă, o tăcută și stingheră timiditate. Ar fi vrut să-l ajute, însă se temea ca mîngîierea ei, un cuvînt bun, oricare ar fi fost, să nu-i tulbure strident și absurd tăcerea în care el, Emilian, soțul ei, începuse să se întărească.

Se miră, nu zise nimic cînd Emil o trimise la șantier, înaintea lui, singură. Să aibă în grijă macaraua. El trebuia să dea pe la Roșiori, să-i convingă pe bătrîni să se mute definitiv la București. Nu avea să întîrzie decît cel mult trei-patru zile. Apoi va veni la șantier. Viaductul trebuia ridicat pînă la căderea zăpezii. Deci în cel mult treizeci de zile... Primise dispoziții în acest sens ? Ce dispoziții ? De la cine ? De la general ?

— Emil, ai să poți ?

— Altceva, ce-mi rămîne de făcut ?

— Poate că ar fi mai bine să rămîn cu ai tăi, aici...

— Nu, Ana ! Eu îi știu mai bine. Vor prefera singurătatea. Mai ales mama.

Se împlinea o săptămînă de la nuntă. În munți nu mai ploua. Se limpezise cerul, bătea vînt uscat și rece. Ana se duse cu valiza direct la colibă, însă o găsi ocupată cu lucruri străine. I se explică, se instalase acolo comandantul. Își lăsă valiza și se duse să-l caute pe locotenent-colonelul Șoimaru. Vlad se scuză. Nu-și închipuia că o lună de miere poate fi condensată într-o săptămînă. Și-apoi nici nu prea mai era potrivită o colibă, de-acum friguroasă. Nu era preferabil să locuiască la barăcile Trustului de construcții ? Era aproape de viaduct, împreună cu podarii. Și-așa cazarea Anei în incinta taberei militare incitase destule glume. Oamenii sînt oameni,

mai ales ostașii, cu imaginația lor cam frivolă. Au pîndit nopțile, pe lingă colibă, amuzîndu-se pe seama santinelei puse de Negrea să-i păzească integritatea. He-he...

— Ce he-he ! Ce-i amuzant, în toată idioțenia asta ?

— Măi, Pătrunjel, eu sînt prieten cu fericitul tău soțior din fragedă pruncie. Eu cu el ne permitem tot felul de glume, însă acum se schimbă calimera ! Cred că Emilian a avut răgaz să-ți explice ce e armata, n-o fi uitat să-ți atragă atenția că aici e oarecum primejdios să umbli singură și mai ales să dormi noaptea într-o colibă nebaricadată, oricît ar fi de pitoresc. Ca dovadă, iată neașteptatul mariaj cu cel mai încăpățînat burlac al secolului.

— Așa ? se amuză la rîndul ei Ana. Deci... coliba mi-a jucat festa ! A dat Negrea buzna, cu, vorba aia și pînă la urmă...

— Pînă la urmă, rîse Vlad, totul e bine cînd se termină cu bine.

— Ascultă, se încruntă Ana, dacă ești prietenul lui, n-o să te superi pe mine că-mi permit să-ți spun ceva, în locul lui.

— Oh ! Dimpotrivă !

— Ei bine, de ce calci, Vlad Șoimaru, cu cizmele pline de noroi peste ronduri de flori ?

— Doamnă ! se răsti, roșit ca racul, Vlad.

— Ce doamnă ? Eu sînt pătrunjel stropit cu saramură de ardei iute ! Provoc insomniile altora ? Nu te cred ! Am umblat pînă acum printre ostași ziua, noaptea, la orice oră, și n-am simțit nici urmă de priviri hulpave în spatele meu ! Dimpotrivă ! M-au îndrăgit, am muncit cu ei frumos, le-am spus pe nume, am glumit cu ei, socotindu-i altfel decît îi socoți dumneata ! Tocmai dumneata ! Te rog să-ți iei imediat catrafusele din colibă, să pui să se facă curat. Să nu-mi mai porți mie de grijă, atîta vreme cît nu știi să te îngrijești nici măcar pe dumneata !

— Aici, în tabăra detașamentului, eu comand !

— Nu mă obliga să-i telefonez generalului.

Amenințarea Anei își făcu efectul. Vlad îi întoarse mînios spatele, ieși trîntind ușa. „Poftim ! — se gîndi Ana. Nici de prieteni mai de doamne-ajută n-a avut parte

omul ăsta al meu “ Dobricescu, martor fără voie la penibilul dialog, se simți dator să se scuze.

— Nu-i nevoie, tovarășe colonel. Vă rog numai să nu-i spuneți nimic soțului. Și așa trece printr-un moment...

Ana îi destăinui motivul întoarcerii și-l rugă s-o ajute ca Emilian, cînd va sosi, să-și găsească sprijinul de care va avea nevoie mai mult ca oricînd. Înțelegea bine că Emilian, cu felul său de a fi, va căuta în încordarea muncii unicul punct de sprijin în această primejdie de prăbușire în gol, în prăpastia descurajării... E esențial pentru el să înțeleagă că oamenii nu se nasc doar ca să moară...

Dobricescu a înțeles mai bine decît ar fi putut Ana să-i explice. O asigură că va face totul să nu se simtă singur. Pe Ana o îngrijora însă Vlad. De ce se purtase așa ? Tot Dobricescu o lămuri. Unii oameni izbutesc să depășească impasurile, alții însă cad. Colonelul Șoimaru are doi copii. Fetița sănătoasă, bună la școală, copil ca toți copiii, care-ți luminează zilele și casa. Băiețelului i s-a întîmplat o nenorocire. Aproape cu un an în urmă s-a împiedicat și-a spart o sticlă cu acid azotic, uitată de mamă-sa în bucătărie... I-au sărit stropi pe față, mititelul s-a frecat la ochi cu mîinile umezite în acid ; există puține șanse ca băiatul să-și recapete vederea. Colonelul Șoimaru și soția lui s-au nimerit oameni prea neîncrezători față de alții... Au păstrat durerea și groaza pentru ei, numai doctorii și ei doi știau adevărul. Însă Șoimaru a început să bea, de un an nimeni nu le mai trece pragul casei, s-a baricadat într-o izolare totală și pe zi ce trece devine de nerecunoscut.

— Dumneavoastră îi reproșați că strivește cu răutate florile. Știu, este greu să înțelegi răutatea omenească, e și mai greu să o suporți. Dar și dînsul, tot un om oarecare este, și are nevoie de îngăduință...

Cum se face că nici Emilian nu aflase nimic ? Parcă izbutise cineva să afle ? La comandament toți se întrebau fără să afle un răspuns cît de cît concludent ce se petrece cu Șoimaru... Cine știe cînd s-ar fi aflat dacă acum cîteva zile, cînd a venit să ancheteze accidentul, generalul nu l-ar fi luat din scurt...

Anei îi părea rău că-și impusese necruțătoare ambiția, umilindu-l pe Vlad cu amenințarea că va telefona generalului. Totuși de unde ar fi putut proveni răutatea, antipatia acestui om față de ea ? Își aminti că și Emilian, cînd plecase din tabără, avusese cu Vlad o discuție tăioasă, ca și cum nu ar fi fost niciodată prieteni, ci dimpotrivă. Poate că și acum, prin ea, încerca să lovească în Emilian. Conștient ? Nu, mai degrabă circumspect, invidiindu-și instinctiv prietenul, ca și cum acesta și-ar fi însușit o nemeritată fericire, în vreme ce el, Vlad, era pus la pămînt, strivit de o greutate imensă, îngropat de viu, lăsat numai să respire... Și Emilian, sigur că da, și el trecuse nepăsător, grăbit să-și împlinească dragostea, plecînd cu o femeie tînără și frumoasă, fără să-l întrebe nimic, fără să se sinchisească de Vlad. Ana spera că Emilian, aflînd adevăratul motiv al comportamentului lui Vlad, va găsi o cale de revenire către vechea lor prietenie. Însă Vlad nu se mai întîlni cu Emilian, fiind chemat la București, spre a fi numit într-o funcție de mai mică răspundere. După opinia generalului, un ofițer obosit și derutat în hățișul vieții era, deocamdată, inapt pentru comanda unui regiment. Pentru prima oară Ana îl auzi pe Emilian scrîșnind cuvinte grele, oribile, șocat de faptul că se renunțase la un om ca la o măsea stricată. Își nega idolul ? Ana se afla în dilemă : pe de o parte îi încălzea inima această spontană dovadă că Emilian nu pierduse nimic din devotamentul față de prietenul său ; pe de altă parte însă o alarma felul cum soțul ei abdica de la fermitate, de la principiile juste, din toate punctele de vedere, care-l determinaseră pe general să-l „debarce" pe Vlad. Oare chiar îl debarcase ? El, Emilian, cum ar fi procedat ? Evită să-l întrebe. De fapt rămăsese prea puțin timp pentru edificări reciproce. Maiorul Negrea se aruncă din primul ceas al sosirii în șantier în vîltoarea unei munci căreia Ana abia acum îi remarcă adevăratele dimensiuni. Astă-vară șantierul era un spectacol. Acum era altceva. Probabil pentru că ea însăși era angrenată din plin în efort, avea posibilitatea să remarce, să vadă, să deslușească esența... Maiorul se scula cu o jumătate de oră înainte de a se auzi cunoscutul semnal al „deșteptării". Se rădea, se spăla cu apă rece ca gheața, sorbea în grabă,

mai mult din politețe, puțin din ceaiul fierbinte, obligat de Ana, cu ochii la ceas. La cinci dimineața era întuneric, ziua se scurtase mult ; primea raportul ofițerului de serviciu, inspecta bucătăria, trecea ca o furtună prin barăci, interesîndu-se de condițiile în care se odihneau ostașii. Constatase nereguli. În dormitorul unei companii godinele scoteau fum, militarii preferau să doarmă în frig decît să se afume ca șuncile... Tot acolo, geamurile sparte erau înlocuite cu placaj, cearșafurile erau murdare, militarii se culcaseră cu hainele de lucru pe ei, spălătoarele din altă baracă erau mizerabile, descoperise reșouri improvizate, ascunse pe sub paturi, racordate anapoda, gata oricînd să provoace incendiu. Șapte mașini defecte în parc și o blazare, o comodă resemnare a șefului atelierului mobil, care nu se știe de unde și pînă unde trăsese concluzia că așa era normal să fie. Niște materiale aruncate la nimereală, unelte rupte, ruginite, uitate în ploaie... Toate la un loc, ivite ca peste noapte, ca și cînd toamna, ploile ar fi dat peste cap rînduiala, conștiinciozitatea, disciplina, exigența unor subordonați de care niciodată nu avusese motive să se plîngă. Și nu lipsise decît două săptămîni. În două săptămîni ce se întîmplase cu ei ? Nimic deosebit. Aparențele, ele dădeau un astfel de răspuns ironic. Dar se întîmplase totuși ceva. Exact în acest răstimp al absenței sale militarii nou-veniți în șantier căpătaseră „deprinderile" dezordinii, datorită lipsei de exigență a cîtorva ofițeri. Cei din ciclul al doilea se socoteau veterani privilegiați. Dădeau greul pe seama bobocilor. Să vadă și ei cum e pe șantier ! Să se călească, vezi doamne ! Gradații își găseau de lucru oriunde, numai cu grupele lor nu stăteau, pentru că un locotenent-major și cîțiva subofițeri, mulțumiți să dea dispoziții, se făceau și ei nevăzuți, ca să se întîlnească la cantina „podarilor". Acolo nici nu ploua, nici nu-ți intra frigul în oase. Era cald, plăcut, se putea servi „un ceai mic", coniac trei stele, cu ceașca. Un inginer podar îi ademenise la poker. După o noapte albă, era și mai greu să alergi prin ploaie ca să afli de ce a încremenit un excavator. Dobricescu și șefii de sectoare nu pridídiseră să găsească soluții pentru mai multe nereguli ivite deodată, dar Șoimaru îl apostrofase

pe Dobricescu : „Ce-mi spui mie ? Ia măsuri !“ Ar fi luat, dar nu el era comandantul ! Irascibil, Şoimaru îi lăsase deplina libertate a iniţiativei, dar pe de altă parte îi anula dispoziţiile. Asta, în cazul în care se întîmpla să intervină, în rest trecea pasiv prin punctele de lucru, se retrăgea mai tot timpul în colibă. Şi dacă el îşi vedea de sticlele lui, de ce nu şi-ar fi permis şi alţii să facă ce-i tăia capul ? Poate că Şoimaru fusese convins că îndeletnicirea din ceasurile de absenţă din şantier era o taină, dar asta era o gravă eroare. Nimic nu e mai fals decît să se creadă că „secretele“ unui comandant nu sînt ştiute de subordonaţi.

Maiorul Negrea nu se răsti la nimeni. Se abţinu să pedepsească pe cei care lăsau nasul în pămînt, spăşiţi, prinşi cu mîţa-n sac. Începu în schimb „prelucrarea“ — cum o numiră militarii. Temutul Pătrăţică revăzu programul. Masa de dimineaţă se servea pînă la ora şase. Însă lucrul nu se începea înainte de orele opt. De la şase şi jumătate, Negrea îi „prelucra“ pe ofiţeri. Le cerea rapoarte detaliate, dispunea măsurile organizatorice, stabilea pentru fiecare sarcinile, drămuindu-le timpul pînă la minut. Nu murmura nimeni. La şase şi jumătate, puteau să se verse toţi norii de pe pămînt, se ţinea adunarea întregului detaşament, pe platou. Toţi militarii auzeau vocea lui Negrea. O voce plină, calmă, răsunătoare, care în cinci minute detalia planul de lucru din ziua respectivă. Apoi se ordona instrucţia de front. Instrucţia, cum se spune, „la cataramă“ ! Un ceas întreg ! Li se părea tuturor un supliciu impus de comandantul care nu pedepsea pe nimeni, dar se răzbuna pe toată lumea. Aşa gîndeau la început. Dar cîteva zile au fost suficiente să-i edifice. Se pare că datorită acestor dimineţi aspre seara era cald şi curat în dormitoare. Nici o sobă nu mai scotea fum, mîncarea avea gust, toate maşinile funcţionau, formaţiunile reintraseră în „ritm“, nimeni nu mai lăsa grupele, plutoanele, companiile pe seama altora ! Prin urmare era şi disciplina bună la ceva. Nu era rău că învăţau taman aici, pe şantier, să bată pasul de front ca la paradă. Din contră !

După ora de instrucţie urma, pe companii, tot zilnic, programul cultural. Dimineaţa ! Aşa, cu noaptea-n cap,

cronica evenimentelor politice, călătorii pe harta patriei, învățarea de cîntece patriotice și ostășești, muzică populară și ușoară transmisă prin radioamplificare pentru militarii fruntași. O jumătate de oră și-apoi, hai la muncă, tovarăși ! Hai, că ne-apucă iarna și nu mai fac priză betoanele. hai să isprăvim viaductul pînă cade prima zăpadă ! Direcția — punctul de lucru, cu cîntec, înainte marș ! Și trage, trage cu pauze de cinci minute la ceas, pe zi-lumină ! Cu gradatul alături. Cu ofițerul la fel ! Nimeni nu mai stă proptit în coada tîrnăcopului, cu ochii în fundul dracilor, pentru că nimeni nu are timp, normele sînt norme, fiecare-și știe pătrățica lui. Nu mai încap trageri pe sfoară ! Dacă nu pui mîna cu nădejde, se cunoaște. Unde mai pui că maiorul e pretutindeni, cît e ziua de lungă. Și, fie vorba între noi, iar a început să plouă, ba e chiar mai păcătoasă ploaia, mai rece, din ce în ce mai rece, mai țepoasă. Dar ce-are-a face, din udătură nu se moare. E drept că mișună și doctorul prin ploaie, iar seara e obligatoriu să înghiți piramidon cu ceai fierbinte. Tot maiorul ordonă ca stingerea să fie dată mai devreme. Taifasul pe întuneric, strict interzis ! Maiorul controlează pînă și dormitoarele ofițerilor. Adio taifasuri ! Toată lumea doarme ! Chiar și civilii cu pufoaice de fîș nu au încotro. Ana învăța și ea de la Emilian.

Numai Negrea și Dobricescu se abăteau de la program, întîrziind în fața graficelor și planșelor pînă către miezul nopții. Nimeni dintre cei care îl cunoșteau bine pe maiorul Negrea nu avea motive să se mire de puterea lui de muncă, toți îi știau vigoarea inepuizabilă, neîntrerupta sa activitate de șaptesprezece ore pe zi. Doar prezența lui la masă era de formă, mîncarea rămînea aproape neatinsă în farfurie. Ana procedă în consecință. Avea grijă să oprească, la bucătărie, o porție, pe care o ducea cu sufertașele la colibă, și noaptea, cînd Emilian venea să se culce, îl întîmpina cu o amenințare : nu te culci pînă nu mănînci ! De multe ori, picotea cu nasul în farfurii, îl fura somnul. Erau momentele cînd rămînea în seama Anei. Atunci Emilian era al ei, numai al ei. Nimic, nici cele mai vrăjmașe îngrijorări nu i-l mai puteau sustrage. I-ar fi fost greu Anei să-și imagineze unde, în ce alte împrejurări, în care alt tărîm ar fi putut să se

desfășoare la fel de firesc și de încrezător începutul căsniciei lor, o asemenea dezvăluire a firii. Adormeau amîndoi parcă în aceeași clipă. Niciodată nu-și puteau da seama care dintre ei era primul furat de vise, căci în tăcerile tainice ale nopților se amestecau năstrușnice lumini, plutiri peste cîmpii cu maci, ori livezi cu mere, arome ale cuptoarelor în care se coceau sărbătorile... Alunecările în somnul cu care-i răsplăteau zilele pline treceau prin colțurile de suflet unde sălășluiau nestinse împărtășaniile părinților, bunicilor, strămoșilor, reculegerile serilor de ajun ; ca și cînd vremea, cu mersul ei întortocheat și trudnic, le-ar fi dăruit lor, Anei și lui Emilian, în fiecare noapte, ceasuri rare de tihnă, îmbrăcate în haine noi, împodobite cu stele. Oare nu era minunat să trăiești în fiecare zi cîte-o sărbătoare a anului ? Fiecare zi nouă era anunțată de ceasul deșteptător. Ana îl oprea și aprindea lumina, căutînd, zgribulită, halatul. Atunci se auzea vocea totdeauna calmă, parcă străină, metalică a lui Emilian, rostind solemn „Bună dimineața". Diminețile erau reveniri aspre la realitate. Anei i se părea că se trezeau buzna și grăbiți ca și cînd de fiecare dată ar fi fost în primejdie să piardă trenul. Trăiau, rîdea Ana, dimineți de navetiști. Nici nu apucau să se sărute la despărțire ; Emilian dispărea în scurta lui impermeabilă, Ana rămînea să deretice și-apoi fugea și ea, la podarii, la macaraua ei.

În fiecare săptămînă maiorul Negrea pleca cu soția vineri noaptea și se înapoia la șantier duminică seara. Așa convenise Negrea cu superiorii săi. Restul zilelor sale de concediu, datorită unui caz de forță majoră, avea nevoie să le efectueze una cîte una, în fiecare sîmbătă, „Hm ! mormăise generalul. Obositoare zile de «odihnă» !" Generalul știa bine traseul de sîmbătă-duminică al soților Negrea. Era și el curios să vadă cît va rezista Negrea, cu teribilul său sistem de a fi deodată prezent și util în trei părți de țară ! În șantier, absența lui de sîmbătă și duminică îi aglomera dincolo de limite programul de lucru din restul zilelor săptămînii, mai ales luni și

vineri. Nu ar fi acceptat în ruptul capului să lase altuia propriile obligații, chiar și lui Dobricescu, pe care-l investise înlocuitor pe timpul absenței sale. Vinerea noaptea Negrea se afla la volanul mașinii. După o scurtă haltă la Pitești, unde o trezea pe Ana, ca să servească împreună o cafea fierbinte din termos, și unde se răcorea, alungîndu-și somnul sub jetul rece al cișmelei de la stația de benzină, conducea „întins", trei ceasuri, pînă cînd ajungea la Roșiori. Convenise cu un maistru, nea Mînzatu, ca sîmbătă dimineața toți cei care aveau treabă la casa nouă să fie la lucru de la ora șase. Meșterul era om de cuvînt, iar ajutoarele sale înțeleseseră să-și facă meseria cum se cuvine. Casa se înălțase așa, parcă peste noapte, se începuse déja lucrul la acoperiș. Se tencuia, concomitent, în interior și exterior, veniseră și sobarii să monteze teracotele. Maiorul făcea la șase dimineața recepția lucrului pe-o săptămînă. Nota pe listă ce materiale mai trebuiau și alerga după ele prin depozite. Procura materiale pe alese, știa omul, era de meserie, nea Mînzatu da din cap : mare noroc pe dom'șef să aibă feciorul inginer constructor, să-l scoată din încurcătură... Ce încurcătură ? — se încrunta maiorul. Păi de, cînd nu știi rostul, umbli după cuie cînd se isprăvește nisipul, găsești ciment, n-ai căruță... Emilian îi lăsa banii pentru orice cheltuială neprevăzută meșterului. Inclusiv cît să cinstească oamenii, la sfîrșitul zilei. Dacă omul e om, apoi nici ei, meșterii, nu erau fiștecine... N-avea tovarășul maior motive să se teamă, că aveau obraz... Meșterul Mînzatu se înfățișa sîmbătă cu „decontul" ; lua Ana chitanțele, se uita pe ele, admirînd zgîrcenia unor oameni care se caliceau cînd era vorba să cheltuiască banii altuia. Uite, rîdea Ana, în mașină, cînd o luau, sîmbătă după prînz, spre București, uite, stimate tovarășe maior, că mai sînt și minuni pe lume, dacă știi să faci vrăjitorii... De unde să bănuiască el că, în mare taină, Ana îl corupsese pe „nea Mînzatu", făcîndu-și-l complice, că suplimentase „manopera", cu condiția ca lucrătorii să termine casa la 15 octombrie. Ana își sacrifica toate economiile ; înțelegea rostul casei ; bătrînul se pomenise chiar în prima noapte, după ce se întorsese de la București, cu

gura plină de sînge. Prima scadență, precis prevăzută de doctori. Faptul că exact în dimineața următoare sosise Emilian, obligîndu-i să se mute imediat la București pînă la terminarea casei, îl edificase pe bătrîn ; Emilian deci știa ce boală are, știuse ce se va întîmpla... Emilian știa exact ce are de făcut, era perfect instruit ; venise cu rețeta gata ! I-a urcat pe bătrîni în mașină, a pus la portbagaj strictul necesar și i-a dus la București. Avusese bătrînul doar ceva să-l roage : „Să nu afle biata maică-ta, să știm numai noi, măi băiete..." ; „Ce, tată, ce taină să știm numai noi ?" ; „Că o să mor..." Adică de ce credea dînsul că are să moară ? Tocmai dumnealui, speriat de un accident ? I-a spus doar : la primăvară va fi operat. Pînă atunci, niște artere, atrofiate de infecția din gît... Aș ! Ce rost aveau asemenea gogoși ? „Măi băiete, cu mine s-a isprăvit. Să ai grijă de mamă-ta, săraca, că ea... Oh, dumnezeii ei de viață, că măcar de-aș fi isprăvit casa... Nimic n-am isprăvit în viața asta..." Cum nimic ? Nimic, în patruzeci de ani de veghe pe marginile căii ferate... Nimic ? Chiar nimic ?

Ana nu știa decît că tatăl lui Emilian tînjea nerăbdător, chinuit, să se vadă cît mai curînd în patul său de suferință, în casa lui, atît de mult rîvnită, în viața lui nomadă... Ea socotise și năzuia că la 15 octombrie tatăl și mama lui Emilian aveau să pășească pragul casei. Sîmbătă seara aparținea bucuriilor triste. Maiorul juca table cu bătrînul. Ana și mama la bucătărie, frigeau un pui pentru Emilian, pregăteau regimul bătrînului, plănuiau cum trebuie aranjată mobila cînd va fi casa gata. Nici tata, nici mama, nici Ana și nici Emilian nu păreau că s-ar gîndi, măcar în treacăt, la sumbra amenințare ce plutea asupra familiei. Bătrînul asculta cu sufletul la gură ce povestea Emilian despre sîrguința meșterilor. Mama și Ana puneau masa și bătrînul se prefăcea că nu mai poate de foame... Mama mărunțea în farfuria bătrînului piept de pasăre, fiert, iar dumnealui i se lăuda Anei că toată viața nu-și tăiase singur carnea din farfurie... „Dă-mi de-aia...", cerea dînsul, fără să arate măcar cu mîna obiectul de care avea nevoie, iar mama, de-a lungul anilor, învățase să-i citească gîndurile, să-i desluşească dorințele exprimate printr-un monosilabic „aia..."

Dar dumnealui, după cum lua seama mama, vorbea în loc să mănînce. Indiferent despre ce-ar fi fost vorba, toate verbele exprimate erau limitate la un viitor apropiat. În limita asta de-abia încăpea răgazul sfîrșitului de an.
Bătrînul cuteza să anticipeze :
— De Anul nou, la o adică, de-o să fim împreună...
Emilian și Ana, retrași în dormitorul lor, evitau să-și rostească amărăciunea, de-abia acum copleșitoare. El rămînea ore întregi treaz, cu ochii deschiși, fixînd tavanul slab luminat de becurile străzii. Ea, cu capul culcat pe pieptul lui, îi asculta răsuflarea adîncă, semănînd cu un oftat perpetuu. Îi lua mîna, mîna lui mare, și-o punea sub obraz, ca pe un pui de pernă, de care nu se putea lipsi în nopțile fără somn.
— Culcă-te, Ana, ești obosită...
— Nu pot...
Emilian simțea în palma lui încălzită de obrazul Anei stropi reci, de lacrimi scăpate din ghearele tăcerii. Ce-ar fi însemnat oare, pentru el, asemenea nopți fără Ana ? Oare în asta să constea adevărata iubire ? În balsamul durerilor împărtășite ? Dar fericirea aceea deplină, după care alergăm zănateci, de cînd învățăm să mergem, cînd o putem ajunge ? Cînd sîntem istoviți și nu ne mai putem bucura de ea ?
Avea cumva dreptate bătrînul, cînd își reproșa că toată viața nu dusese nimic pînă la capăt ? Dar care-i capătul drumului fiecăruia ? Dacă nu parcurgem toți aceeași distanță, cui aparține fericirea ? Celor mărginiți, al căror capăt de viață se vede în fundul strachinii ? Celor care nu au în față decît impropriul nicăieri sau care nu vor nimic ? Totuși există oare vreun om care nu vrea nimic ? Nu, există mulți, foarte mulți oameni care se mulțumesc cu puțin, cu cît au, cu cît pot obține fără efort, fără chin. A căror unică ambiție se mărginește la asigurarea propriei comodități. Să fie lenea un ideal ? Sau hărnicia ? Munca este un ideal ? Un ideal în sine ? Atunci ce se întîmplă cînd nu ajungi să te înfrupți din roadele trudei tale ? Ce mare procopseală face un om, pentru el însuși, dacă nu are parte decît de mîndria de a se fi sacrificat pentru alții ? Pentru viitor !... Al cui viitor ?...

Dar... cum pot gîndi așa ? Dacă n-ar exista această acceptare ce s-ar alege de noi ? Ce-am fi ? Ce s-ar petrece ? Ne-am năpusti, hămesiți, am înghiți pămîntul deodată, ca pe o pară mălăiață, ca apoi să murim laolaltă de foame ?

Emilian adormea tîrziu, gemea în somn, iar Ana îi veghea zbuciumul. Mama îi lăsa să se odihnească pînă își pierdea bătrînul răbdarea :

— Dar ce, au venit aici ca să doarmă ? Ia scoală-i, că avem de discutat...

Mama pregătea masa, să fie totul gata; cînd Emilian, apoi Ana, ieșeau din baie, despăduchiați — cum rîdea bătrînul de ei —, pregătiți de drum.

— Mde ! îl persifla bătrînul. Așa vă trebuie ! Vreți să înghițiți douăzeci de ani într-un cincinal ! Eu tot nu pricep cum drămuiți voi, comuniștii, vremea. Ba o scurtați, ba o lungiți, dar de voi nici că vă pasă... Numai că viața nu e de gumă, s-o întinzi cît poftești...

Mama punea supa în farfurii. Supă cu tăiețel de casă, dulceagă, fierbinte, cu aroma crudă a pătrunjelului tocat. Se ruga de bătrîn să guste și el, dar dînsul n-avea chef să mănînce. Nu suporta să-i vadă pe copii grăbindu-se. I se făcea frică. Se uita pe furiș la Ana, la Emilian, să-i vadă bine, să-i țină minte așa, bine-bine de tot, în zilele și nopțile lui lungi, tare lungi. Și-l fulgera brusc o durere, pe care nu i-o ghicea decît mama, ca să-l oblige, dacă tot nu mănîncă, să se întindă pe canapea. Cînd plecau, îi conducea mama. pînă-n stradă, să le șoptească să nu aibă ei grijă. Începuse să vină o soră, să-i facă injecții cu morfină. Noaptea îl durea tot trupul. Tot, fiecare bucățică de carne îl durea...

Nu apucase să coboare definitiv la vale și s-o ia la goană peste întinsul cîmpiei, la întrecere cu păsările migratoare. Toamna uitase probabil ceva prin labirinturile tăiate adînc în carnea muntelui. Ceva greu de găsit. Și, ca să nu bîjbîie prin pîclă, ștersese norii de pe boltă, lustruise soarele ca să lucească iarăși. Oprită din drumul ei, aprinsese un foc de popas, în lumina căruia se rume-

neau foioasele codrilor de pe spinările adormite, domoale, de sub piscuri. Fagii, stejarii, carpenii, arțarii se întreceau unii pe alții cu bogăția podoabelor aurite, cu licăriri de diamante și rubine jucate în adierea blîndă a vîntului de miazăzi. Pe deasupra, o turmă rătăcită de castani pripășiți în malul unui lac alpin încurcase socoteala vremii și înflorise a doua oară, așternînd pe catifeaua verde, veșnic crudă a pădurii de molid, o diademă albă, ce arăta de departe ca un ochi de zăpadă rămas din cine știe ce iarnă, de demult...

Ostașii se bucurau. Nu le venea să creadă că după nesfîrșitele săptămîni de frig, umezeală și pîclă, toamna mai era în stare să le dăruiască asemenea zile. Și dădeau zor, căutînd cu tot-dinadinsul să fie spornici, cu imboldul zilelor generoase : „Profitați, fraților, acum e momentul, acum, că nu ține cine știe cît o astfel de pleașcă..."

Aproape întregul efectiv al detașamentului era concentrat în lucrările din zona viaductului. O companie, care căpătase deja porecla de „eșalon înaintat", începuse derocările capului de pod pe versantul opus ; tăia în munte platforma ce avea să sprijine extremitatea viaductului ; această platformă era numită de podari „Cenușar", imaginîndu-și că pe-acolo aveau să fie trase afară cu vătraiul măruntaiele muntelui, de cei ce vor lucra la tunel. Pirotehnicienii lucrau cu zeci de kilometri de trotil la fiecare pușcătură. Aveau și ei porecla lor : „cocoșul negru". Cocoș — pentru că ei dădeau, de fapt, deșteptarea. Nu mai era nevoie de nici o goarnă, de nici-un sergent de zi sau planton ca să te convingă să renunți la somnul zorilor. Fix la cinci începeau exploziile pregătite în cursul nopții și în ziua precedentă. La cinci, se zgîlțîia tabăra. Săreau paturile-n sus, ca niște capre înțepate de muscă. O dată, de două, de trei ori, de zece ori, și tot așa pînă la ultimul cartuș „injectat" în fibra stîncilor. Probabil acel cocoș deșteptător era „negru" din pricina fuioarelor de fum ce desenau figuri bizare deasupra muntelui sfîrtecat. Un cocoș negru era, într-un fel, chiar sergentul Turică N. Tudor, acel „Teteteu", șeful echipei de pirotehnicieni. Era o mutrișoară blîndă, cam firavă, de fetișcană, cu ochi mari, jucăuși, de drac împielițat.

Venise la armată dintr-o mină de cupru, de undeva, din țara țipuriturilor, și se zicea că a rămas cam pirpiriu fiind hrănit numai cu „mămăli-cu-brî-cu-la". N-avusese, sărmanul, timp să se sature, tot înghițind și una și alta, precum vorbele, altfel bine rînduite în gînd. Că zicea doar „no tu ha". ceea ce știau băieții, care-i prinseseră graiul, să traducă așa : „No, tu, du-te unde știi că trebuie să ajungi, cere cui știi că o să-ți dea ceea ce ne trebuie nouă și vino repede înapoi, că nu avem timp..." Deci, ca să poți traduce, era musai să știi ce ai de făcut și mai ales să umbli iute, cu capul între umeri, nedădăcit, că se întîmplase de-o pildă ca al lui Ceafă, un oștean de prin părțile Vasluiului, să prindă un cap de cablu electric la capră. Teteleu i-a pus bobina în brațe, i-a arătat calea zicînd numai : „Sucești coada mîții să țipe de două ori..." Și-a coborît soldatul Ceafă, deșirînd sîrma în spate, și-a tot mers, a mers, pînă s-a isprăvit ghemul. Acolo îl aștepta soldatul Bocioacă, cu bateriile, să lege contact, cum știa că trebuie. Însă Ceafă l-a luat blînd, moldovenește : „Șăzi, bre, că mi-o poruncit tovarășul sergent să caut o mîță..." ; „Aha, s-a lămurit Bicioacă, așa a zis ?" ; „Întocmai", l-a asigurat Ceafă. „Ei, atunci dă fuga de caută, dar repede, că ne-apucă ziua. A alergat Ceafă, a început să orbecăie pe unde știa el, pe lîngă bucătărie, că doarme un motan : „Pis-pis.... unde dracu ești, bre ?" S-a nimerit să dea de animal, l-a înhățat și fuga cu el la deal. A ajuns în șanțul unde-și verifica Bocioacă instalațiile. „Ai adus mîța ?" ; „Uite-o" ; „Ține-o bine, că dacă o scapi, e prăpăd !" Ceilalți artificieri, cu Teteleul, se refugiaseră în răstimpul ăsta în adăpostul lor. Sergentul s-a uitat la ceas, mai era jumătate de minut pînă la cinci. A scos pistolul, a țintit cerul și-a tras racheta roșie. Cînd a văzut roșu, Ceafă l-a întrebat pe Bocioacă : „Gata ?" Gata ! a răcnit Bocioacă și Ceafă a început să răsucească coada pisicii, ca pe-o manivelă de gramofon. O dată, de două ori, și cînd a răsucit și Bocioacă manivela lui, bum ! !, ține Ceafă mîța, dacă te țin curelele... L-a zgîriat pe mîini, mai mai să-i scoată și ochii... A aflat vasluianul, peste cîteva minute, din hohotele camarazilor, dar mai cu seamă din tăcerea încruntată a sergentului, că „mîța" era de fapt instalația care declanșa pușcătura... Ce vină avea el ? Ce,

era obligat, scria în vreun regulament că trebuie să cunoască şi denumirile pocite, inventate de ei pentru aparatura pirotehnică? „No, s-a învrednicit atunci Teteteul să pronunţe vorbe întregi, dacă nu ştii întrebi, şi dacă nu întrebi cugeţi pînă pricepi şi dacă tot nu afli nimica, te întorci numa la mine, că-ţi spun. Mîţă am zis, dreptu-i, coadă de mîţă, aşa-i ! Numa cum te-ai putut gîndi că avem treabă la explozii cu răsuceli din cozi de mîţă ! Asta-i, că nu te-ai gîndit... Şi-i fain că te-o zgîriet, ca să afli !"

Artificierii Teteteului se potoleau cu pocniturile lor şi se duceau să se culce, veseli de bună ispravă. Ei se culcau, ceilalţi, cam invidioşi, le urau vise plăcute şi, treziţi cum erau din aghioase de „cocoşii negri", luau tîrnăcoapele la spinare şi grăbeau să elibereze locul. Pe versantul tunelului încă n-aveau cum ajunge utilajele. Trebuia să facă loc cu mîna, cu tîrnăcopul. Era urgentă nivelarea platformei din faţa tunelului, trebuia terminat cît mai iute „cenuşarul". Ce mare scofală ? Rupturile din munte trebuiau prăvălite în prăpastie. Atîta tot. Nimic spectaculos sau eroic. Era doar o treabă necalificată... Dar cam a dracului de grea. Bolovanii nu erau rotunzi ca bulgării de zăpadă, ăia marii, cît roata carului, rostogoliţi de copii pe derdeluşuri. Aveau colţi şi pinteni şi sute de kilograme, se ţineau tare unii de alţii, abia îi clinteai cu rangile, pe-i de deasupra, apoi pe cei de dedesubt ; erau mai îndărătnici. Dar, în sfîrşit, începură să se desluşească vreo douăzeci de metri pătraţi din fundul cenuşarului. O bucată bună de teren drept. Artificierii îşi cam astîmpărară foamea lor dezastruoasă. Mai căşunau pe o ieşitură, pe vreun călcîi colţos. Şi-apoi, gata ! Într-o bună dimineaţă, gîtul macaralei gigantice se răsuci, cîrîind ca sperietoarea de ciori, pînă ajunse deasupra capătului de şosea gata nivelată, pe care stăteau blocate ca la barieră, în faţa prăpastiei, utilajele ce aşteptau transbordarea pe versantul de vizavi. Cablurile începură să coboare, să se încolăcească, cu ghearele şi cîrligele lor, mînuite de podari, în jurul unui excavator uriaş. Era ceva de văzut ! Bănuiai ce-ar vrea macaragiul, abia zărit în guşa de sticlă umflată în gîtul macaralei. Bănuiai, dar de crezut nu-ţi venea să crezi. Şi totuşi ! Începu iarăşi să cîrîie,

se opinti, dacă e bine zis așa, că nu se auzi nici-un icnet, nu se simți nici o ezitare, și excavatorul, matahala, se desprinse cu tălpi cu tot de pe răbdătorul pămînt și începu să se ducă, mai sus, ceva mai sus, bălăbănindu-se cu brațul, cu cupa ei, care parcă își căuta disperată echilibrul, ca o fiară spînzurată. Pînă se potoli, pînă înlemni de spaimă, că se făcu mică, se închirci parcă, văzîndu-se planînd peste abis, încet-încet, și se trezi deasupra cenușarului, pe celălalt versant. Acolo chingile se lăsară ușor-ușor, namila pipăi cîteva secunde pămîntul, își aduse aminte care-i adevăratul ei centru de greutate și-și propti tălpile de oțel pe piatră, răsuflînd ușurată, mirîndu-se că trecu și prin una ca asta, dînsul, ditamai excavatorul, aruncat pe un „cenușar" situat la o altitudine și la un loc unde n-ar fi putut avea acces cu două săptămîni înainte decît caprele negre !

Mînios, parcă răzbunîndu-se pe spaima prin care trecuse, excavatorul se scutură, fornăi, scoase fum gros pe o nară și păși amenințător spre prăvălitura de stînci din fața lui, se încordă ca taurul priponit și-și înfipse coarnele în munte:

— Bravo, măi Măgură ! strigau soldații și puțini știau de unde și pînă unde se cunosc ei, niște boboci, la urma-urmelor, cu un excavatorist pe care nu-l vedeai, dar ți-l puteai, oricum, închipui, după chipul și asemănarea namilei de oțel care mușca din munte. Măgură, luînd-o pe urma lui Sigartău ce ajunsese ajutor de macaragiu — ehe, mare șmecher —, se dase bine pe lîngă maiștri podari, că betonist, că una, alta, pînă ce se văzuse și el angajat al trustului. Și-apoi scosese din buzunar patalamaua : el era calificat, lucrase la excavări, se pricepea, învățase ceva în armată. Atunci ? Și-un inginer îl luase din scurt : „Bine, o să vedem noi cu ce te lauzi. Te angajăm și-ți dăm în primire excavatorul care va lucra la cenușar." Se speriase. Fugise la Sigartău. Ce să facă ? Să ia excavatorul ? „No, d-apăi cum ! Ia-l, că te urc eu la cenușar, cu excavator cu tot." Foștii „concasori" munceau la fel, laolaltă, nu lipsea decît bietul Cocoșilă... Ghitara pe care i-o dăruiseră sta iarăși spînzurată fără rost într-un cui bătut deasupra patului în care dormea Măgură.

De ghitara aceasta și de multe altele avea să se mire și reporterul venit pe șantier, în zilele acelea de toamnă.

Pe pagina a doua a unui cotidian central, un tînăr gazetar ce începuse să sclipească în ultima vreme, datorită scrierilor sale cam temerare, bătăioase, un condei talentat și tăios, semna un reportaj intitulat „Ce cred eroii despre eroism". Maiorul Negrea, fotografiat în ținuta lui de lucru, în pufoaică, cu cască de protecție, arăta, în pagina aceea de ziar, ca un muncitor oarecare, mirat că un fotoreporter îl oprise din drum ca să-i arate „obiectivul".

Dobricescu îi dădu ziarul să citească, însă Emilian îl împături și-l băgă în buzunar : trebuia să dea o raită la viaduct, să verifice dacă betoanele turnate la piloni, cu două zile înainte, făcuseră priză bună. Avea el vreme și după aia să vadă ce-a reținut reporterul respectiv din „documentarea" pentru care vizitase șantierul cu cîteva zile în urmă.

Cînd sosise ziaristul, Emilian era tot la viaduct.

Tinerelul, cam țîfnos, cam încrezut, îl întrebă dacă are onoarea să se afle în fața tovarășului maior Negrea și confirmîndu-i-se presupunerea, întinse mîna foarte conștient de generozitatea gestului, rostindu-și senin numele fără prenume. Adică era suficient să zică „Păunaș", ca cel din față, oricare ar fi, să știe că dînsul e de la..., că a coborît de pe orbitele sale universale special pentru tovarășul, ca să-i pună cîteva întrebări anticipat formulate, notate iute în carnet.

— V-aș ruga, începu reporterul, să vă amintiți cîteva fapte, împrejurări deosebite, care ar reprezenta ceea ce este denumit în mod curent „eroism".

— Doriți deci niște exemple de eroism ?

— Exact.

— N-avem, mormăi Emilian ironic, ca un farmacist căruia un cumpărător distrat i-ar fi cerut o pereche de cizme.

— Mulțumesc, bifă reporterul ceva în carnet, parcă ar fi aflat cel mai potrivit răspuns. Pe-aici a murit careva ?

— Da. Doi militari : unul s-a sinucis, celălalt a fost accidentat. Nici vorbă de sacrificiu suprem. Dimpotrivă. Motive de anchetă. Bătaie de cap și regrete tîrzii.

— Ceva depășiri de norme, așa, mai grozave ?

— Ar fi, acceptă maiorul. Global sau individual ?

— Și-așa, și-așa.

— Bine. Global : peste cel mult două săptămîni încheiem lucrările, care aveau ca termen toamna anului viitor. Am realizat în aproape șase luni, un plan de doi ani. Individual : cereți nume și ce mai vreți de la fiecare comandant de companie, de pluton și de grupe.

— Cum explicați reducerea masivă a timpului preconizat ca necesar pentru această lucrare ?

— Calculele inițiale erau bazate pe norme de execuție obișnuite.

— De pildă ?

— De pildă : se ia ca timp de lucru o zi-lumină și se include în sarcină un număr de lovituri de tîrnăcop ce însumează mai puțin decît o zecime din timpul efectiv.

— Nu cumva exagerați ?

— Deloc. Am pus personal mîna pe tîrnăcop și-am verificat. Am îndeplinit norma pe-o zi în circa 90 de minute.

— Înțeleg. Ați elaborat alte norme. Dar cele, să zicem, consacrate, cele obișnuite... De ce așa ?

— Din rutină. Sînt o sumedenie de norme inadaptate, neconcludente, fără legătură cu realitatea muncii, care se transmit pe șantiere, prin diferite hîrțoage birocratice, ca un fel de păcat ereditar, pe care nimeni nu-l privește ca atare. E normal să nu te sesizezi cînd ți se oferă posibilitatea să stai proptit în coada lopeții și să cîștigi și ceva în plus, dacă te ostenești cît de cît.

— Deci unde-ar fi totuși eroismul ?

— În conștiinciozitate. Ostașii noștri nu muncesc pe bani. Au înțeles că au ceva de făcut, o porțiune de șosea alpină și un viaduct. Cu cît termină mai repede, cu atît mai bine. Soldatul preferă totdeauna ofensiva, ca să isprăvească mai repede războiul.

— Și dacă e obligat să se apere ? Să aștepte ? Să tragă de timp ?

— Ceea ce nu s-a întîmplat în cazul nostru. Am prevăzut pericolele stagnării și am luat măsuri.

— Un pericol mai concludent care ar fi fost ?

— Iarna.
— Vă place poezia ?
— Da.
— V-aş solicita o metaforă. De ce credeţi dumneavoastră că străluceşte soarele acestei zile atît de frumos ?
— Pentru că nu sînt nori.
— Numai acesta să fie motivul ?
— Şi pentru că e un astru.
— Totuşi : nimic subiectiv ?
— Străluceşte obiectiv, nu vedeţi ? De ce să căutăm subterfugii sau amăgiri. Îmi place poezia fermă, a realului. Refuz metaforele elucubrante.
— Dar eroismul ? Există sau nu ?
— În memoria noastră există, desigur. În existenţa de zi cu zi e cam exagerat. Eroii au treabă, n-are rost să se sacrifice cu gesturi grandioase.
— V-aş mai întreba un singur lucru : credeţi cu adevărat în afirmaţiile dumneavoastră ?
— Atîta timp cît le consider adevărate şi utile. Cînd greşesc, mă corectez.
— Nu prea suferiţi de modestie, deşi păreţi modest.
— Aveţi libertatea să apreciaţi singur dacă sînt sau nu. Eu unul nu-mi cîntăresc modestia. Am sau nu cantitatea cerută de nişte norme... V-am mai spus : nu-mi plac normele dacă nu sînt verificate matematic.
— Matematica se poate amesteca în morală ?
— Sigur că da. Calculezi pagubele materiale sau inversul acestora şi ajungi la o concluzie morală.
— Soldaţii vă iubesc ?
— Nu i-am întrebat. Probabil că unii da, alţii nu. Mie toţi îmi sînt dragi. Nu de la început, ci cu timpul, pînă ajungem să funcţionăm ca un organism puternic, să ne integrăm unui sistem riguros, unei discipline autentice. La fiecare început de ciclu o formaţiune militară îşi schimbă conţinutul, substanţa ei fizică şi morală. Mereu o iei de la A la Z, ca să alcătuieşti mecanismul capabil să funcţioneze ireproşabil. În limbajul nostru se cheamă instrucţie şi educaţie. În funcţie de vigoarea pîrghiilor decisive — de cadre deci — acest proces de creaţie, de consolidare a unei colectivităţi ostăşeşti, durează o anume perioadă de

timp, redusă la strictul necesar sau la limita posibilului ; apoi declanşăm ofensiva, punem mecanismul în funcţiune. Nu e făcut din roţi dinţate, ci din oameni. Rodajul, munca în sine, şlefuieşte colectivitatea, o perfecţionează perpetuu pînă în clipa în care, din păcate, se termină ciclul. Colectivitatea se destramă, ostaşii copţi pleacă acasă, vin alţii cruzi şi-o luăm de la capăt. Unicul element de continuitate este experienţa şi perseverenţa educatorilor, a instructorilor. Nu se mai repetă greşeli, se reduc tatonările, se operează mai degajat, mai precis şi mai fără riscuri.

— Vorbiţi ca ofiţer sau ca inginer ?

— Pentru mine e acelaşi lucru.

— Dacă n-aţi fi inginer ?

— Aici aş fi un ofiţer incapabil.

— Şi dacă n-aţi fi ofiţer ? Dacă aţi lucra cu oamenii care muncesc pe bani ?

— Aş fi reuşit să isprăvesc lucrările acestea în doi ani fără cel mult o lună-două.

— Conform normelor obişnuite ?

— Da.

— Le-aţi fi acceptat ?

— N-aş fi avut încotro.

— Să înţeleg că uniforma militară ar fi unica modalitate de realizare a unei astfel de depăşiri ?

— Tocmai acesta e specificul contribuţiei noastre, a militarilor, în şantierele economiei naţionale. Nu sîntem cine ştie ce supraoameni. Sîntem ostaşi, atîta tot. Executăm misiuni. Cu cît sîntem mai tari, mai stăpîni pe tehnică, mai căliţi, le executăm mai repede şi mai bine. Cu un plus de ordine şi de fermitate. Ne trezim toţi odată, mîncăm toţi odată, muncim la fel şi, mai ales la noi, nu încape chiulul : cel acceptat, cel nesesizat, cel implicat, cel criticat în zadar, cel proliferat ca rîia, în virtutea prejudecăţii că în construcţii n-ai încotro, că zugravul trebuie să bea, zidarul idem, macaragiul să doarmă, buldozeristul să plece la nuntă, iar şoferul să facă transporturi particulare de la gară. Armata e armată.

— Ce pot consemna din toate acestea în ziar ?

— Toate. Vă las libertatea să înşiraţi pe vingalac şi de la dumneavoastră. Eventual, ce-am uitat sau ce-am spus cam confuz.

— Ce-i aia vingalac, vreo unealtă de măsurat curbele ?
— Vingalacul, tovarăşe dragă, nu e unealtă în construcţii, ci în tipografie. E, aşa, o mică paletă, pe care zeţarul înşiruie literele, una după alta, pe doi, trei, patru cvadraţi.
— Mă uimiţi. Cunoaşteţi şi arte grafice ?
— Am fost şi eu o vreme ziarist, din greşeală.
Reporterul nu-şi notă mai nimic în carneţelul său delicat, ţinu mai tot timpul stiloul în gură, ca pe o pipă rece.
— Mda, oftă dînsul, închizînd carnetul, punînd deci punct interviului. Asta era opinia dumneavoastră despre eroism. Mă rog, fiecare cum îl taie capul. Iertaţi-mi sinceritatea : un om de talia dumneavoastră, capabil să multiplice, să ridice la puterea a treia eforturile unor sute de tineri ar trebui să fie cel puţin director de trust. Sau general, dacă poartă uniformă.
Întoarse pur şi simplu spatele, dînd să plece, dar îşi aminti şi se răsti la un fel de scutier adormit, care stătuse pe un bolovan, ca o muscă la soare, în tot timpul „interviului".
— Trage-i dînsului o poză şi hai să mergem.
Scutierul, clac ! o dată, clac ! încă o dată şi fuga-fuga, după reporterul plecat ca din puşcă. Rămase şi Emilian stupefiat : ce-a avut ăsta ? Negrea desluşi un singur lucru : că individul venise bine informat, avea deja fixată o apreciere, iar în discuţie nu făcuse altceva decît să-şi afle confirmarea concluziilor deja trase. Aha ! se lumină, în sfîrşit, maiorul Negrea, dînsul face parte dintre cei care-şi scriu articolele în redacţie, storcîndu-şi imaginaţia, iar pe teren nu caută decît nume, date, cantităţi, ca să le pună unde-a lăsat puncte-puncte. Iar eu i-am încurcat înlănţuirea, i-am dat frazele peste cap. Ce zicea ? „Nu-mi placi, nu eşti un erou, eşti un bleg care faci pe grozavul..." Ba nu, spusese altceva, era mînios, ca şi cînd el, maiorul Negrea, ar fi refuzat să i se ridice o statuie sau să accepte un post de ministru. Mai ştii ? O fi venit şi dumnealui pornit cu intenţii mari, să-l facă pe el ditamai titanul şi cînd colo, în sfîrşit, n-avea importanţă !

De-aceea şi băgase acum ziarul în buzunar, fără să-l citească. Probabil nişte vorbe frumoase, zorzoane sclipitoare. Auzi titlu : „Ce cred eroii despre eroism !"

Abia spre sfîrşitul zilei, ajuns lîngă soba încinsă din cancelarie şi dînd jos pufoaica de pe el, redescoperi ziarul. Îl deschise şi citi :

„Eroii au treabă. Fac o şosea. Le-a revenit o porţiune din drumul croit peste munţi mai sus de 2 000 de metri. Trag din greu, dar ei zic că aşa e normal, că nu se face o asemenea treabă dormind de-a-n picioarele... Cîteva sute de ostaşi, un detaşament, cu o tabără în bună rînduială, cu tot ce le trebuie ca să execute întocmai şi la timp un ordin, se supun conştiincios dispoziţiilor date : dinamitează, dislocă rocile, ridică rambleuri şi viaducte, mînuiesc utilaje, dau cu tîrnăcopul, trag de cabluri, împing, îşi fac paturile, cojesc cartofi şi spală vase ; îşi fac instrucţia lor ostăşească, mai şi cîntă cînd se duc dintr-un loc în altul şi cred ei că nimic nu e mai firesc pe lumea asta decît să facă în şase luni ce-ar face alţii în doi ani. Se explică prin propriile regulamente, prin logica ostăşească, simplă ca bună ziua : ordinul se execută întocmai şi la timp. Ostaşului îi place să muncească. Îl atrag edificiile mari, se asociază mai bine cu idealul păcii decît cu spectrul războiului, a distruge nu se compară cu a construi. Am dealtfel convingerea că militarii noştri, construind, îşi călesc un puternic instinct de apărători ai avuţiilor noastre. Aş îndrăzni să afirm că şantierul e cea mai viguroasă şcoală a demnităţii şi a patriotismului. Comandanţii sînt constructori de meserie, ingineri şi maiştri, ştiu ce să-ţi răspundă la întrebări...

Urma interviul. Exact, cuvînt cu cuvînt. Fără adăugiri, se vedea asta din felul cum rămăseseră gîndurile lui Emilian, aşa, exprimate în fuga ţîfnelii. Apăruse tot, inclusiv aluzia răutăcioasă cu vingalacul. Cum mama dracului ? Deci afurisitul se uita în carnet şi mînuia butoanele magnetofonului ! Stiloul din gură, care i se păruse lui Emilian cam curios, extravagant, cu şnuruleţul acela şi cu lănţişor de argint fixat la butonieră era un microfon. După interviul lui Emilian venea cel luat unui ostaş, un buldozerist

care era de părere că e foarte frumoasă armata pe șantier. Un isteț de sergent (auzi nume : Teteteu... Și mai cum ? Care-o fi ăla sergentul Teteteu ?) vine și el cu una, că lui îi place „că tovarășul maior Negrea nu se răstește la nimeni, e blînd și bun ca pita, cînd o scoți din cuptor, că te frige numai dacă ești lacom și prost..." În sfîrșit, iată și cîteva cuvinte ale generalului : „Nu, modestia maiorului Negrea nu e o mască ; e o conformație bazată pe convingeri, căci, în generația ofițerilor maturi dintre subordonații mei maiorul Negrea se numără printre cei mai buni, mai reprezentativi comuniști. Negrea nu e numai ofițer sau inginer (iarăși fire despicate), e mai ales un om, om generos, cu idealuri ferme, demn de cutezanțele noastre comuniste. E un constructor în sensul cel mai amplu al cuvîntului !"

Afurisitul, cum găsise ziaristul clenciul mobilizator al epilogului de reportaj : se adresa pensionarului, fostului ceferist Atanasie Negrea, mulțumindu-i (în numele cui mulțumește ăsta lui tata ?) pentru că dăduse țării un capabil, un talentat comandant și mai ales pentru că îl învățase să iubească adevărul, cinstea și oamenii. El, reporterul, îl întreba pe bătrîn, așa ca de la om la om : ce crede, există sau nu eroi în carne și oase, în afara filelor de carte și a legendelor păstrate în memoria timpurilor noastre ? (Hm ! Bine că nu s-a dus să-l întrebe personal, poate că atunci chiar n-ar mai fi publicat reportajul. Sau mai știi ?)

Citind, continuînd un dialog ceva mai îngăduitor cu tînărul ziarist care parcă îi surîdea viclean, cu microfonul ținut ca o pipă între dinți, de undeva din spatele paginii din gazetă, Emilian nu observă prezența lui Dobricescu. Lecțiitorul său tuși.

— Da. Ce s-a întîmplat ?

— Nimic. Venisem să vă întreb ce ziceți de reportaj.

— Dumneavoastră ce ziceți ?

— Am sugerat secretarilor utecişti și comandanților de plutoane să-l citească în toate subunitățile.

— Ce-aș putea să spun ? Omagiile sînt jenante. Te pun în încurcătură. Mai ales cînd sînt sincere. Băiatul ăsta are suflet.

— Numai el ?

— Mă refeream la reportaj.

— Şi eu. Reportajul e frumos pentru că oglindeşte suflete frumoase.

— Asta-i culmea ! Şi dumneavoastră o luaţi pe panta asta ?

— Doream să vă felicit. E o confirmare. O apreciere stimulatoare pentru noi toţi. Aveţi o contribuţie mare în această izbîndă a noastră, a tuturor.

— Vă gîndiţi la discuţia noastră, despre ambiţia recuperărilor anilor pierduţi. Tovarăşe colonel, ştim totul unul despre celălalt. De ce vă consideraţi străin de meritele detaşamentului ?

— Pentru că eu, personal, nu am putut interveni decît cu o vorbă bună, cu un sfat şi... cam atît.

— Mai ştiu eu pe cineva care crede că nu are nici un merit pe lumea asta. Îl întreceţi.

Dobricescu ştia la cine se referă. Surîse stingher, parcă vinovat de asemănări.

— Peste două săptămîni mă internez şi eu în spital, tovarăşe maior. Sper că pînă atunci voi apuca să văd viaductul. Doctorul zice că nu are rost să mai aştept. Insistă să mă internez mîine, poimîine, imediat... Dacă dumneavoastră l-aţi mai tempera, să mă mai lase două săptămîni...

— Iată ce i-a scăpat reporterului. Cum aţi reuşit să vă ascundeţi ?

— Foarte simplu : i-am vorbit despre dumneavoastră.

De multă vreme nu se mai plimbase cu Dobricescu, aşa cum avea obiceiul, la începutul verii, să se plimbe împreună în faptul serilor, pînă tîrziu, către ceasurile cele mai întunecate ale nopţii. Emilian şi Dobricescu se pierdură de data aceasta de-a lungul şoselei nivelate cu balastul şi nisipul presate în piatră, gata de aşternut asfaltul. Dar asfaltul avea să fie turnat după trecerea iernii, ca să se aşeze înainte bine, definitiv, un terasament fără goluri ascunse... Doar cu cîteva luni înainte, exact în acelaşi decor, călcau pe stînci, căutau poteci neumblate, în vreme ce acum paşii răsunau cu ecoul drumului bătătorit. Călcau pe o alee tăiată de-a curmezişul unui parc sălbatic, acoperit de mantia nopţii. Mai lipsea poate un paznic, care să le atragă atenţia că undeva, la mai mulţi kilometri în urmă, adică la începutul începutului, tocmai acolo se afla

poarta de intrare în grădina cu piscuri de cleştar şi că dacă vor să se plimbe, n-au decît, numai să aibă grijă să nu calce din nebăgare de seamă pe vreo spinare de urs adormit în mijlocul drumului.

Era o seară de toamnă blîndă, cu lună plină, înverzită de cetina muntelui. Nu întîrziară mai mult de un ceas, nici nu-şi spuseră mare lucru. Tot ce le trecea prin minte li se părea de la sine înţeles. Se temeau, cuvintele ar fi putut să subţieze şi noaptea şi gîndurile. Dobricescu alese un drum de întoarcere care să curme întîrzierea, să nu lase loc menajamentelor. Se despărţiră strîngîndu-şi mîinile şi aducîndu-şi aminte că a doua zi... Multe erau de făcut a doua zi. Ca de obicei !

Emilian, înainte de a intra în colibă, îşi aprinse o ţigară. Stătu afară să o fumeze, abia apoi intră. Ana adormise îmbrăcată, îl aşteptase, cu cina răcită pe măsuţa de brad. Adormise peste blănuri, cu ziarul acela în mînă, din care se mira el, maiorul Negrea, de ce un reporter îl luase la rost pentru că nu se credea un erou...

Încercă să-i fure ziarul şi să o învelească, fără să-i tulbure somnul. Reuşi. Mai puse două buturugi în godin şi se furişă iarăşi afară. Nu era ora zece. Putea da încă un telefon acasă, la Bucureşti. Cu trei zile în urmă bătrînul suferise încă o hemoptizie. Mai gravă, mai odioasă. Un lighean de sînge. Aşa spusese mama, care uitase să mai plîngă, de-abia de-i mai tremura uşor glasul, povestind ce găsiseră de cuviinţă să mai facă doctorii „Salvării“ ; nişte injecţii care să sporească viteza de coagulare. În rest, dădeau din umeri. Îl chema să vină el, să-l aducă pe doctorul acela mare, Onescu, în care spera să găsească un salvator, un mîntuitor cu puteri la fel de mari ca ale lui Hristos. Biata mama ! Amăgind un suferind, omul ei drag, de-o viaţă, începea să se amăgească şi pe ea însăşi.

Obţinu repede legătura. Tata se simţea mai bine şi îi aştepta, poruncise mamei să gătească ceva bun pentru ei, pentru sîmbătă. Se încumeta cu gîndul că ar putea chiar să meargă şi el cu maşina pînă la Roşiori, să vadă casa.

Nici mama, nici tata nu ştiau că peste două zile, adică vineri, ca de obicei, Ana şi Emilian plecau la Roşiori să aranjeze mobila, să pregătească totul, să facă şi focul în sobe, ca duminică să-i instaleze pe bătrîni în casa lor.

Ana, cu echipa ei de specialişti, continua zilnic încercările macaralei. Solicitările erau reduse pentru deplina siguranţă la 80 la sută sub limitele de exploatare. Aparatele de măsură nu semnalau nici cea mai mică primejdie de cedare. Manevrele efectuate, atît cele pur experimentale, cît şi cele funcţionale, mai ales la turnările de beton, evidenţiau precizie şi eficienţa stabilită în întreg diametrul de acţiune, la parametrii stabiliţi pentru cele mai diverse operaţiuni. Ana consemna în registrul de încercări cele mai mici detalii de comportament. Pentru omologarea definitivă, elaborarea unei cărţi de exploatare care să pună în valoare întregul randament al utilajului era de primă însemnătate. Ore întregi era în cabina de probe, în faţa aparatelor. Nota, transcria pe fişe de observaţie urmele lăsate pe benzi de acele înregistratoare, cataloga benzile, prelucra datele din graficele de exploatare. După-amiezile şi le petrecea de una singură, în colibă, îngropată în hîrţoagele ei. Emilian o întrebase totuşi :

— Luni începe montajul. Nu cumva să se înţepenească namila cînd ne-o fi lumea mai dragă !

— Muşcă-ţi limba !

— Mi-am muşcat-o ! Acum putem fi liniştiţi ?

— Să zicem că da, rîsese Ana. Oricum, o să am grijă să o mai ungem pe la încheieturi, să nu scîrţîie.

Înainte de a pleca la Roşiori cu Emilian, vineri toată ziua, Ana supraveghe revizia suplimentară a macaralei. Namila, proptită în mijlocul văii, domina înălţimea. Masivii din stînga şi din dreapta parcă se înclinaseră uşor, să-şi apropie umerii de macara. Şi într-o parte şi-n cealaltă, două tobogane uriaşe, de beton, alcătuiau arcul gata încordat, pe care trebuiau întinse corzile de oţel ale viaductului. Se profila, pe fundalul cerului, între cele două spinări de munte, o emoţionantă, spectaculoasă îndrăzneală. Aceasta era deci „bolta inversă", aşa arată vie, monumentală, ideea cu care Emilian Negrea se prezentase în proiectul său de diplomă, aşa se etala tema lui, ce făcuse atîta vîlvă, referitoare la suspendarea racordurilor metalice pe şoselele alpine, cărora li se oferea posibilitatea de a „sări" de pe un masiv pe altul, înlăturîndu-se soluţia ocolirilor şi serpentinelor cu mari diferenţe de nivel. Un arc, cu o deschidere

de optzeci și doi de metri și cu o adîncime de peste cincizeci de metri. Jos, pe fundul văii, pe platforma de montaj, cele trei elemente de structură, coardele de oțel ce urmau să fie cuplate în aer erau gata, podarii verificau încă o dată piesele de racord. Sistemele de prelungire, de asamblare între elemente erau ingenioase ; dificultatea montajului rămînea, în ultimă instanță, în precizia cu care elementele extreme, cele două capete ale punții, aveau să fie sprijinite pe arc și fixate orizontal, perfect orizontal, cu ajutorul cablurilor de susținere trase dintr-un munte în celălalt. Odată prinse elementele laterale, macaraua avea să ridice și să rotească la 90 de grade elementul central, care urma să „cadă" în racorduri. Dacă operațiunea se va desfășura normal, podul va fi gata, întins și fixat definitiv prin propria-i greutate. Cablurile de susținere puteau fi tăiate, se putea trece la montarea suprastructurilor. Dar dacă... Ana tresări, se uită împrejur, parcă să nu-i fie surprinsă de cineva spaima ei de-o clipă. Dacă mijlocul nu „cade" exact pe ghidajele de racord este posibil ca sub greutatea acestuia elementele susținute provizoriu de cabluri să se prăbușească peste macara. Ceea ce ar însemna o catastrofă. Se ajunsese deci la „punctul critic" al tehnologiei de montaj adaptate la proiectul lui Emilian. Acum abia înțelegea riscul asumat de soțul ei cînd renunțase la folosirea funicularului și acceptase macaraua-turn. Ana revăzu o după-amiază întreagă cu mecanicii și maistrul echipei de montori tehnologia de asamblare. Fiecare — absolut fiecare mînuitor, macaragiu, mecanic, montor — trebuia să știe la perfecție rațiunea sincronizării operațiilor, dar mai ales felul cum se interferau răspunderile, într-un act de curaj la care participau toți. Fără nici o exagerare : momentul cuplării mijlocului expunea primejdiei cel puțin o sută de vieți. Tocmai seara Ana află că și Emilian întreprinsese măsurile ce-i priveau pe militari în același sens : prevenirea catastrofei.

— Numai de nu s-ar strica vremea, se îngrijora Emilian. Am fi nevoiți să amînăm montarea structurii.

Într-adevăr vremea avea să-și arate toate capriciile în zilele următoare. Vineri seara soții Negrea plecară la Roșiori. Avură noroc de șosea uscată și aproape pustie.

Ajunseră la cinci dimineața. Veniră oamenii tocmiți să dea o mînă de ajutor, lucrurile îngrămădite în magazia încuiată și celelalte, date în păstrare mătușii Manda, luară drumul către locurile predestinate de atîtea și atîtea consultări, sugestii, dorințe tăinuite între mama și Ana.

— Ei, acum să te văd eu dacă te pricepi la montaj, glumi Emilian.

Ana se pricepea. Cu calm, fără grabă, fără prea mari eforturi, dulapurile, mobila din dormitor, cea din sufragerie, mobila cea nouă, special cumpărată pentru „odaia copiilor", draperiile, covoarele, vitrinele, ghivecele cu flori, lustrele (cadoul Anei), perdelele brodate de zeci de ani și păstrate la cufăr, pentru casa mult visată, fiecare obiect își găsi locul, potrivindu-se, parcă spre a-i da Anei satisfacție deplină. Se ștergeau geamurile și parchetul care mirosea încă a lemn crud, și-abia după-amiază, cînd încăperile își definiseră înfățișarea lor viitoare, cînd rămaseră doar ei doi și mătușa Manda, o femeie voinică, văduvă de război, care crescuse șapte fete și doi băieți și-i rînduise pe toți în viață, la casele lor, Ana căzu într-un fotoliu și-o întrebă pe mătușa care punea paharele și ceștile în bufet.

— Ei, tușă Manda, ia uită-te matale și spune-mi dacă mai vezi ceva nelalocul lui.

— Să vă dea sfîntul toate bucuriile, maică, pentru bunătate și pentru că săriräți să-i ajutați... Că n-aș fi crezut să-i văz intrați în casă iarna asta.

A mai rămas să aibă grijă tușa Manda să fie cald, să ardă focul, să fie bine în casă, în toată casa. De fapt de zece zile, de cînd se terminase tencuirea și zugrăvirea pe dinăuntru, sobele ardeau întruna, în camerele ținute cu geamurile larg deschise, ca să nu rămînă nici urmă de umezeală și miros de var.

Cînd au ajuns în București începuse „telejurnalul" de seară și bătrînul urmărea atent ce făceau unii și alții care încurcau mereu lumea în Orientul ăla apropiat, de nu se mai isprăveau conflictele.

— Uite ce e, spuse la un moment dat Emilian, n-ar fi mai bine să facem mîine o plimbare ? Să vedeți cu ochii voștri ce tot meșteresc ăia.

— Doamne, maică, se sperie mama. Să plecăm la drum ?

 

— Ba bine că nu ! decise tata. Vezi ce faci, că plecăm de dimineață.

Pregătita surpriză își pierdu însă aproape tot efectul, deoarece Emilian încărcă televizorul în portbagajul mașinii. Pe motiv că l-ar duce la coliba lor, la șantier... Aiurea ! L-ar fi lăsat Emilian pe bătrîn fără telejurnale ? Era limpede...

Îi sta bătrînului pe limbă : „Șmecheri vă mai credeți voi." Însă se răzgîndi. Era plăcerea lor... Ehe ! Ce o să mai caște gura și-o să se minuneze și o să zică : „Cum mă, cînd și cum ?" Se uita la noile construcții de pe Calea Rahovei și nu regreta cîtuși de puțin că s-ar fi putut întîmpla să vadă Bucureștiul pentru ultima oară. Bucureștiul nu-l încîntase. Niciodată, ba chiar îi purta pică, pentru că în blestemata asta de îmbulzeală a lumii se potrivise ca el să primească numai lovituri grele. Aici, la București, căzuse între vagoane. Trei spitale prin care trecuse în viață erau în București. Nici ăsta, fiu-său, nu încăpuse, plecase și el cu coada între picioare, cînd s-a despărțit de Rita. Și-acum, uite că-i mergea din plin și-l dădea prin gazete pentru că muncea în altă parte. Pe Ana unde-o găsise de fapt ? A bătut cu ea atîția ani pe muche degeaba în București, ca să se întîmple să-și dea unul altuia mîna tocmai în creierul munților.

— Mașina asta nu se mișcă ceva mai repede ?

S-ar fi grăbit și Emil, însă evita cea mai mică zvîcnire, punînd viteza redusă pe seama felului său de a conduce prudent.

— Graba strică treaba, tată, îl lămuri Emilian.

Însă ieșit la șosea, la drum drept de cîmpie, Emilian apăsă pe accelerator. Nici el nu mai avea răbdare.

Tușa Manda era în poartă.

— Doamne, măiculiță, venirăți... Ia uită-te tu, fată, Lenuțo, și tu mă, Tăsică, s-o stăpîniți sănătoși !

Bătrînul nu-și mai putu face jocul tîlcuit pe drum. Livid, slăbit și de emoție și de oboseala drumului, se lăsă greu, pe brațul lui Emilian.

— Duceți-mă în casă..., mi-e cam rău... fir-ar să fie...

Mătușa își făcu cruce. Plecase de-acasă om zdravăn și ce vedea acum ? Oare ce-i cu el ? Cum, nepoate, să nu te mai ții pe picioare, că ai cinșpe ani mai puțin ca mine,

te-am ținut în brațe, cînd avea țaica Lina treabă și mi te lăsa în seamă.

Mama și Ana o luară înainte, să deschidă ușile. Dar erau deschise. Și înăuntru, în casă, mirosea a cozonac. Tușa Manda cercase să vază, coace cuptorul ? Erau tufănele și crizanteme pe masa cea lungă, din sufrageria cu geamlîc, și era cald și toate erau mult mai frumoase decît se gîndise dînsa că ar putea să fie.

— Măi, omule, strigă ea îngenunchind. Omule !

Se năruiau stăvilarele sufletului. Bătrînul, doar el, rămase în picioare și privi aspru tavanele, cu lustrele aprinse ziua-n amiaza mare. Se uită la pereți și nu luă în seamă prăbușirea femeii căzute la picioarele lui, închircită de durere, prinsă de el, într-o rugă sfîșietoare... Să nu o lase aici, să nu plece cu trenurile lui, cu blestematele trenuri ale căilor fără întoarcere.

— Mamă ! o strigă Emilian, în timp ce Ana încerca s-o ridice. Iartă-mă, mamă, n-am vrut decît să vă bucurați...

— Lasă, liniștește-te, tu, că uite ce frumos este..., spuse tata.

Femeile așternură patul cel mare din dormitor, bătrînul se bucură, răsuflînd ușurat. În sfîrșit, în pijama, putea să se odihnească, adunat de pe drumuri.

— Fecioare, îi spuse calm lui Emilian, și tu, Ana, duceți-vă să nu vă apuce noaptea pe drum.

Îi tremurau mîinile cînd se ridică să sărute creștetul Anei și să strîngă mîna fiului. Mama era o stană de piatră. Durerea și spaima, laolaltă cu imensa recunoștință a părinților nu mai încăpeau în vorbe.

Mama și tata rămîneau în casă, singuri. Mătușa Manda îi conduse la poartă, să-i întrebe :

— Maică, ce-are alde taică-tău ? Îl văz bolnav rău.

— E rău, mătușă, îi spuse Emilian.

— Măcar de-ar scăpa, dragul de el.

— Nu scapă, mătușă...

Ultima săptămînă a taberei începu cum nu se putea mai bine. Toată noaptea de duminică spre luni viscoli. Așa, pe neașteptate, se iscă vîntul. Se frămîntau codrii,

se îngrămădeau norii, vuiau hăurile. Scrîşneau barăcile, plantoanele tresăreau la fiecare izbitură a obloanelor, la clămpănitul uşilor proptite de zăvoare.

Îşi pierduse muntele răbdarea ? Nu ştia că mai aveau de lucru doar cîteva zile, că erau toate pe isprăvite, că se pregăteau să se retragă la vale, către cazarma lor ? Ce-avea cu ei ? Tocmai acum, la spartul tîrgului ? Atît mai aveau : să monteze viaductul...

Maiorul Negrea ajunse cu chiu, cu vai, în şantier abia după miezul nopţii, după ce ore întregi patinase orbit de viscol, cu parbrizul îngheţat, pe şerpuirea primejdioasă, acoperită cu polei. Asta mai lipsea ! Ana nu scotea o vorbă. Îi era frică. Nu auzise niciodată urlete de lupi. Acum ar fi vrut să se convingă că nu se auzea decît vîntul, decît propria-i spaimă, decît motorul autoturismului, ambalat la maximum, dar care aluneca năuc, derapa dintr-o margine în alta a şoselei.

Bine că au ajuns ! Dobricescu era în cancelarie, cu ofiţerul de serviciu. Cînd îi văzu înmărmuri : reuşiseră să urce ? Rezistase maşina, nu o luase vîntul pe sus ? Uite că nu o luase vîntul pe sus... Se raportă la comandament schimbarea vremii. Generalul se interesase dacă maiorul Negrea se afla în şantier, ordonase ca atunci cînd va sosi să-l sune acasă, indiferent la ce oră.

Negrea dorea un ceai, o cafea, ceva cald. Ceru să i se dea legătura cu Bucureştiul, cu generalul.

— Ordonaţi, tovarăşe general !

— Ce-i pe la voi, maior Negrea ?

— Iarnă, tovarăşe general.

Generalul înclina către soluţia întreruperii lucrărilor. După planificările iniţiale. Şi aşa se obţinuse un avans substanţial. Dacă timpul nu permitea, montarea viaductului putea fi amînată pînă în primăvara anului viitor, operaţiunea precedînd etapa următoare a lucrărilor la şoseaua transalpină : perforarea tunelului şi coborîrea pe versantul nordic al masivului. Comandamentul amînase însă luarea unei decizii, aşteptînd ca maiorul Negrea să-şi spună cuvîntul. Ce posibilităţi existau ca materialele, utilajele, structura metalică a viaductului să fie puse bine la adăpost, conservate pînă-n primăvară ?

Maiorul ezită, apoi optă pentru o soluție de compromis : să se încerce posibilitatea montării chiar și în condiții nefavorabile și numai în situația riscului evident să se amîne montarea structurii la primăvară, rămînînd în tabără numai personalul strict necesar.

— De acord, hotărî generalul. În rest, acasă ! Începeți deplasarea mîine dimineață. Dacă se depune zăpadă, va fi imposibil să mai scoateți utilajele grele din defileu.

— Am înțeles, tovarășe general !

Generalul reveni în clipa în care Emilian era convins că se întrerupsese legătura :

— Alo, alo... Ce mai e pe-acasă, ce fac părinții ?

— Mai bine, tovarășe general, s-au instalat în casa cea nouă...

— Succes, băieți ! Aveți grijă, nu riscați nimic !

Afară gemea muntele. Maiorul o forță pe Ana să bea un ceai fierbinte și să se odihnească apoi în camera lui Dobricescu. El nu avea timp. La trei noaptea toți ofițerii erau prezenți. Peste o oră duduiau mașinile în parc. Camioane, basculante, dube, buldozere, tractoare, automacarale se încolonau. Ostașii își strîngeau echipamentul. Se îmbarcau pe plutoane. Dîrdîiau, somnoroși încă, se strigau unii pe alții, parcă să nu se piardă, să nu se împrăștie în viscol. Se înghesuiau sub prelatele camioanelor, unii într-alții. Știau că avea să vină ceasul plecării, dar nu-și imaginaseră o asemenea fugă. Doar o singură companie, trei ofițeri, cîțiva maiștri și cîțiva subofițeri rămaseră să ocupe în continuare o singură baracă.

Ofițerii rămași în șantier se uitau cu inima strînsă la această părăsire.

— Tovarășe colonel Dobricescu, dumneavoastră veți fi șeful coloanei.

O hotărîre de ultimă clipă, primită de Dobricescu ca o lovitură. Total neprevăzută. Nu avea însă ce obiecta. Era ușor de înțeles că numai lui i se putea încredința deosebita răspundere de a comanda o coloană atît de greu de deplasat, mai ales pe o astfel de vreme. Înțelegea și ezitarea maiorului. Îi era recunoscător : deci pînă-n ultima clipă se frămîntase cum ar putea să-l rețină lîngă el. Nu ar fi vrut să se despartă... Este cu atît mai frumos să constați o intimă legătură, trainic sudată, cu

cît aceasta rămăsese negrăită, înțeleasă totuși din gesturi și atitudini ca cea de acuma, cînd maiorul Negrea îi sugera calm, cu tactul său reverențios, cîteva măsuri pentru deplina siguranță pe timpul deplasării.

— Drum bun, tovarăşe locotenent-colonel, vă mulțumesc pentru tot.

— Rămîneți cu bine ! Acum, încercă el să glumească, n-aveți încotro, trebuie să recunoaşteți că aveți nevoie de un gram de noroc...

— Un gram ?, oftă Negrea. Nici două tone nu pot compensa absența cuiva, al cărui nume nu-l spun, ca să nu mă bănuiți de sentimentalism.

— Totdeauna v-am bănuit, mărturisi Dobricescu.

Își strînseră grăbiți mîinile. Coloana se puse în mişcare. Abia se lumina de ziuă cînd maiorul raportă la comandament că ordinul de evacuare a taberei se îndeplinea întocmai.

La viaduct echipele de specialişti și militarii repartizați ca ajutoare continuau pregătirile pentru montarea structurii, ca și cînd viscolul nici nu i-ar fi privit în mod direct. Maiorul, găsindu-i pe toți la locul lor, cînd se aştepta să-i descopere îngrămădiți prin cine știe care cotlon mai ferit, îi arătă Anei :

— Ia uită-te la ei, parcă ar fi pe o rampă de lansare, înainte să înceapă numărătoarea inversă...

Coborî pe platforma pe care elementele de structură erau „în aşteptare". Da, va încerca şi dacă nu va apărea nici un impediment la ridicarea primului tronson, va ordona...

Făcu semn. Macaragiul, un tinerel mic de statură și timid, la care Negrea se uita ca la o enigmă — căci măiestria și calmul lui aveau să cumpănească greu în reușita operațiunii —, făcu și el semn unui vlăjgan ascuns în cojoace, pe care maiorul îl recunoscu : Mitru Sigartău. Rîdeau ochii lui Mitru, sub o căciulă mițoasă : „Fiți pe pace, tovarăşe maior, parcă ar fi zis, sînt eu acolo, în guşa macaralei..." Ana fugi în cabina ei, la postul său de observație. Macaragiul și Mitru ajunseră sus, în carlinga unde nu mai puteau fi văzuți : Ana aştepta să audă vocea macaragiului. Îl bănuia... Acum se instalează, acum își pune căştile. În sfîrşit, îl auzi :

— Ce facem ? Îi dăm drumul ?

— Da... Fiţi foarte atenţi la comenzi !

Electricienii porniră motoarele. Se verificară comenzile. Totul normal. Conform repetiţiilor. Cînd se auzi cîriitul macaralei, echipele de montaj îşi ocupară locurile. Fiecare manipulînd atent dispozitivele de ancorare. Zecile de tone, uriaşa dimensiune a elementului de structură, trebuiau perfect echilibrate în aer, ridicate şi rotite pînă în poziţia de racordare a cablurilor ce aveau să susţină capătul suspendat peste prăpastie. Doi montatori aveau să planeze odată cu structura, ancoraţi la un capăt al acesteia : doi plutonieri care se oferiseră voluntar, spre a prinde cablurile...

Intră şi Emilian în cabină. Luă microfonul.

— Atenţie !

Ana surîse. Îi transpiraseră palmele.

Pentru toate echipele, un singur semnal : un ţipăt scurt de sirenă. Mai încolo fiecare aştepta secunda cînd trebuia să intervină. Intrase în funcţiune angrenajul. Nimeni nu mai scotea o vorbă. Nu se auzea decît scrîşnetul cablurilor. O treime de viaduct se ridica spre poziţia lui, matematic stabilită.

Şi culmea ! Conteni vîntul ! Oare se furişase undeva, intimidat de îndrăzneala oamenilor, gata să se năpustească iar, peste cîteva momente ? Dar cine se mai gîndea la el tocmai acum ?

Un zgomot surd, abia perceptibil, se auzi în clipa cînd o extremitate a podului se fixă pe sania pilonului. Trei secunde. Se auzi o voce în difuzor :

— E bine ! A intrat !

Urmă apoi vocea plutonierului Costea, din celălalt capăt al tronsonului :

— Gata ! Puteţi întinde !

Cablurile de susţinere se încordară, puţin cîte puţin, apoi tronsonul se mişcă, în noua lui poziţie, eliberîndu-se singur din chingile macaralei. Prima mişcare se consumase. Vocile din difuzoare îşi confirmau reciproc : „la mine normal"... ; „la mine, normal..." ; „...normal...".

Braţul macaralei se rotea liber, lăsîndu-şi tentaculele sale de oţel deasupra celui de-al doilea tronson. Dar de-acum nu era decît o repetare. O mişcare identică, însă

inversă... Normal, iarăşi normal. Nici o tresărire pe faţa concentrată a maiorului Negrea.

Cînd ambele părţi laterale ale structurii viaductului rămaseră suspendate deasupra prăpastiei, maiorul verifică încă o dată, minuţios, distanţa deschisă şi orizontalitatea tronsoanelor fixate. Cea mai mică abatere ar fi compromis următoarea manevră, reuşita „căderii" tronsonului din mijloc exact în poziţia stabilită. În sfîrşit reveni la microfon :

— Atenţie...

Tronsonul pluti, stătu cîteva minute spînzurat, montorii dirijau mişcările macaralei : chingile erau slăbite milimetru cu milimetru. Mai jos, uşor, încă, uşor, cinci centimetri mai la dreapta, încă trei, aşa, acum încă zece lateral... Coboară, coboară, coboară... Tronsonul intră, încet, încet, între celelalte şi cînd ajunse la acelaşi nivel se auzi un trosnet, ca o percutare în gol. Tresăriră într-o clipă zeci de oameni, ca să ofteze imediat uşuraţi. Căzuse. Intrase în ghidaje, structura viaductului era gata. Cablurile de susţinere erau slăbite uşor, pentru verificare. Da, se întîmplase minunea. Echipele de montaj puteau începe sudarea racordurilor, puteau circula pe viaduct.

Emilian Negrea zîmbi Anei :

— Ar trebui să te felicit pentru macaraua asta a ta.

— Şi eu, pentru...

În clipa aceea intrară în cabină macaragiul şi Mitru Sigartău. Primul era palid, cu fruntea îmbrobonată de sudoare, iar Mitru, ajutorul său, îşi scotea căciula, ca şi cum cu ea pe cap n-ar fi putut răsufla. Maiorul îi îmbrăţişă pe rînd. Afară, adunaţi la capătul viaductului, se aşezaseră jos, pe primul strat de zăpadă al anului, toţi montatorii. Aşa, ca nişte indieni care fumează talumetul. Îşi dădeau din mînă în mînă o sticlă.

În zilele următoare se montau balustradele viaductului, se demonta macaraua. Se desfăceau barăcile. Se încărcau materialele. Plecau zilnic, la vale, maşini şi utilaje, grăbite să nu le prindă iarna din urmă. Se demontă şi baraca-comandament. Mai rămînea doar o mică cabană, dincolo de viaduct, construită pe „cenuşar", ca să adăpostească pe cei ce aveau să sosească pentru începerea lucrărilor la tunel : un alt schimb, care parcă nu

avea nici în clin nici în mînecă cu cei ce le croiseră calea pînă-n gura tunelului...

Ninsoarea calmă ștergea urmele șantierului. Unde fusese tabăra era o poiană albă, pustie. Din tot freamătul verii mai rămăsese doar un drum, lat și ușor arcuit peste munte, un drum încă neasfaltat, pe care-l luaseră în primire beneficiarii, cu niște procese verbale care nu spuneau mare lucru. Doar sus, sub niște stînci, rămăsese coliba. Deasupra ei, dintr-un burlan se răsfirau încă fuioare de fum. De la colibă spre drum, o pîrtie ducea la o mașină, un *imeseu* verzui, cu parbrizul înghețat. O femeie cu blugi, cu o scurtă îmblănită, și un ofițer înalt duceau pe pîrtie niște geamantane.

Comandantul părăsea ultimul, cu soția lui, puntea unei corăbii a trudei, ajunsă la țărm. Pînă cînd urma să se ridice din nou ancora, coborau pe pămînt să mai vadă și ei lumea.

Deocamdată se apropia Anul nou.



Editura militară

Dacă în filele acestei cărți există ceva frumos și demn de a fi păstrat în cugetul cititorului, datorez această reușită numai și numai numeroșilor mei prieteni, purtători ai uniformei de ostași ai patriei. Am ezitat îndelung, ca să le înțeleg cît mai bine abnegația, puterea de dăruire, ca să le deslușesc taina frumuseții lor morale. Nutresc speranța că ei, prietenii mei, citind aceste pagini se vor recunoaște și vor cugeta asupra împrejurărilor care ne determină împlinirea, apropiindu-ne de idealul nostru comunist. Încă o dată, le mulțumesc.

CONSTANTIN BANU

Lei 7